TIM SEVERIN
EXPEDIŢIA BRENDAN
În româneşte de
ADINA M. ARSENESCU
EDITURA MERIDIANE
Bucureşti, 1981
Coperta: IRINA PUSZTAI
Schiţele traseului: EUGENE FLEURY Schema bărcii: PETER COOK
Tim Severin THE BRENDAN VOYAGE Hutchinson & Co. (Publishers) Ltd, London e Tim Severin, 1978

CUVÂNT ÎNAINTE

Când Brendan *a ridicat pânzele şi a părăsit Irlanda, o idee prindea viaţă prin entuziasmul şi bunăvoinţa atâtor persoane. La vremea acostării pe ţărmurile Lumii Noi, cercul de prieteni şi susţinători devenise şi mai larg. Această traversare a Atlanticului reprezintă un prinos de recunoştinţă adus tuturor celor care au făcut atât de mult pentru* Brendan *şi întregul proiect. Mulţi dintre cei care au avut un rol principal în această realizare vor fi întâlniţi de-a lungul paginilor următoare. Altora li se cuvine o menţiune specială. Este vorba, mai ales, despre agenţii mei literari*: *Julian Bach, Anthony Shell şi Gill Coleridge, care, chiar de la început, au apreciat importanţa şi valoarea proiectului şi s-au străduit pentru înfăptuirea lui. Ei m-au prezentat unor editori de vază, Bruce Lee de la New York şi Harold Harris de la Londra. Încurajarea lor permanentă a constituit forţa motrice care a menţinut desfăşurarea planului meu în direcţia cea bună în coborâşuri ca şi în urcuşuri. În Islanda l-am avut pe Hjalmar Bardarson, lucrând mereu în umbră şi dovedindu-se a fi în măsură să ne netezească calea, în timp ce Amor Valgeirsson ne-a asigurat aprovizionarea. Johann Sigurdsson şi „Liniile aeriene islandeze" ne-au ţinut la dispoziţie mijloace de transport, iar „Compania de nave islandeză" s-a dovedit la fel de generoasă. În fine, tot în Islanda, ambasadorul britanic Sir Kenneth East a fost una dintre cele mai generoase şi atente gazde.*

Din cauza condiţiilor nefavorabile munca fotografilor a fost foarte grea, iar imaginile realizate constituie o mărturie a talentului lor, în faţa căruia elogiile mele ar fi de prisos. Aş vrea să adaug că am apreciat foarte mult vizitele lui Ian Yeomans şi Cotton Coulson, care au

fotografiat pentru „National Geographic Magazine" atât pe uscat, cât şi la bord. Colaborarea lor mărinimoasă a făcut posibilă realizarea unui interesant material ilustrativ. În acelaşi domeniu, al imaginilor, însă de-o manieră diferită, totuşi la fel de importantă pentru ca experienţa călătoriei noastre să poată fi împărtăşită pe scară largă, ţin să exprim mulţumirile mele, speciale lui Dick Odey de la Barrow Hepburn. Fără el şi colegii lui nu ar fi existat un film al expediţiei. El a luat lucrurile pieptiş şi a transformat o dezamăgire, ce părea iminentă, într-un succes important.

Este, de asemenea, interesant faptul că mai înainte ca Brendan *să fi parcurs, câteva mile din călătoria peste* Atlantic, *proiectul în sine era pe jumătate realizat. Plecarea din Golful Brandon reprezenta, de fapt, momentul important al încercării noastre temerare. Astfel, o seamă de firme, ale căror nume le voi aminti mai jos, ne-au venit în ajutor cu mult înainte ca* Brendan *să fie cunoscută în mod public şi chiar cu mult înainte să ne fi gândit la concursul lor. Adesea, sprijinul primit a fost rezultatul unor hotărâri luate separat de diferite persoane din cadrul firmelor respective şi, deşi ele nu au fost menţionate aici, fiecare în parte ştie despre cine este vorba. Tuturor acestora aş vrea să le spun mulţumesc*:

B & I line and Blue Peter Shipping (St. John's) pentru transport, Brookes & Gatehouse, Lucas Marine, Flint & Brown, Incastec, Royada, John Gannon, Wiggins Teape, Eamshaw Ltd. Rolex, Ronson, Taylors Para-Fin, Morelands and Mallory Batteries pentru mărunţişuri şi echipament.

Fr. David Ryder and Bandon Medical Hall pentru sfaturi şi echipament medical; *Irish Distillers, Jordan Mills, Glynn Christian, Guiness, Rieber & Son şi Tiedemanns Tobaksfabrik pentru aprovizionare*; *Henri-Lloyd, Helly Hanson and Underwater Instrumentation pentru îmbrăcăminte*; *Bord Faïlte, Lloyds Intelligence Unit, Meteorological Office at Bracknell, U.S. – Parks Service* at *Charleston Navy Yard, M.J. Higgins, Gomshall Tanneries, Emerald Star-Lines şi Tanners Council of America pentru multe servicii importante.*

O privire aruncată doar acestei liste de prieteni ai lui Brendan *arată cât de complex şi divers poate deveni un proiect ca acel al expediţiei noastre. Dacă, într-un anumit sens, poate fi plăcut ca zi de zi să abordezi probleme noi şi bizare (de exemplu, rende să găseşti, în 24*

de ore, un meşter în harnaşamente), munca de birou poate fi un adevărat coşmar. Întreaga activitate, privind această acţiune complexă, era coordonată de o singură persoană, echilibrată, de Brigid Aglen, care, deşi lucra numai o jumătate de normă, reuşea să îndeplinească cele necesare, dovedindu-se indispensabilă. Pentru ea, ca şi pentru toţi ceilalţi, sper că relatarea expediţiei Brendan constituie un document preţios.

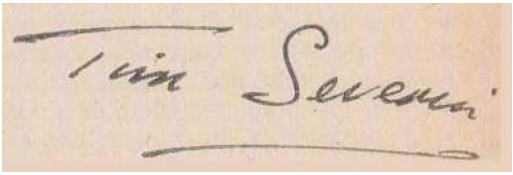

1

FURTUNA

Se spune că, în tălăzuirea unei furtuni pe ocean, al şaptelea val este cel mai rău, pricinuind toate stricăciunile. Oceanografii moderni ştiu prea bine că asta nu-i de fapt decât o simplă superstiţie marinărească. Teoriile complexe privind dinamica valurilor şi legile mecanicii ondulatorii o dovedesc. Totuşi, noţiunea valului al şaptelea dăinuie încă, iar atunci când ţii strâns cu toată puterea cârma unei ambarcaţii deschise, în apele foarte agitate ale oceanului, ispita de a număra valurile devine irezistibilă. Mintea tânjeşte după ceva ce ar putea impune o rânduială în talmeşbalmeşul distrugerii dezlănţuite de fiecare dată când nava ajunge pe creasta unui talaz. O privelişte înfricoşătoare, cenuşie, se întinde nesfârşită până departe spre orizont: rânduri, rânduri succesive de valuri masive, brizante, fiecare în stare să o scufunde, să o distrugă sau să o răstoarne. De aceea, în clipita scurtă dinaintea căderii navei în golul dintre două talazuri, ochiul caută să prindă pe cel de al şaptelea val, real sau imaginar, adevărat monstru, ridicându-şi capul ameninţător deasupra celorlalte, modificând întreaga succesiune, chiar şi linia orizontului, ca apoi să se lase în jos şi să se piardă în învălmăşeală.

În acea seară bântuită de vânturi, spre sfârşitul lunii mai a anului 1976, obosit cum eram, mi se păru că schema valurilor se modifică. În locul celui de al şaptelea val, marea îşi aduna forţa în grupuri întâmplătoare, de câte trei valuri. Primul din fiecare grup se rostogolea peste noi din ce în ce mai impetuos, până când nu-şi mai putea suporta propria-i masă. Creasta i se prăvălea cu toată forţa, iar

apoi aluneca peste valul din faţă, într-o avalanşă de spumă autopropulsată şi de energie dezlănţuită. Când lovea, barca se cutremura şi se clătina, cârma se învârtea cu o forţă sălbatică în mâinile mele, apoi intensitatea slăbea, eram ridicaţi cu totul şi aruncaţi înainte, în stăpânirea apei înspumate. În acea clipită periculoasă, furtuna ne înhăţase, căznindu-se să schimbe direcţia ambarcaţiei noastre, întorcând-o astfel încât să ajungă paralelă cu crestele valurilor care avansau. De s-ar fi întâmplat aşa ceva am fi fost pierduţi. Apoi, al doilea şi al treilea val treceau nestăvilite peste lungimea vulnerabilă a cocii şi, de fiecare dată, încercam teama că acesta avea să fie ultimul val căruia echipajul meu şi cu mine îi mai făceam faţă.

Nimeni nu ar fi putut să ne spună cum să conducem barca în furtună, căci nicio ambarcaţie asemănătoare cu a noastră nu a fost purtată de ape în ultima mie de ani. Pentru un observator oarecare apărea asemenea unei banane plutitoare, lungă şi îngustă, cu prova ascuţită şi pupa uşurel curbată în sus, într-un fel ciudat. Dar caracteristica ei extraordinară putea fi remarcată numai dacă cineva o examina îndeaproape: era din piele, coca nefiind altceva decât o cuvertură peticită, făcută din 49 de piei, de bovine, cusute împreună, şi întinsă peste un schelet din lemn. Acest înveliş de vreo 6 mm grosime, care se mişca şi se îndoia, în timp ce barca se deplasa, întocmai ca pielea de pe coastele unui om, era singura noastră pavăză în contra furiei Atlanticului. Cum stăteam aşa, urmărind valurile, mi-am amintit de avertizarea rece dată de una dintre somităţile mondiale din domeniul ştiinţei pielii, înainte de a porni în călătoria noastră:

— Pielea de bovine, ne-a explicat pe un ton precis, academic, este foarte bogată în proteine; dacă vreţi, se aseamănă cu un cotlet, se descompune în acelaşi fel, repede sau încet, în funcţie de diferiţi factori, ca temperatura, calitatea tăbăcirii, intensitatea solicitării.

— Ce se întâmplă, dacă pielea e muiată în apa mării? l-am întrebat.

— Ei bine, despre asta nu ştiu ceva exact, răspunse el, nu ni s-a cerut să experimentăm. În general, pielea se rupe mai uşor dacă e udă, deşi sarea din apa mării ar putea ajuta la conservare. Drept să-ţi spun, nu ştiu…

— Şi ce se întâmplă până în cele din urmă?

— Exact acelaşi lucru ca şi când ai lăsa o bucată de carne pe o

farfurie afară: cu timpul se va transforma într-o masă de gelatină rău mirositoare. Tot aşa va deveni şi pielea putrezită.

Coca transformată în gelatină era cea din urmă problemă care mă preocupa acum. Furtuna dădea semne de înrăutăţire, valurile deveneau din ce în ce mai mari, se sfărmau de noi şi cu mai multă violenţă. Coca, dacă n-ar fi destul de rezistentă, ne-am da seama imediat „căci sfoara care ţine cusute între ele pieile slăbite, le-ar sfâşia, la fel cum s-ar rupe un ambalaj din carton în locul perforat. Apoi pieile s-ar desprinde ca petalele, iar osatura s-ar desface ca o floare, dezintegrându-se într-o clipită. În sinea mea mă îndoiam că s-ar putea ajunge la aşa ceva. Mult mai evidentă mi se părea posibilitatea unei răsturnări. Barca noastră nu avea chilă dedesubt pentru a o ţine pe direcţie, Dacă vreunul dintre valurile care se prăvălesc peste ea o prinde într-o poziţie greşită o şi dă peste cap, răsturnând echipajul în apă, de unde nu mai există nicio speranţă de salvare.

La ce naiba, atunci, echipajul meu şi cu mine navigam pe o ambarcaţie atât de nesigură, în faţa unei furtuni ameninţătoare? Răspunsul se afla în denumirea ciudatei noastre nave: *Brendan*. Nume dat în cinstea marelui mr sionar irlandez care a trăit. În secolul al VI-lea. Tradiţia spune că Sf. Brendan ar fi întreprins o călătorie în America; această surprinzătoare revendicare nu e numai un basm, ci o temă care se găseşte în mai multe texte latineşti autentice şi îndelung cercetate, datând cel puţin din anul 800 al erei noastre. Aceste texte relatează cum Brendan şi un grup de călugări au navigat într-o barcă făcută din piei de bovine spre o ţară îndepărtată, dincolo de ocean. Desigur, dacă relatarea e adevărată, Brendan a ajuns pe ţărmul Americii aproape cu o mie de ani înaintea lui Columb şi cu patru sute de ani înaintea vikingilor, O asemenea afirmaţie, declarau scepticii, era nesăbuită. Ideea că cineva ar fi putut traversa oceanul într-o barcă din piele de bovine părea de necrezut, imposibilă, o pură fantezie. Dar textele latineşti erau categorice în privinţa bărcii ca fiind făcută din piele şi explicau, chiar, cum Brendan şi călugării lui au construit-o. Modalitatea evidentă de a verifica adevărul asupra acestei poveşti năzdrăvane era de a construi o navă similară şi a vedea apoi dacă poate înfrunta apele Atlanticului. Şi iată-ne, astfel, echipajul meu şi cu mine, în larg pentru a experimenta dacă Brendan şi călugării lui irlandezi ar fi fost în stare să întreprindă o călătorie pe ocean, într-o

ambarcaţie din piele.

Furtuna nu ne-ar fi putut prinde într-un moment. mai neprielnic. Aventura noastră abia începuse. *Brendan* era încă neexperimentată, iar la vreo 30 de mile de tribordul nostru se întindea chiar ţara sfântului Brendan, coasta zimţată irlandeză a Atlanticului. 30 de mile reprezentau o distanţă prea mică ca să ne insufle curaj. Această coastă îi îngrijora în gradul cel mai înalt pe navigatori. Bântuită tot anul de vânturile dinspre sud-vest, navă după navă a fost înghiţită aici de ape, cocile lor fiind atât de acoperite de alge, după o traversare a Atlanticului, încât, ca şi *Brendan*. n-au putut să-şi taie drum în larg, în contra vântului, fiind purtate neputincioase, spre usă at. Acest ţărm distrusese cel puţin 20 de galioane din Armada spaniolă. Comparată cu un galion spaniol, *Brendan* a noastră ne-ar fi purtat într-o călătorie asemenea unui coşmar. Nu puteam naviga în contra vântului, iar dacă furtuna se înteţea brusc aveam să fim duşi, ca o frunză, către stâncile coastei şi recife, care, pe jumătate cufundate în apă, zădărniceau atacul constant al talazurilor ce treceau şuierând pe lângă noi, după călătoria lor atât de lungă dinspre celălalt ţărm al Atlanticului. Pe o asemenea furtună, cu o mare aşa de agitată, şi pentru un iaht modern ar fi foarte greu să ţină piept. Cât despre noi, în biata noastră barcă medievală, nu aveam altceva de făcut decât să o luăm din loc şi să fugim talmeş-balmeş, goniţi de furtună, purtaţi de o singură velă pătrată coborâtă cât se putea mai jos, în timp ce *Brendan* trecea vertiginos peste valuri.

Îmi priveam echipajul şi mă întrebam în sinea mea dacă băieţii îşi dădeau seama de situaţie. Ştiam că George era conştient de pericol, fiind unul dintre cei mai buni navigatori pe care i-am întâlnit vreodată. Străbătusem împreună cu el, în bărci mici, multe mile. De aceea deţinea funcţia de ofiţer cu navigaţia pe *Brendan* şi, în această calitate, trebuia să obţină cea mai bună performanţă a bărcii pe care o conducea. Şi Rolf cunoştea riscurile. De felul lui din Norvegia, îşi petrecea de obicei verile explorând coasta ţării sale într-o ambarcaţie masivă, construită pe la sfârşitul secolului trecut. Cine mă îngrijora era Peter, fotograful nostru. Nu de mult străbătuse de unul singur apele, cu barca sa, din Anglia până în Grecia, aşa că nu putea fi străin de mare. Acum era tare posac. În parte, bănuiam că asta se datora situaţiei în care ne aflam, dar, mai mult decât atât» îl dureau muşchii, în urma

vâslitului la care fusesem obligaţi cu două zile înainte. Avea un chip foarte posomorât şi se vedea clar că nu se simţea deloc la îndemână când era purtat de colo-colo, de legănarea continuă a bărcii. Arthur, cel mai tânăr membru al echipajului, habar n-avea de niciun pericol, pur şi simplu pentru că era la pământ din cauza răului de mare. Arareori mi-a fost dat să văd pe cin-a să-i fie atât de rău de mare. *Brendan* se balansa în modul cel mai ciudat. Mişcarea sa se asemăna mai mult cu aceea a unei plute de salvare decât cu a unei ambarcaţii. Se sălta şi se legăna, apoi se ridică şi se cobora, în timp ce Arthur se ghemuia în chinuri. Strângând tare din ochi, stătea prăvălit sub marginea bordului, apa trecea din când în când peste el, şiroindu-i pe faţă şi udându-i impermeabilul. Numai când i-a venit rândul să facă de cart, Arthur a început să fie atent la ceea ce se petrecea în jurul său. Forţându-se vizibil, se trase într-o poziţie şezând, îşi legă centura de salvare şi se târî la cârmă. În sinea mea am aplaudat efortul lui de voinţă, dar era evident că numai trei din echipajul de cinci puteau fi în stare să manevreze barca, dacă furtuna se înteţea.

O greutate o constituia şi faptul că aproape nu puteai să te odihneşti între carturi. *Brendan* era o barcă deschisă, măturată de vânt şi apă. Chiar în spatele catargului principal se afla un fel de mic cort, unde puteau sta întinşi trei oameni, strânşi unul în altul, ca sardelele. Dar, tot aici, trebuia să ne adăpostim hainele de rezervă, aparatele de fotogafiat, sacii de dormit. şi întreg echipamentul pentru navigat. În plus, ori de câte ori un val trecea peste pupă, se împrăştia în faţă şi se aduna o bună cantitate de apă chiar în adăpost, ceea ce era foarte urâcios. Mai departe, lângă arborele trinchet, mai exista un cort mic, nu cu mult mai mare decât o colivie. Aici trebuiau să doarmă ceilalţi doi membri ai echipajului, dar în acest loc pătrundea şi mai multă apă; de fiecare dată când se spărgea de prova lui *Brendan* un val, ţâşnea un adevărat izvor rece sub cort, udându-i zdravăn pe ocupanţi.

După ce mi-am îndeplinit serviciul la cârmă, m-am târât în cuşeta mea din adăpostul principal şi m-am întins acolo plin de îngrijorare. Abia trecuse o săptămână de când începuse călătoria noastră şi luam o zgâlţâială pe care nu eram sigur că barca va putea să o suporte. Cum stăteam acolo întins, în sacul meu de dormit, atingeam cu picioarele şi cu capul pereţii despărţitori de sub bănci. Îi simţeam mişcându-se după cum eram purtaţi de valuri în sus şi-n jos. Mă

neliniştea mai ales faptul că se deplasau în direcţii opuse. Găseam asta anormal. Barca mi se părea asemeni unui animal, poate o balenă, iar eu stăteam întins înăuntrul coastelor ei, ca şi Iona, simţind cum îşi schimbă forma pentru a face faţă presiunii imense a mării. De jur-împrejur auzeam tot felul de scârţâituri şi mugete scoase din lemn şi piele. Tensiunile şi eforturile erau colosale. Părţile laterale ale ambarcaţiei se umflau uşurel în afară şi se trăgeau înăuntru ca şi cum *Brendan* ar fi respirat. Căutam să gândesc raţional, amintindu-mi că şi corăbiile vikingilor fuseseră construite exact pe aceleaşi principii. Se spunea că se încovoiau cu marea şi astfel alunecau mai repede. Dar corăbiile vikingilor erau numai din lemn şi nimeni nu avea de unde să ştie dacă pielea putea ţine piept aceluiaşi tratament. Cât de mult putea să reziste *Brendan*? Habar nu aveam. Şi nu prea ne era de mare ajutor să ne amintim că tocmai de asta ne avântasem în larg, cu *Brendan*, sperând să descoperim adevărul prin propria experienţă. Am închis ochii şi, dintr-odată, un simţ al echilibrului mi-a spus că marea devenise mai rea. Îmi dădeam seama că Brendan era purtată de un grup de trei valuri. Primul s-a înălţat şi mi s-a părut că a trecut un timp nesfârşit până când *Brendan* a început să se ridice, mai sus şi mai sus, într-o mişcare aparent foarte lentă, de-ai fi zis că nu va trece niciodată peste val. A urmat apoi o pauză agonizantă, în timp ce se clătina pe marginea hăului, jumătate din lungimea cocii străpungând valul, suspendată în aer ca şi cum s-ar fi rupt în două. În fine, urmă rostogolirea peste creasta care se prăvălea, în timp ce cârmaciul se străduia să menţină controlul, iar *Brendan*, înaintând în direcţia vântului, lochul se deplasa, învârtindu-se nebuneşte până la gradaţia sa maximă, de 12 noduri. După un timp, care păru o eternitate, valul trecu, barca fu eliberată şi căzu în spatele acestuia, pentru a fi apoi ridicată şi aruncată ca o jucărie de cel de al doilea şi apoi de al treilea val, neobişnuit de mari, trecând din nou şi din nou prin acelaşi proces.

Odată, pe când George era la cârmă, creasta unui val a prins barca pe neaşteptate şi a întors-o de 180°. „Ajutor! Ajutor!” urlă George. „Navigăm de-a-ndărătelea!”. Peter şi cu mine am ieşit imediat din cabină. Cum eram îmbrăcaţi foarte sumar, pe dată am fost udaţi până la piele, dar trebuia să aducem vela de la provă sub control. Furtuna o ţintuise de catarg. Ne-am urcat şi, punând toată forţa, am răsucit-o împrejur. Cu un zgomot surd, vela udă s-a umflat şi a început

să scoată barca din încurcătură. Încet, foarte încet. *Brendan* s-a întors la loc. În direcţia vântului, şi, în timpul cât s-au succedat două valuri, am urmărit cum partea vulnerabilă a bărcii noastre din piele era expusă marilor talazuri. Dar au trecut pe sub noi, fără să ne facă niciun rău şi am mers mai departe înclinaţi pe un bord.

Se lăsa noaptea. O noapte întunecoasă, cu o ploaie deasă, care reducea vizibilitatea, de nu se zărea la un metru. Bezna era brăzdată doar de spuma albă a valurilor, care se spărgeau, şi de fulgerele îndepărtate. Când m-am întors la culcuşul meu, obosit cum eram n-am fost în stare să-mi dau seama, dar Peter, care a preluat conducerea, mi-a spus v că a zărit luminile unui vas, ca nişte mici puncte, departe, la babord, l-am bolborosit să nu le piardă din ochi şi să mă strige dacă se vor apropia. Apoi m-am târât până la sacul de dormit şi am închis ochii, simţindu-mă total vlăguit»

„Doamne sfinte, ce naiba o mai fi şi asta Am fost trezit de gâfâitul lui Peter. Ceva nu era în regulă. Într-o sforţare nebună m-am rostogolit afară din adăpost şi l-am găsit pe Peter trăgând cu disperare de eche. Rolf, cu ploaia curgându-i pe ochelari, se holba în noapte. La câţiva zeci de metri, cu toate luminile strălucind, un mare trauler se îndrepta spre noi. Despicând valurile, prova arunca imense cantităţi de apă, vasul sălta în sus şi-n jos. Era imposibil să ne fi văzut în bezna aceea. Mai târziu am aflat că, din cauza pielii din care era construită, barca noastră nu putea fi detectată prin radar, iar reflectorul nostru metalic radar ora acoperit de valurile mari. *Brendan* era invizibilă pentru alte vase.

— Aprinde un semnal alb, i-am urlat lui Peter. Aprinde un semnal.

— Ce-ar fi să luminăm velele cu o torţă? a întrebat Rolf.

— Nu-i de niciun folos, am zbierat ca să acopăr mugetul vântului. Vela noastră nu-i destul de mare şi nu va putea reflecta lumina în mod eficient.

Dar acum era prea târziu. Unul dintre noi a găsit un semnal luminos în trusa de prim ajutor, degetele ne erau însă prea îngheţate şi ţepene pentru a mai putea desface banda şi a aprinde, înainte ca vasul să se îndrepte spre noi. Peter se lupta la cârmă. Încercând să întoarcă barca, dar vântul parcă ne ţintui în aşa fel ca să ne ciocnim. Coca neagră a traulerului alunecă pe lângă noi, atât de aproape, încât

puteam să vedem cum erau sudate plăcile de oţel care ne dominau. Luminile hubloanelor, deşi abia străbăteau bezna, trecură deasupra noastră, în timp ce stăteam înmărmuriţi, privind nava înaltă ridicându-şi cala mai sus de a noastră. Apoi am fost la acelaşi nivel cu pupa trau-Ierului; în timp ce se balansa spre nor păru că aveam să fim înghiţiţi de platforma pe cre transportau plasele de pescuit. *Brendan* devenise pitică.

— Ţineţi bine! într-o clipă vom fi în siajul elicei traulerului.

Apa agitată forfotea în jurul nostru, plină de spume. Traulerul dispăru în curând, purtat de furtună, fără a fi prins de veste că aproape ne răsturnase. Ce ironie, m-am gândit, pericolul cel mai mare ne pândea din partea oamenilor şi nu a naturii. Risc neîntâlnit de călugărul Brendan. Mă îndoiam că cineva de pe trauler să ne fi văzut, Dacă ne-o fi zărit, totuşi, ce o fi spus oare matelotul de la postul de veghe, comandantului? Că a văzut o corabie din alte timpuri, luptându-se cu furtuna, având o velă pătrată cu o cruce celtică roşie, navigată de cinci oameni cu chipuri desperate, uzi din cap până-n picioare. Oricare matelot de serviciu dacă ar fi raportat aşa ceva căpitanului putea fi luat drept beat şi dat afară sau trimis la un psihiatru.

Când se crăpase de ziuă, vântul se înteţise foarte tare şi, trecând peste valuri, împrăştia apa până departe, cu forţă. Ploaia şi stropii valurilor cădeau orizontal şi ne sileau să scoatexn apa din santină, cu câte cinci sute de pompări la fiecare cart. Parâmele care ţineau velele fuseseră făcute ferfeniţă. Erau din sfoară de in aşa cum ar fi putut fi şi în timpul lui Brendan, dar ceva se dovedise în neregulă De câte ori două frânghii se atingeau se încurcau una în alta, se destrămau şi, în câteva secunde, se rupeau. Din nou şi din nou, cineva, de obicei Rolf, trebuia să meargă în faţă şi agăţându-se cu mult risc de prova purtată de valuri în sus şi-n jos, să lege noi parâme pentru a putea controla barca şi velele. Harta mea a fost sfâşiată de vânt, iar câteva minute mai târziu un val, spărgându-se, a redus-o la zero. Singura mea consolare era că, furtuna, împingându-ne dincolo de limitele hărţii, aceasta nu ne mai putea fi, oricum, de folos. *Brendan* era purtată nebuneşte mai departe şi mai departe în larg. Am legat la pupă o parâmă groasă cu veline, remorcând-o prin apă pentru a acţiona ca o frână, sperând că va diminua în felul acesta forţa valurilor, şi tot de la pupă am atârnat o

găleată de metal, pe care doar cu 24 de ore mai înainte o folosisem pentru a găti o mâncare excelentă de crabi irlandezi. Acum zăngănea jalnic ori de câte ori un val se spărgea de ea. Arthur, bietul de el, părea mai mult mort decât viu, îmbrăcat în pantaloni de vreme rea, gluga îi zburase iar părul ud îi era lipit pe cap. În interiorul adăpostului principal se aflau, talmeş-balmeş, lentile pentru aparatele de fotografiat, cărţile pilot, haine ude şi o seamă de alte lucruri de ale noastre, toate pline de apă. Acolo îşi găsise până în cele din urmă adăpost şi Peter. Îşi luxase şi mai tare braţul în timpul păţaniei nefericite cu traulerul şi, evident, era foarte zguduit. Numai George şi Rolf nu-şi pierduseră controlul. George trecuse prin furtuni şi mai puternice decât asta. Rolf îşi scosese ochelarii ca să nu mai vadă prăpădul adus de valuri.

Mai apoi, aşa cum se întâmplă adesea, ziua care începea aduse o îmbunătăţire a vremii. Furtuna prinse a se muia şi, treptat, treptat, starea noastră de spirit se lumină. Chibriturile fuseseră distruse de apa mării, dar, după ce am scotocit mai bine în trusa pentru caz de urgenţă, am dat peste o cutie de chibrituri rezistente la apă şi am putut aprinde primusul. O cafea fierbinte şi nişte macaroane cu zarzavaturi au ajutat echipajul de pe *Brendan* să privească mai interesat mediul înconjurător. George făcuse descoperirea fericită că-i era mult mai uşor cârmaciului să conducă ambarcaţia stând cu spatele la provă, privind peste pupă şi observând mişcarea valurilor. Iată o poziţie ciudată, dar, mai apoi, am început să ne dăm seama că multe lucruri de pe *Brendan* aveau să fie anapoda, Singurii spectatori care ar fi putut aprecia micul nostru triumf erau păsările., reapărute imediat după ce vijelia se domolise. În majoritate, pescăruşi şi, rareori, câte un furtunar, trecând ca un vârtej pe lângă noi. preocupat parcă, fâlfâind frenetic din aripile scurte; chipul său ca de clovn, cu ciocul masiv, colorat, îl făcea să pară jucărie mecanică. Câţiva corbi de mare, cu capul galben, cele mai mari păsări din această parte a lumii, patrulau maiestuoşi după hrană, planând cu aripile lor cu o anvergură de peste un metru şi jumătate, înainte de a se năpusti asupra prăzii, sau lăsându-se în jos, ori dedându-se la acrobaţii dibace pe crestele valurilor mari provocate de furtuna care trecuse, Nepăsarea lor făcea ca talazurile tumultuoase să mi se pară mai puţin ameninţătoare, şi ne simţeam asemenea pescăruşilor care aterizau pe apă şi se lăsau purtaţi de valuri cu un aer

de totală indiferenţă.

Tot privind în jurul meu, mi-a venit gândul că *Brendan* va putea înfrunta marea. Poate că tocmai aceasta era una din tainele cunoscute de Sf. Brendan, când şi-a început călătoria spre vest. Mai aveam însă peste 3.000 de mile de navigat înainte de a descoperi unele dintre apele cu cele mai mari vicleşuguri, dar eram mulţumit că am putut supravieţui primei furtuni din călătoria noastră, fiind acum în măsură să pretindem că mai înaintasem puţin spre ţinta care ne-o propusesem.

2 IDEEA

— E ceva ciudat în textul SE Brendan, observă, într-o seară, soţia mea, Dorothy. Remarca ei întâmplătoare mi-a trezit imediat atenţia.

— Ce ţi se pare „ciudat”? am întrebat-o.

— Textul nu e la fel cu celelalte scrise în acelaşi timp. Vreau să spun că nu are acelaşi suflu. De exemplu, mă gândesc că fiind povestea călătoriei unui sfânt, te-ai aştepta să găseşti o lungă listă de miracole pe care le-a făptuit. Dar Sf. Brendan nu face nicio minune. Singura lui iscusinţă constă în faptul că posedă o înţelepciune extraordinară, aproape o clarviziune. El ştie exact ce se întâmplă sau se va întâmpla în fiecare etapă a călătoriei, pe când echipajul lui este pur şi simplu uimit şi speriat. Şi, evident, are o totală încredere că până în cele din urmă Dumnezeu va avea grijă de ei.

Am stăruit să continue.

— Ce altceva mai pare neobişnuit în acest text?

— Ei bine, povestirea conţine o cantitate remarcabilă de amănunte practice, mult mai multe decât în cea mai mare parte din textele medievale timpurii. Se vorbeşte despre geografia locurilor vizitate de Brendan. Se descrie cu multă grijă desfăşurarea călătoriei, timpul, distanţele şi aşa mai departe. Mi se pare că textul nu este o legendă, ci o povestire care ţese o experienţă directă.

Aprecierile critice ale soţiei mele meritau toată atenţia. Ca specialistă în literatura medievală spaniolă, ea avea vaste cunoştinţe privind textele medievale. De fapt ne-am întâlnit prima oară, în biblioteca Universităţii Harvard, unde făceam amândoi cercetări, ea pentru teza de doctorat, iar eu în istoria explorărilor. Fiecare, în felul nostru, am cunoscut încă din anii studenţiei povestea Sf. Brendan.

— Fără îndoială, Sf. Brendan i-a uimit pe istoricii explorărilor, am remarcat eu. Şi nimeni nu pare a fi în stare să susţină, cu fermitate, că această călătorie a fost un fapt real sau o fantezie. Unii cercetători au încercat să arate că Sf. Brendan a ajuns în America. Alţii au combătut ideea, considerând-o nefondată.

— Ei bine, nu văd de ce Sf. Brendan nu ar fi putut ajunge acolo, spuse cu hotărâre soţia mea.

— Nu, nici eu. Ştii ca şi mine că este posibil să parcurgi distanţe enorme în ambarcaţii mici. Am făcut-o şi noi. Poate că ar fi timpul ca cineva să încerce să afle dacă, în adevăr, călătoria Sf. Brendan a putut avea loc sau nu. Dar ca experienţa mea să fie corectă ar trebui folosite bărcile şi materialele de atunci.

Aşa a încolţit ideea unei călătorii pe urmele lui Brendan. Stăteam tocmai de vorbă, după cină, în jurul mesei din bucătărie, în casa din Courtmacsherry, din sud-vestul Irlandei, unde ne petreceam vacanţele. Dacă mă gândesc la cele discutate atunci, mi se pare curios cum părerile fiecăruia dintre noi asupra textului lui Brendan s-au suprapus. Pentru soţia mea textul era „ciudat" ca lucrare literară, iar pentru mine întreaga poveste, privită din punct de vedere al istoriei explorărilor, mi se părea la fel de neobişnuită. Exista şi o foarte importantă coincidenţă, soţia mea şi cu mine aveam experienţa navigării cu o ambarcaţie mică. împreună cu fetiţa noastră, Ida, de trei anişori, am luat-o razna cu goeleta noastră *Prester John* ajungând până în Turcia. Ştiam astfel că, teoretic, călătoria lui Brendan într-o barcă mică, de la un ţărm la celălalt al atlanticului şi înapoi, nu era deloc imposibilă. Preocupă»

I de noastre personale, în literatură, istorie şi navigaţie, convergeau. Dintr-odată ne-am trezit examinând aceeaşi soluţie posibilă. iată-ne acolo, în vestul Irlandei, nu departe de locul unde s-a născut, a trăit şi a predicat Brendan şinde-i odihnesc rămăşiţele pământeşti. Într-o asemenea itmosferă evocatoare era cu totul logic să întreprinzi certări şi să construieşti o replică a corăbiei lui Brendan, pentru a afla dacă faimoasa sa poveste putea fi sau nu idevărată.

Fără îndoială, mai înainte ca ideea să se concretizeze, erau foarte multe de făcut. În primul rând trebuia ca eu I fiu convins şi satisfăcut că cercetările de la baza proiectului erau corecte. Mă hotărâsem să nu îngădui cu niciun preţ ca expediţia Brendan, aşa cum

o numisem, să fie doar o simplă experienţă de supravieţuire. Nu-mi făcusem nicio iluzie şi ştiam prea bine că pentru a o pregăti erau necesare multe luni de trudă, urmate de un risc serios în

Îl mpul traversării propriu-zise a Atlanticului. Pentru a justifica asemenea risc şi efort, rezultatele trebuiau să fie lemne de strădania depusă, iar aceasta să tindă către un op serios şi precis, care să nu poată fi zdruncinat nicicând.

Locul cel mai indicat pentru a începe era biblioteca de i. i British Museum. Acolo am lucrat mai multe luni, cer<iind cu grijă toate datele pe care le puteam găsi despre endan, despre călătorii timpurii peste Atlantic şi despre tul cheie: „Navigaţio Sancti Brendani Abbatis", „Căioioria Sf. Brendan, abatele". Mediul în care a trăit Brenden mi-a procurat o seamă de informaţii folositoare. A fost mul dintre cei mai importanţi sfinţi ai Irlandei şi în timpul ipţii sale a avut o. mare influenţă asupra bisericii celtice.

I ocul şi data naşterii sunt nesigure, dar este foarte probabil că s-a născut pe lângă lacurile din Killamey, în ţinutul Kerry, din vestul Irlandei, în jurul anului 489 al erei noastre. A fost botezat şi educat de episcopul Ere din Kerry, mai târziu a studiat sub îndrumarea faimosului dascăl Sf. Enda şi, la vremea respectivă, a ajuns abate. Pe atunci, biserica irlandeză era organizată aproape în exclusivitate în mănăstiri, împrăştiate de-a lungul şi de-a latul ţării, iar lui Brendan i se datorează înfiinţarea mai multora din aceste lăcaşuri şi, anume, la Ardfert în Kerry, Inishdadroum în Clare, Annadown în Galaway şi Clonfert, tot în Galaway. Într-adevăr, la Clonfert a fost şi înmormântat, între anii 570 şi 583. Dar ceea ce m-a uimit mai mult cu privire la activitatea lui Brendan a fost reputaţia de călător. De nenumărate ori am găsit referinţe cu privire la călătoriile sale. A plecat adesea pe mare de-a lungul coastei de vest a Irlandei, a ajuns, de asemenea, şi prin insulele din vestul Scoţiei, pentru a participa la o importantă conferinţă cu Sf. Columba, care ctitorise marea mănăstire de la Iona. Se mai spune că a călătorit în Wales, unde a devenit abate de Ilâncarvon, ocupându-se de pregătirea sfântului breton Malo. Alte rapoarte, mai puţin documentate, vorbesc despre călătoriile lui Brendan în Bretania, precum şi în insulele Orkney şi Shetland şi chiar până în Feroè. Toate acestea erau călătorii pe mare şi Sfântul Brendan cel adevărat era un sfânt al mării, aşa că nu-i deloc surprinzător că a ajuns să fie cunoscut

ca Brendan navigatorul.

Dar reputaţia sa a fost pecetluită de lucrarea „Navigaţio Sancti Brendani Abbatis", cunoscută mai curând sub denumirea de „Navigaţio" sau „Călătoria lui Brendan". Acesta a fost textul pe care soţia mea şi cu mine l-am citit ca studenţi şi ni-l aminteam ca pe un document remarcabil. Scris în latină, el arată cum Sf. Brendan, trăind în vestul Irlandei, fusese vizitat de un alt preot irlandez, care i-a

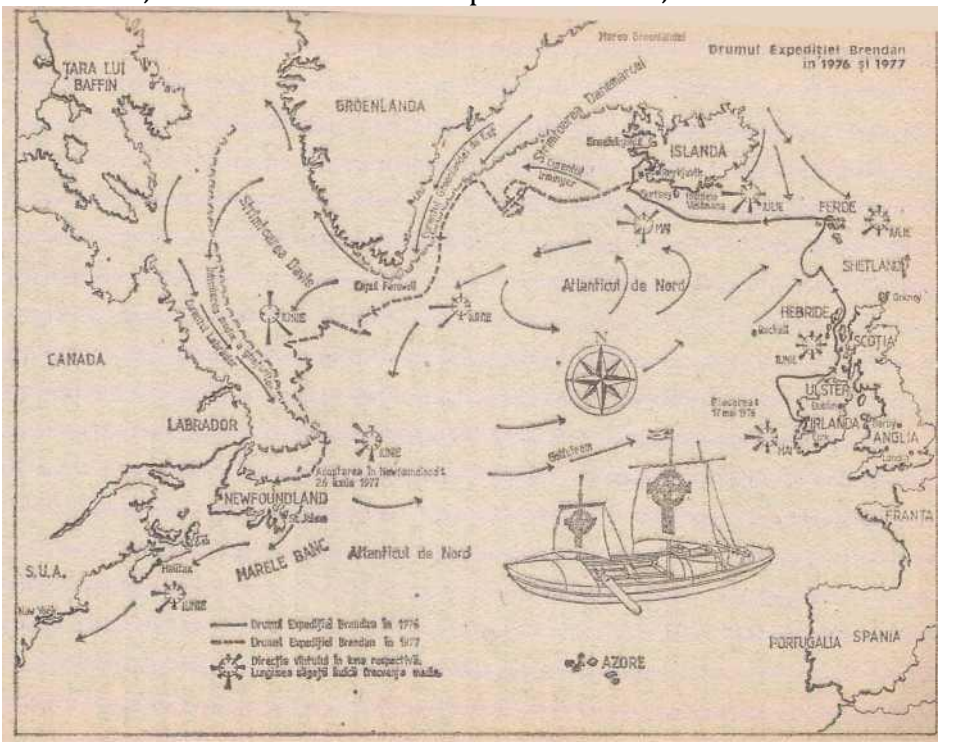

descris o ţară frumoasă, undeva, departe, spre soare apune, dincolo de apele oceanului, şi l-a povăţuit să vadă locul cu propriii săi ochi; atunci Brendan şi-a făurit o barcă, special pentru această călătorie, făcând un schelet din lemn, pe care a întins piei de bou. Mai apoi, încărcă barca cu multe piei de rezervă şi grăsime ca să le ungă şi, împreună cu 17 călugări, ridică pânzele, pornind să găsească acel „Pământ al Făgăduinţei". Călătoria a fost lungă şi anevoioasă, au tot umblat ei dintr-o insulă în alta şi au avut multe păţanii, până când5 în cele din urmă „au ajuns la destinaţie şi au reuşit să exploreze ţărmurile „Ţării Făgăduinţei", mai înainte de a face cale întoarsă spre Irlanda. Unele dintre întâmplările lor erau evident fabuloase. Printre altele se

spunea, de exemplu, că au ajuns pe spatele unei balene, pe care o luaseră drept insulă. Călugării au aprins acolo un foc, pentru a-şi pregăti de ale gurii, dar dogoreala o trezi, încât abia au reuşit să se urce de-a valma în barcă, mai înainte ca balena să o ia din loc, cu focul arzându-i pe spate, ca un far. Şi alte episoade păreau la fel de neverosimile. Aşa, de pildă, se poate citi în „Navigaţiö", cum Brendan şi echipajul lui au dat peste un enorm „stâlp de cleştar" care plutea pe mare, cum mai apoi au fost fugăriţi de un imens monstru marin scoţând foc pe nări. Pe o insulă unde au poposit au fost bătuţi cu pietre fierbinţi, pe o alta au dat peste nişte călugări irlandezi care trăiau într-o mănăstire, supuşi regulii tăcerii. Şi tot aşa. Unii învăţaţi susţineau că „Navigaţiö" era o colecţie de basme fantastice. marinăreşti, un fel de talmeş-balmeş de fantezie neţărmurită, cu poveşti una mai năzdrăvană decât alta.

Dar mulţi specialişti eminenţi nu au împărtăşit acest punct de vedere. Ei au arătat că, privite sub un alt unghi, episoadele din călătoria, lui Brendan aveau o asemănare izbitoare cu unele realităţi geografice. Stâlpul plutitor de bk ştar ar fi putut fi un aisberg pe care l-au întâlnit călătorii pe mare. Monstrul marin era, probabil, vreo balenă periculoasă sau vreo morsă. Bucăţile de stâncă fierpinte prăvălite asupra lor ar fi putut fi lavă topită provenită din vreo erupţie din Islanda sau Azore, locuri renumite pentru mişcări vulcanice. Cât despre călugării comunităţii tăcerii, se ştia de mult timp că grupuri de irlandezi cucernici formau colonii religioase pe insulele din jurul Britaniei. Dar în calea adevărului se ridica o stavilă. Cum ar fi putut Brendan şi călugării lui să fi întreprins o călătorie atât de lungă, care aşa după cum grăia textul a durat şapte ani, într-o barcă din piele de bou perisabilă? O ricine ştia că pielea se dezintegrează în apa mării, iar ca să-i treacă cuiva prin cap să se avânte pe mare mai mult timp într-o barcă din piele ar fi fost ca şi cum ar fi intrat în mare cu pantofi din piele bună în picioare. Rezultatele s-ar fi dovedit catastrofale.

Am cercetat atlase moderne şi vechi hărţi maritime, încercând să pun în concordanţă teoriile cu realităţile A-II anticului de Nord. Modul în care itinerariul Sf. Brendan coincidea cu diferitele insule din Atlantic era, fără tăgadă, uluitor. O singură similitudine, ca, de exemplu, vulcanii din Islanda ca bază a poveştii cu rocile fierbinţi, ar fi putut fi considerată o simplă coincidenţă. Ar fi fost necesar un şir întreg de

coincidenţe, pentru a explica în întregime şi celelalte potriviri – începând cu „Insula Oilor", vizitată de Brendan pe la începutul călătoriei sale şi care părea că se aseamănă foarte mult cu insulele Feroe, până la norul alb, gros, peste care au dat în vecinătatea „Pământului Făgăduinţei", ceea ce ar fi putut fi zona de ceaţă bine cunoscută aflată în apropiere de Marile Bancuri de lângă Newfoundland. Ca marinar cu simţ practic, ştiam că nu era uşor să navighezi pe o rută directă din Irlanda în America de

Nord. Această direcţie este contrarie vânturilor care b tuie, dinspre sud-vest şi vest, peste ocean. Ar fi fost des de simplu de navigat din „Pământul Făgăduinţei" diJ spre casă, în Irlanda, cu vântul în spatele bărcii din piş Dar dacă Sf. Brendan ar fi plecat de acasă în această recţie i-ar fi fost mult mai anevoios. Afară de cazul care s-ar fi dovedit destul de norocos, ca vântul să-i: prielnic, s-ar fi văzut forţat să meargă în jurul cenţi de vânt din vest, fie spre nord, fie spre sud, iar în ca să spre larg ar fi avut să facă faţă unor mari dificul U tăindu-şi cu greu drum din insulă în insulă, urmândd itinerarul spre vest în étape.

Am consultat cu înfrigurare hărţile maritime care ave marcate vânturile şi curenţii din Atlanticul de Nord. CaJ logică sărea în ochi. Folosind vânturile dominante din st vest se putea naviga spre nord, plecând din Irlanda pî în Hebride. Apoi din nou spre nord, schimbând direct trecând prin vânturile din vest, până în Feroe. De acolo tăia o cale periculoasă spre Islanda, dar după aceea t curenţii erau favorabili, şi barca s-ar fi putut uşor întreg din Islanda spre Groenlanda de sud, trecând în jos pe coal Labradorului, în Newfoundland sau chiar mai deparj Privită pe hartă, această cale părea foarte ocolită, dar i era decât o iluzie a proiectării cartografice. De fapt, e drumul cel mai scurt între Europa de nord şi Amerie fiind tocmai „Stepping Stone Route", traseul folosit primele avioane cu rază mică de acţiune şi de asemen de către vikingi şi mai înainte încă… poate de căţ irlandezi.

Îmi trecu prin minte că expediţia Brendan avea să nu roman poliţist. Cheile problemei se găseau în text „Navigaţio". Una câte una puteau să mă conducă la o şi l'uţie, numai dacă ştiam să merg pe urma lor. Dar cum iarăşi răspunsul nu putea fi decât unul singur: cu o U e i exact ca aceea folosită de Sf. Brendan. O asemenea în 1 avea să mă poarte pe „Stepping Stone Route" ale roi locuri ar putea fi identificate cu cele din „Navigaţio".

acelaşi timp s-ar verifica dacă o barcă ar rezista la o lălorie pe Atlantic. Dar ce trebuia înţeles din „Navigaţio" într-o barcă din piele de bou întinsă pe un cadru din mu? Se putea oare cu o astfel de ambarcaţie să se în prindă o traversare a Atlanticului? Calea „Stepping Inin „este relativ scurtă, dar cunoscută ca fiind bântuită S furtuni. Puţine iahturi moderne s-ar încumeta să o ureze. Iar a încerca aceasta într-o barcă deschisă pare o adevărată sinucidere. Trebuia o ambarcaţie puternică perii a rezista până la capăt pe această rută. O barcă din ele nu părea deloc să dea speranţe.

Şi iată că, într-o bună zi din martie, m-am trezit meriid de-a lungul unei poteci abrupte, care ducea la locul unde se spune că ar fi pornit Sf. Brendan spre „Pâini ui Făgăduinţei". Ţinutul m-a impresionat foarte mult, îi aflam chiar pe meleagurile lui Brendan, Peninsula ingle, din ţinutul Kerry, cel mai înaintat punct al Irlandei (re Atlantic, locuri unde dealurile verzi şi pârloagele li". t'se în apele albastre-cenuşii ale oceanului, iar aerul atât de transparent încât ai aproape o senzaţie de vertij, privind cum pământul pare că se înclină spre orizontul» depărtat. Aici, fiecare element al naturii parcă ar pomeni o Sf. Brendan. Numele îi este scris după vechea ortorafic şi întâlneşti denumiri ca Golful Brandon, Capul randon şi chiar Muntele Brandon, pe creştetul căruia, de un Sfântului, se face un pelerinaj în cinstea sa, iar, în veut, un grup de tineri voinici purtau până sus pe reală, ca un act de veneraţie, chiar masa altarului.

Golful Brandon se întinde la nord de Dingle, o desg cătură în şirul stâncilor masive care străjuiesc coasî Pentru a ajunge acolo străbaţi un teren mlăştinos, un întâlneşti, din loc în loc, grămezi de turbă cafenie aşeza, la uscat în stive, iar, din când în când, dai peste câte un când minuscul înconjurat de roci poroase. Prin acele meleagu locuitorii sunt puţini; acolo unde drumeagul ajunge marginea golfului, am întâlnit, de o parte şi de alta, câte casă. Una părea desprinsă dintr-o veche gravură. Perd din piatră brută erau spoiţi cu grijă, lângă uşa întredeschis se afla o pompă de apă, iar în jur ciubere cu flori. Ac (perişul din stuf era susţinut în contra vântului puternicare bântuie prin acele meleaguri iarna, de o plasă di frânghie, de ale cărei capete atârnau pietre ovale neted adunate din mare, fiecare strălucitoare şi albă ca o per într-un şirag.

Chiar dincolo de casă se întindea Golful Brandon, simplă

scobitură în ţărm, unde oceanul îşi aruncă apele! le învolburează, până şi pe o vreme liniştită, izbind e furie grotele de la gura golfului.

A fost o zi de neuitat, cu un soare strălucitor, cu rs păieli de ploaie usturătoare, atât de tipice climei din vesti Irlandei. Culoarea acvamarin foarte limpede a apelor ţ făcea să te crezi la tropice. În timp ce-mi aruncam privirii de la gura golfului spre nord-vest, senzaţia de ameţeai pe care o încercam era şi mai pronunţată. Acolo, înspr zarea nesfârşită, mă gândeam că se întindea America d. Nord. Tradiţiile dăinuiesc peste veacuri. Tradiţia spune q din acest loc a pornit barca lui Brendan şi tot de ale va porni şi barca mea.

Am prins a merge în josul drumeagului care duce dincolo de căsuţa cu acoperişul din stuf, cotind la val până la marginea golfului, acolo unde un râu îşi varsă apel adunate de pe povârnişurile Muntelui Brandon de deasupra noastră. În acea clipă, cu o tresărire de bucurie, le-am văzut: într-o parte a drumului se conturau patru forme ciudate – bărci întoarse cu fundul în sus, în aşa fel încât cocile ţinteau spre cer. Acestea erau tradiţionalele ambarcaţii din vestul Irlandei, acoperite cu o foaie de cort, numite „curraghs", cu o formă ce nu se întâlneşte nicăieri în lume, relicve ale epocii de piatră, considerate ca ultimele existente, provenind din tipurile cele mai vechi de bătci din lume, bărcile din piele. Aici, în Golful Brandon, am văzut pentru prima oară modelul cu care se spune că Sf. Brandon a înfruntat apele Atlanticului.

M-am aplecat sub una din aceste bărci pentru a vedea cum era făcută. Măiestrit lucrat din şipci subţiri, interiorul părea foarte fragil, dar de fapt capabil să reziste la o mare compresiune. Peste acest cadru se află întinsă o foaie de cort gudronată pe amândouă părţile, fiind astfel impermeabilă. Mai târziu am aflat că acestei foi de cort, care înlocuieşte pielea originală, i se spune, încă şi acum, prin unele locuri, „piele". Strânse sub barcă se aflau vâslele, de o formă pe care n-am mai văzut-o, lungi cam de vreo doi metri, foarte subţiri, fiind prevăzute cu nişte blocuri curioase, triunghiulare, având o gaură în care intra capătul unui pivot, când erau montate pentru vâslit. Aceste curraghs erau mici şi, deci, nu puteau fi folosite decât pe lângă ţărm, dar construcţia lor mi se părea perfectă. Păreau proiectate şi făurite cu multă delicateţe şi graţie. După ce am părăsit Golful Brandon, odată ajuns sus, mi-am îndreptat din nou privirile spre cele patru curraghs. O ploaie repede făcuse să lucească cocile, încât aruncau sclipiri şi

străluceau în söare, parcă erau nişte marsuini lucioşi, Munecând pe mare.

Tânjeam să fac o plimbare cu o curragh, nu numai pej tru cercetările mele, ci şi pentru că eram captivat de foni ei deosebită. O femeie voioasă, de la căsuţa cu acoperiş de stuf, mă îndreaptă spre satul Dunquin, unde – îi spuse – aveam să găsesc, la cârciumă, o seamă de pescai vremea fiind prea proastă pentru pescuit. M-am suit volan şi am pornit spre locul indicat. Cum am sosit, m-ai adresat cârcium arului, împărtăşindu-i dorinţa mea. Îi arătă un grup de bărbaţi mai vârstnici, la o masă, în cd

— Oricare dintre ei poate să vă ducă, îmi spuse e dar azi marea nu-i bună. Prea-i agitată.

M-am îndreptat spre acei bărbaţi. Niciunul nu pâri să fi avut mai puţin de 55 de ani. Toţi erau îmbrăca aproape la fel. Aveau mâini foarte slabe, noduroase, fe" roşcovane, osoase, cu nasuri proeminente.

— Aş dori să fac o plimbare cu o curragh, am spu Mă întreb dacă cineva ar vrea să mă ducă. Am citit f chipurile lor consternare. Într-o curragh, barca voastl din foaie de cort, am repetat.

— Vreţi să spuneţi într-o „canoe", replică unul din trei ei, întorcându-se spre ceilalţi şi mormăind ceva de n înţeles. Vorbea în irlandeză, care şi acum este limb obişnuită în Dingle.

— Avem „canoe", de bună seamă, dar vremea nu' potrivită. Şi, apoi, trebuie să ştii la ce te poţi aştepânainte de a pleca cu o „canoe". Pentru cine nu-i de pe: părţile locului e primejdios.

— Poţi fi sigur că o să te răsplătesc pentru osteneai n-ai grijă şi sunt gata să-mi asum orice risc, i-am spus e

— Nu, se împotrivi omul, e prea periculos astăzi, b înghite apa pe toţi. Poate mâine.

— Nici dacă vă dau câte trei lire la fiecare, doar pel tru o scurtă plimbare?

— Ei, asta-i altceva.

Şi, astfel, am luat-o din loc toţi cei de acolo, pentru a jffisi „canoele" lor, formând o mică procesiune ciudată, [me, când se oprea, când îşi schimba componenţa. Aşa. de pildă, un bătrân ne-a părăsit, în timp ce un altul a fost» Irigat de pe un câmp să vină în locul lui. Apoi, un tânăr, 11 o floare strălucitoare, galbenă, înfiptă ţanţoş în panjţlica de la pălărie a fost recrutat la marginea falezei, când în mai coteam

de-a lungul unei pante abrupte, spre debarcader, unde vreo 12 curraghs erau rânduite cu fundul Io sus, fiecare pe podiumul ei, chiar la mal. Pescarii vor→cau tot timpul irlandeza, aşa că aveam nevoie ele un innrpret. Am avut noroc, căci pe drum am întâlnit un tânăr învăţător, proaspăt absolvent, dintre cei mulţi trimişi să-şi X'rfecţioneze cunoştinţele de irlandeză în Dingle, mai minte de a-şi lua postul în primire.

— N-ai vrea să faci o plimbare cu barca, m-am adresat m şi, în acelaşi timp, m-ai putea ajuta traducându-mi.

— Da, desigur, răspunse el vesel şi, zece minute mai îrziu, bietul om stătea lângă mine, nervos, pe bancheta din spatele vâslaşului, în timp ce barca sălta în sus şi în jos nirtată de valuri.

— Ai mai mers până acum cu o barcă mică? l-am întrebat.

— Nu, îmi răspunse, privindu-mă uimit şi strângând de or cu mâinile copastia. Vom zăbovi mult pe apă?

Plimbarea a fost încântătoare. Pentru a duce ambarcaţia a apă, vâslaşii s-au strecurat pe dedesubt, şi-au încovoiat i merii, proptindu-i de banchete, iar apoi şi-au îndreptat spatele încât barca s-a înălţat, cu eleganţă, în aer, asemenea mai gândac negru, ridicându-se pe patru perechi de piioare, şi a pornit spre marginea debarcaderului. Cu o mişcare uşoară, a fost lăsată jos, aşezată în poziţia de plutire, ar când valul următor a scăldat, ţărmul, a fost prinsă ca într-un vârtej, asemenea unei jucării. Am sărit unul câte unul înăuntruavând grijă să nu străpungem cu picioareli pânza subţire. Vâslaşii s-au aşezat la locurile lor, au tras odată cu putere şi curragh a pornit înainte, înfruntânc valurile mai repede decât oricare altă barcă cu vâsle în care am ieşit vreodată în larg. Într-o clipă am şi fost în braţul de mare, trecând peste valuri, asemenea unui că care sare cu toate cele patru picioare deodată. Echilibru era critic. Dacă barca rămânea în poziţie orizontală trecei ca-n zbor peste valuri şi aproape nicio picătură de apă nu ajungea înăuntru. Prin interpretul meu bombardam echipajul cu tot felul de întrebări, precum:

— Câte curraghs se mai folosesc în Dingle?

— Cam vreo 100.

— Pentru ce sunt folosite?

— La pescuit de homar sau somon.

— Pot aceste bărci rezista pe o mare furioasă?

Da, dacă sunt mânuite corect.

— Ce se întâmplă când se răstoarnă?

— Barca rămâne întoarsă şi te îneci.

— Puteţi transporta încărcături grele? am întrebat

— Da, cum de nu. Primăvara transportăm vite, pentru a le duce să pască pe insule. Şi cineva mai adăugă la aces răspuns un comentariu care îi făcu pe ceilalţi să râdă

— Ce-a zis? l-am întrebat pe învăţătorul interpret

— A spus că vacile sunt mai puţin supărătoare, nu pur atâtea întrebări.

Când eram gata să ajungem la debarcader, i-am ruga' pe vâslaşi să aducă la îndeplinire un mic, dar important experiment, să vâslească în opturi, căci doream să-mi dau seama cum se comportă o curragh sub unghiuri diferite. Până atunci observasem că vâslaşii ţineau barca în direcţii valurilor sau o îndepărtau de acestea. Cererea mea produse oarecare îngrijorare. Oamenii bombăniră şi dădură din cap, în semn negativ. Dar am stăruit şi nu m-am lăsat. În cele din urmă au fost de acord şi au pornit-o cu mare grijă. Totul a mers strună. Curragh trecea peste creste şi prin adânciturile dintre valuri ca apoi să se întoarcă cu eleganţă, când valurile se învolburau sub ea. Chipurile oamenilor din echipajul meu radiau de plăcere şi aceeaşi încântare o simţeam şi eu. Acum ştiam cu siguranţă că bărcile din timpul lui Brendan nu erau bune doar pe lângă ţărm, ci se comportau ca ambarcaţii adevărate de mare. Făcusem un pas mai departe în pregătirea călătoriei.

Când ne-am întors pe uscat am plătit oamenii care au fost mulţumiţi că au câştigat un ban aparent cu uşurinţă şi i-am întrebat cine ar putea să-mi spună mai mult despre bărcile lor. Toţi au fost în unanimitate de acord că John Goodwin din Maharees era omul de care aveam nevoie. M-au asigurat că nimeni altcineva nu ştie mai mult despre „canoe44 şi nici nu le-ar fi construit atât de bine ca el. Aşadar trebuia să-l văd pe John Goodwin.

Astfel, am ajuns să-l cunosc pe constructorul de curraghs din Maharees, ale cărui sfaturi aveau să dea formă celei mai mari părţi din barca mea. La 78 de ani, John Goodwin era ultimul om din Peninsula Dingle care îşi câştiga existenţa făurind carraghs. El rămăsese «singurul supravieţuitor al unei industrii altă dată înfloritoare având câte un meşter în fiecare sat de pe coastă. Se mai găseau fermieri prin

Dingle pricepuţi în a meşteri vreo curragh singuri, în lunile de iarnă, prin vreun şopron din spatele casei, dar John Goodwin era de meserie. Mai mult decât atât, toată viaţa şi-o petrecuse adunând informaţii despre curraghs, căci nutrea o adevărată pasiune pentru aceste bărci. În tinereţe, emigrase în America, dar, după puţin timp, se întorsese în Dingle, să ducă mai departe meseria tatălui său, care fusese şi. a bunicului. Fcloseş până şi instrumentele moştenite de la înaintaşi: câteva sfredele d mină şi dălţi, cuţite, ciocane, o selecţie de scânduri perlă măsurători. Iată toate sculele necesare lui John pentru a făuri acele curraghs rafinate şi elegante, care îi duseseră faima.

Foarte important pentru mine era şi faptul că lui John îi plăcea să sporovăiască despre curraghs. Ore întreg mă copleşea cu povestiri despre bărci şi vâslaşii lor, sat cum se construiesc. Îşi amintea zilele când, în fiecare golj fuleţ şi scobitură de pe coastă, se găseau sute şi sute din aceste mici ambarcaţii, iar pescuitul de macrouri en atât de abundent. Încât locuitorii din Dingle stabiliţi în America veneau acasă doar pentru câteva săptămâni, vara! să adune recolta mării. Plin de mândrie, John mi-a arătat o fotografie a lui împreună cu cei trei fraţi, stând drepţi într-o curragh de cursă, pe când fuseseră campionii din Kerry. Dacă se întâmpla să treci cu el pe lângă un şir de bărci întoarse, se oprea, arătându-ţi diferenţe foarte mic: de construcţie la fiecare. Într-adevăr, le făurise cu propriile mâini pe cele mai multe. Odată, i-am arătat o fotografie ştearsă, luată în 1930, a cadrului unei curragh şi, făn nicio clipă de ezitare, identifică meşterul. Altă dată l-am întrebat despre timpul când aceste bărci aveau şi vela şi vâsle. După un moment de gândire, începu să caute cu atenţie, în şopronul dat cu gudron, unde îşi construia bărcile, şi scoase afară o veche velă. Era o piesă de muzeu. Mi-a îngăduit să o măsor şi să o copiez, în timp ce mi-a tot spus, vreo jumătate de oră, cum să pregătesc pentru navigaţie, în modul cel mai folositor, o curragh. Sfaturile lui aveau să se dovedească vitale pentru mine.

Una din poveştile lui mi-a rămas, într-adevăr, întipărită în minte. Într-o zi de iarnă, spuse John, pe la începutul secolului, o navă cu aburi a fost purtată de furtună într-un golf. Nava era într-adevăr în pericol, au reuşit însă să arunce o ancoră pentru a o ţine temporar în loc. Căpitanul lansă fuzee de alarmă, chemând barca de salvare de la Fenit, înainte ca lanţul ancorei să fie sfărâmat: Furtuna era însă atât de

puternică încât barca de salvare <b la Fenit nu a putut să iasă din port şi s-a văzut obligată să se întoarcă înapoi, după ce a fost avariată. Atunci, doi localnici, care aveau o curragh, s-au hotărât să vină în ajutor. Aceştia şi-au dus barca fragilă pe stânci şi au lansat-o în marea furioasă şi, cu multă îndrăzneală, au vâslit până la navă. Unul dintre ei s-a urcat pe punte şi l-a convins pe comandant să ridice ancora. Apoi a pilotat nava printre bancurile de nisip şi recife spre un adăpost sigur. În încheiere, John spuse: „O canoe merge pe orice vreme, atât timp cât echipajul ştie cum să o manevreze şi există un om care are încă putere să vâslească".

L-am întrebat pe John dacă mi-ar putea construi şi mie o curragh şi ar vrea să-mi arate cum o lucrează. Am petrecut în tovărăşia lui o după-masă captivantă, dând cu catran şi întinzând pânza şi, în cele din urmă, am avut o curragh a mea, de două persoane, construită după modelul tradiţional şi cu catarg de tip vechi. Când am luat barca de la el, l-am întrebat:

— Crezi că o „canoe" mare ar putea străbate calea până în America?

Mă privi cu un zâmbet de om bătrân, cu experienţă.

— Ei bine, să ştiţi că barca e-n regulă şi tine atât timp cât echipajul e destul de priceput.

Am hotărât să-mi numesc mica mea curragh *Finnbarr*, în cinstea patronului localităţii Munster, Sf. Finnbarr, despre care se spune că i-ar fi arătat Sf. Brendan calea spre „Pământul Făgăduinţei". Nădăjduiam că, astfel, bărcuţa mea va îndeplini, pentru mine, acelaşi rol; spre necazul Sofiei mele, am furat căptuşeala perdelelor* din sufragerie să fac o velă pentru *Finnbarr* şi, de Crăciun, toată ziulica am petrecut-o cosând de mână vela. Apoi am navigat în jo şi în sus în micul estuar din faţa casei noastre, pentru vedea cum se comportă. Era amarnic de greu, dar meriţi strădania. Pe la sfârşitul vacanţei de iarnă ştiam că, deşi *Finnbarr* se clătina cumplit şi se împotrivea să meargă îi contra vântului, atât această barcă, cât şi străbunele ei fuseseră concepute să aibă catarg şi pânze.

Cam pe atunci, mi-am dat seama de un fenomen curios, pe care nu l-aş putea numi decât „norocul purta de Brendan44. În mod ciudat, am început să fiu norocos în tot ceea ce întreprindeam în legătură cu pregătirile mele de călătorie. Întreg proiectul expediţiei Brendan părea

norocos. Întâlnirea mea cu John Goodwin a fost un exemplu de astfel de noroc, împrejurările neobişnuite în care e încolţit în mintea mea ideea a fost un altul, iar al treilea când am descoperit că un studiu amplu asupra bărciloi curraghs irlandeze fusese scris de omul care, de fapt, în ce: puse studierea meşteşugului construcţiei tradiţionale a acestor ambarcaţii şi anume James Hornell, istoricul naval. Dintr-o lovitură am avut o dare de seamă completă asupra istoriei bărcilor curraghs, mergând înapo până în zilele Sf. Brendan şi chiar şi mai departe, în scrierile lui Cesar şi ale altor clasici care au menţionai bărcile din piele ale băştinaşilor din Britania. Tehnicienii armatelor lui Cesar au copiat modelul, construind ambarcaţii din piele pentru traversările cu amfibii ale râurilor, Dar cel mai bizar noroc l-am avut când încercam să-mi explic felul în care Sf. Brendan a putut să-şi echipeze barca pentru traversarea oceanului.

Mă gândeam că o astfel de ambarcaţie, lungă şi îngustă, trebuia să aibă două catarge, dar în toate cercetările mele nu văzusem niciodată imaginea unei bărci de pe la începutul evului mediu care să fi avut mai mult ce up. catarg, Toate erau cu un singur catarg, până şi corăbiile, vikingir lor. Dar iată că, într-o zi, mă aflam în depozitul Bibliotecii Londrei. Nu lucram la proiectul Brendan, ci eram absorbit de cu totul alt subiect. S-a întâmplat să-mi port paşii printr-o secţie a bibliotecii mai puţin cercetată şi, cum treceam pe lângă rafturi privirile mi s-au oprit asupra unei cărţi aşezate greşit. Am tras-o afară ca să o îndrept şi, atunci, mi-au căzut ochii pe titlu. Era în germană, lung, erudit şi, tradus, ar suna cam aşa: „Ilustraţii de nave din timpurile cele mai îndepărtate până în evul mediu”. Dintr-odată mi s-a trezit curiozitatea şi am deschis cartea la întâmplare. O ilustraţie îmi sări drept în ochi. Am simţit că mi se taie respiraţia: era desenul unei corăbii cu două catarge. Şi, fără îndoială, data din evul mediu. Am întors repede paginile la index pentru a vedea unde putea fi găsită ilustraţia originală. Spre mirarea mea am aflat că fusese copiată dintr-o culegere medievală de fabule, proprietate particulară. Ceea ce mi s-a părut incredibil era faptul că barca cu două catarge fusese trecută la litera B, la cuvântul latin „Balena”. Imaginea era tocmai aceea a bărcii Sf. Brendan eşuată pe spatele balenei. Nu m-am considerat niciodată superstiţios, dar m-am ostenit să număr ilustraţiile reproduse în carte. Krau vreo 5.000 şi numai una doar reprezenta o barcă cu două catarge.

Tocmai la acea pagină s-a deschis cartea peste care am dat din întâmplare.

Un nume important apărea mereu prin biblioteci; John Waterer. Acesta era autorul majorităţii cărţilor şi articolelor asupra istoricului folosirii pielii. Iată un subiect vital pentru proiectul meu, aşa că am luat legătura cu el şi m-am trezit invitat la o întâlnire cum nu se putea mai nimerită, sub bolţile uneia dintre cele mai. vechi corporaţii din inima Londrei, aceea a şelarilor, „Saddlers' Hall". Jöhn Waterer se dovedi a fi tot atât de entuziast ca şi John Goodwin. Un omuleţ energic, a cărui activh tale nu te putea face să bănuieşti că ar avea 83 de ani ochii lui scăpărători şi urechile enorme, în timp ce arunci priviri săgetătoare în acea pivniţă plină cu şei, hăţuri învelitori de cărţi, până şi căni şi ulcioare din piele, în aduceau aminte un pitic harnic din „Albă ca zăpada4? Nu s-ar fi putut găsi o altă persoană mai de ajutor decă John Waterer. Cu multă răbdare, el m-a introdus îi ştiinţa şi istoria pielii. Mi-a vorbit despre diferitele modalităţi ele tăbăcărire. explicându-mi când a fost folosiţi fiecare metodă pentru prima dată, de ce o pielë putea f deosebită de alta, în funcţie de modul în care fusese prelucrată sau de natura ei, dacă era de viţel sau de bou, de capii ori de oaie, sau de vreun animal exotic, fie el cerb americar sau bizon. Avea cunoştinţe vaste şi profunde. Nu urmaşe studii universitare, începuse meşteşugul ca lucrător de valize. Şi el, asemenea lui John Goodwin, meşterul de curragh. fusese fascinat de meseria sa şi pătrunsese din ce în ce mai adânc în istoria acesteia. Acum ajunsese e autoritate recunoscută în domeniu şi era mereu consultai de arheologi şi directori de muzee. În ceea ce mă prives n-ar fi putut exista o călăuză mai bună în tainele pielii

Două săptămâni mai târziu asistam la o şedinţă la Institutul britanic al pielii. John Waterer îi scrisese lui John Breby. care se ocupa de relaţiile institutului cu publicul, explicându-i că aveam nevoie de ajutor.

Doresc să construiesc o barcă din piele, cu care să li. ner. u? Atlanticul, i-am spus lui John Beeby.

John Waterer crede că s-ar putea? mă întrebă el] I!

Atunci o să-ţi dăm tot concursul. Voi face apel la câţiva exporţi.

Eram foarte bucuros. Brendan continua să-mi poarte noroc şi, 48 de ore mai târziu, mă aflam la institut. expunând ideile mele despre

Brendan la trei oameni ale căior cunoştinţe de specialitate puteau să ajute ca visul meu h se transforme în realitate. Dr. Robert Sykes – predintele „Asociaţiei britanice a industriaşilor din ramura îi delăriei”, era un om precis, raţional şi avea o reputaţie internaţională. La început se dovedi puţin sceptic. Lângă I stătea Carl Postles, directorul tăbăcăriilor deja firma W. & J. Richardson din Derby, o întreprindere datând din «colul al XVII-lea, care, din tată în fiu, fabrica şei şi alte obiecte din piele. În fine, Harold Birkin, pe care aveam – A I cunosc şi să-l admir foarte mult în următoarele luni. Harold erau opusul Dr. Sykes, cercetătorul ştiinţific. A prelucra piei pentru scopuri speciale era însăşi viaţa lui. I) într-o mică tăbăcărie, din încântătorul oraş Chesterfield, dominată de turla de lemn a bisericii Sf. Mary, el trimitea, o mare varietate de piei exotice clienţilor din lumea înir «» agă. Pielea pregătită de el era folosită în străfundurile minelor de cărbuni, pentru pompe de aer, ea şi la hamulile câinilor din Antarctica bântuită de zăpezi. Harold era o adevărată comoară, gata să-ţi procure cea mai bună. «alilate de piele pentru orice întrebuinţare. Ştia să-ţţ indice pielea cea mai potrivită pentru un furtun nava! de I îngere a incendiilor, pentru o curea de transmisie la o maşină de cusut sau pentru mănuşi industriale de proli «ţie. Una dintre posesiunile sale cele mai de preţ era o bucată de piele de morsă groasă de vreo cinci centimeiri, care se afla pe biroul său, semănând cu un cuib de viespi pietrificat. Ar fi putut să-ţi pregătească în acela; i timp şi o garnitură minusculă pentru un aparat de imereat presiunea cauciucurilor, de 0,8 mm grosime.

— Se spune că Sf. Brendan şi-ar fi făcut barca di piele tăbăcită cu scoarţă de stejar, le-am precizat eu acestor experţi. Credeţi că este adevărat şi ar fi rezistat asemenea piele la traversarea oceanului?

— Pielea tăbăcită cu scoarţă de stejar este, design autentică, spuse Dr. Sykes. Modalitatea normală de tabs care a pielii în Europa de vest, până în acest secol, era formă de tăbăcire vegetală, de obicei se folosea scoarj de stejar, dacă se găsea, iar pentru tăbăcirea complet erau necesare 12 luni.

— Richardson foloseşte şi acum tăbăcitul vegetal, de nu cu scoarţă de stejar, adăugă Carl Postles, căci este gre de găsit şi necesită prea mult timp.

— Dar unsul pielii? întrebă Harold, cred că unsx pielii care va acoperi coca va fi tot atât de importat ca şi pielea însăşi.

— În „Navigaţio” se spune că înainte de a porni! larg, călugării au frecat pielea cu grăsime animală să vegetală. Cuvântul latin folosit nu defineşte natura gri simii. Dar textul adaugă că Sf. Brendan a luat cu el bună cantitate din această grăsime pentru a unge piele în timpul călătoriei, am precizat eu.

— Mi se pare foarte raţional, remarcă Harold şi, în torcându-se către Dr. Sykes, îl întrebă: Ce fel de grăsinj să fi avut, Bob?

— Seu, grăsime de oaie, ceară de albine, untură d peşte poate, iar pentru a deveni impermeabile… aici D Sykes făcu o pauză, poate şi grăsime de pe lina oilq ICsle, de fapt, lanolina naturală, cunoscută încă din vreme lui Pliniu, fiind folosită, până nu demult, pentru impeijmeabili zarea încălţămintei.

Am tot discutat această problemă mai bine de vreo t. şi, în cele din urmă, Cari şi Harold au convenit că vă trimite Dr. Sykes mostre din toate sorturile de piele pe care le aveau în tăbăcăriile lor. Dr. Sykes urma să experimenteze aceste mostre în laboratoarele sale. Acolo, pielea avea să fie udată în apă de mare, rulată, uscată, îndoită, întinsă, măsurată, cântărită pentru a se vedea cum se comportă.

— Nu, putem face rost şi de piele tăbăcită şi cu scoarţă de stejar? am întrebat eu. Trebuie să avem şi din aceasta.

— Desigur, conveni Dr. Sykes, dar e foarte rară azi. De fapt, ştiu două sau trei tăbăcării care folosesc scoarţa de stejar. Este una, în special, în Cornwall, în partea de vest, o tăbăcărie foarte, foarte demodată, la drept vorbind o fermă. Am procurat pentru British Museum piele tăbăcită cu scoarţă de stejar autentică, când muzeul a restaurat un scut din piele de pe corabia de funeralii button Hoo**1**. Le voi cere să ne trimită mostre şi le vom experimenta împreună cu celelalte.

Astfel începu o încântătoare perioadă de lucru. Industria de piele britanică, a pus la inimă proiectul expediţiei Brendan şi ce oameni minunaţi s-au dovedit a fi toţi tăbăcării. Era o industrie strâns unită, unde fiecare părea că-i cunoaşte pe ceilalţi, nutrind o oarecare

---

[1] în anul 1939, cu prilejul unor excavații în Suffolk, s-a găsit îngropată o corabie cu provizii pentru 38 de vîslași, avînd o cabină cu fronton, înaltă de cca 3 metri, situată în mijloc. Obiectele se află la British Museum, fiind considerate ea cele mai bogate comori găsite pe pămîntul britanic (n. t.).

rivalitate, prietenească, dar apreciind la justa valoare produsul celuilalt. În timp ce Dr. Sykes şi cu specialiştii lui supuneau diferite mostre la tot felul de încercări imaginabile, eu vizitam tăbăcării, ateliere de făcut şei sau valize, unde se mai lucra încă în piele. La tăbăcăria familiei Richardson, din Derby, am descoperit că mai făceau şi acum căni şi ulcioare din piele. Tot acolo am observat, pe per vazele ferestrelor, în borcane şi farfurioare cu apă plutind mici bucăţele de piele.

— Ce naiba mai sunt şi astea? l-am întrebat pe care.

— O, lucrătorii din tăbăcărie au auzit despre nebunia dumitale cu *Brendan* şi fiecare încearcă bucăţele de piele să vadă dacă plutesc.

— Şi plutesc?

— Nu mai mult de patru zile, îmi răspunse el cu un zâmbet. Vei avea nevoie de plute de salvare.

Apoi, într-o bună după-masă, la capătul a zece săptămâni de încercări în laboratoare, am primit un telefon impresionant, de la Dr. Sykes:

— Cred că am identificat pielea pentru coca bărcii dumitale, spuse el, ai avut dreptate, pielea tăbăcită cu scoarţă de stejar este cea mai bună.

— Cum de ştiţi?

Am farul toate încercările posibile în timpul de cum um dispus» am introdus şi mostrele într-o maşină me mia „I în ar< e l. dpile de piele de la pantofi. Această iih iiiA pânirli! mostra înainte şi înapoi cu ajutorul unui di pu/îi iv; i...<. ai în apă, ca un picior care calcă pe un drum ud i „mel, putem observa câtă apă pătrunde în ploie.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat.

— Pielea tăbăcită cu scoarţă de stejar, aşa cum ne-a lo. i livrată, nu era la fel de bună ca celelalte. De fapt, multe altele au. fost mult mai bune. Dar, după ce am uns-o şi am supus-o la încercare extensivă, toate celelalte piei au început să cedeze, multe s-au îmbibat cu apă, parcă erau nişte cârpe ude de bucătărie. Mostrele tăbăcite cu scoarţă de stejar au rămas aproape neschimbate. Până în cele din urmă aceasta s-a dovedit a fi mai rezistentă decât oricare altă mostră. Dacă n-ai renunţat la ideea de a construi acea barcă din piele, trebuie să foloseşti pielea tăbăcită cu scoarţă de stejar.

Cu un aer triumfător am pus telefonul în furcă. Încă o dată,

exactitatea relatărilor din „Navigaţio” a fost verificată, chiar de un iscusit om de ştiinţă.

Acum trebuia să găsesc pielea. Şi de data aceasta am avut noroc. John Beeby mi-a înlesnit să-l cunosc, la un târg de piele, la Londra, pe Bill Croggon, de la firma Josiah Croggon şi Fiii Ltd., tăbăcarii din Cornwall care mai lucrau cu scoarţă de stejar.

Fusesem prevenit că această firmă era foarte conservatoare. Tăbăceau pielea cu scoarţă de stejar în acelaşi fel şi în acelaşi loc de aproape trei sute de ani. John îmi spuse:

— Au fost sfătuiţi să folosească metode mai moderne, dar nici nu vor să audă. Nu ştiu cum vor primi această idee a ta de a construi o barcă din piele şi de tine depinde să ştii să-i convingi să-ţi furnizeze pielea necesară.

Când i-am povestit lui Bill Croggon că am nevoie de o cantitate de piei de bovine tăbăcite cu scoarţă de stejar pentru a construi o barcă medievală, a rămas pe gânduri.

— Trebuie să vorbesc cu fratele meu, spuse el, şi este bine să ştiţi, chiar de la început, că durează foarte mult pentru a tăbăci astfel o piele. Pentru pregătirea unei singure bucăţi este necesar aproape un an şi s-ar putea să nu fim gata la timp. Când vă trebuie?

— Ei bine, proiectasem să plec de Sf. Brendan, am spus.

— Când e?

— La 16 mai.

— Ce coincidenţă! Atunci e şi ziua de naştere a soţiei mele, răspunse el.

Într-un fel, ştiam acum că fraţii Croggon vor ajuta la înfăptuirea proiectului Brendan.

Şi aşa s-a şi întâmplat. M-am dus la tăbăcăria fraţilor Croggon, din micul oraş Grampound, din Cornwall, unde am făcut cunoştinţă cu întreaga familie: bunica, fiii, nepoţii, toţi oameni de ispravă, săritori, ospitalieri, care au devenit, curând, tot atât de pasionaţi de expediţia Brendan ca şi mine. M-au luat să-mi arate tăbăcăria, începând cu puţurile cu var, unde pielea animalului era curăţată de păr. Acolo, am fost uimit, văzând cum un lucrător smulgea părul de pe o piele de bou, manual, cu ajutorul unei răzuitoare cu miner dublu. Cum trudea, aplecat peste masa lui de lucru, arăta întocmai ca într-o gravură înfăţişând un astfel de lucrător de acum patru sute de ani. Am

traversat apoi o pajişte, am trecut pe lângă un cârd de raţe şi ne-am îndreptat spre locul gropilor de tăbăcire; acolo se înşirau rânduri, rânduri de cuve îngropate în pământ, pline cu un lichid gros, făcut din scoarţă de stejar măcinată şi apă, ce semăna cu o bere groasă, cu spumă cremoasă, răspândind un miros greoi. În această licoare stăteau pieile, absorbind taninul încetişor: acesta pătrunzând în piele forma, împreună cu fibrele, o legătură strânsă, transformând o piele perisabilă într-una din cele mai alese. Este o tehnică care cred că nu s-a schimbat prea mult din zilele Sf. Brendan şi până azi, observă John Croggon. Nu trebuie decât nişte piei bune, amestecul din scoarţa de stejar potrivit şi cât mai mult timp. Evident, se spune că acest procedeu este forate demodat azi. Dar unii dintre cei mai buni pantofi lucraţi manual sunt tăipuiţi cu pielea noastră, iar spitalele de ortopedie prescriu pentru anumite utilizări pielea tăbăcită cu stejar, căci e atât de pură, încât e puţin probabil că ar produce iritaţii.

— Crezi că ai putea găsi pentru mine suficiente piei de bou, după dimensiunile medievale. Vitele pe timpul Sf. Brendan erau mai mici decât acum. Pentru a fi autentice, am nevoie de piei de dimensiuni mici şi nu mai groase de vreo 6 mm, şi cred că-mi trebuie vreo 50 de bucăţi.

— Ai noroc, chiar acum avem în lucru asemenea piei; bine înţeles că trebuie să le alegem pe cele mai bune, căci vă încredinţaţi doar viaţa acestora.

De-abia mai târziu am descoperit cu câtă generozitate au lucrat pentru mine fraţii Croggon. Amândoi, împreună cu oamenii lor, au ales piele de piele, scoţându-le din căzi ude, cu apa şiroind pe ele. Examinau cu toată atenţia fiecare bucată pentru a fi siguri că nu are niciun defect, vreo zgârietură de la vreo sârmă ghimpată, o ciupitură de la o pasăre sau tăieturi produse de un cuţit mânuit cu neatenţie. Sigur că le-au trebuit pentru asta zile întregi de muncă istovitoare, fără a sufla niciodată un cuvânt măcar. Până în cele din urmă, fraţii Croggon mi-au furnizat vreo 57 de piei de bou dintre cele mai bine tăbăcite, cum nici n-aş fi putut să-mi doresc mai bune. Când un lucrător de şei le văzu stivuite, lăsă să se audă un fluierat încetişor, de admiraţie.

— Nu mi-a fost dat ochilor să văd asemenea piei. Am auzit vorbindu-se, dar nu m-am aşteptat niciodată să văd atâtea la un loc. Arareori prindem aşa ceva în atelierele noastre.

I – Asta se datorează faptului că au fost alese pe sprânceană, pentru o barcă din piele, i-am spus eu, râzând.

De. la tăbăcăria fraţilor Croggon, pieile au fost trimise lui Harold Birkin, pentru a fi unse. Încercările din laboratoarele de cercetări au dovedit că unsoarea de pe lina, oilor era cea mai bună pentru pregătirea pieilor şi, cu ajutorul unui prieten care lucra în industria linei, mi s-a indicat numele unei fabrici din Yorkshire unde aş fi putut găsi sprijinul necesar. Am telefonat unuia dintre directori.

— Credeţi că aţi putea să-mi furnizaţi grăsime de lină?

— Da. desigur, ce cantitate doriţi?

— Cam vreo 800 de kilograme, vă rog.

A urmat o tăcere mormântală.

Singura neplăcere, când e vorba de o combinaţie de grăsime şi piele, este mirosul îngrozitor. Soţia mea se plângea că pielea miroase ca o gură de canal şi acest miros se întrecea acum cu cel de grăsime râncedă. Până şi lucrătorii din tăbăcăria lui Harold Birkin, şi tăbăcăriile sunt locuri bine cunoscute ca rău mirositoare, se plângeau de duhoarea grăsimii. Pretindeau că mirosul se simţea până la o depărtare de aproape un kilometru de porţile fabricii.

Sub supravegherea atentă a lui Harold, fiecare piele rău mirositoare era împăturită şi muiată într-un recipient cu unsoare fierbinte de lină, apoi scoasă, lăsată să se scurgă şi întinsă pe jos. Se turna atunci, peste aceasta, grăsime topită, deasupra se aşeza o altă piele înmuiată în unsoare şi scursă şi din nou se turna grăsime fierbinte, şi, tot aşa, au fost aşezate, una după alta, toate cele 57 de piei, până când se clădi un imens sandviş cu multe straturi de piele, care absorbeau, uşurel, grăsimea vitală.

Planul meu se înfăptuia rapid, dar îmi lipsea încă expertul necesar. Aveam nevoie de cineva pentru elaborarea proiectului bărcii medievale, cu desene tehnice, după care să o construim. Persoana trebuia să fie atât un specialist în istorie, cât şi un constructor naval calificat. Într-o clipă masă, pe când mă aflam la biblioteca Societăţii regale de geografie, am scris la toate muzeele navale, la care m-am putut gândi, întrebând dacă nu-mi pol recomanda un astfel de om. Răspunsurile au fost politicoase, dar nimeni nu-mi putea fi de vreun ajutor, lotuşi, unul din muzeele la care mă adresasem mi-a spus că ar trebui să iau legătura cu secretarul Institutului regal ele navigaţie, care

cunoştea personal pe cei mai mulţi rxperţi din acest domeniu. Am căutat atunci adresa Institutului, se afla chiar în aceeaşi clădire cu Societatea regală de geografie. Tot timpul cât scrisesem cererile, cel care mă putea ajuta era doar la câţiva paşi de mine, la etajul de deasupra. M-am dus sus şi mi s-a spus imediat numele: Colin Mudie.

Numele mi se părea oarecum cunoscut; mi-am amintit de unde-l ştiam. Colin Mudie traversase Atlanticul. împreună cu Patrick Ellam, în micul iaht *Sopranino*, prin anii ’50. El proiectase, de asemenea, un balon extraordinar pentru a străbate aceeaşi cale, având o nacelă ce putea fi folosită ca barcă, dar după ce a plutit în aer un timp I ecord, balonul a dispărut într-o furtună. Colin Mudie avea reputaţia de a fi unul din cei mai originali proiectanţi. Nimic nu-l speria. Exploratorii arctici îi aduceau săniile pentru a le transforma în bărci, proiecta motoare pentru curse de viteză, zmee pentru antene de radio, până şi un iaht submersibil, cu un catarg care ieşea din apă. I se încredinţase, de asemenea, proiectarea unui bric şcoală pentru corpul de cădeţi navali, proiecta tot felul de iahturi care se construiau cu miile şi era preşedintele prestigiosului grup de mici ambarcaţii de la Institutul regal de construcţii navale.

Când m-am dus acasă la Colin Mudie, uşa mi-a fost deschisă de o persoană cu o înfăţişare cu totul alta decât aceea pe care mi-o închipuiam. Mă gândeam că trebuie să fie un fel de lup de mare, vânjos, aspru, bărbos. În schimb, m-a întâmpinat un om fragil, cu mişcări iuţi, având plete lungi şi cei mai pătrunzători ochi albaştricenuşii pe care mi-a fost dat să-i văd vreodată. Era asemenea unei bufniţe agile, umblând după pradă, clipind mereu din ochi, în timp ce mă invită în biroul său.

În două ore cât am stat acolo, mi-am dat seama de ce Colin Mudie era atât de apreciat. Stătea în biroul lui, ascultându-mă foarte atent, în timp ce, distrat, făcea, pe un carnet, tot felul de schiţe. Din vârful creionului lui răsăreau mici nave de diferite forme, vâsle variate, catarge şi câte altele. Era un desenator foarte talentat şi un om ale cărui gânduri se concretizau în imagini. Când am terminat de vorbit, aproape că nici nu s-a uitat la mine şi mi-a spus: „Nu e deloc imposibilă nici construirea unei bărci din piele, nici călătoria. Pot să-ţi pregătesc un proiect preliminar, iar apoi, dacă doreşti să mergi mai departe, voi face planurile de execuţie pentru şantierul naval care va realiza

lucrarea. Dar, ceea ce nici en şi nici nimeni altcineva nu-ţi poate indica, este modul cum să manevrezi această barcă pe mare. Asemenea cunoştinţe sunt de mult pierdute. Depinde de dumneata să le redescoperi. Să ai întotdeauna în minte faptul că încerci să mergi pe urmele unor oameni care au avut în spatele lor multe generaţii cu experienţă de navigatori. Asta s-ar putea dovedi factorul necunoscut în aventura dumitale".

În opt săptămâni, Colin a reuşit să adune toate datele despre bărcile irlandeze pe care le culesesem prin biblioteci sau le aflasem în Dingle. În acest răstimp, mi-a telefonat de două ori. O dată, să-mi spună că avea credinţa că descoperise raţiunea existenţei copastiei duble de la bărcile din Dingle, una deasupra celeilalte. Era, sugeră el, o măsură luată, probabil, în vremea pe când pielea care forma coca se trăgea peste copastie ca pielea unei tobe. Aceasta ar necesita un cadru de mare re-… istenţă, în special la compresiune, iar o copastie cu marginea dublă reprezenta o construcţie ideală. Când mi-a telefonat a doua oară, mi-a confirmat bănuiala mea că primele curraghs aveau, într-adevăr, două catarge. Calculele sale au dovedit să poziţia tradiţională a catargului, pe care John Goodwin l-a plasat în mica mea curragh reprezenta exact locul arborelui trinchet. Dacă lucrurile. stăteau aşa, era raţional să presupui că altă dată exista şi un catarg central pentru a stabili astfel un echilibru. Dar Colin avea, de asemenea, simţ practic. El se gândi să cufunde în mare bucăţi de piele tăbăcite cu scoarţă de stejar pentru a vedea cum se comportă. Aşa că, într-o bună zi, personalului de la cheiul Lymington i se oferi un spectacol bizar, acela al unui renumit constructor naval, stând cu solemnitate pe dig şi trăgând din apă bucăţi dr piele rău mirositoare, legate la capătul unor sfori foarte lungi. O parte din personal îl considera probabil nebun, dar, mai apoi, se zvoni că Mudie proiectase o gheată impermeabilă. Nimeni nu ar fi putut crede adevărul că lucra la proiectul unei ambarcaţii din piele. În cele din urmă, proiectele au fost gata, patru foi mari acoperite cu cifre şi linii, scrise sau desenate ordonat de mâna lui Colin. Acestea reprezentau rezultatul întregii nu le trude de până atunci şi, cu ele sub braţ şi cu cele 57 de piei unsuroase şi rău mirositoare, am pornit-o spre Irlanda.

Era timpul să încep construirea bărcii.

3

LA LUCRU

— Ce aveţi acolo? întrebă funcţionarul irlandez de la vamă, când deschise cu zgomot uşa camionului şi îşi vârî capul înăuntru, trăgându-l. apoi afară foarte repede, strâmbând din nas la mirosul iute care-l trăsnise.

— Piei de bou. i-am răspuns, pentru o barcă pe care, sper, să o pot construi şi să plec cu ea în America.

— Ah, atunci sunt pentru reexport, slavă Domnului, căci nu ne trebuie un asemenea miros prea mult timp, râse el, izbind uşa.

Mă aflam în drum spre şantierul din ţinutul Cork, unde urma să se construiască barca şi astfel un nou stagiu important în proiectul Brendan era pe punctul de a începe.

Nu până de mult fusesem îngrijorat că nu voi putea găsi constructorul pentru această lucrare. La drept vorbind, nu prea se întâmplă des ca un şantier naval modern, să fie solicitat să construiască bărci medievale. Dar, cu întorsătura pe care o luaseră lucrurile, nu ar fi trebuit să-mi fac sânge rău. Numai în Irlanda se putea să intri într-un şantier naval, să începi să desfăşori suluri de hârtie şi să întrebi:

— Nu ştiu dacă aţi putea construi asta? Este planul unei bărci din secolul al VI-lea, coca va fi acoperită de mine cu piei, dar am nevoie de un expert pentru a executa scheletul de lemn.

Şeful şantierului ridică din sprâncene, trase încet, de două ori, din pipă, iar apoi murmură:

— Nu-i mare lucru, să-l întreb pe şeful constructor dacă are loc.

Acesta nu era un şantier naval obişnuit. La Crosshaven se trimiteau peste revizie bărcile de salvare irlandeze, tot aici Sir Francis Chichester şi-a construit nava sa *Gipsy Moth V* cu care a bătut recordul şi unde, după câte auzisem, nu se construiau două ambarcaţii la fel, pentru că ar fi fost „prea plictisitor" * Crosshave n un şantier în stil vechi. Nu se foloseau fibre de sticlă, iar oţel aproape deloc, se găseau, însă, cantităţi imense de scânduri şi… o încredere desăvârşită în măiestria lucrătorilor de a construi orice destinat să plutească. Dar mai presus de toate, nimeni de la acest şantier nu se sinchisea că venisem cu piei rău mirositoare, iar, mai apoi, am putut aduce diferiţi lucrători în piele, şelarii „studenţi, felurite ajutoare şi chiar un câine mascotă.

Inginer era Pat Lake. Cu ochelarii lui şi faţa roşcovană, semăna

mai mult cu un doctor de ţară, decât cu un constructor de nave. Era aşa cum se spunea prin partea locului: iute ca săgeata. Când se apuca de un lucru parcă totul zbura. Spre bucuria mea, Pat hotărî că va construi chiar el scheletul. Lucra seara, în timpul liber, în două ajutoare, culese, aşa, la întâmplare.

— Pat, i-am spus, dorinţa mea este să construieşti cheletul după desenele lui Colin Muclie şi să-l fixezi temporar. După ce l-ai făcut, voi înlocui legăturile dumitale cu unele autentice, medievale, de tipul celor pe rare le-ar fi folosit Sf. Brendan pentru a ţine la un loc scheletul de lemn al bărcii sale.

— Din ce erau legăturile acelea făcute? întrebă el – Fâşii de piele, probabil. Pe atunci, metalul era prea valoros pentru a fi folosit, când alte materiale puteau îndeplini acelaşi rol. Pe lângă aceasta, cred că dacă legări scheletul ca pe un coş de răchită, coca va fi mai flexibilă.

— Ce lemn doreşti să folosesc?

— Stejar pentru copastia dublă, frasin pentru schelet şi lonjeroane. Ştim că aceste esenţe creşteau în Irlanda pe vremea lui Brendan.

— Stejarul e foarte bun, comentă Pat. Avem ale: stejar prelucrat de vreo 8 – 10 ani, e tare ca oţelul, dar cu frasinul nu mă împac, nu e un lemn potrivit pentru o barcă. Dacă se udă în apa mării şi apoi se usucă, începi să putrezească şi, în scurt timp, veţi putea vârî degeţel* prin el.

— Sunt sigur că frasinul este lemnul care ne trebuie am repetat eu, niciun alt lemn din Irlanda evului medii nu era destul de suplu pentru a putea fi curbat aşa curi sunt şipcile scheletului cocii.

— E-n regulă, atunci, dar va fi greu să găsim frasir drept de lungimea de care avem nevoie.

Iată o piedică neaşteptată. Descoperisem că în dustria lemnului se foloseşte foarte puţin frasin. Iar după ce copacii sunt abătuţi, se taie buşteni scurţi, pentru a f mai uşor scoşi din pădure. Pentru barca mea îmi trebuiau însă trunchiuri de frasin, lungi cam de vreo 9 n şi cu fibra dreaptă. Aşa ceva era o raritate în industri, lemnului. Părea că ar fi trebuit să o pornesc din noi în căutarea materialelor medievale şi mă temeam e nu mai aveam timp pentru noi cercetări.

Uitasem însă de norocul pe care mi-l purta Brendar Mi.se dăduse numele unui expert consultant în industri cherestelei şi m-am dus să-l văd, la biroul lui. Ajunsese! să mă obişnuiesc cu asemenea

discuţii, cu o lungă între ducere explicativă despre proiectul meu, privind con Jtruirea unei bărci din piele. Aşa că am respirat adânc şi uti început povestea:

— Poate să vi se pară ciudat, dar doresc să construiesc hârcă după un model din evul mediu, din…

Expertul ridică mâna, făcându-mi semn să mă opresc.

— Cu câţiva ani în urmă, începu el, a venit la noi o Jersoană numită Heyerdahl pentru a mă consulta în irivinţa lemnului balsa**2**. Cred că i-am găsit ceva. Prelz; aţi-mi exact ce lemn doriţi şi vom vedea dacă vă lui cm ajuta.

Prin el am ajuns în districtul Longford, chiar în inima r landei, la o fabrică de cherestea, condusă de o familie uimită Glennon. Dacă nu m-aş fi aflat în regiunea de a Irlandei şi n-aş fi auzit puternicul accent irlandez, îi aş fi crezut cu familia Croggon, din Cornwall. Cele louă situaţii erau izbitor de similare. Şi unii şi alţii iveau mici întreprinderi specializate în materiale tradilonale, în care lucra întreaga familie. Întreprinderea era e indusă de Paddy Glennon, ajutat de fraţii Glennon, opiii şi verii lor. Iată, din nou, că o întreagă familie iihinpina cu mult entuziasm, pe care nu l-aş fi putut fi impara cu nicio avere de pe lume, proiectul Brendan, a milia Glennon mi-a arătat întreprinderea, dându-mi onto informaţiile, asemenea unor experţi de arta care ţi prezintă colecţiile. Iată un trunchi de stejar tăiat m-am.il, pentru a face o chilă la un nou trauler din lemn, fusese un copac uriaş, de vreo patru sute de ani.

Nu vă pare rău să abateţi copaci atât de falnici? im întrebat.

O, nu, vedeţi semnul ăsta negru, aici, lângă rădăhri? Este o carie. Copacul ajunsese spre sfârşitul existentei. Era bolnav şi, cu timpul, ar fi putrezit în întregim şi s-ar fi distrus.

— Credeţi că aţi putea fi în măsură să-mi găsiţi câţivirasini mari şi, într-adevăr frumoşi, pentru a-mi furnic cheresteaua necesară bărcii mele?

— Tocmai acum, spuse Paddy, doborâm copaci de p un mare domeniu din apropiere şi, acolo, există câţiv frasini frumoşi, care trebuie tăiaţi. Va fi exact ceea ce V trebuie.

Aşa că am găsit frasinul.de care aveam nevoie şi expet ţii m-au

---

[2] I/cmn tropical, foarte tare și ușor t.), ■’

introdus. Încă o dată, în fascinantul domeniu I lemnului de calitate. „Inimă de stejar, scoarţă de frasin era unul dintre motto-urile lui Paddy Glennon. El în sfătui să folosesc miezul stejarului pentru copastie. E fapt lemnul alb din afara trunchiului frasinului era nu rezistent. Dar frasinul cel mai bun. spuse Paddy, este a de munte „care trebuie să-şi tragă din greu hrana di pământ" şi astfel creşte foarte rezistent, fiind, în acela; timp, uşor. Iar când a venit momentul să aleg un lem de frasin potrivit pentru un catarg şi vâsle. Paddy, person al, m-a dus de-a lungul şi de-a latul terenului, caut hi copac după copac, până când, în fine, am găsit pe cel cai ne trebuia; înalt, drept, cam de vreo 80 de ani, un fras: în plină vigoare. O să-l abatem pe acesta, spuse el, şi vi avea grijă ca lemnul pentru catarg să fie luat din parte copacului îndreptată spre nord, unde lemnul alb este e mai bun şi să ştiţi că nu veţi găsi alt frasin mai tare pentru scopurile dv.

Din întâmplare i-am pomenit despre îngrijorarea li Pat Lake în privinţa folosirii frasinului la construct bărcilor.

— Stai o clipă, spuse Paddy Glennon, este cineva exploatare care ar putea să ne ajute, Altă dată gater mu acţionat de apa dintr-un iaz, iar uneltele pe care oamenii le foloseau se udau întotdeauna şi apoi se uscau, poate, că aveau vreo modalitate să conserve lemnul.

Ne-am întors la gatere şi Paddy a făcut unele investigaţii.

— Se crede că lucrătorii de altă dată muiau uneltele tu grăsime şi asta le păstra în stare bună. Ce zici?

Părea în regulă, şi o altă piesă îşi lua locul în „puzzle". În „Navigaţio" se spunea că se folosea grăsimea pentru conservarea pielii. În mod logic, aceeaşi grăsime ar fi Trebuit să protejeze şi coca de lemn, dacă ar fi fost făcută lin frasin. În adevăr, unsoarea din piele ar i-i pătruns de in sine în lemn când barca ar fi fost purtată de valuri. ICra limpede ca lumina zilei: două materiale, pielea şi frasinul, atacate de apa de mare, dar cu acelaşi tratament, folosind acelaşi material de bază – unsoarea – pot devrai propice pentru o corabie medievală.

Prima din vizitele mele la fabrica de cherestea a faini Glennon s-a încheiat cu o discuţie care avea să-mi Bmi; nă întipărită în minte. Când am făcut turul exp oai îi. Paddy Glennon m-a invitat să o cunosc pe soţia sa I* să iau cina la ei acasă. În timpul mesei m-a tot întrebai Jrspre proiectul Brendan şi mi-a luat un adevărat interoliloidu.cu privire la ceea ce m-a îndemnat să pornesc la» constă acţiune. Iar când

eram pe punctul de a pleca, dintr-o Inia mi-a spus:

— Vreau să mai adaug încă ceva. Voi găsi lemnul miri vit pentru barca dumitale şi voi avea grijă să fie tăiat linn trebuie, chiar de aş fi obligat să acţionez personal s-a straiele. Şi să ştii că nu vei avea nimic de plătit firmei de imon. Doresc ca lemnul de care ai nevoie să fie un dar 11 «I partea mea.

Mă simţeam copleşit. Era, într-adevăr, cel mai gener dar. Am început să-i mulţumesc, dar el continuă:

— Trebuie să ştii de ce o fac. Pentru că încerc senimentul că plătesc astfel o datorie. Familia mea a câştig bani frumoşi din lemnul irlandez. Noi am folosit, înto deauna, lemn local, esenţă tare, când alte firme import: lemnul şi ne-am descurcat foarte bine. Dacă dumneata v construi o barcă irlandeză, din lemn irlandez, trebuie fie din lemnul Glennon. În felul acesta voi putea răspli ceva din ceea ce ne-a dăruit lemnul local. Dar… şi a făcu o grimasă, este întotdeauna şi un dar, dacă reuşeşti traversezi cu barca dumitale medievală Atlanticul, aş vr să ne aduci înapoi o bucăţică din lemnul nostru, ca şi putem păstra în birou.

Paddy Glennon şi-a ţinut promisiunea. O săptămână n târziu, un camion livră la şantierul de la Crosshaven o! cărcătura de frasin superb, iar, mai târziu, sosi un: transport – bârne lungi de frasin, drepte, tăiate de partea dinspre nord a falnicului copac; pe acestea le-2 transformat în catargele şi vâslele de care aveau să le pândă vieţile noastre.

Având materialul, Pat Lake şi constructorii lui sapucat de lucru. Metodele lor erau exact aceleaşi pe *ci* le-a urmat şi John Goodwin, când mi-a construit „o currag din foaie de cort, acolo, sus, în Dingle. Cele două marg ale copastiei au fost făcute din stejar tare, fiind apoi as zate una peste alta, dându-li-se forma curbată, ca o l nană, caracteristică unei bărci din Dingle. După aceea I fost întoarse cu josul în sus, ca barca să poată fi constru: Atunci, m-am gândit, că numai o barcă irlandeză ar pu fi construită de-a-ndoaselea, începând cu copastia şi t minând cu chila.

Totuşi, exista o raţiune. Una câte una, şipcile uşoare, curbate, din frasin alb, erau aşezate în poziţia respectivă, până când semănau cu un şir de cercuri, ca acelea peste care se întinde o plasă deasupra straturilor de căpşuni. Tot trăgând şi împingând aceste cercuri, Pat Lake a obţinut exact profilul pe care-l dorea. Apoi începu să lege lonjeroanele. Şipcile lungi din frasin treceau dintr-o parte în alta,

completau astfel plasa, alcătuind cadrul bărcii. Fixă uşurel, cu sârmă, fiecare intersecţie a lonjeroanelor cu cadrul. până când lucrarea, asemenea unui coş, căpăta forma corectă din desenele lui Colin Mudie.

Acum veni rândul meu. În timp ce Pat făcea cadrul, eu încercam să leg curelele de piele. Doctorul Sykes, de la laboratorul de cercetări din domeniul pielii mă sfătuise că ce; < mai bună piele pentru această lucrare se obţine printr-un anumit proces de tăbăcire, în care se folosea alaun, cu loscut încă din timpul romanilor. Carl Postles, de la tăbăcăria din Derby, trimisese două mari baloturi din aceste curele şi începuse câteva experimentări, legând cu ele şipci din lemn, iar apoi înmuindu-le în apa estuarului. Mi-am dat seama că era vital să le moi în apa mării înainte de întrebuinţare şi să le leg când pielea era încă udă, altfel nodurile nu se puteau strânge. Din nefericire a face noduri de curele ude era ca şi cum ai lega doi şerpi. Curelele, pur şi simplu, rămâneau separate. Într-o duminică dimineaţă încercam în garaj un nou model de nod şi legasem cureaua de o verigă înşurubată în podea. Trăgeam cu toată puterea, e ind, dintr-odată, cureaua s-a desfăcut şi am fost proiectat afară, ajungând pe trotuar, unde m-am poticnit, am căzut P spate, fâlfâind cu mâna în aer cureaua udă, chiar în calea celor care se întorceau de la biserică. „Iată la ce-i bună educaţia!” mormăi cineva.

În cele din urmă am reuşit să fac un nod, care părea că ţine efectiv, deşi avea nevoie de multe încrucişări şi răsuciri şiv în mod curios, arăta foarte asemănător cu modelele de împletituri din ilustraţiile manuscriselor irlandeze. George a venit din Anglia pentru a mă ajuta în munca grea de legare a scheletului.

George a fost primul pe care l-am ales să facă parte din expediţia Brendan. Avea 26 de ani, fusese angajat în armată, iar mai târziu s-a dus în orientul mijlociu să instruiască soldaţi pentru un şeic bogat, posesorul unor terenuri petrolifere. Cu banii economisiţi din această aventură hotărî să întreprindă, timp de câţiva ani, o călătorie în jurul lumii şi să se distreze. Văzând, într-o revistă de iahting, un anunţ prin care se căuta cineva să ajute la navigarea unui mic iaht pe Mediterana, a ajuns să facă cu mine şi cu soţia mea o croazieră pe iahtul nostru *Prester John*. Înalt de peste un metru optzeci şi deşirat, George era un marinar desăvârşit. Manevrând fără odihnă velele şi potrivind cârma, reuşea să realizeze navigaţia cea mai eficientă care mi-a fost dat să o

văd vreodată. Dar, mai presus de orice, era un om pe care te puteai bizui. Când George spunea că va face ceva, era ca şi realizat. La un sfârşit de săptămână a promis că va transporta nişte piei lui Harold. Vineri seara le-a încărcat, iar duminică i le-a livrat. Sâmbătă, între aceste două zile, s-a căsătorit!

Acum, lăsându-şi soţia, pe Judith, să-şi vadă de activitatea ei ca profesoară la o şcoală din Londra, George veni după mine, în Irlanda, să mă ajute în operaţia anevoioasă de legare a scheletului bărcii. Zi de zi stăteam ghemuiţi sub coca întoarsă cu fundul în sus. Fiecare legătură de sârmă trebuia scoasă şi aruncată. În locul acesteia înfăşuram strâns în jurul lemnului o curea din piele, făceam apoi un nod. iar capătul liber era îndreptă t spre cureaua următoare şi aşa mai departe. Era un lucru încet, ostenitor, să tot vâri degetele în găurile din cocă, să bâjbâi după o bucată lunecoasă de piele, iar, mai apoi, să strângi atât de tare nodurile până când muşchii te dureau de nu mai puteai. În unele zile am fost ajutaţi de câţiva prieteni din sat şi, atunci, treaba a mers ceva mai repede. Când am terminat, legasem cu mâna vreo 1 600 de noduri şi în Trebuinţasem mai mult de trei kilometri de curele de piele. Plasa astfel formată era atât de rezistentă. Încât puteau să sară în sus şi-n jos, pe coca întoarsă, 12 oameni şi nici (» şipcă nu scârţâia şi nu se mişca din loc. În cele din urmă, pentru a proteja pielea şi lemnul, am fiert căldări de unsoare de lână şi apoi am uns toată coca de parcă era mânjită şi împroşcată. Mirosea şi arăta îngrozitor, dar, după cum spunea George, unsoarea de lână avea un mare avantaj: deşi am muncit din greu cu mâinile şi am tot I ras şi strâns aproape o lună, niciunul din noi nu am avut măcar o zgârietură sau o băşică, lanolina a fost o cremă pentru mâini de prima clasă.

În după masa în care am terminat ne-am dus la cârciuma din sat să sărbătorim evenimentul, iar câinele de acolo s-a luat după noi atras de mirosul grăsimii îmbibat în haine. Aşa că, în acea seară, ne-am ars hainele de lucru. În mod ceremonios, ca un prim, dar nu şi ultim sacrificiu adus condiţiilor de lucru medievale.

Acum sosise momentul crucial al întregii reconstituiri. Aim aveam să acoperim cu piele scheletul din lemn? Ce lei de sfoară trebuia să folosim? Cum vom prinde între ele pieile? Ce fel de împunsături erau mai bune? La ce distanţă trebuiau făcute? Iată o seamă de întrebări care se puneau şi o greşeală cât de mică putea să ducă la

consecinţe dezastruoase. De exemplu, dacă împunsăturile ar fi fost prea dese, pielea s-ar fi putut rupe pe porţiunea dintre ele. Pe de altă parte, dacă împunsăturile erau prea rare; pielea nu ar fi stat întinsă între acestea şi apa ar fi pătruns în barcă.

Muzeul Naţional din Dublin are o colecţie superbă de obiecte din timpuri străvechi şi, acolo, am petrecut ore întregi, examinând măiestria artizanilor din vremea lui Brendan. De câtă minunată iscusinţă dădeau dovadă! Acei oameni au lucrat cu atâta dibăcie în metal, lemn, piele, încât obiectele făurite de ei pot fi comparate cu cele mai extraordinare exemplare moderne, iar lucrările lor din metal şi bijuteriile rămân de neîntrecut. Evident, mă preocupau mai mult obiectele de toate zilele. Şi acestea erau atât de măiestrit făcute, încât mi-am dat seama că nu vom fi obligaţi să limităm tehnica noastră pentru a ne conforma practicii medie va1 e, ci, mai curând, ne va fi greu să ne înălţăm la nivelul măiestriei de atunci. În lucrările în metal, de exemplu, artizanii de altă dată au turnat în bronz cârlige de prins peşte, tot atât de izbutite şi lucrate cu precizie ca orice obiect asemănător făcut azi. Au ciocănit nituri] cu atâta delicateţe şi acurateţe, încât, virtual, era imposibil să copiezi aşa ceva. Cât despre lucrările lor în piele, *Muzeul avea* un exemplar rar, un săculeţ pentru o carte. Meşterul, poate un călugăr, care a lucrat acest săculeţ, a ştiut, să-şi poarte cu iscusinţă acul doar în interior, împungând în grosimea pielii, aşa încât cusăturile erau invizibile la exterior. O autoritate ca John Water ei a declarat că puţini lucrători în piele, de azi, ar fi în stare să copieze acest lucru meticulos.

Mai veni şi un meşter şelar din Anglia, împreună et cel mai bun ucenic al său, să ne povăţuiască, pe Georg «şi pe mine, cum să lucrăm pielea pentru barcă. Am numerotat fiecare piele şi le-am aşezat una peste alta într-o grămadă, sub greutăţi, pentru a întinde încreţiturile că

În mult posibil. Am tăiat marginile pieilor cu un cuţit.1. uţit şi apoi le-am atârnat pe cadrul de lemn al bărcii, le-am tot întors, când într-o parte, când în alta, pentru a le potrivi după curburile cocii. Am încălzit pieile, pentru a încerca să le modelăm, le-am muiat în apă, iar apoi am ciocănit cu nişte ciocane mari ca să le dăm o formă. Am încercat fiecare procedură pe care am văzut-o în muzeu

I am experimentat metodele tradiţionale ale meşterilor şelari, metode cu nume impresionante, ca împunsătura dublă, împunsătura

oarbă, împunsătura de cojocărie.

Uneori, rezultatele erau dezastruoase. De exemplu, când am încercat să legăm pieile împreună cu fâşii de piele foarte lin tăiate, legăturile s-au desfăcut, ca o sfoară putredă… Dacă am putea să avem curele din piele de cal; este cu mult mai rezistentă", se plânse meşterul şelar. O altă piele pe care am încercat-o, muind-o a devenit fragilă dar apă fiind prea caldă, când s-a uscat a plesnit şi s-a desfăcut, asemenea unui pantof neîngrijit. George şi cu mine ne-am uitat unul la altul, întrebându-ne ce s-ar întâmpla dacă am face o greşeală similară şi nu am fi în stare s-o detectăm înainte de a porni pe valurile Atlanticului. În cele din urmă, am ajuns la o metodă care părea simplă şi eficientă. Am îmbinat pieile, suprapunându-le pe o distanţă de 2 şi ceva până la vreo 5 cm şi am făcut o cusătură dublă. Trebuia multă grijă şi răbdare, dar îndemânarea care se cerea I ra după puterile noastre, iar îmbinările se dovedeau rezistente. Înainte de a se înapoia la întreprinderea care ni-l I împrumutase cu amabilitate, meşterul şelar privi coca lungă, dezvelită, a bărcii noastre, apoi movila de piei care aşteptau întinse pe jos, după aceea se uită la George şi la mine: Asta-i probabil cea mai mare lucrare în piele a secolului, spuse el. Dacă o duceţi la bun sfârşit o să fiţi în măsură să învăţaţi şi pe alţii câte ceva despre cum se coase pielea".

Era o sarcină într-adevăr de speriat. Nu-mi făceam nicio iluzie că fără sfaturi permanente şi supraveghere; George şi cu mine şi amatorii care ne ajutau nu vom stricai totul. Era foarte descurajant. iată-ne acum gata de lucru, cu toate materialele adunate şi plini de entuziasm, damd lipsea expertul care să ne călăuzească în această activitate. Unde l-am fi putut găsi oare? Cei experimentaţi în lucrări din piele erau pe cale de dispariţie. Cu vreo cincizeci de ani în urmă, cele mai multe sate din Irlanda aveau câte un om care repara hăţuri şi hamuri şi în cele mai multe oraşe trebuie să fi existat câte un şelar. Dar toţi acest meşteri au dispărut, ca şi animalele de fermă. Au rămâi doar un pumn. Probabil că se aflau mai puţin de vreo şut; de şelari experimentaţi în toată Anglia. Asemenea meşteţ erau foarte căutaţi, făceau şei pentru export, fiind în per manenţă ocupaţi. Chiar dacă aş fi găsit unul liber nu vej deam cum aş fi putut să-mi permit să-l plătesc.

De la început am tot vizitat şelari pe la Londra şi Bir* mingham. Am cutreierat Irlanda în lung şi-n lat, umblân pe la toate şelăriile de pe

lista mea. Pretutindeni am te întrebat dacă pot să-mi dea un lucrător sau să-mi spun unde aş putea găsi unul. În toate părţile, mi s-a răspur politicos, dar categoric, că e imposibil. Fiecare bun şelar, i tare mai rămăseseră puţini, era necesar la locul lui d muncă. Singura compensare a fost doar că m-am iniţiat! tainele lucrării pielii. Am luat legătura cu meşteri dibac care mai mânuiesc încă instrumente vechi, rămase n schimbate de secole. În atelierele de şelărie plutea u miros de piele şi ceară de albine, iar şelarii, cu şorţuri, lor de piele, stăteau aplecaţi asupra lucrului, împungâni împunsătură după împunsătură, mereu, mereu, cu braţe lor vânjoase şi umerii cu muşchi puternici, formaţi de-a lungul anilor de când tot trag strâns sfoara, cu amândouă mâinile. Cusăturile lor erau mult mai rezistente decât. celede maşină. Am învăţat acum de ce şeile englezeşti erau considerate ca cele mai bune din lume. şi de ce grajdurile de cai de curse din Australia aşteaptă ani de zile pentru a avea o şa uşoară, făcută de un lucrător de elită, şi am aflat că şahul Iranului a trimis o comandă legendară de şase harnaşamente pentru caleaşca sa.de încoronare, fiecare ham fiind din piele albastră. Am mai aflat că prima firmă engleză de şelărie a fost închisă când proprietarul a murit. iar echipa de lucrători şelari şi specialişti în harnaşamente. probabil vreo 12 oameni, s-a împrăştiat pe la alte ateliere? în timp ce împuternicirea de şelar al reginei, a trecut la o firmă rivală. Lumea şelarilor era atât de mică şi strânsă, încât lucrătorii de elită puteau să-şi recunoască de la disiantă lucrările şi să-ţi spună numele celor mai mulţi dintre ceilalţi meşteri din acelaşi domeniu.

N-am pierdut nicio ocazie să nu întreb pe câte un clar dacă ar putea să-mi recomande vreun coleg, dar cei de la mesele de lucru nu mi-au fost de niciun ajutor, cu excepţia unuia doar. La firma devenită acum furnizoarea curţii regale, unul dintre lucrători îmi vorbi despre un specialist în harnaşamente care dispăruse din lumea lor. Numele lui era John O'Connell, dar informatorul meu uni spuse că nimeni nu ştie unde s-ar putea afla. El lucrase harnaşamente pentru grajdurile regale, fiind unul dintre cei mai precişi şi mai iuţi specialişti în branşă. „John O'Connell era întotdeauna bine dispus", îmi zise şelarul. Dacă-i daţi de urmă, nu vă poate scăpa, pe cât e de lat, h» l pe atât e de înalt. E ca un butoi. Şi tare-i mai plac fusicle. S-a însurat cu o fată din Irlanda şi, bănuiesc, că s-a Hotărât să se întoarcă acasă. De atunci n-am mai auzit

de el. Găsiţi-l pe John O'Connell, şi să ştiţi că aţi pus mina pe cel mai bun specialist în harnaşamente din Irlanda", mai adăugă el.

Bineînţeles că am pomenit numele lui John O'Connell pe la toate şelăriile din Irlanda pe care le-am vizitat. Dar nimeni nu auzise de el. Mai apoi, într-o bună zi, după ce ne apucasem de lucru la şantierul de la Crosshaven, m-am dus la Cork să stau de vorbă cu un bătrân şelar. Din nefericire, omul îşi pierduse îndemânarea de când se pensionase. Dar, am rămas, aşa, să pălăvrăgesc cu el despre meşteşugul şelarilor şi, cum tot vorbeam, am pomenit, la un moment dat, de faimoasele harnaşamente albastre, pentru încoronarea şahului.

Dintr-odată am ciulit urechile:

— Ai lucrat şi dumneata la acestea? l-am întrebat.

— Da, valorau mii şi mii de lire şi îmi amintesc că a fost o lucrare specială şi că am avut multă bătaie de cap, căci organizatorii ceremoniei de încoronare a şahului nu ştiau nici până în ultima clipă dacă vor folosi şase cai sau patru pentru caleaşca imperială, aşa că a trebuit să facem hamurile astfel încât să poată fi utilizate şi pentru şase caij sau să fie împărţite în două garnituri, una pentru patrii cai şi alta pentru doi cai, care aveau să fie înhămaţi la o altă caleaşcă.

— Ai cunoscut cumva pe cineva cu numele de John O'Connell?

Urmă o scurtă tăcere, timp în care omul păru că şi, gândeşte.

— Da, l-am cunoscut pe John. Era un meseriaş foarte bun.

— Am auzit că s-a însurat şi s-a întors în Irlands Nu se întâmplă să ştii cum aş putea da peste el?

Răspunsul fu incredibil.

— Am avut, nu de mult, ştiri de la John O'Connell; Căutăm un ajutor la lucru şi i-am scris, dar nu l-a interesat.

Eram foarte excitat, m-am potolit însă la gândul că John O'Connel ar putea locui tocmai la capătul celălalt al Irlandei.

— Îţi aminteşti adresa lui?

— Staţi să mă gândesc puţin. Încă o pauză chinuitoare.1 L. î Summerstown parcă, cred chiar pe calea Summerstown.

— Unde e Summerstown? l-am întrebat.

Se uită la mine surprins.

— E aici, cum ieşi din Cork.

Nu-mi venea să-mi cred urechilor. Grozavă baftă. Am mai stat încă câteva minute, dar apoi m-am suit repede la volan şi am plecat

direct spre Summerstown. N-a fost greu să găsesc Calea Summerstown. Am bătut la uşa priruri case din stradă, gândindu-mă că, în Irlanda, toţi oamenii de pe aceeaşi stradă, desigur, se ştiu unii pe alţii.

— Iertaţi-mă. Puteţi să-mi spuneţi, vă rog, dacă locuieşte prin împrejurimi cineva cu numele de O'Connell? am întrebat.

— Sunt trei O'Connell pe strada noastră, îmi răspunse femeia care-mi deschisese uşa. Pe care-l căutaţi?

— Cel pe care-l caut este scund de stat, foarte robust şi are mâini puternice şi braţe vânjoase. Descriam tipul clasic al lucrătorului de harnaşamente.

Fără nici cea mai mică ezitare, femeia îmi răspunse?

— Ăsta-i John. Locuieşte la nr. 17.

Am traversat în grabă strada şi am sunat la nr. 17; uşa im a fost deschisă de un bărbat mărunţel, umflat cât o bute. (lupul îi era al unui om care lucrează în aer liber, ars de in»are, bătut de vânt, avea mâini masive şi umeri puternici. Hr uită la mine cu o privire întrebătoare.

— Sunteţi John O'Connell, specialist în harnaşamente l-am întrebat.

Mă privi uimit

— Întocmai. Cum de m-aţi găsit?

John O'Connell, unul dintre cei mai iscusiţi meşteri îi harnaşamente se întorsese acasă, dar nu găsise de lucru în meseria lui la Cork şi, atunci, se apucase să muncească în construcţii. Locuia foarte aproape de şantierul naval unde lucram noi. Nu-şi pierduse meşteşugul, căci mai repara încălţămintea de piele a prietenilor, sau ghiozdanele şcolarilor din localitate. L-am întrebat dacă şi-a păstra uneltele de lucru.

— Soţia mea se plânge mereu că nu arunc nimic, răspunse el chicotind. Aşteptaţi o clipă până mă duc sus, şi le aduc. Se întoarse cu un sac de voiaj. îl deschise şi, îi faţa mea. se afla o colecţie din cele mai variate de unelt pentru lucrat harnaşamente, cum nu văzusem încă niciodată.

— Am moştenit cea mai mare parte de la taică-meU îmi explică el, era meşter în guri de ham. Meşteşugul ăst: nu se mai practică azi. Am făcut ucenicia cu el şi numa după ce am terminat stagiul am plecat în Anglia.

Iată deci că-l găsisem şi pe John O'Connel şi omul s-a învoit să

lucreze cu noi la şantierul naval de la Crosshavenj la început venea după ce-şi termina lucrul la şantierul de construcţii. Mai târziu am fost în măsură să-l angajez şi lucreze o normă întreagă la noi. Nu-mi venea să cred e dăduse norocul peste mine. John era specialist în guri de hamuri, ramura tradiţională a lucrărilor în piele, cea mai apropiată de genul de lucru care ne trebuia nouă pentru barcă. Încetul cu încetul a început să ne înveţe, pe Georg şi pe mine, ca şi pe toţi lucrătorii voluntari pe care! recrutasem. Ne-a învăţat să răsucim sfoara de in întrsingură fibră şi să facem o funie groasă clin patrusprezece libre. Am început cu mult zel. Încinşi cu şorţuri din piele, răsuceam şi făceam laţuri, ungând sfoara cu răşină, grăsime de lână şi ceară de albine, răsucind-o pe coapsele noastre ca pe o ţigară. La început, făceam cele mai teribile încurcături, terminând prin a zvârli la lada cu gunoi cantităţi imense de sfoară încâlcită. John O'Connell ne arunca dte un surâs peste nelipsita-i ţigară din colţul gurii şi puneşt pe fiecare la lucru de la început. Încetul cu încetul, um prins şi noi meşteşugul răsuciturii sforii, dar niciodată n-am reuşit să-l egalăm pe John. Mâinile lui se mişcau pe nevăzute, nu avea nevoie să se uite niciodată la firele care se răsuceau, depănându-se în mod magic, ordonat şi regulat, ca şi cum ar fi ieşit dintr-o maşină. Cât făceam, George şi cu mine, o coardă, John termina două.

Apoi John se apucă de cusutul pielii. A început cu simplele cusături pe dos, arătându-ne cum le făcea. Ne-a învăţat cum se bagă firul în ac, ne-a demonstrat cum se obţine o împunsătură într-o piele de o jumătate de cm grosime, dintr-odată, împungând rapid cu sula şelaruluiiar mai înainte să se închidă gaura obţinută, cum să treci prin ea acul bont, vârful atingând pe cel al sulei când o scoţi, între mână şi ochi trebuia să existe o coordonare perfectă. O fracţiune de secundă de întârziere şi nu mai puteai face nimic, căci pielea se strângea în jurul găurii. La început, pierdusem aproape orice speranţă că am putea fi în stare să-i copiem metodele, după patru zile de lucru, abia reuşisem să coasem vreo 5 m pe zi şi ştiam că aveam de făcut cel puţin vreo 3 km. Rupeam ace cu sutele, rupeam sau despicam firele, stricam sulele şi ne înţepam degetele până «curgea sângele şiroaie. Mâinile noastre au fost în curând numai tăieturi şi ţineam lângă masa de lucru o cutie de pansamente cu leucoplast. Până şi mâinile lui John sângerau, dar cu totul din alta pricină. După nepracticarea cum de zece ani a

meşteşugului de şelar, mâinile lui, deşi bătătorite de la căratul cărămizilor, deveniseră prea delicate pentru lucru la harnaşamente. Când John trăgea tari sfoara la fiecare împunsătură o făcea cu o puternică smucitură, care punea în mişcare muşchii lui masivi de k braţ şi umăr, iar sfoara, atunci, se răsucea în jurul punvnilor şi tăia ca un cuţit carnea moale. Dar John râdeae „Se repară curând", mormăia el, în timp ce stropii de sângi căzeau într-o parte şi alta. Peste o săptămână mâinile mei voi fi din nou în ordine şi atunci îi vom da drumul cu adevărata

— Tăieturile nu se vor infecta? l-am întrebat.

— Nu, de loc. O sfoară ceruită nu lasă niciodată mur darie. Pe vremuri, când ne tăiam, ne tratam tăietura ci ceară. Nimeni nu a avut vreodată o neplăcere.

Am început cu ce era mai uşor, prin a asambla pieile care acoperă segmentul central al cocii, împreunând fiecan piele ca şi cum am fi lucrat la o plapumă matlasată. V cini şi prieteni din sat au venit să ne ajute şi au învăţat d era' mai mult o chestiune de abilitate, decât una de forţe pentru a trage o cusătură bună. Unii aveau o adevăraţi înclinare pentru acest fel de lucru, alţii nu. Cea mai gro zavă achiziţie a noastră a fost un năpârstoc de fată, eu mă puţină forţă musculară decât oricine, dar care reuşea şi coasă pieile între ele atât de bine, de-ai fi zis că sunt sudate

După ce am ajuns să stăpânim cusătura pe dos, pus să practicăm cusătura dublă, mai rapidă, da' mai complicată. Foloseam două ace, cu aţă diferită, pentru găurile făcute cu sula, lucrând pe amândouă părţile pielii în mod obişnuit, un meşter în harnaşamente ar fi făcut singur cusătura dublă cu amândouă mâinile, ţinând pielii între genunchi Dar pieile noastre erau prea mari, îi mrdie cam 1, 2 m de lungi şi 1 m de late, aşa că devenea Imposibil pentru o singură persoană să ajungă în acelaşi timp la amândouă părţile. Eram obligaţi să lucrăm câte doi, băgând acele prin piele în spate şi în faţă de la unul la h tul. Unul stătea în exterior şi găurea cu sula, celălalt, ghemuit în interiorul bărcii întoarse, scotea acul prin gaura deschisă. Urma un al doilea ac, din partea opusă „apoi partenerii prindeau în mâini părţile libere ale firelor şi, cu Hurt, amândoi făceau împunsătura simultan. Această tehnică cerea răbdare, dexteritate şi un anumit ritm., dacă voiai să lucrezi bine. Iar dacă lucrai prost, John O'Connell or; i fără îndurare.

„Tăiaţi, tăiaţi", spunea el şi, dintr-odată, se ivea lama ascuţită a cuţitului său de şelar şi re-U za truda grea a unei zile întregi.

Lucrul înainta treptat… două piei prinse la un loc, apoi patru… şase şi, dintr-odată, pe nesimţite, începeam un alt. lot de piei. John se declarase acum mulţumit de calitatea muncii noastre, dar eu începusem să mă îngrijorez pentru va eram în întârziere faţă de program. Dacă voiam să laniliiuâin barca la timp, trebuia să găsesc mai mulţi lucrători pentru fiecare cusut. Colindasem tot satul şi prin vecinătute şi recrutasem fiecare gospodină disponibilă şi prieten. Apoi mi-a venit o inspiraţie. La Londra exista un colegiu!" linie unde se preda un curs de şelărie. Să încerc să obţin o grupă de studenţi să ne ajute. Nu-l cunoşteam pe instructor, dar ştiam, că fusese şef de atelier la Royal Warrant Saddlers, i-am scris şi apoi i-am telefonat.

— Alo, aici Tim Severin. V-am scris în legătură cu o bortă din piele pe care o construiesc, după un model din f viii mediu. Credeţi că ar fi vreo posibilitate ca studenţii, dumneavoastră să vină să mă ajute? Ar fi o bună practică pentru ei şi le voi plăti deplasarea în Irlanda.

Instructorul părea nedecis.

— Le-am vorbit studenţilor mei; îmi spuse el, să-l foarte dornici să vină. Dar ce vor învăţa? N-aş vrea's deprindă vreo tehnică greşită şi apoi cineva trebuie să supravegheze.

— Îl am aici pe John O'Connell, care supravegheam lucrul pe şantier, am stăruit eu.

— Ce? John O'Connell, meşterul în harnaşamente: Păru impresionat. Ei bine, atunci, înseamnă că aveţi omu' cel mai bun. Le voi da studenţilor mei permisiunea's lucreze o săptămână.

Aşa că, într-o bună dimineaţă, nouă studenţi au sosi în Irlanda, descinzând dintr-un camion hârbuit, la şantieru naval Crosshaven, spre mirarea lucrătorilor. Studenţii şi-aiadus tranzistori, saci de dormit şi o ciudată adunătură d (veşminte vechi, de la haine de piele până la lungi fulari din lână şi cămăşi de sport în dungi. În toiul lucrului, avea n nu mai puţin de 9 studenţi, 8 voluntari, Ellen, sora lui George, George, John şi cu mine, iar dacă te uitai sul barcă, găseai mascota noastră, câinele lui George, Biscuit care stătea toată ziulica acolo lingând cusăturile interioară şi cerând de mâncare din sandvişurile noastre de la prânz Seara, ne întorceam în sat epuizaţi, unde vecini binevoitor ne pregăteau oale mari de ghiveci, pe care le găseam lângă?

uşă.

— Doamne, de unde a mai răsărit şi asta? întrebă ui student, pe când Ellen Molony venea, cu un mers clătinat aducând o oală imensă de ghiveci irlandez.

— Leprechauns! a fost răspunsul prompt.

Studenţii şi-au urmat programul exact, iar în ziua când trebuiau să se întoarcă la colegiu, delegatul lor mă luă li o parte şi-mi spuse:

— Ne place atât de mult, încât am vrea să mai stăm încă două zile. Aveţi ceva contră?

— Sigur că nu, i-am răspuns. Aş fi încântat să rămâneţi, dar convenţia cu colegiul a fost pentru o săptămână doar.

— E-n regulă, replică el. Ne aranjăm să pierdem feribotul, iar următorul nu pleacă decât după două zile.

Aşa că studenţii au pierdut încântaţi feribotul, iar „lunci când au plecat, chiuind, plini de veselie, în camionul lor tamponat, ne mai rămăseseră de făcut şi montat numai secţiunile de piele pentru pupă şi provă. În aceste zone am considerat că vor fi uzură şi solicitare mai mare, aşa că am dublat grosimea pielii. La provă, care ar fi putut să se lovească de vreo stâncă sau de cine ştie ce rămăşiţă ascunsă de la vreun naufragiu, am pus patru piei. Pentru această lucrare numai John O'Connell avea forţa necesară. Din sacul de voiaj scoase nişte ace enorme şi o unealtă specială ce se folosea pentru gura hamului, o adevărată piesă de muzeu. În timp ce-l observam cum înfige acul prin piele cu prodigioasă lui forţă, mă gândeam, plin de gratitudine, la norocul pe care l-am avut găsind un asemenea om.

În fine, toată lucrarea din piele era terminată. Am folosit 49 de piei pentru a acoperi scheletul din lemn. Câteva piei s-au stricat, când am început să coasem, dar mai aveam o rezervă de material suficientă, dacă, în timpul încercărilor viitoare sau chiar al călătoriei, ar mai fi fost necesare unele reparaţii. George şi cu mine ne-am strecurat pe brânci, pentru ultima oară, sub barca întoarsă. Marginile pielii care atârnau le-am tras şi le-am legat, cu fâşii tăiate din piele, de partea de jos a copastiei. Pat Lake constructorul naval şi Murph, ajutorul lui, s-au căţărat pe coca mtoarsă şi au potrivit un dispozitiv din stejar menit să protejeze pielea, dacă am dori, cândva, să împingem barca pe vreo plajă. În cele din urmă, ambarcaţia noastră medievală a fost aşezată în poziţia normală. Din frasinul cel mai de soi primit de la familia Glennon

am făcut catargell şi vâslele, după modelul celor de la bărcile curraghs din Dingle, şi, în fine, iat-o gata.

Eammon Casey, episcopul de Kerry, descendentul şpil ritual al Sf. Brendan însuşi, era persoana cea mai indicată să binecuvânteze nava noastră. El sosi, înveşmântat în odăjdii, în ziua de 24 ianuarie, pe plaja unde se afla barca! Era un frig aspru, un vânt biciuitor care şficuia şi plesnea steagurile. În vârful catargului principal fâlfâia drapelul Irlandei, la trinchet, fanionul nostru, stindardul Sf. Brent dan, cu o cruce irlandeză roşie înconjurată de un cerci., crucea gloriei", pe un fond alb. Am ales crucea în ceri nu numai datorită asocierii cu Irlanda, dar şi pentru ca această cruce a fost găsită, într-o formă sau alta, în multă dintre locurile vizitate de călugării călători. Ei au scrijela crucea celtică pe stânci sau, alteori, au ridicat-o, asemene! unui monument măreţ, de sine stătător.

O sticlă de whisky irlandez ni se păru mai indicat decât şampania franţuzească pentru lansarea din Irland a primei bărci din piele, care avea să înfrunte valurill oceanului după aproape 40 de generaţii. Dar iată că se iv b piedică de ultim minut. Cum s-ar putea sparge o sticl groasă de o cocă din piele? Sticla va ricoşa. Constructori de nave de la Crosshaven ne-au venit în ajutor. Au agăţat ia provă, o ancoră şi au fixat sticla într-un braţ de lemi care avea s-o balanseze în jos, încât să se lovească de ari coră. Pentru a fi sigur de reuşită, unul dintre muncitori a stat pitit, tot timpul ceremoniei, în interiorul provei gata să tragă o coardă cu care să facă sticla să coboare mai rei pe de O mulţime apreciabilă se adunase să asiste la ceremonie. Camerele de filmat erau pregătite şi inevitabilii Tomi necredinciosul forfoteau printre spectatori, propunând pariuri: „Cinci la unu că nu pluteşte". „Cinci la unu că se scufundă într-o oră". „Uite aici, mizez 50 de lire", strigă un prieten de al meu, dar până să scoată banii, cel cu pariul dispăru în mod discret. Episcopul Casey a fost în adevăr plin de măreţie. În mijlocul furtunii, în veşmintele lui de purpură şi dantelă, rosti rugăciunile tradiţionale, binecuvântă misiunea bărcii şi asistenţa.

Sosi apoi momentul lansării. Fiica mea Idei păşi înainte, cu foarfecă în mână şi, cu o voce mică, limpede, anunţă: „Îi dau acestei bărci numele de *Brendan*". Sticla, propulsată de către un muncitor, se mişcă iute, producând un zgomot grozav. Cioburi şi stropi împroşcară pe cei din apropiere, iar norul de whisky pulverizat trecu peste

mulţime. „Asta zic şi eu băutură!”, strigă careva răguşit şi *Brendan* începu să lunece spre apă. Pluti uşurel de pe sania de lansare, fără aproape nicio încreţitură a apei din jur. Cei care lucraseră la construcţia bărcii trăgeau acum la vâsle. *Brendan* înainta cu steagurile unduindu-se în vânt, iar mulţimea aplauda. Barca ele piele se ţinea la suprafaţa apei.

Era prea frig şi furtuna prea puternică pentru a risca să ducem barca pe mare, aşa că unul din camioanele uriaşe de cărat cherestea, al lui Paddy Glennon, a dus-o la lacurile puţin adânci ale râului Shannon, pentru a face experimentările acolo. Am fixat catargele, am atârnat rama de guvernare la postul de la tribord, am împins-o pentru a vedea cum se comportă când e cu pânzele sus. Era o dimineaţă idilică. Un vânt blând umfla cele două pânze pătrate; răspunzând, coca se înclina uşurel, iar ambarcaţia lungă şi subţire, aluneca pe apa cafenie a râului Shannon-Ne aflam în inima naturii, pe unde nici picior de muritor nu se vede, Râul şerpuia printre câmpii verzi. Câteva lebede tăiau luciul apei înaintea provei, unduindu-şi gâturile pentru a câştiga viteză, lăsând în urmă fâşâitul puternic produs de mişcarea aripilor. De pe fiecare mal, dintre trestiile de iarnă maronii, îşi luau zborul stoluri de raţe sălbatice. Un cal, care păscuse până atunci în luncă, veni în galop, se opri dintr-odată pentru a privi parcă uimit la ciudata barcă alunecând în tăcere. O luă apoi din loc. împroşcând noroi cu copitele, dar se opri iară, la o distanţă sigură, şi întoarse încă odată capul pentru a urmări barca cum alunecă. Întreaga scenă – velele pătrate, albe, unduindu-se în adierea vântului pe deasupra trestiilor maronii – avea un aer ireal.

Am ajuns la Lough Corry, un fel de îndiguire în cursul Fiului. Un suflu puternic ne scutură şi toată natura parcă prinse viaţă. *Brendan se* înclină mai tare, apa începu să se ridice în jurul ramei de la cârmă. O pari mă se desprinse la voia întâmplării. Ne învălui haosul. Fiecare velă trebuia să fie controlată de patru parâme. iar acestea, la rândul lor. aveau o viaţă proprie. Când scăpa una. celelalte începeau să se răsucească şi să şlâchiuiască. Verga transversală, grea, pivota, iar vela se lovi de catarg şi, dintr-odată, ne-am văzut apucând parâmele ici întâmplare, trăgându-le plini de speranţă că vom descoperi pe cea care avea să înăbuşe revolta. Vântul devenise mai puternic şi *Brendan* ţâşni înainte. Ţineam toţi de parâme şi acestea ne ardeau mâinile. În timp ce

Brendan înainta, iar în depărtare se proiecta malul micului lac. M-am lăsat cu toată puterea pe rama de la cârmă. *Brendan* începu să se întoarcă, dar era prea târziu. Spintecând tulpinile uscate ale trestiilor am intrat cu zgomot în stufăriş şi ne-am văzut condamnaţi ca timp de vreo jumătate de oră să tot împingem cu vâslele în fundul milos al lacului pentru a ne despotmoli de acolo.

De nenumărate ori pe zi ajungeam în stufăriş. Acesta servea ca un tampon şi, treptat, treptat, am reuşit să cunoaştem ambarcaţia noastră. Am descoperit că *Brendan* avea anumite limite. Numai cu patru vâslaşi era greu de mers în contra vântului şi ne lipsea forţa necesară să o întoarcem. Mai îngrijorător se dovedea faptul că atunci când barca era manevrată plutea lateral faţă de vânt, sub un unghi periculos. Am plasat geamanduri în lac şi, navigând printre acestea, am văzut că *Brendan* se împotrivește să meargă în contra vântului, asemenea oricărui iaht obişnuit. Îşi îndrepta prova în direcţia vântului, şi, neavând chilă, aluneca într-o parte, de-a curmezişul apei. Poseda însă o stabilitate mai mare decât anticipasem noi şi cu vântul din pupă mergea splendid. Se întorcea şi se învârtea la cea mai mică atingere a cârmei, încât îmi amintea de o plută.

Deci aşa avea să se comporte *Brendan* pe mare, mergând într-o singură direcţie, cu vântul din pupă. Cu ajutorul cozilor unor lopeţi din frasin, am extins dimensiunile vergei principale pentru a putea avea o velatură mai mare, iar după o zi în care a nins, am montat cele două corturi, pentru a ne încropi un adăpost. Am făcut apoi exerciţii ca să tragem barca la mal, am uns-o cu un strat gros de grăsime de lână, ca pe un înotător de mare distanţă. Tot timpul eram atenţi să urmărim dacă prin piele nu pătrunde apă. Ştiam doar prea bine că existau vreo 30.000 de împunsături pe toată coca şi cele mai multe făcute de pielari amatori. Prin oricare din acestea putea să pătrundă apa, cu rezultate groaznice. La început, infiltraţiile ajungeau cam la vreo 50 de litri pe zi, dar, mai apoi, s-au redus la jumătate şi aproape că nu mai era necesar să scoatem apa decât atunci când ploua. După ce am câştigat destulă încredere, am dus barca în estuar, acolo unde am încercat pentru prima oară barca mea *Finribarr*. Uneori ne pierdeam curajul, alteori, dimpotrivă, ne simţeam foarte însufleţiţi. Şi din nou ne-am dat seama că nu era posibil să vâslim în contra vântului şi am petrecut o noapte sumbră şi neplăcută, zăgăzuiţi într-un golfuleţ. ancoraţi într-un loc

unde nu ne puteau ajunge valurile mari, care spumegau şi mugeau pe lângă noi, îndreptându-se spre plajă. În altă zi, am încercat să răsturnăm barca şi am descoperit că *Brendan* plutea ca o balenă pe spate. De fapt, a fost imposibil să o aducem în poziţia normală. Am pus în barcă chesoane de flotabilitate şi aşa am reuşit s-o întoarcem. În această situaţie, când era complet plină de apă, am. văzut că noi cinci, folosind găleţi, puteam să o golim în zece minute.

În „Navigaţio" era scris că aveau unelte din fier şi au construit o barcă uşoară, cu un schelet din lemn, aşa cum se obişnuia prin acele meleaguri, învelind-o cu piele tăbăcită cu coajă de stejar şi au uns pielea la cusături cu grăsime. Încărcaseră apoi multe piei pentru a face încă alte două bărci, unsoare pentru pielea cu care aveau să acopere barca, provizii. pentru 40 de zile şi alte lucruri trebuincioase traiului. Au aşezat, de asemenea, în mijlocul bărcii, jun catarg şi cele necesare pentru a cârmi. Apoi Brendan a dat poruncă fraţilor, în numele Tatălui, al Fiului şi al Sf. Duh" să intre în barcă.

În secolul al XX-lea au fost necesari aproape trei ani de lucru şi cercetări pentru a ajunge la acelaşi rezultat. Acum şi nouă, asemenea călugărilor, ne venise timpul să pornim pe mare şi să aflăm calea spre „Pământul Făgăduinţei".

4

PLECAREA

De ziua Sf. Brendan, barca noastră galbenă şi cafenie se afla în Golful Brandon. Întinsesem prelate de un galben deschis pe pră şi pupă, pentru ca să poată fi mai uşor identificată dacă ar fi fost necesar să se pună în mişcare echipe de căutare şi salvare, aşa cum proroceau unele Casandre. „Dacă nădăjduiesc să traverseze Atlanticul cu asta, au nevoie de o minune, mult mai mult decât i-a trebuit vreodată Sf. Brendan", declară unul dintre spectatori.

Dar în acea zi nu aveam de gând s-o pornim, deşi era 16 mai, data fixată pentru plecare. Se dezlănţuise o furtună puternică. Ploaia cădea în ropote, iar vântul se izbea cu tărie de stâncile ude ale golfului. În larg, suprafaţa apei părea un nor de bură, când o străbăteau rafalele de vânt. Stăteam, împreună cu echipajul meu, descurajaţi, cu apa şiroind pe noi, în jurul lui *Brendan*, ancorată la debarcader. Interiorul era în mare dezordine. Într-o agitaţie de ultimă clipă, aruncasem totul de-a valma. În teorie, cel puţin, avusesem un plan, ca să câştigăm cât

mai mult spaţiu pentru provizii, apă şi echipamentul necesar pentru cinci oameni. Dar nu a fost timp să mai punem nimic în ordine, cum ar fi trebuit. Totul era aruncat talmeş-balmeş, în fundul bărcii: saci, lanterne, hrană, trusă de prim ajutor, felinarul de uragan, chiar şi clopotul bărcii, asemănător cu o talangă mare, elveţiană, de fapt o copie a clopotelor care, în zilele lui Brendan, atârnau în curtea mănăstirilor pentru a chema călugării la rugăciune. Mă gândeam, în sinea mea, că a fost mult mai uşor pentru Brendan şi călugării lui cu atâţia şi atâţia ani în urmă. Au pornit pe mare cri un surplus de piele şi grăsime, cu veşmintele lor de toate zilele, din lână, în special rasele groase, cu glugă, nişte căuşe din lemn pentru scos apa din barcă, iar ca alimente carne afumată, cereale şi rădăcini de plante. Toţi erau oameni deprinşi cu o viaţă aspră.

De pe cealaltă coastă a peninsulei Dingle se vedeau cele două piscuri din insulele Skelling, ca şi cum ar ţâşni din apele Oceanului. Părţile acelea erau foarte expuse intemperiilor, încât spuma valurilor spărgea ferestrele farului la o înălţime de câţiva zeci de metri. Şi, totuşi, în vremea Sf. Brendan, o comunitate de călugări s-a hotărât să trăiască pe stâncile bântuite de vânturi. De acolo, cu multă străduanie, au izbutit să-şi taie drum în acea stâncărie şi şi-au înălţat şase colibe şi două capele din piatră. Şi şi-au dus traiul acolo, înghesuiţi în cel mai singuratic avanpost al creştinismului. îmblătiţi de vânturile puternice ale iernii şi de la începutul primăverii, erau total izolaţi de inima uscatului, atunci când nicio barcă din piele, oricât de măiestrit ar fi fost manevrată, nu putea străbate până la ei. Totuşi, au supravieţuit, agăţându-se de credinţa lor ca şi cuiburile lăstunilor de stânci. Erau atât de izolaţi şi îşi păstrau obiceiurile, încât, mult timp încă după ce calendarul fusese modificat, călugării din insulele Skelling mai sărbătoreau Paştele ca în primele timpuri, de demult.

A căuta să te iei la întrecere cu asemenea oameni cutezători n-ar însemna, acum, mare lucru. Este adevărat, curajul lor a rămas mărturie de-a lungul istoriei, dar, ca noi, cei din expediţia Brendan, să purtăm veşminte medievale şi să ne hrănim la fel ca în evul mediu, n-ar servi la nimic. Ar face doar ca misiunea noastră să devină şi mai grea şi mai puţin confortabilă, or porneam în această călătorie, nu pentru a ne încerca pe noi, ci barca. Ceea ce avea importanţă era *Brendan*. Nu-i de mirare, totuşi, că-i invidiam pe călugări pentru simplicitatea Ion Nu

şi-au bătut capul unde să-şi orânduiască echipamentul pentru fotografiat. ca să fie la adăpost de umezeală, nici cum să găsească spaţiul necesar bateriilor de 12 volţi care alimentau mica noastră staţie de radio emisie. Cât despre radio, propriu-zis, se afla încă ambalat. îl primisem în ultimul moment, aşa că nu am avut timp să-l despachetăm, ce să mai vorbim de instalare şi încercare! Asemenea multor altor obiecte din echipamentul nostru, aparatul de radio ne era încă necunoscut. Luasem contact cu nenumărate firme pentru a ne ajuta să procurăm o staţie care să ne convină. Cele mai multe dintre ele erau îngrozite la gândul de a-şi expune aparatele condiţiilor dintr-o barcă deschisă. Până şi fabricanţii de combine de radio militare, concepute pentru a fi aruncate cu paraşuta, se îndoiau că aparatele lor vor putea supravieţui pe *Brendan*. Abia în ultima clipă mi s-a oferit un aparat.

Restul echipamentului nostru era cel clasic. Aveam o plută de salvare, semnale luminoase pentru cazurile de pericol, bidoane cu apă şi petrol lampant, un mic aparat pentru relevmente radiogoniometrice, un sextant, tabele, hărţi. Cea mai mare parte a apei noastre de băut era păstrată în recipiente din cauciuc, echivalente moderne ale ploştilor din piele de pe vremea călugărilor. Acestea erau înghesuite sub paiol, unde serveau şi ca balast. Alimentele erau împachetate în pungi din plastic, câte una pentru fiecare zi (dacă socotelile mele fuseseră corecte), având în ea hrană suficientă pentru cinci oameni, pe timp de 24 de ore. Pentru cineva care apreciază mâncărurile bune, hrana noastră era o adevărată catastrofă: conserve de carne, peşte şi fasole, pachete cu supă, lapte praf şi legume deshidratate, fructe uscate, batoane de ciocolată şi provizii, ce păreau interminabile, de biscuiţi din făină de ovăz, pe care speram să-i putem folosi în locul pâinii. Încercarea noastră precedentă ne făcuse, pe George şi pe mine, să ne îndoim că vom putea prinde suficient peşte pentru a suplimenta regimul nostru alimentar şi, uitându-mă la toate aceste alimente deshidratate, am avut un fel de presimţire că lucrurile nu vor fi în ordine. Totul părea din plastic. Mai mult de jumătate din alimente fuseseră împachetate în folii de plastic sau închise în tuburi din plastic şi petrecusem o zi întreagă punând fiecare pachet încă într-o pungă din plastic şi apoi am grupat raţiile zilnice în alte pungi, mai mari, tot din plastic. Hrana noastră arăta şi mirosea a plastic şi, cum se întâmplă

de obicei, începu să aibă şi gust de plastic.

Călugării lui Brendan îşi pregăteau probabil hrana la un foc de turbă sau de lemne, pe care-l făceau într-o tavă sau vreo căldare specială, putând fi dusă pe uscat şi, bine înţeles, erau deprinşi cu hrană rece. Pe de altă parte, cum acordam mare importanţă efectului produs asupra omului de mesele calde, aranjasem să avem şi o sobă obişnuită, cu petrol lampant, pe care o pusesem într-un dulăpior. Capacul, prins în balamale se întorcea pentru a servi ca un paravan, contra curentului. Soba era prevăzută şi cu două clape laterale, care puteau constitui un mijloc de protecţie suplimentar, dar lucrul cel mai important consta în faptul că era instalată pe un mecanism cardanic care s-o menţină într-o poziţie orizontală, contracarând mişcarea bărcii şi astfel putea fi utilizată aproape pe orice vreme.

Pe cala de lansare, din Golful Brandon, mai exista ceva care ar fi surprins pe un navigator de azi, dar nu şi pe un călugăr medieval. Alături de barcă se afla un maldăr de piei, murdare şi rău mirositoare, de ovine. Citisem că exploratorii polari găsiseră că pielea de oaie este izolantă şi poate fi folosită la dormit pe gheaţă. Cum aceasta reprezenta material tipic pentru timpul lui Brendan, m-am gândit că merită să o folosim pentru dormit în barcă. Am ajuns până în cele din urmă, să constatăm că mirosul pieilor de oaie devenise al treilea membru al triumviratului: grăsime, piele, lână, care avea să domine viaţa noastră în timpul întregii călătorii.

În ceea ce priveşte îmbrăcămintea, alesesem echipamente de navigat moderne. Fiecare membru al echipajului purta un veşmânt de p anumită culoare, ca să nu ne încurcăm hainele. Culoarea lui George erp portocaliul, a mea galbenul şi, aşa cum se cuvenea, cel mai irlandez dintre noi, Arthur Magan, îşi alesese verdele. În expediţia noastră el avea şi o poreclă: „Boots”**3**, pentru că, în prima zi când ni s-a alăturat, a apărut cu o pereche de cizme enorme, care ar fi făcut cinste unui cowboy uriaş. De fapt, tot ce, ea ce era legat de Arthur avea dimensiuni mari. Era un bărbat voinic, măsurând peste 1, 80 m, cu un păr blond mereu zbârlit, din întreaga lui persoană desprinzându-se un aer de dezordine, ce-ţi dădea impresia că ai în faţă un pui de urs abia ieşit din hibernare. Avea 23 de ani, fiind cel mai tânăr dintre noi, dar şi cel mai

---

[3] Cizmă (n. t.).

puternic. Dacă se defecta ceva, ori vreun catarg trebuia ridicat sau vreun odgon tras, „Boots" era cel chemat întotdeauna să pună lucrurile în ordine. Când a auzit despre *Brendan*, mi-a trimis o scrisoare, adevărat model de concizie:

Dragă Tim.

Îţi scriu pentru a mă oferi ca biitor membru al expediţiei Brendan. *Am adresa dumitale de la Mrs*. *Molony*. *Am fost coleg de şcoală cu fratele lui George*. *Navighez din fragedă pruncii*. *Recent, am petrecut câteva luni de iarnă pescuind pe trautere, în apele Irlandei*.

N-are rost să ne scriem, pentru că nu avem nimic de câştigat din asta. *Sunt gata să vin oricână să te văd, dacă te interesează*.

Al dumitale cu gratitudine.

Arthur Magan

Aşa că l-am invitat să vină la Cork. Peste două zile apăru, tropăind pe şantier în cizmele lui uriaşe. Aruncă o privire rapidă spre barcă, îşi bolborosi numele, îşi scoase jacheta ponosită din tweed, adevărat caleidoscop de petice şi cârpituri, şi începu să lucreze cot la cot cu noi.

— Frazele lui „Boots" erau tot aşa de scurte ca şi scrisoarea lui. Am aflat, încetul cu încetul, că familia lui locuia lângă Dublin, că-şi petrecuse o mare parte din copilărie la Valentia, aproape de Dingle şi că „putea conduce puţintel o ambarcaţie". Mai târziu am descoperit că avea mare succes la fete. Tinerele „domniţe" nu puteau rezista tentaţiei de a se strădui să-l hrănească, să-i pună în ordine îmbrăcămintea şi să aibă. grijă de el. Se pare că „Boots" era tipul ideal pentru femei, dar şi unul incorigibil. La fiecare debarcare se întorcea condus de ultima lui prietenă. Pe chipul acesteia disperarea se amesteca cu tristeţea, când, chiar sub privirea ei, de îndată ce punea piciorul în barcă revenea la obişnuita lui stare haotică. Mai târziu am descoperit că oricât ar părea de ciudat, îşi lăsa şi o parte din haine pentru a-i fi curăţate şi trimise la următoarea noastră escală. Arthur nu vedea niciun impediment în aşa ceva. Niciodată nu spunea nimic neîntrebat. Nici măcar familia nu şi-o informase că urma să facă parte din expediţia Brendan, până când. Într-o bună dimineaţă, tatăl său citi în ziar, la micul dejun, că un oarecare „Boots" Magan avea să se îmbarce.

— Cunoşti pe cineva numit „Boots"? îl întrebă taică-său, pe când toţi erau reuniţi în jurul mesei.

— Da, eu sunt acela, fu răspunsul scurt al fiului.

În dimineaţa ploioasă pe când eram în Golful Brandon, costumul lui de navigat, verde la culoare, tot mototolit, era completat cum nu se putea mai bine, cu o şapcă à la Sherlock Holmes, deformată, iar clapele, purtate de vânt, îi bălăngăneau într-o parte şi în alta. „Arăţi grozav, azi", îi spuse, pe tonul lui obişnuit glumeţ, Peter Mullet, fotograful nostru. Aşa cum era îmbrăcat în roşu, acesta semăna mai mult cu un cardinal, decât cu un tânăr londonez de baştină. Peter făcuse fotografii pentru reviste şi era plin de succes, dar, săturându-se de viaţa urbană, se retrăsese în vestul Irlandei, împreună cu Jill, fascinanta sa soţie, care pozase pentru diferite publicaţii, şi cu fiul lor, Joey. Îşi cumpărase acolo un petec de pământ şi construise, cu mâinile lui, o căsuţă, după propriile planuri, ducând o viaţă cât mai simplă. Auzise şi el de expediţia Brendan. Sosi la şantier cu o valiză mare, care îmi atrase privirile.

— Ţi-ai adus aparatele de fotografiat? l-am întrebat.

— Da, îmi răspunse şi se grăbi să deschidă valiza.

Aceasta era împărţită în două. Într-o parte se afla un echipament profesional complet, incluzând lentile şi obiective, ca şi tot felul de accesorii, ambalate cu grijă. Dar ceea ce mi-a solicitat în special atenţia a fost partea opusă a valizei, acolo era o trusă completă de tâmplărie. În sinea mea m-am gândit că *Brendan* va avea nu numai un fotograf, dar şi un tâmplar la fel de valoros, care va putea, la nevoie, să-i repare scheletul din lemn.

Rolf Hansen, în costumul lui albastru de navigator norvegian, a fost ultimul care s-a alăturat echipajului de pe *Brendan*. Venise ca voluntar din Norvegia, fiind un vechi şi fanatic navigator. Era pasionat să stea de vorbă cu pescarii bătrâni din îndepărtatele sate norvegiene – de pe coastă, pentru a consulta şi aduna amintirile acestora despre zilele petrecute în larg, în decursul timpului. Scund, cu un torace bombat, cu ochelari, doar „Boots" era mai puternic decât el; asemenea irlandezului nu era prea limbut, pe de o parte pentru că vorbea stâlcit englezeşte, iar, pe de altă parte, pentru că Rolf considera călătoria pe mare foarte importantă. Când cineva se încumeta să-l întrebe dacă era căsătorit, Rolf răspundea foarte serios „Sunt căsătorit cu marea".

Astfel, un irlandez, un cockney, un norvegian şi un englez mi s-au alăturat în expediţia Brendan. Mă întrebam, în sinea mea, cât de

bine aveam să ne înţelegem de-a lungul zilelor ce se aşterneau înaintea noastră? încercam să întreprindem o călătorie care diferea, sub două aspecte importante, de multe expediţii precedente în ambarcaţii reconstruite după modele istorice. În primul rând, plecam cu o barcă adevărată şi nu cu o plută. *Brendan* nu era o simplă platformă pe care vânturile şi curenţii puteau să o poarte spre destinaţie, dacă aveam noroc. Pentru ca să supravieţuiască, barca noastră trebuia să fie bine navigată şi să fim atenţi să nu facem nicio eroare. Cea mai mică greşeală, o coardă care s-ar fi încurcat în jurul unei cleme, în timpul unei rafale, sau o pânză izbită dintr-odată de catarg, ar fi putut răsturna barca, cu rezultate dezastruoase, în al doilea rând, şi foarte important, eram pe punctul de a ne aventura în ape reci, unde puţine iahturi moderne se încumetau să meargă. Călătoria noastră nu era o croazieră scăldată în soare, în costume de baie. Aveam să navigăm într-o ambarcaţie mică, deschisă, în condiţii subarctice, şi trebuia să fim înfofoliţi săptămâni de-a rândul în haine greoaie, udaţi în mod frecvent de ploaie şi de spuma valurilor şi, conform indicaţiilor primite de la experţii din Marina Regală, care făcuseră un instructaj cu noi privind procedeele de siguranţă, dacă cineva ar fi căzut peste bord îmbrăcat incorect ar fi putut muri în următoarele cinci minute.

Din fericire, vremea proastă din ziua Sf. Brendan nu i-a descurajat pe prietenii noştri. Mulţi dintre cei care ne-au ajutat au venit în peninsula Dingle să ne vadă plecând şi au organizat, la un hotel apropiat, chiar o recepţie în cinstea plecării noastre, creând o atmosferă caldă şi prietenească, aşa cum numai irlandezii sunt în stare. S-au consumat mari cantităţi de whisky şi bere, conversaţia a fost animată, culminând cu apariţia unui irlandez, specialist în chestiuni de protocol, venit să imprime o notă de ordine şi gata să ţină piept criticilor noştri. Dar, tocmai când petrecerea era în toi, o cantitate masivă de ploaie adunată pe acoperiş a pătruns prin tavan, inundând oaspeţii.

— De ce doriţi să plecaţi în această expediţie? întrebă, rând pe rând, pe fiecare membru al echipajului, un reporter.

— Pentru că îmi place navigaţia şi doresc să învăţ cum. se conduce acest tip de barcă, răspunse George.

— Este o încercare, spuse Peter.

— Pentru că sunt îndrăgostit de mare, a fost răspunsul lui Rolf.

— De haz, de amuzament, mormăi Arthur; sorbind din halba lui.

— Dar soţiile dumneavoastră cum privesc această plecare pe ocean?

Jill Mullet îşi îndreptă privirile spre soţul ei.

— Cu Peter nu o scoţi la capăt când vrea ceva, spuse ea, şi apoi este şi timpul să aibă o nouă preocupare.

Judith, soţia lui George, fu de acord că acesta trebuie să facă ce doreşte.

Şi, apoi, sper să-i văd când *Brendan* va ajunge în Islanda.

Soţia mea făcu în aşa fel încât să treacă peste întrebare.

— Tim are întotdeauna asemenea proiecte, spuse ea ziaristului, surâzând, şi, la drept vorbind, şi eu sunt specialistă în studii medievale şi aprob toate acţiunile menite să le pună în valoare.

Apoi urmă şi întrebarea inevitabilă:

— Nu sunteţi îngrijorate?

Cele trei soţii se priviră una pe alta.

— Nu, răspunseră ele cu hotărâre.

Zorii zilei de 17 mai se arătară senini, cu nori gonind, sus pe cer, iar la orizont stăteau la pândă grămezi de nori albi, groşi, din cei care vestesc timpul frumos. Când m-am dus la una din cele două căsuţe, sus, la capătul drumului, pentru a-l consulta pe Tom Leahy, care locuia acolo şi avea şi el o curragh, apele umflate în urma furtunii se ridicau în golf. Tom era, ca toţi cei din Dingle, înalt, osos şi cu un glas blând.

— Duceţi-vă la un hotel şi odihniţi-vă, îmi spusese el, în seara precedentă. O să aveţi nevoie de odihnă, nu vă mai îngrijoraţi pentru barcă. Feciorul meu şi cu mine o să avem grijă ca totul să fie în regulă. Nimeni nu poate trece pe lângă noi fără să-l auzim.

Şi, într-adevăr, s-a ţinut de cuvânt. În primele ore ale dimineţii, când am venit să controlez dacă *Brendan* e în bună stare, am dat peste silueta tăcută a lui Tom Leahy, aplecată ca o umbră neagră, pe zidul care înconjoară golful, privind spre barcă. I-am mulţumit pentru ajutorul lui.

— Erau nişte copii care se zbenguiau în jurul bărcii, aseară, îmi spuse el. Dar sunt copii de prin părţile locului „care nu s-ar atinge de nimic.

Într-adevăr, copiii au dat dovadă de cinste, încât, deşi au explorat nava în interior şi în exterior şi au pipăit minunatele comori

formate din lanterne, cuţite, cuţitaşe, tablete de ciocolată şi alte lucruri încântătoare n-au şterpelit nici cel mai mic sau neînsemnat obiect.

Acum, privind cum sub acţiunea mareei apele de la gura golfului se retrăgeau, i-am cerut sfatul lui Tom.

— Ce-ai spune, am putea pleca azi?

Mă privi îndelung.

— Aşteptaţi până la reflux, mă sfătui el. Vă trebuie câteva ore, două sau trei, în care să ieşiţi. N-aş zăbovi mai mult.

— De ce nu, Tom?

— Nu-mi place cum arată vremea. Se pregăteşte de ploaie şi vânt. Dacă vom avea vânt dinspre vest, marea va fi furioasă în golf. O să fiţi prinşi în cursă acolo şi nu mai garantez că barca va fi în siguranţă, valurile ar putea şi o sfarme în bucăţele.

— E-n regulă Tom, vom pleca când mareea va lua barca de la debarcader. Ne vei escorta în larg?

— De la sine înţeles, iar rugile familiei mele şi ale mele vă vor însoţi de-a lungul întregii călătorii.

Când am venit pentru prima dată în regiune, cu multe luni în urmă, cea dintâi curragh pe care am văzut-o în Golful Brandon a fost a lui Tom şi mi-am amintit că Tom era singurul de acolo care folosea cu regularitate o curragh. M-am gândit că, într-un fel, e potrivit ca ultimul descendent al unei tradiţii, ce se pierdea în negura timpului, să fie acela care să ne întovărăşească în larg. În acea dimineaţă, localnicii începură, încet, încet, să se adune în golf. Fermierii soseau, împreună cu familiile lor. În tractoare pline de noroi, veneau apoi în automobile cei plecaţi în excursii căci Dingle este o regiune turistică. Au venit şi uni studenţi pe jos şi mulţi alţii pe biciclete. Doi agenţi dt poliţie, foarte conştienţi de rolul lor, au sosit într-un elegant automobil albastru, de patrulare. Oficial se găseai acolo pentru a asigura ordinea publică, dar erau mult mă interesaţi să se uite la *Brendan*, ca şi ceilalţi veniţi în acest scop. Câţiva preoţi se instalară confortabil pe zidul de sus dând binecuvântarea. Jos, pe chei, o bătrână, ieşind din mulţime, îmi puse. În mână o sticlă cu aghiazmă. „Să ajungeţi cu bine în America”, îmi spuse ea… O să ne rugăm pentru voi în fiecare zi”, rostiră în cor câteva călugăriţe. Am pitit sticla sub copastie, acolo unde orice curragh păstrează, întotdeauna, o sticluţă cu aghiazmă. John O’Connell ne dăduse fiecăruia dintre noi câte un talisman. Avea o figură încordată,

plină de îngrijorare.

Şi tot aşa erau şi soţiile şi familiile noastre.

— Ai grijă de fiul nostru, îmi spuse tatăl lui Arthur. Rolf tocmai cobora din barca lui Tom Leahy. N-a fost în stare să reziste tentaţiei unei plimbări cu o curragh, acest tip de ambarcaţie atât de rar. Era de mult timpul să fim plecaţi.

— Haideţi, am strigat mulţimii, daţi-ne o mână de ajutor să o împingem în apă!

Feţe, mâini, umeri formară un văl confuz, împingând barca din piele cafenie, şi, cu un zgomot uşurel, *Brendan* ieşi de pe platforma de lansare şi prinse a pluti până a staţionat la ancorajul din mijlocul canalului îngust.

— La revedere, tăticule, răsună, peste apă, vocea mică, cristalină a Idei. Din fericire se distra atât de bine cu Joey Mullet, încât considera plecarea mea ca pe un joc.

— Este timpul să ridicăm pavilioanele, i-am spus lui George, şi le-am înălţat pe catargul principal. Fâlfâiau în ordinea ţărilor pe care intenţionam să le vizităm: tricolorni Irlande –, drapelul britanic pentru Irlanda de inord. Crucea Sf. Andrei pentru Scoţia, drapelul insulelor Feroe, äl Islandei, cel danez pentru Groenlanda, frunza de arţar canadiană şi, în cele din urmă, drapelul S.U.A. în vârf, singur, fâlfâia stindardul lui Brendan, cu două colţuri şi o cruce roşie, pe un fond alb. Erau încă atâtea de făcut în ultimul moment, încât nu-ţi mai rămânea timp să fii îngrijorat sau nervos. Noi nu aveam decât o dorinţă, să ne vedem în larg. În mod inevitabil a apărut şi o piedică de ultimă clipă. Ancora s-a prins sub o stâncă. „Boots" a încercat cu toată forţa să o salte; dar nu se desprindea. O şalupă de pescuit s-a îndreptat spre noi.

— Aruncaţi-ne bandula să o înfăşurăm pe toba noastră, se auzi. Vinciul lor a filat parâma, ancora s-a desprins, iar *Brendan* s-a eliberat.

Ca la comandă, vântul s-a domolit aproape complet. Am luat cârma, în timp ce George şi ceilalţi s-au aşezat la rame.

— Vâsliţi toţi, împreună! le-am strigat, iar *Brendan* se întoarse şi începu să fie purtată de valuri afară din Golful Brandon, în Atlantic. Era foarte încărcată şi abia se mişca. împingeam cu putere în contra hulei care intra în golf.

— Parcă am vâslit cu un pies un supertanc, mormăi George, uitându-se la pana subţire a vâslei sale.

Eram flancaţi de câte o curragh: într-una se afla Tom Leahy. Am observat că fiecare din aceste bărci avea câte un steag mic, irlandez, legat la provă. Mulţimea nu contenea să ne facă semne cu mâna şi să ne adreseze bune urări, iar, mai apoi, în timp ce ieşeam din golf şi treceam pe lângă stâncile ce se ridicau de o parte şi alta, m-am întors şi m-am uitat în spate. Priveliştea care mi s-a oferit ochilor mi-a rămas întipărită în minte, de neşters: mai bine de vreo două sute de oameni se învălmăşeau pe promontoriu, pentru a ne mai vedea încă o dată. Imaginea părea ca de vis, soarele era departe, spre asfinţit, iar lumina palidă învăluia siluetele celor de pe creastă şi de pe deal, apărând asemenea unei frize. Siluetele lor deveniră minuscule şi întunecate, ai fi zis că sunt un şir de insecte, căţărându-se şi alergând toate într-o singură direcţie, urmărind o singură ţintă, capul cel mai îndepărtat al stâncii. Acolo era punctul de unde ne puteau vedea, pierzându-ne, din ce în ce mai mici pe valurile oceanului. Niciodată până atunci nu-mi fusese dat să fiu martorul unei asemenea hotărâri şi încercam o adevărată veneraţie amintindu-mi de pelerinii care se urcau până în creştetul Muntelui Brandon, an de an, pentru a oficia liturghia în cinstea patronului lor. Atâţia oameni ne ajutaseră, atâţia îşi manifestaseră încrederea în noi şi m-am gândit că pe toţi aceştia nu-i puteam dezamăgi.

De îndată ce ieşirăm din golf şi nu mai era niciun risc să fim aruncaţi de maree pe cel mai apropiat promontoriu, am dat comanda să se ridice toate pânzele. Vântul sufla dinspre sud-vest, prielnic pentru călătoria noastră de-a lungul coastei irlandeze. Crucile celtice de pe vele se umflaseră şi, în curând, începurăm să câştigăm viteză. Am tras ramele greoaie şi am fixat tot ceea ce nu fusese amarat la bord, în timp ce *Brendan* se aşternea la drum. Tom Leahy ne făcu semn cu mâna. Cele două curraghs care ne escortaseră s-au întors şi, în curând, deveniră nişte punctuleţe, îndreptându-se spre gura Golfului Brandon, dispărând ascunse de valuri. În sfârşit. pornisem.

5

REGIUNEA GAELTACHT

Brendan se înălţa şi se cobora, purtată de fiecare creastă de val, cu o mişcare greoaie şi rapidă în acelaşi timp. Coca se încovoia şi se îndrepta uşurel sub presiunea schimbătoare a valurilor, iar catargele scârţâiau ca un fel de răspuns de simpatie, lovindu-se de bancă. La

pupă, la poziţia de cârmire, braţul masiv de patru ţoli al ramei de guvernare împingea în bara transversală a unui cadru în formă de H, care ţinea rama în loc. Din când, în când, braţul ramei cădea înapoi în furchete, cu un zgomot surd, ce se simţea ca o tremurare de-a lungul întregii ambarcaţii. Dar. cu excepţia acestui zgomot, domnea liniştea. Pielea părea că se umflă sub bătaia obişnuită a valurilor, iar scheletul din lemn legat cu curele amortiza obişnuitele vibraţii ale unei ambarcaţii cu cocă rigidă. Rezultatul era un curios simţământ de dematerializare, de parcă am fi fost una cu mişcarea mării şi cu valurile.

Această senzaţie era intensificată şi de faptul că *Brendan*, având o înălţime mică, se ridica doar cu vreo 30 cm peste suprafaţa apei, încât cel mai mic val trecea peste barca noastră. Dar, pe măsură ce fiecare val înainta, *Brendan* se înclina uşurel, parcă în mod deliberat şi, atunci, valul luneca pe dedesubt, fără nicio primejdie. Mişcarea aceasta în sus şi în jos era supărătoare. Mai întâi Arthur, apoi Peter au început să devină palizi, cuprinşi de rău de mare. Nu servea la nimic să-i povăţuieşti să tragă aer proaspăt în piept, nava noastră fiind doar deschisă şi expusă vântului. Singurul remediu era să începi să te sustragi, ocupându-te să pui în ordine diferite lucruri din jur. Astfel erau corzi care trebuiau rulate şi orânduite, apoi se cerea să ai grijă de vele şi scote ca să nu se încurce unele în altele. În mijlocul bărcii se aflau aruncate, la întâmplare, într-o adevărată harababură, tot soiul de cutii, bidoane, pungi cu alimente, încât ar fi fost imposibil să găseşti un locuşor să-ţi pui piciorul fără a nu risca să-ţi răsuceşti gleznele. Am rânduit fiecare obiect în parte, în aşa fel încât să putem beneficia de cât mai mult spaţiu. Am aranjat vâslele la centrul bărcii, având grijă ca ancora să fie deasupra, la îndemână oricând. Aceste corvezi mărunte ne-au dat o ocupaţie în primele ore ciudate ale călătoriei noastre. Vorbeam foarte puţin. Fiecare era cufundat în propriile gânduri, preocupat de zilele şi săptămânile care ne aşteptau, toate urmând a fi petrecute în înghesuiala din mica noastră ambarcaţie. În ceea ce mă privea, eram convins că multe dintre deciziile neimportante, mărunte, luate acum, ca, de exemplu, unde să depozităm binoclurile sau cum să împăturim pielea de oaie, aveau să devină măsuri standard, pe care să le respectăm în întreaga călătorie. Mintea omenească este înclinată spre ordine şi caută rutina şi, deciziile odată luate, deveneau

aranjamente permanente. Îmi închipui că niciunul dintre noi nu-şi prea bătea capul să se gândească mai mult la scopul principal al călătoriei noastre. Acesta era un lux rezervat viitorului, un fel de excursie mintală, care să te delecteze în lungile perioade plictisitoare, caracteristice oricărei călătorii într-o ambarcaţie mică. Pentru moment era suficient că velele se umflau, *Brendan* se mişca, iar apele cenuşii ale Atlanticului se întindeau de jur-împrejur.

Trebuia să facem ceva în privinţa dormitului. Atât în adăpostul din faţă, cât şi în cele centrale se găseau prea multe materiale şi echipamente, pentru a permite cuiva să se poată întinde şi odihni cum trebuie. Arthur şi Rolf ocupau cele două spaţii din faţă de o parte şi alta a arborelui trinchet, unde se lungeau pe capacele santinei, sub bănci. Din locul acela era anevoios să te ridici repede şi trebuia să te încovoi din greu ca să poţi pătrunde pe sub bănci, dar cel puţin cele două „gorile", aşa cum numeam, în glumă, brigada muşchiuloasă, aveau loc suficient să se întindă cât erau de lungi şi să-şi depoziteze echipamentul, legându-l în partea curbă din interiorul cocii. „Boots" şi Roli se răzbunau, numind adăpostul din centru „camera fetelor" şi ne luau în râs pe George, Peter şi pe mine, când scormoneam, ca să ne facem drum, în talmeş-balmeşul de acolo, ca nişte cârtiţe, încercând să punem puţină ordine şi să găsim un locuşor să ne odihnim oasele. Am descoperit, în curând, că era o întreprindere imposibilă. Pur şi simplu nu puteai să găseşti spaţiu suficient pentru trei bărbaţi şi tot echipamentul.

— Dacă nu suntem în stare să depozităm undeva acest echipament suplimentar, îl aruncăm peste bord, am spus, privind îndoielnic la mormanul în dezordine

— Hai să azvârlim din balastul de flotabilitate de la pupă şi să punem în loc echipamentul nostru, sugeră George.

— În regulă, dar să nu fie ceva prea greu, căci pupa se va lăsa, iar *Brendan* nu se va ridica cu valurile, într-un caz de pericol. Căutam să ţinem greutatea în centrul bărcii, iar capetele „bananei" plutitoare să se înalţe odată cu valurile.

— Bine, dă-ne o mână de ajutor, spuse George scurt, începu să dea jos peretele despărţitor, din spatele locului cârmaciului. Mai departe se aflau chesoane de flotabilitate. pregătite pentru cazul în care *Brendan* s-ar fi scufundat. Fără milă, George a tras primul cheson

şi l-a arwcat în apă, unde l-am văzut săltând în urma noastră. „Nu-i de ajuns" anunţă el. Se auzi un zgomot şi încă un cheson fu aruncat. „Acum pare a fi aproape îndeajuns. Dă-mi te rog ferăstrăul". În câteva secunde tăie cu furie o gaură şi mai mare. Am adunat toate obiectele care speram că nu vor fi necesare imediat: hărţi şi cărţi pilot pentru Feroe şi Islanda, piese suplimentare pentru maşina de gătit şi lampă. Toate au fost vârâte în spaţiul nou creat… M-am uitat la sextant. La ce bun să ne mai batem capul cu un sextant, când ne aflam încă aproape de ţărm. Călugării irlandezi nu au avut nevoie de aşa ceva. Sextantul a fost, de asemenea, pitit într-un colţ.

Ne-am apucat apoi să punem ordine în harababura din cabină. Aceasta avea 1, 8 m X 1>8 m, cam cât un pat dubla Trebuia, într-un fel, să găsim spaţiu suficient pentru ca trei bărbaţi să aibă unde dormi şi să mai intre încă îmbrăcămintea, staţia de emisie şi recepţie, aparatele de fotografiat ale lui Peter şi propriul, meu echipament de navigaţie. Era o înghesuială groaznică. Radioul a fost instalat pe o poliţă improvizată şi am format o despărţitură, de-a lungul adăpostului, aşezând acolo sacii de voiaj, unii peste alţii. Aceasta reprezenta o, treime din întregul adăpost, iar eu, în calitatea mea de comandant, aveam privilegiul să dorm în spaţiul din partea peretelui. Nu era mai mare decât un jgheab. Dacă încercam să stau pe spate, cât nu sunt eu de lat în umeri, abia încăpeam, aşa că era mai uşor să dorm pe o parte, cu capul sub bancă şi cu picioarele înghesuite în partea opusă a adăpostului. Chiar şi aşa eram mai norocos decât George şi Peter: aceştia trebuiau să împartă cele două treimi disponibile, fără a beneficia de existenţa unei despărţituri între ei. De câte ori George se întorcea cu sacul lui de dormit o lovea pe Peter, iar când acesta trebuia să iasă din adăpost pentru a face de veghe, era imposibil să nu păşească peste George. Colac peste pupăză, eram îmbrăcaţi foarte gros, cu svetere, impermeabile, haine voluminoase, care ne făceau teribil de stângaci şi ocupau mult loc. Am stabilit, ca regulă, că cizmele de cauciuc nu trebuie aduse în adăpost, sub niciun motiv. Chiar dacă erau lăsate cu tălpile în sus, tot se umpleau de apă. Când ne duceam la cart primul lucru pe care-l aveam de făcut era să ne încălţăm cu cizme umede şi reci. Asta era penalizarea noastră.

Împărţisem cartul în schimburi de câte două ore. cu şâte doi oameni de serviciu. Cum noi eram cinci, însemna că fiecare trebuia să

fie de serviciu câte 4 ore, urmate de 6 ore de repaus şi, de vreme ce *Brendan* nu avea pilot automat, era necesar şi un cârmaci, ceea ce constituia o mare greutate pentru toţi. Dar, din fericire, am descoperit, în curând, că cel de al doilea de la cart putea rămâne în rezervă, la adăpost de vânt şi ploaie, cu condiţia să fie gata imediat, în caz de urgenţă. Aşa că fiecare cârmaci îşi termina cele două ore, preda schimbului său conducerea şi trezea pe următorul căruia îi venea rândul să fie de serviciu. Acesta îşi punea impermeabilul, trecea în cocpit şi se făcea covrig pe scândurile paiolului, gata să ajute cârmaciul sau să preia serviciul după cele două ore.

În acea primă noapte, petrecută în noua atmosferă atât de stranie, am dormit iepureşte. Numai Rolf părea total neimpresionat de schimbare. Se strecură în sacul lui şi se cufundă pe dată în somn, mulţumit că e din nou pe mare, între timp, *Brendan* îşi tăia cu greu drum spre nord. Era o noapte foarte întunecoasă, cu nori ce se adunau din ce în ce mai deşi, cu frecvente răpăieli de ploaie. Aceasta constituie cea mai mare pacoste. Mai mult chiar decât apa împrăştiată de valuri, ploaia se infiltra peste lot prin fisurile apărătoarelor noastre. Apa băltea în mijlocul bărcii, se prelingea pe sub mânecă, de-a lungul braţului cârmaciului, aşa cum stătea în picioare, ţinând bara transversală de pe rama de la cârmă. Pieile de oaie pe care le pusesem pe banchete erau îmbibate de ploaie, iar, când te aşezaipele, apa se scurgea ca dintr-un burete când îl storci. Şi velele absorbiseră atâta apă de ploaie încât îşi dublaseră greutatea, încă funcţionau bine, dar la un moment dat, când să se crape de ziuă, George îmi arătă catargul principal.

— Tim, nu-mi place cum se apleacă sub greutatea velei, spuse el, mă tem că ar putea să se rupă la o rafală mai puternică.

— Frasinul ar trebui să fie destul de tarei-am replicat, lemnul acesta se încovoaie ca o undiţă înainte de a ceda.

— Dar, ia te uită cum acţionează asupra băncii şi a punctului de sprijin, mă avertiză George.

Am cercetat împreună zona unde partea de jos a catargului se îmbuca în bancă, iar piciorul se sprijinea pe un bloc din stejar, plasat pe fundul bărcii.

— Priveşte cum se balansează. Catargul ferestruieşte banca. O să-i macine părţile laterale. Dacă se întâmplă aşa, atunci catargul

rămâne în voia vântului şi a valurilor. O rafală poate uşor să-l răstoarne peste bord.

Avea dreptate. Am fost obligaţi să reducem presiunea velelor ude, preîntâmpinând astfel ruperea catargului. Aşa că am coborât velele cu vreo 60 – 70 cm şi le-am legat marginile de jos cu ajutorul unor curele, încât să nu se balanseze prea mult, odată cu mişcarea bărcii. Situaţia s-a mai îmbunătăţit, dar catargele tot se mai clătinau şi se încovoiau în mod alarmant.

Între timp, se făcuse ora micului dejun. Am instalat maşina de gătit pentru a pregăti cafeaua. Convenisem ca fiecare să se ocupe, pe rând, de masă, aşa încât să împărţim povara gătitului şi nimeni să nu se poată plânge de felul cum era făcută mâncarea, fiecare trebuind să suporte bucătăria celuilalt. Dar, ca multe idei aparent bune, şi acest plan a eşuat, în cazul nostru, chiar surprinzător de repede. Am pregătit micul dejun. Apoi George, care recunoştea că este cel mai prost bucătar de pe lume, dar se putea număra printre campionii de spălat vase, s-a oferit să le spele în locul meu, dacă eu bucătăream pentru el. Aşa că tot eu am preparat şi prânzul. Rolf a gătit cina sau poate, mai curând, maşina de gătit l-a dat gata pe Rolf. Era necesară o anumită atenţie pentru a o manevra, iar eforturile lui s-au redus, curând, la o seamă de acţiuni alternative de aprins chibrituri, produs nori groşi de fum, ţâşniri repezi, neaşteptate, de flăcări care îi pârliră mâinile şi afumară totul. Rolf a perseverat până a dat gata o cutie de chibrituri şi, cum toţi începuserăm să fim flămânzi, tot eu am pregătit şi cina. Când a venit rândul lui Peter nu a fost prea rău, dar mâncarea lui de legume era atât de fadă, încât nimeni nu a putut să identifice ingredientele. Urmă apoi Arthur. El scotoci în sacul cu raţia unei zile, scoase un pachet cu praf de cartofi pentru a prepara, rapid, pireu şi având, mai mult ca oricând, figura nenorocită a unui om suferind de rău de mare şi a unui ursuleţ bosumflat, întrebă:

— Ei, bine, acum să-mi spui te rog cum gătesc eu asta?

De lângă mine, Peter lăsă să se audă un mormăit teatral, şi zise:

— Am o idee mai bună. De ce să nu-l punem noi pe comandant să pregătească masa?

Aşa că, cel puţin pentru moment, nu am avut încotro şi am înghiţit-o.

În mod inevitabil, primele noastre mese au fost asezonate cu

grăsime de lână. Unsesem cu un nou strat pielea de pe cocă, chiar exact înainte de lansarea bărcii şi, neatenţi, am împroşcat peste tot. Acum regretam. Pretutindeni erau numai stropi de grăsime pe bănci, pe parâme, pe maşina de gătit şi, desigur, ajunseseră şi pe furculiţe, pe cuţite, pe gamele şi căni. Orice atingeam era unsuros şi mirosea a grăsime şi a trecut mult până s-a dus: Numai proviziile de băuturi scăpaseră de acest blestem. Înainte de plecare ne fusese dăruită o cantitate imensă. S-ar fi zis că toţi cei binevoitori cu noi erau hotărâţi să ne aducă într-o stare de ameţeală. De fiecare dată când *Brendan* avea ruliu se auzea un clinchet. Se găseau sticle de whisky şi bere irlandeză, o băutură norvegiană pentru Prolf, până şi o combinaţie ce părea feroce, oferită de un islandez prietenos, numită „Moartea Neagră". Dar mândria noastră era un butoiaş special făcut pentru *Brendan* de către „Distileriile irlandeze", care conţinea vreo 10 litri de whisky minunat din malţ. De îndată ce am terminat cu orânduitul şi ne-am găsit loc de odihnă, am dat cep butoiaşului, am ridicat cănile şi am ciocnit pentru *Brendan* şi expediţia noastră.

Călătoria se desfăşura în mod satisfăcător. În timpul primei zile de navigare, *Brendan* se mişcă impasibilă spre nord. În urmă, printre răpăielile de ploaie, distingeam vârful Muntelui Brandon, dispărând, mai jos, tot mai jos, la orizont. În partea dreaptă lăsam gurile râului Shannon, al cărui estuar reprezenta ultimul liman sigur pe o distanţă de aproape 40 de mile. Navigarea cu *Brendan*, de-a lungul acestei coaste cu adăposturi, era de fapt o chestiune de identificare a fiecărui port de refugiu, în cazul în care furtuna ne-ar fi împins spre ţărm. La gurile râului Shannon notasem, ca adăpost posibil, insula Scattery. Pe vremea călugărilor navigatori, Scattery fusese un punct de reper pentru curraghs, un loc prea sfânt, căci, după cum mergea vorba, Sf. Senan, contemporanul sfântului Brendan, abătuse aici pe monstrul Caia şi ridicase mănăstirea de pe insulă, prin secolul al VI-lea. Azi, cele mai evocatoare relicve sunt urmele unui turn rotund, înălţat poate de călugări, ca adăpost, atunci când vikingii făceau incursiuni de-a lungul coastei. Şi, până nu demult, pescarii de prin aceste meleaguri, când puneau pe apă o nouă barcă, vâsleau mai întâi în jurul insulei, în direcţia mersului soarelui, tradiţia spunând că asta îi aduce noroc noii ambarcaţii, iar când o porneau în larg luau ca talisman o pietricică de pe insula Scattery.

Nădăjduisem în sinea mea că *Brendan* va putea, de la început, să treacă uşor pe lângă capul Slyne, care ţâşneşte ca un enorm deget arătător spre Atlantic. Dar n-avea să fie aşa. Treptat, vântul. Îşi schimbă direcţia şi suflând din vest, ne împingea spre coastă. La fiecare 10 mile pe care te parcurgea, *Brendan* pierdea cam o milă, alunecând lateral pe suprafaţa apei. Bezna celei de a doua nopţi pe mare ne încercui, în timp ce *Brendan* îşi tăia drum pe ape în linişte, încât dădu peste un corb de mare care dormea purtat de valuri. Pasărea nu s-a trezit decât atunci când a atins-o prova şi biata vietate a fost întoarsă cu susul în jos, în apă. Se auzi un ţipăt ascuţit, urmat de o mişcare agitată încoace şi-ncolo, fâlfâit de aripi şi corbul de mare zbură în siajul nostru, văicărindu-se, plin de supărare, mai înainte de a-şi lua zborul spre ape mai liniştite. Zorile se arătau cu anevoie, lumina rămânea învăluită în ceaţă, ca într-un linţoliu, reducând vizibilitatea la mai puţin de o milă. În faţa noastră se proiectară, estompate, stânci, un grup de stânci izolate, hula formând în jurul lor un cerc larg. Aruncând o privire pe hartă am avut confirmarea că era vorba de Skid Rocks, aflate dincolo de capul Slyne şi că le-am fi putut ocoli, numai dacă am fi avut un vânt prielnic, aşa că am schimbat direcţia şi *Brendan* se mişcă cu greutate pentru a-şi găsi adăpost în insulele Aran. Nu eram deprimat. Parcursesem peste 100 de mile în 36 de ore şi ce loc mai bun de debarcare putea fi decât această insulă, pe care, aşa după cum se relata în „Navigaţio", Sf. Brendan venise să discute despre călătoria către „Pământul Făgăduinţei", cu mentorul său Sf. Enda. marele dascăl al timpului.

Când ceaţa se ridică, înainte de răsărit, apărură şi insulele Aran. *Brendan* trecu pe lângă capătul lor dinspre nord-vest şi, în faţa ochilor noştri, se profilară mai întâi farul, apoi uscatul cu platoul înalt, acoperit cu câmpuri verzi, coborând. În povârnişuri pietroase, până în mare. George se luptă să menţină cârma în aşa fel încât să profite cât mai mult de vânt, rămânând foarte aproape de coastă. Se puteau zări doar două case şi, mai apoi, am desluşit silueta unui om care se ducea să lucreze la câmp. Ce-ar zice, mă gândii dacă şi-ar îndrepta privirile spre mare şi ar da cu ochii de o imagine de acum o mie de ani, o curragh pornită să străbată mările venind din Atlantic, un mic obiect întunecat; în formă de arc, pe suprafaţa strălucitoare a apei, cu vele pătrate, caracteristice evului mediu? în timp ce ne apropiam de insulă, am zărit

un punct negru purtat de valuri. La prima vedere părea o geamandură. „Cred că e o curragh", i-am strigat lui George, iar el a schimbat direcţia, pentru a vedea despre ce era vorba. Câteva minute mai târziu, am distins doi oameni în curragh. Scoteau din apă coşuri cu homari. În clipa când ne-au zărit şi-au lăsat lucrul şi au prins a vâsli în direcţia noastră. Cei doi trăgeau la unison. Îndeplinind exact aceleaşi mişcări, fiecare cu pagaia sa. fără a se uita unul la altul. Barca lor nu era ca cele din Dingle, ci de tipul specific din Aran, cu pupa pătrată. Această diferenţă părea că nu îngreunează navigarea pe mare. Cei doi pescari s-au apropiat, ajungând până la vreo cinci metri de noi. au întors şi au continuat să vâslească în paralel cu *Brendan*, tot privindu-ne. Unul avea părul roşu, para focului, creţ, şi barba la fel.

— Sunteţi călătorii spre America? ne întrebă el, cu un accent pronunţat, căci în insulele Aran se vorbeşte irlandeza.

— Fiţi bine veniţi în insulele noastre!

— Vă mulţumim foarte mult!

— Vreţi nişte crabi?

— Da, cu plăcere.

O adevărată ploaie de crabi se abătu, în formă de arc, dinspre curragh, către *Brendan*, iar Roli se aruncă pe brânci ca să-i prindă înainte de a se împrăştia în santină.

— Vă mulţumim, vă mulţumim foarte mult! am strigat eu. Unde-i locul cel mai bun pentru debarcat?

— Duceţi-vă în golf, acolo o să fiţi în siguranţă. Ţineţi-vă după linia coşurilor noastre de prins homari şi, atunci când nu o să mai vedeţi farul în spate, intraţi. Dar nu mai înainte, că daţi de banc. Vorbea despre bancul Brocklinbeg, o movilă de nisip şi pietroaie stând parcă la pândă, imeâliat sub suprafaţa apei. „Marea se adună în valuri mari" scria în notele mele de navigaţie şi, cum am lăsat cu precauţie velele şi am vâslit în golf, ne-am dat seama de ce, timp de cinci minute, marea a fost calmă, ca, mai apoi, pornindu-se un vânt ce umflă valurile, apa să se adune peste banc şi să ţâşnească în sus, în trombă. Nu era un loc de acostare pentru *Brendan*.

Am aruncat ancora într-un golf larg, unde se afla şi un mic chei pentru curraghs, ea pescarii să-şi descarce homarii. Am debarcat pe cea mai mare dintre insulele Aran, Inishmore. De la debarcader, terenul pornea pieptiş pe lângă o plajă mică, de nisip, la capătul

golfului, de-a curmezişul unei fâşii late de pământ, apoi devenea încă şi mai abrupt până în creştetul dealului. Acolo, insula se termina cu o pantă repede, cu stânci drepte, prăvălindu-se perpendicular în adâncurile apei. Insula fusese parcă special împărţita în loturi, pe o latură, pentru a ne oferi nouă o privelişte minunată. De la nivelul mării, putem admira sute şi sute de câmpuri mărunte, ale căror împrejmuiri de piatră împărţeau pământul ca un fagure. Se spune că sunt aproape 3.000 de m de zid iar aspectul de fagure pare şi mai izbitor pentru că zidurile cenuşii dintre câmpuri nu au nicăieri porţi. Fermierii, când îşi aduc animalele, dărâmă o parte din zid, iar apoi o clădesc la loc.

După ce am mâncat o cantitate imensă de crabi, fierţi în apă de mare, am coborât toţi pe uscat şi ne-am dus spre culmea cea mai îndepărtată. Cerul se înseninase, în micile ţarcuri de pe câmpuri, iarba era smălţuită de sute şi sute de flori de primăvară: genţiane, violete, pintenul cocoşului şi atâtea altele. Am dat peste o potecă îngustă printre ziduri… boreen" cum i se spune prin părţile locului, am urmat-o, trecând pe lângă un iaz, de unde se scurgea apa într-un jgheab pentru vite, iar, mai departe, am ajuns în câmp deschis. Acolo terenul pornea abrupt până spre marginea îndepărtată. De-a curmezişul părţii deluroase, ca un schelet al insulei, imense dale de calcar, biciuite de ploaie şi vânt, se înşirau de-a lungul faliei. Şi pe aici se vedeau flori sălbatice şi mici ochiuri de apă. Zidurile de piatră, care despărţeau câmpurile, erau mai năruite, dar, dintr-odată, ochiul a desluşit o anumită orânduire şi atunci ne-am dat seama că, de fapt, mergeam prin cercurile concentrice ale întăriturilor din piatră, care încercuiau creştetul dealului.

Poteca coti apoi, dând într-un drumeag străvechi; ducea drept la ultima şi cea mai importantă fortificaţie, ridicată pe culmea dealului. Într-o parte se contura un ochi strălucitor, o unică deschidere, prin care năvălea lumina. Era poarta spre fortul Dun Aengus, unul dintre cele mai spectaculoase locuri ale Europei preistorice. Trecând prin acel ochi, am dat, în interiorul fortificaţiei, de un spaţiu deschis sub cerul liber, acolo unde ar fi trebuit să fie zidul din spate, căci ajunsesem chiar la marginea falezei, în cel mai îndepărtat capăt al insulei. Păşind, cu precauţie, de-a lungul marginii, ne-am aplecat capetele deasupra abisului şi am privit drept în josul falezei, peste păsările care zburau, în cercuri, departe de noi, jos, ca şi la suprafaţa oceanului. Întreruptă de

mari stânci prăvălite din ţărmul abrupt.

Marele fort de la Dun Aengus este unul din numeroasele fortificaţii de piatră masivă de pe insulele Aran. construite, în primele secole ale erei noastre, de clanurile irlandeze. Aceste forturi fuseseră ridicate mai înainte ca Sf. Enda să-şi aşeze comunitatea sa de călugări în umile chilii din piatră, jos, pe malul mării, şi să înceapă şcoala sa monahală, devenită una dintre cele mai faimoase şi importante din întreaga Irlandă. Într-un anumit sens, forturile masive conturându-se deasupra chiliilor reprezentau un alt fir în căutarea de către Sf. Brendan a ţinuturilor de la apus, căci urmele acestora se pierd departe în trecutul celtic. Printre străvechile tradiţii celtice dăinuie şi credinţa despre o ţară care se întinde spre soare apune, locuită de sufletele celor trecuţi în nefiinţă şi de diferite stranii făpturi. Această temă, a lumii de dincolo, apare şi în primele poezii ale irlandezilor păgâni. Barzii lor descriau călătoriile unor eroi faimoşi către această lume şi întâmplările lor acolo. Uneori, eroul călătorea peste ape, într-un car magic, sau se cufunda în adâncurile mării, unde se găsea o lume submarină, cu fecioare frumoase, care-l îndrăgeau, alteori se înălţa în ceruri, pentru a afla acolo o împărăţie ciudată. De obicei, lumea de dincolo era înfăţişată ca un loc mistic, unde, totuşi, se putea pătrunde. Acolo însă nu ajungeau decât muritorii aleşi în mod special. După introducerea creştinismului în Irlanda, tema aceasta a fost preluată cu uşurinţă, căci mulţi dintre preoţii creştini trăiau şi lucrau alături de profeţi şi înţelepţi, fiind, uneori, în conflict cu aceştia, dar împărtăşind cu ei cunoaşterea. Astfel, vechea credinţă a existenţei unei alte lumi s-a împletit cu noua religie, căpătând doar alte straie. Pentru creştini, „Lumea Cealaltă" era populată de sfinţi şi oameni cucernici. Ea a devenit un pământ făgăduit de Dumnezeu marilor virtuoşi. Posibilitatea de a ajunge acolo reprezenta o răsplată pentru pământeni, o ţintă de neatins. Mai important încă era faptul că a călători într-acolo constituia un act de credinţă, aşa încât primejdiile ce-i puteau paşte pe acei care se încumetau să o pornească nu făceau decât să sporească şi mai mult chemarea. Pe scurt, călătoriile creştinilor către ţările îndepărtate căpătau un motiv vital.

Călugării erau bine pregătiţi pentru a plasa acest pământ îndepărtat într-un cadru geografic mai precis. Călugării irlandezi au adunat, din întreaga Europă de vest, vaste cunoştinţe. În timpul

secolelor al V-lea şi al VI-lea, pline de tulburări, mulţi învăţaţi au venit în Irlanda de pe continentul răvăşit, aducând cu ei manuscrise şi cunoaşterea autorilor clasici. Irlanda a devenit sălaşul comorilor intelectuale, iar călugării irlandezi au copiat şi clasat toate aceste materiale, înscriind comentarii pe marginea lor şi au trecut mai departe cunoştinţele adunate de la o generaţiela alta. Ei citeau în original ori în traduceri pe Vergitiu sau pe Solinus**4**, cunoşteau autorii greci. Din învăţătura slugării au înţeles că pământul e rotund „ca un măr bine format", aşa cum se exprimau ei, uneori, Au luat cunoştinţă despre concepţia geografică a lui Ptolemeu şi au citit cum romanii au trimis o flotă în jurul Scoţiei, găsind, înspre nord, insule. Înflorirea culturii creştine în Irlanda, despre care s-a scris atât, a durat aproape 500 de ani. Călugării irlandezi erau recunoscuţi ca cei mai învăţaţi şi bine informaţi oameni din Europa de vest şi, la timpul respectiv, au readus pe continent cunoştinţele lor. Ei au întemeiat şcoli, au fost sfetnici ai regilor şi chiar ai împăraţilor (Carol cel Mare era un admirator al învăţăturii irlandeze) şi au ctitorit mănăstiri, din Lombardia până în Austria. Ei şi învăţăceii lor erau consideraţi ca învăţaţii itineranţi ai Europei. Aşa cum se exprima un observator franc: „Aproape toată Irlanda. În ciuda apelor mării, migrează pe ţărmurile noastre, aducând o întreagă ceată de filosofi".

Acestei vitalităţi i se datorează şi lucrarea lui Brendan „Navigaţie»". Iată o povestire izvorâtă chiar din inima tradiţiei irlandeze, creştină ca inspiraţie şi scriere, dar trăgându-şi seva din vechea moştenire celtă. Asemenea eroilor de demult, Sf. Brendan a fost cutezătorul care a pornit în căutarea „Pământului Făgăduinţei", trecând prin multe întâmplări în calea lui. Numai că Brendan a călătorit într-un mod cu totul deosebit, nu înfruntând valurile într-un car, ci într-o prozaică ambarcaţie din piei întinse pe lemn. De data aceasta, în locul imaginarelor insule ale eroilor celţi, itinerariul lui Brendan se putea sprijini pe cunoştinţele geografice reale ale călugărilor. Până nu de mult, cea mai Veche versiune a povestirii s-a crezut că ar fi scrisă nu mai devreme de secolul al X-lea, la patru sute de ani, deci, după moartea Sf. Brendan. Noi cercetări au sugerat însă o dată apropiată de anul 800 şi, evident, data compunerii povestirii

---

[4] Caius tu'.ius Solinus, geograf latin din secolul al XH-lea (n. ti

poate fi şi mai timpurie încă.

Am cunoscut pe eruditul care a găsit urmele lucrării „Navigaţio" departe în sânul epocii de aur a realizărilor monastice irlandeze. Profesorul Jim Carney, din şcoala de studii celtice, reprezintă o lumină strălucitoare în domecerea creştinismului în Irlanda, tema aceasta a fost preluată cu uşurinţă, căci mulţi dintre preoţii creştini trăiau şi lucrau alături de profeţi şi înţelepţi, fiind, uneori, în conflict cu aceştia, dar împărtăşind cu ei cunoaşterea. Astfel, vechea credinţă a existenţei unei alte lumi s-a împletit cu noua religie, căpătând doar alte straie. Pentru creştini, „Lumea Cealaltă" era populată de sfinţi şi oameni cucernici. Ea a devenit un pământ făgăduit de Dumnezeu marilor virtuoşi. Posibilitatea de a ajunge acolo reprezenta o răsplată pentru pământeni, o ţintă de-neatins. Mai important încă era faptul că a călători într-acolo constituia un act de credinţă, aşa încât primejdiile ce-i puteau paşte pe acei care se încumetau să o pornească nu făceau decât să sporească şi mai mult chemarea. Pe scurt, călătoriile creştinilor către ţările îndepărtate căpătau un motiv vital.

Călugării erau bine pregătiţi pentru a plasa acest pământ îndepărtat într-un cadru geografic mai precis. Călugării irlandezi au adunat, din întreaga Europă de vest, vaste cunoştinţe. În timpul secolelor al V-lea şi al VI-lea, pline le tulburări, mulţi învăţaţi au venit în Irlanda de pe continentul răvăşit, aducând cu ei manuscrise şi cunoaşterea autorilor clasici. Irlanda a devenit sălaşul comorilor intelectuale, iar călugării irlandezi au copiat şi clasat toate weste materiale, înscriind comentarii pe marginea lor şi au trecut mai departe cunoştinţele adunate de la o generaţie la alta. Ei citeau în original ori în traduceri pe Vergiliu sau pe Solinus**5**, cunoşteau autorii greci. Din învăţătura lor călugării au înţeles că pământul e rotund „ca un măr bine format", aşa cum se exprimau ei, uneori. Ali luat cunoştinţă despre concepţia geografică a lui Ptolemeu-şi au citit cum romanii au trimis o flotă în jurul Scoţiei, găsind, înspre nord „insule. Înflorirea culturii creştine în Irlanda, despre care s-a scris atât, a durat aproape 500 de ani. Călugării irlandezi erau recunoscuţi ca cei mai învăţaţi şi bine informaţi oameni din Europa de vest şi, la timpul respectiv, au readus pe continent cunoştinţele lor. Ei au întemeiat şcoli,

---

[5] Caius ïuüus Solinus. geograf latin din secolul al IH-lea (n. t.Ș

au fost sfetnici ai regilor şi chiar ai împăraţilor (Carol cel Mare era un admirator al învăţăturii irlandeze) şi au ctitorit mănăstiri, din Lombardia până în Austria. Ei şi învăţăceii lor erau consideraţi ca învăţaţii itineranţi ai Europei. Aşa cum se exprima un observator franc: „Aproape toată Irlanda, în ciuda apelor mării, migrează pe ţărmurile noastre, aducând o întreagă ceată de filosofi".

Acestei vitalităţi i se datorează şi lucrarea lui Brendan „Navigaţio". Iată o povestire izvorâtă chiar din inima tradiţiei irlandeze, creştină ca inspiraţie şi scriere, dar trăgându-şi seva din vechea moştenire celtă. Asemenea eroilor de demult, Sf. Brendan a fost cutezătorul care a pornit în căutarea „Pământului Făgăduinţei", trecând prin multe întâmplări în calea lui. Numai că Brendan a călătorit într-un mod cu totul deosebit, nu înfruntând valurile într-un car, ci într-o prozaică ambarcaţie din piei întinse pe lemn. De data aceasta, în locul imaginarelor insule ale eroilor celţi, itinerariul lui Brendan se putea sprijini pe cunoştinţele geografice reale ale călugărilor. Până nu de mult, cea mai Veche versiune a povestirii s-a crezut că ar fi scrisă nu mai devreme de secolul al X-lea, la patru sute de ani, deci, după moartea Sf. Brendan. Noi cercetări au sugerat însă o dată apropiată de anul 800 şi, evident, data compunerii povestirii poate fi şi mai timpurie încă.

Am cunoscut pe eruditul care a găsit urmele lucrării „Navigaţio" departe în sânul epocii de aur a realizărilor monastice irlandeze. Profesorul Jim Carney, clin şcoala de studii celtice, reprezintă o lumină strălucitoare în domeniul începutului literaturii irlandeze. El a tradus, cu multă sensibilitate, poezii latine şi irlandeze, iar cunoştinţele sale asupra obârşiei literaturii irlandeze sunt remarcabile.

— Evident nu ştim exact când a fost scrisă prima dată... Navigaţio" a lui Brendan, mi-a spus el. când l-am întâlnit în Biblioteca-Academiei regale irlandeze. Dar. de fapt, am dat peste o referinţă. Într-o poezie irlandeză din secolul al VII-lea. din care reieşea că Sf. Brendan era cunoscut ca autor de poezii, aşa că s-ar putea ca... Navigater" să fie i carte veche.

Ce părere aveţi cu privire la teoria că „Navigaţio* nu ar fi deloc o lucrare creştină, ci pur şi simplu o glosă creştină la o veche poveste imaginară celtică?

— Te gândeşti că este vorba despre o povestire celtică de

călătorie, o așa numită „intram”. Ei bine, s-a arătat că cele mai multe „intrama” care au supraviețuit sunt contemporane cu „Navigaţiou. a lui Brendan sau scrise chiar mai târziu. Dar, fiindcă veni vorba, știi că există ceva despre o călătorie cu barca în cartea de poezii irlandeze timpurii pe care le-am tradus? Mă refer la o poezie dedicată Sf. Columba. Răsfoi paginile, până găsi ceea ce dorea şi citi:

„Privește, cum, cioplită în lemn, prin torentul Rinului barca trece.

Alunecă peste valuri. Trageţi oameni buni.

Şi lăsaţi ca ecoul răsunător să poarte sforţarea noastră!” Cu un uşor zgomot, închise cartea şi mă privi maliţios.

— Se pare că nu va fi treabă uşoară călătoria voastră… Dar dacă, din punct de vedere literar, aveţi nevoie de vreun ajutor, anunţaţi-mă. Şi de ce oare în mod cu totul incidental nu i-aţi vorbi despre planurile voastre şi lui Mairin O’Dalaigh, Ar putea să fie în măsură să vă ajute, din punct de vedere lingvistic, este specialistă în irlandeza veche.

— Cum pot să dau peste ea?

— Nu-i prea greu, caută la Aras an Uachtaram, în parcul Phoenix, reşedinţa preşedintelui Irlandei, este soţia acestuia.

Așa că m-am dus la reşedinţa prezidenţială, situată în elegantul parc Phoenix, unde am fost întâmpinat. pe scări, de un aghiotant vesel, cu următoarele cuvinte:

— Sunteţi nebunul care vrea să navigheze în jurul lumii într-<o barcă din piele?

— Dacă ajung numai până în America ar fi perfect, am mormăit eu.

— O, foarte bine, poftiţi vă rog pe aici, Doamna O’Dalaigh vă aşteaptă la ceai.

Mairin O’Dalaigh se dovedi a fi o gazdă perfectă, liniştită şi plină de eleganţă. Am discutat, pe îndelete, proiectul Brendan, până când se auzi o bătaie în uşă şi preşedintele, în persoană, îşi făcu apariţia. Dintr-odată, toată liniştea se spulberă. Preşedintele O’Dalaigh, un mare susţinător al regiunii Gaeltacht, din vest, unde se vorbeşte irlandeza, îmbrăţişă cu entuziasm proiectul Brendan. Se îndreptă repede spre rafturile bibliotecii şi, scoţând, când o carte, când alta, într-o rapidă succesiune, mă tot întrebă: „Ai văzut asta? Sau pe asta? Uite şi aici o alta”. În curând, podeaua, canapeaua şi scaunele fură acoperite cu

nenumărate cărţi deschise, în timp ce-mi arăta când un text, când altul. „Stai puţin, am ceva care trebuie neapărat să-ţi arăt”. Mă conduse în grabă, spre o altă aripă a clădirii, unde, pe pereţi, atârnau colecţiile sale de tablouri. „Iată”. Ne-am oprit în faţa unei pânze mici. Reprezenta o curragh cuibărită între stânci. „Am găsit-o cu ani în urmă”, spuse preşedintele. „Mi-a plăcut întotdeauna foarte mult. Unde crezi că a fost făcută? în Donegal, sau poate, în insulele Aran?”

Pe când poposisem acolo, în insulele Aran, mi-am amintit de entuziasmul clocotitor al preşedintelui O’Da-Jaigh. Toţi cei din Inishmore păreau la fel de hotărâţi să ne ajute. S-ar fi zis că expediţia Brendan atinsese o coardă a imaginaţiei populaţiei de limbă irlandeză din Gaeltacht şi toţi se contopiră cu proiectul, iar *Brendan* devenise barca lor. Pescarii de pe curragh au mai venit încă de două ori, pentru a ne oferi crabi şi homari, soţiile localnicilor ne-au făcut pâine proaspătă, iar când am cerut o convorbire telefonică, dirigintele oficiului m-a întrerupt pentru a ne ura noroc în întreprinderea noastră. Fusese semnalată, telegrafic, trecerea lui *Brendon* de-a lungul coastei de limbă irlandeză. La jumătate de oră după ce debarcasem în Inishmore, nu exista aproape niciun locuitor al insulelor Aran care să nu ştie că sosisem acolo, iar, mai târziu, am aflat că toţi copiii de şcoală fuseseră înşiraţi de-a lungul coastei pentru a urmări mişcările noastre. Ajutorul nu ne venea numai de la cei din insulă. Într-un ziar se pomenea că staţia noastră de radio nu fusese încă instalată, iar în ziua următoare un instalator veni la Inishmore şi se ocupă de montarea ei când am încercat cum funcţionează, operatorul de la postul de coastă din Valentia a petrecut ore de-a rândul, cu multă răbdare, ascultând semnalizările noastre.

— Care este denumirea dumneavoastră de apel? mă întrebă el.

— Nu avem, i-am răspuns. De fapt, nu am avut timp să cerem autorizaţie.

— N-are nicio importanţă. Vă vom spune „Iahtul *Brendan*”. Merge?

— Hai să-i spunem, mai bine „Curragh *Brendan*”, i-am răspuns.

Omul râse.

— Da, nu va fi nicio curragh cu legături radiofonice. Raportaţi zilnic dacă puteţi. Noroc.

Vremea proastă ne-a ţintuit două zile în insulele Aran, dar, mai

apoi, vântul a slăbit, aşa că *Brendan* a ieşit din înishmore şi ne-am îndreptat peste strâmtoare, spre coasta districtului Mayo. Nu voiam să riscăm avântându-ne în largul mării, căci vântul sufla prea puternic şi nu ştiam cum avea să se comporte *Brendan*. Am ridicat amândouă velele din pânză de in dar ne-am dat seama, imediat, că era prea mult. Catargul principal se înclina, din nou, în chip alarmant, iar *Brendan* se apleca atât de mult, încât credeam că vom fi siliţi să scoatem apa din barcă. George îi strigă lui Rolf să slăbească vela principală şi el lăsă verga mare în jos, cam vreun metru. Efectul a fost imediat. *Brendan* şi-a recâştigat echilibrul, catargul s-a îndreptat şi am prins a tăia repede valurile de-a curmezişul canalului, spre un şir de mici insule, care se întindeau de la ţărm. La momentul potrivit, velele au căzut brusc. *Brendan* a ocolit bancul dinafară şi am ajuns în adăpost cu ajutorul vâslelor, iar apoi am aruncat ancora.

Brendan ne alesese locul de ancorare. La nici jumătate de kilometru depărtare, se afla o mică insulă nelocuită unde, în secolul al VI-lea, îşi avea sălaşul Sf. MacDara, „Fiul Vulpii". Nu se putea găsi un alt exemplu mai bun de izolare de lume, decât aceste meleaguri alese de un pustnic din primele timpuri ale creştinismului. Locul era învăluit într-o atmosferă de adâncă însingurare. Nu se zărea, cât priveai cu ochii, nicio casă şi niciun picior de făptură omenească, iar marea se îngemăna cu vietăţile sălbatice. Acolo unde ancorasem, mai mulţi pescăruşi erau ocupaţi să se tot ciorovăiască şi să se cufunde după peşte în jurul bărcii, nesinchisindu-se deloc de sosirea noastră. Mai departe, la vreoi zece metri, două foci înotau la suprafaţa apei, după peşte. Curioase, când ne zăriră, se opriră, urmărindu-ne liniştite câteva clipe, dar, mai apoi, îşi văzură de prins peşte. Câţiva cormorani stăteau, unii lângă alţii, plini de răbdare, pe o stâncă pe jumătate cufundată în apă, neslăbind din priviri eforturile depuse de trei cufundări. Deasupra insulei lui MacDara, sus, în văzduh, mai mulţi pescăruşi zburau, dând târcoale, planând, scoţând ţipete. După ce am pus piciorul pe insulă, am văzut cauza: locul era o înfloritoare colonie de pescăruşi. Ne-am tăiat drum, prin iarba presărată cu cuiburile lor, cu mare grijă ca să nu le călcăm, în cuiburi, erau, de regulă, câte trei ouă, cu pete cafenii şi negre, sau puişori dizgraţioşi, stând ghemuiţi de groază, în timp ce părinţii lor se agitau pe deasupra noastră, ţipând şi tânguindu-se. Insula îşi păstrase atmosfera de solitudine senină. Ne-am purtat paşii

pe urmele pelerinilor de altă dată, acei credincioşi care veneau în bărci, de ziua Sfântului, să se roage în capela simplă, din piatră cenuşie, una din cele mai vechi din Irlanda, cu un acoperiş curios, foarte în pantă, şi o singură fereastră îngustă, dând spre uscat. Aproape de strâmtoare se afla, pe jumătate cufundată în apă, o cruce groasă, din piatră, asemenea crucilor de pe velele bărcii noastre, nu mai înaltă însă de vreo 70 de cm, iar pe suprafaţa crucii am putut să deslușim o cioplitură complicată, vizibilă încă după o mie de ani de vânturi şi ploi. Şi, în timp ce soarele pălea, echipajul de pe *Brendan* s-a adunat acolo, pe stânci, deasupra locului debarcării şi privea liniştit peisajul idilic ce se întindea în jurul său. Vântul încetase complet, totul era nemişcat şi învăluit în linişte, până şi pescăruşii îşi terminaseră chemările. George făcu un semn, în tăcere, spre stâncile de la picioarele noastre. Acolo, netulburată, se contura forma lucioasă a unei vidre mari, care prindea liniştită peşte la ţărm.

Insula Sf. MacDara îţi dădea posibilitatea să judeci mai bine încă un alt aspect al lucrării, „Navigation Mulţi dintre primii călugări din Irlanda au simţit un imbold copleşitor să caute singurătatea pe insulele din jurul coastei din vest, unde puteau să stea în contemplaţie şi rugăciune. Fuseseră inspiraţi de părinţii din orientul mijlociu, care se retrăgeau în pustiu pentru a servi pe Dumnezeu ca pustnici. Dar, cum Irlanda nu oferea niciun pustiu pentru izolare, aceşti anahoreţi şi-au aşezat sihăstriile lor în inima codrilor sau pe îndepărtatele insule. Au făurit chiar o denumire fericită pentru acestea: „pustiu în ocean”. În cazuri de extremă devoţiune, unii dintre ei se urcau în bărci şi, de bunăvoie, aruncau vâslele şi nici cârma nu o ţineau, lăsând ca apele să-i poarte încotro hotăra Domnul. Acolo unde ajungeau se rostuiau, sperând ca providenţa să le asigure hrana, poate peşte din mare, sau, cum era pe insula MacDara, ouă de pescăruşi. După o poveste din „Navigaţiö”, unul dintre aceşti pustnici se hrănea cu peştele pe care i-l aducea, zilnic, o vidră prietenoasă.

Mănăstiri, complet înzestrate, s-au dezvoltat pe câteva insule, iar Sf. Brendan vizită una din ele, în timpul lungii sale călătorii către „Pământul Făgăduinţei”. În „Navigaţie” acea insulă este denumită a Sf. Ailbe şi se spune că, atunci când au debarcat, au fost întâmpinaţi, pe plajă, de către un venerabil bătrân, cu părul alb, care s-a înclinat în faţa lor, i-a îmbrăţişat pe fiecare în parte şi, luându-l pe Sf. Brendan de

mână, i-a condus pe noii veniţi la mănăstire. Ajuns în faţa porţilor mănăstirii, Brendan s-a oprit, încercând să afle numele stareţului şi de unde erau călugării lui. Bătrânul refuză să-i răspundă, arătându-i prin gesturi cu mâna că el şi tovarăşii lui respectau regula tăcerii. Mişcat, Brendan, se relatează în „Navigation le-a spus alor săi să-şi ţină gura, căci altfel „vătămaţi spiritul de reculegere al călugărilor cu sporovăiala voastră". În acel moment „sosi un grup de călugări, într-o procesiune, pur tind cruci şi relicve, cântând psalmi în semn de salut adresat vizitatorilor. Apoi, chiar stareţul, Sf. Ailbe, veni în faţă pentru a invita oaspeţii înăuntru. Sf. Brendan şi echipajul lui se înfruptară din masa frugală a călugărilor, stând pe jos, în jurul mesei, fiecare oaspete lângă un călugăr. Au mâncat pâine şi rădăcinoase şi au băut apă de izvor, în timp ce un călugăr, de serviciu în acea zi, trăgea un clopot. Mai târziu. stareţul îi arătă lui Brendan mănăstirea şi capela, cu diferitele altare şi lămpi. În capelă se aflau scaune aşezatân cerc: acolo, călugării, împreună cu stareţul, psalmodiau litania. Stareţul îi spuse că mănăstirea exista de mar bine de 80 de ani, iar singurul sunet care se auzea era cântatul psalmilor, călugării trăind fără niciun contact cu lumea din afară.

Descrierea din „Naviga tio" a mănăstirii de pe insulă, despuiată de orice înfrumuseţări, apare surprinzător de prozaică. Singurele lucruri miraculoase sunt o săgeată în flăcări care aprinde luminările de la sine, aprovizionarea nevăzută cu ale gurii şi longevitatea călugărilor. Dar chiar şi aceasta din urmă este explicată lui Brendan de către stareţ, foarte raţional – regimul simplu şi viaţ; contemplativă le-a menţinut călugărilor o sănătate excelentă şi le-a prelungit existenţa acolo, în aşezarea lo în „Navigaţio" nu apar suficiente amănunte geografice pentru localizarea exactă a insulei Sf. Ailbe. S epune doar că mănăstirea se afla la vreo două sute de metri depărtare de locul de debarcare şi că existau, în apropiere, două izvoare de apă, unul limpede şi altul mâlos. Ruine ale unor mănăstiri din piatră pot fi încă văzute pe diferite insule din jurul coastei de vest a Irlandei, ca Inishmurray, Tory, Inishkea şi Inishglora. Ultima se spune că ar fi fost ctitoria Sf. Brendan. Urme ale unor aşezări religioase irlandeze au fost găsite, de asemenea, şi în Hebride, în Orkney şi Shetland, sugerând că s-ar putea afla chiar în Feroe, toate de-a lungul „Stepping Stone Route" spre America de Nord. Oricare din acestea putea fi mănăstirea

atribuită Sf. Ailbe, dar cel mai important este faptul că „Navigaţio" descrie comunitatea Sf. Ailbe ca pe un simplu fapt, nimic extraordinar, o mănăstire ca oricare alta, putând fi recunoscută ca reală de către un preot irlandez de la începutul evului mediu.

Insula Sf… MacDara a fost ultima aşezare monahală timpurie din Irlanda, unde *Brendan* al zilelor noastre avea să facă escală. În dimineaţa următoare ne-am trezit în adierea unei brize dinspre sud şi, în ciuda furtunii anunţate la radio, am ridicat neora şi ne-am încercat norocul, ducând barca pe o cale care trecea pe lângă Slyne Head. Câteva ore am mers grozav, cu o viteză de vreo cinei noduri, lăsând în urma noastră uscatul. Nu am putut verifica viteza cum trebuie, căci lochul se defectase. Dar nu ne păsa. În undiţele noastre se prinseseră câteva macrouri, care au şi ajuns imediat în tigaie, şi un pui de pescăruş lacom, pe care am reuşit să-l eliberăm nevătămat, deşi Rolf tare mai tânjea după penele din aripi pe care le-ar fi folosit, cu mult succes, la curăţat pipele. Singur bietul Arthur rămânea mâhnit, căci continua să aibă rău de mare, iar hula din jurul capului Slyne numai de ajutor nu-i era

Mai apoi, vremea s-a stricat. Nori foarte joşi ne împiedicau să mai vedem farul de pe capul Slyne. Începu Oi ploaie torenţială, care răpăia peste noi fără întrerupere, vremea se răci. Spre seară eram prinşi în prima noastră furtună, îndreptându-ne tot mai repede şi mai repede spre larg. Trăgeam după noi parâme pentru a micşora viteza şi scoteam cu rândul apa adunată în santină. La timpul stabilit, am deschis radioul şi am încercat să prind staţia costală de la Valentia. Dar nu am putut auzi decât zgomotul produs de paraziţi. Descărcări electrice puternice întrerupseseră contactul. De pe *Brendan*, vedeam doar în beznă luminile fulgerelor. Nu avea niciun rost să consumăm în mod inutil bateriile, aşa încât am închis aparatul. Pentru a preîntâmpina încurcarea parâme lor remorcate, George a ridicat lochul în barcă. Nu numai că *Brendan* era izolat, cu toate legăturile tăiate, dar nu puteam nici bănui cât de departe. În larg, ne va duce furtuna.

Douăzeci şi patru de ore, *Brendan* a fost gonită de furtună. Mai întâi, Arthur, apoi Peter au căzut într-o stare de semiletargie, pierzând orice interes pentru mediul din jur. Rolf, Georgeşi cu mine am înghiţit câteva linguri de supă fierbinte, îndulcită, pentru a nu fi sleiţi de puteri, iar, mai apoi, de unul singur, am calculat câtă apă de băut aveam la

bord. Fuga noastră impetuoasă în largul oceanului nu fusese prevăzută, aşa că nu aveam rezerve de apă proaspătă. Dacă vântul s-ar fi domolit sau clacă ne-ar fi împins prea departe de ţărm, ar fi trebuit. să ne raţionalizăm proviziile.

Apoi, după ce calculasem că fusesem purtaţi la vreo sută de mile departe de coastă, vântul a slăbit, suflând acum dinspre vest, ducând-o astfel pe *Brendan* înapoi, spre uscat şi siguranţă. În după masa celei de a doua zile, am fost în stare să ne pregătim o masă caldă şi să punem puţină ordine în harababura din cabină, produsă de valurile care se spărgeau şi de hainele noastre îmbibate cu apă. Cum, în fine, degetele mele se dezmorţiseră, am făcut câteva însemnări în jurnal despre lecţia învăţată. Pe viitor nu trebuia, niciodată, să pornim în larg fără o provizie suficientă de apă; fiecare aveam nevoie de mănuşi şi mai mulţi ciorapi, pentru a ne feri de frig; nu ne puteam bizui pe pachetele noastre eu hrană ambalate în plastic, căci multe din provizii se transformaseră în terci. Din unele pungi scurgeam apă de mare, rău mirositoare, având în ea fulgi de cartofi pentru pireu, sos, firimituri de biscuiţi, zarzavaturi deshidratate. La fel de descurajator era şi faptul că fiecare cutie de chibrituri fusese complet stricată şi nicio brichetă nu mai funcţiona.

În fine, în timpul celei de a treia nopţi, am zărit insula Tory în colţul de nord-vest al Irlandei; fiind atât de epuizaţi, ne-am bucurat când vântul s-a domolit şi s-a lăsat liniştea. După vreo jumătate de oră de vâslit, timp în care se părea că nu vom ajunge nicăieri, ne-am ghemuit pe jos pentru a ne odihni trupurile obosite, lăsând barca să se îndrepte spre ţărm, încet, purtată de flux şi hulă.

I-Poţi să scoţi trusa de medicamente? mă trezi Peter, chiar după miezul nopţii. Braţul mă dă gata.

— Ce s-a întâmplat? Unde te doare? l-am întrebat, luptându-mă să mă ridic.

— Nu ştiu, e ceva în neregulă cu braţul meu. Uneori iese foc din el, iar alteori nu-l mai simt deloc, e complet înţepenit.

— Ţi l-ai luxat probabil când am vâslit, i-am spus eu. Uite, ia tabletele astea calmante şi caută să te relaxezi cât mai mult.

Peter înghiţi tabletele şi rămase acolo, prăvălit peste banchetă, într-o poziţie jalnică. Era alb ca varul la faţă, pleoapele îi căzuseră grele. Peste o oră mă strigă din nou.

— Nu mă ajută cu nimic, mă doare mai tare! Durerea mi-a prins şi o parte din piept şi-mi este foarte greu să respir. Te rog cere, prin radio, ajutor.

Am cercetat harta. Vântul scăzuse şi *Brendan*, ţintuită locului, se afla la vreo două mile de coasta districtului Donegal. Dar era ca şi cum ne-am fi găsit la o mie de mile depărtare de orice speranţă de a-i duce pe Peter la ţărm cât mai repede. Nu puteam vâsli în contra mareei, iar Peter avea nevoie, în mod evident, de îngrijire medicală. Am deschis radio şi am început să lansez apeluri:

— Radio Mălin Head, radio Malin Head, aici „Curragh *Brendan*".

— „Curragh *Brendan*", „Curragh *Brendan*", aici e radio Malin Head. Vă ascult.

— Malin Head, aici e „Curragh *Brendan*". Suntem în apropiere de Limebumer Rock, fără vânt. Un membru al echipajului nostru este bolnav şi trebuie să fie văzut de un medic. Puteţi să ne trimiteţi, vă rog, un ajutor?

Malin Head mi-a spus să aştept, iar zece minute mal târziu m-a anunţat că regretă, dar nu sunt bărci de salvare disponibile.

— Putem da alarma unui vapor? propuse Mălin Head.

— Nu, cred că ar fi mai de folos dacă am obţine o barcă de pescari, locală să-l ia, am sugerat.

— Ne ocupăm, „Curragh *Brendan*". rămâneţi pe această lungime de undă, vă rog.

Malin Head a întrerupt transmisia., dar jumătate de oră mai târziu mă chemă din nou.

— O barcă de pescuit, locală, pleacă din satul Ballyhooriski pentru a-l lua pe membrul echipajului dumneavoastră. Vă rog folosiţi un semnal luminos de identificare.

— Vă mulţumesc Malin Head, o să vă informez cum ne descurcăm.

O oră mai târziu am deslușit, în noapte, luminile unei mici bărci de pescari îndreptându-se spre noi şi am auzit ritmul motorului. Barca s-a apropiat, motorul a fost oprit şi, în liniştea care ne învăluia, auzeam murmur de voci, în irlandeză. S-a aprins o lanternă şi s-au conturat siluetele a doi bărbaţi şi a unui băiat.

— Uite, aici, prindeţi asta. Şi o funie ajunse pe barca noastră. O să vă remorcăm. Au dat drumul la motor şi au pornit spre ceea ce

părea o frântură de coastă stâncoasă. În ultimul moment, pe când eram pe punctul de a ajunge, aprinseră o lumină. Mânuită cu multă îndemânare, barca lor alunecă într-un mic port, cu *Brendan* în urmă.

— O să fiţi bine aici, răsună o voce şi mâini nevăzute o ancorară pe *Brendan*. Imediat, apoi, zărirăm lumina albastră, a unei ambulanţe, de-a lungul drumului pustiu şi Peter fu luat.

— Vă mulţumesc foarte mult, m-am adresat eu figurilor învăluite în noapte, ale salvatorilor noştri.

— Pentru nimic, spuse omul mai în vârstă. Acum trageţi un pui de somn, iar mâine dimineaţă veniţi la noi acasă, nevastă-mea o să vă dea de mâncare.

Ca şi cum a salva o barcă medievală din piele era un lucru foarte obişnuit, pescarii o luară liniştiţi din loc şi o porniră de-a lungul drumeagului, îndreptându-se spre casa lor. Aşa se termină prima etapă a expediţiei Brendan, m-am gândit în sinea mea. Istoricii spun că viaţa în evul mediu era grea, inconfortabilă şi periculoasă uneori. Au dreptate.

6

INSULELE HEBRIDE

Ne-am adăpostit două zile la Ballyhoorisky pentru a ne trage sufletul şi a ne pune pe picioare. Salvatorii noştri, familia Freil, sintetizau vechea zicală că între marinari există înfrăţire. Ne-au găzduit, ne-au hrănit, ne-au spălat hainele pătate de apa mării şi ne-au dus la piaţă pentru a ne cumpăra provizii. Acolo l-am întâlnit pe Peter, care tocmai ieşise din spital, arătând tare prăpădit.

— Care-i verdictul? l-am întrebat.

— Doctorii spun că mi-am forţat muşchii în partea stângă a toracelui şi trebuie să stau în repaus două săptămâni, înainte de a putea să mă îmbarc din nou.

— Nu-i chiar aşa de rău, Noi ceilalţi o putem duce pe *Brendan* prin Hebride. Până atunci, te restabileşti şi n-ai decât să ne întâlneşti la Stornoway sau în alt port din nord, pentru marele salt spre insulele Feroe.

Peter era, însă, foarte descurajat.

— Mă tem că nu-i nimic de făcut. Doctorii m-au prevenit că pot să am din nou acelaşi necaz, dacă-mi forţez muşchii, iar dacă se întâmplă aşa va fi şi mai greu. S-ar putea ca atunci să nu mai fiu în

stare să ajung într-un spital.

Era, într-adevăr, o lovitură pentru noi. Se impunea ca fiecare membru al echipajului să fie cât mai în formă pentru a interveni în caz de pericol, iar Peter, destul de sensibil, îşi dădea seama de această situaţie. Odată lovit, avea să ezite să se dedice, trup şi suflet, restului călătoriei. Era, evident, un risc pe care nici eu şi nici Peter nu-l puteam accepta, aşa că, neavând de ales, Peter s-a retras. Cu o faţă posomorâtă şi-a adunat lucrurile şi a plecat.

Din fericire am găsit un înlocuitor temporar, în persoana lui. Wallace Clark, fost comandant al Clubului în –, landez pentru croaziere. Wallace se oferise să ne ajute în traversare, din Irlanda în Scoţia. El locuia la câteva ore depărtare de Ballyhoorisky. A fost de ajuns un telefon şi Wallace s-a şi prezentat la datorie, îmbrăcat cu două perechi de pantaloni de lină, mai multe svetere, o bonetă, de mai mare ruşinea, cu ciucure, puţind servi şi ca faţă de pernă, şi un halat dintr-o foaie de cort. Astfel îmbrăcat îl tăia şi pe Arthur.

Între timp, am beneficiat de lecţia dată de furtună, în primul rând trebuia să mutăm balastul de apă al bărcii, încât prova să se cufunde mai adânc şi să taie mai bine apa, iar pupa să se înalţe mai repede la ridicarea valurilor. Apoi, Rolf s-a apucat să pună puţină ordine în zona unde ne pregăteam hrana şi mâncam, în spatele adăpostului principal, înspre pupă. Până acum, partea aceea arăta ca o bucătărie medievală. De fiecare dată, când cineva se ducea spre cârmă, dădea peste vreo cană şi o călca în picioare sau intra în alimentele pregătite pentru masa viitoare. Acum, Rolf, plin de ingeniozitate, a încropit din scânduri şi sfoară o lădiţă pentru alimente şi două poliţe, pentru a feri de orice vătămare raţiile noastre zilnice de ceai, cafea, zahăr. A fost nevoit să folosească sfoară, în loc de cuie sau şuruburi, căci coca lui *Brendan*, fiind atât de flexibilă, orice îmbinare rigidă ar fi sărit imediat.

În ziua de 30 mai, în timpul mareei de după masă, barca lui Dan Freil, *Realt Fanad* (Steaua din Fanad) l& remorcat pe *Brendan* afară din port, până în zona unde ne veniseră în ajutor cu două zile înainte şi ne aruncaseră bandula. Era din nou o stare de calm plat[6], iar *Brendan* rămase nemişcată, aşteptând să bată vântul. De data asta, sentimentele

[6] Stare a mării cînd suprafața apel nu are nici o ondulație (n.t

noastre. Însă, se schimbaseră radical, Ne odihnisem şi ne simţeam în formă şi, apoi, învăţasem ceva din timpul furtunii. *Brendan* supravieţuise unei intemperii care ar fi distrus şi scufundat orice barcă puţin solidă. Ne dovedise că poate să ne poarte în largul mării pe vreme cât de rea. Rezultatul era o evidentă creştere a încrederii în noi înşine cât şi în barcă. Nu începea nicio urmă de îndoială că *Brendan* arăta a fi o ambarcaţie incomodă şi, în acelaşi timp, extraordinar de greu de condus. Într-adevăr, cu un echipaj atât de redus, era ca şi cum te-ai afla într-un balon. De îndată ce ridicai pânzele, te vedeai obligat să navighezi într-acolo unde te purtau vântul şi vremea. Posibilităţile de control erau foarte mici şi, dacă vântul se înteţea şi devenea neprielnic, nu prea aveai altceva de făcut decât să te duci mai departe, târâş-grăpiş, şi să speri. Pe scurt, începusem să înţelegem ce înseamnă să fii marinar medieval, purtat de valuri, la bunul plac al vântului şi al vremii, înarmat doar cu răbdare şi credinţă.

Noul spirit de încredere era molipsitor şi, de îndată ce vântul căpătă oarecare intensitate, în ziua următoare, George voi să vedem cum se comportă *Brendan* cu balastul schimbat. Sub ochiul lui expert, pânzele începură să mişte barca, tăind vântul. Alunecam/ totuşi, pe suprafaţa apei, aşa că nu puteam pretinde că navigam în contra vântului. Dar făceam, fără îndoială, un progres minunat şi, în loc să navigăm în direcţia vântului, îndepărtându-ne de valuri, înaintam paralel cu acestea, trecând cu uşurinţă peste creste. Toată ziulica ne-am străduit, să menţinem acest curs, fără să mai băgăm în seamă valurile care treceau peste barcă şi se fărâmau, în timp ce *Brendan* îşi urma repede calea spre nord, către Scoţia. Încercam o senzaţie nouă, aflându-mă la cârmă şi privind cum apa curge pe lângă pana masivă de frasin şi barca răspunde la mişcările cârmei. În fine, simţeam acum şi eu că *Brendan* navighează. Era cam greoaie barca noastră, ce e drept, dar se comporta ca o adevărată ambarcaţie.

O pârâitură îmi întrerupe brusc gândurile. Verga de lemn transversală, care susţinea catargul principal, se rupse şi căzu cu un zgomot surd, trântind vela principală şi prefăcând-o într-o pânză mototolită. Parâma de in care ţinea verga, s-a rupt şi întreaga instalaţie s-a prăvălit cu toată greutatea. Dacă ar fi fost cineva sub ea s-ar fi ales cu lovituri serioase. Cât ai clipi, George se caţără pe catarg ca o maimuţă pe prăjină, legă o altă parâmă, iar noi am ridicat din nou vela.

Wallace, a cărui familie, generaţie după generaţie, lucrase în industria inului, a cercetat capetele rupte. A fost foarte caustic.

— Materialul ăsta e tare prost, nù-i de mirare că s-a rupt. Sâni o mulţime de deşeuri în el. De unde l-aţi scos?

— A fost tot ce am putut găsi, i-am răspuns. Este aproape imposibil să obţii funie de in Şi m-am văzut obligat să mă descurc cu ce mi s-a oferit, n-am avut de ales. Ne-a dat mult de furcă, de la început, şi, în special, nu a fost ele niciun folos în timpul furtunii, când trebuia să reparăm parâmele, din câteva în câteva ore.

Cred că am să-ţi procur eu un material mai bun decât acesta, îmi răspunse Wallace. O să iau legătura eu prietenii mei din industria inului, să vedem ce vom putea face. *Brendan* merită ceva mai de soi decât mieria asta.

În dimineaţa următoare, am debarcat pe Insula Iona. După trei ore de tras serios la vâsle, am ajuns în Golful. Martirilor, plaja unde vikingii, în timpul unei incursiuni, au masacrat 30 de călugări de la schitul Iona, lăsând cadavrele să putrezească pe nisip. Până atunci, Iona fusese floarea misionarilor irlandezi de peste mări. Aici a debarcat, în anul 563 al erei noastre, Sf. Columba, venind cu o curragh, din Irlanda. Micul port, unde a pus pentru prima oară piciorul pe insulă, poartă şi azi numele de Port na Curraigh, adică Portul curragh. Aşa cum spune legenda, Columba a. poruncit călugărilor săi să îngroape barca, de teamă să nu fie ispitit să se întoarcă acasă. Sub călăuzirea sa, neabătută, călugării irlandezi au ridicat una dintre cele mai importante mănăstiri celtice din întreaga Europă. Iona a devenit sufletul acţiunii de creştinare din nordul Britanici, de acolo pornind misionari. În vestul şi nordul Scoţiei şi prin meleagurile Angliei de nord. Mai apoi, în Anglia şi pe toate insulele din jur, Columba şi urmaşii lui au înfiinţat mănăstiri după chipul şi asemănarea ctitoriei de la Iona. Au urmat incursiuni Io vikingilor. Insula Iona a fost atacată în 795, în 802 şi iarăşi în 806. Mereu hărţuiţi, călugării au părăsit insula şi s-au întors în Irlanda, unde, printre altele, li se datorează şi renumita „Book of Kells”**7**.

---

[7] Manuscrisul unui Evangheliar eu miniaturi, atribuit lui Columba, dar care, probabil, datează din secolul al VIII-lea. considerat cel mai minunat manuscris irlandez de acest fel (n. t).

Azi, există aici, pe insula Iona, o nouă mănăstire. A fost ridicată pe ruinele mănăstirii benedictine, din secolul al XII-lea, fiind lăcaşul comunităţii din Iona, o confrerie de 130 de membri. Stareţul foarte binevoitor, ne-a invitat la dejun în sala de mese a mănăstirii. La sfârşitul mesei, ne-a dăruit, ca amintire a vizitei noastre, o reproducere a minunatei cruci irlandeze din secolul al XV-lea, în cerc, cunoscută drept crucea Sf. Martin şi care se află afară, lângă uşa bisericii. Era un dar foarte potrivit, fiind crucea pe care o reprodusesem pe velele lui *Brendan*.

La Iona, am găsit şi un nou membru pentru echipajul nostru, în locul lui Wallace Clark, care se întorsese la biroul lui, după cele câteva zile petrecute cu noi la sfârşitul săptămânii. Nici nu plecase bine Wallace, cu un feribot mic, că un trauler rablagit, cu o cocă albastră, intră în Golful Martirilor şi ancoră. Cam o oră mai târziu. am Cost acostat, pe plajă, de un personaj fantastic.

— Ascultă, începu el plin de animaţie, dumneata eşti comandantul acestei bărci ciudate? Trebuie să recunosc că e fascinantă. Am auzit că eşti în căutarea unui membru pentru completarea echipajului.

— Da, i-am răspuns, cu precauţie, măsurând din cap până-n picioare pe noul venit, un tip înalt, cam jigărit, cu un păr lung. Cu un gest nervos, dădea mereu înapoi o şuviţă rebelă ce-i ieşea de sub beretă căzându-i peste ochi, întreaga-i faţă era dominată de un nas imens, asemănător unui cioc, îşi mişca necontenit braţele lungi, încât părea o ciudată pasăre acvatică de pradă, fâlfâind din aripi. îmbrăcămintea sa era încă şi mai grozavă. Pe cap purta o beretă, pe care am recunoscut-o ca fiind a grupului de cădeţi. Umerii lui lăţi erau strânşi într-un sveter marinăresc ponosit, mult prea lung pentru el, ajungându-i până la genunchii blugilor uzaţi; aceştia aveau brodate de mână – în casă, corăbii, flori şi animale. Şi, pe deasupra, era şi desculţ, dar părea că nu se sinchiseşte deloc că stătea cu picioarele goale, într-o apă rece ca gheaţa. Rămăsesem, într-adevăr, impresionat de această apariţie.

— Sunt căpitanul iahtului acela albastru, de colo, se grăbi să mă anunţe această arătare, făcând un gest, cu mâna. Facem curse de pasageri, prin Hebride. Aş vrea să mă alătur echipajului dumitale, dacă ai chef să mă primeşti.

— Ce faci cu transportul pasagerilor? l-am întrebat.

Îmi şi închipuiam un grup de turişti abandonaţi prin aceste meleaguri de către smintitul ăsta.

— O, e-n regulă, mai am doi fraţi. Pot prelua ei transporturile pentru vară. Apoi, ca şi cum îi venise mintea omului de pe urmă, mă întrebă: A, bine că mi-am adus aminte, da unde te duci cu barca asta?

Astfel, aiurit şi entuziast, a apărut Edan Kenneil, care avea să devină măscăriciul de pe *Brendan* şi un personaj plin de energie în mod constant. Cu buna lui dispoziţie permanentă, Edan a însemnat pentru noi o completare bine venită. Era dintre aceia care pornesc la acţiune fără să se gândească prea mult şi, prin isprăvile lui. se vâra până peste cap când într-o belea, când în alta. Putea să stea la cârmă oricât, nu-i păsa de frig şi umezeala şi, spre încântarea mea, era dispus să se ocupe şi de gătii în săptămânile care au urmat, singurul lui viciu s-a dovedit a fi o poftă de mâncare enormă şi fără saţ. Când! apuca foamea, nu mai ţinea seama de nimic. Putea fi în stare să mănânce orice şi, în curând, am văzut că resturile de prin farfuriile noastre erau adunate de furculiţa lui iute. Foamea-i nestăvilită şi braţele-i enorme ne-au făcut să-l poreclim „Corb de mare", în cinstea rubedeniei sale zburătoare, a cărei capacitate de a mânca este legendară

Edan avea nevoie de două zile pentru a-şi pune la punct treburile, mai înainte de a ni se alătura. Am convenit să ne întâlnim la Tiree, insula cea mai apropiată. Aşa că, atunci când am părăsit Iona, *Brendan* avea un echipaj doar de patru persoane. Pe când treceam pe lângă mănăstire, clopotele prinseră a suna în semn de bune urări pentru călătoria noastră şi, la marginea apei, l-am văzut pe stareţ, făcându-ne semn cu mâna, până când am înconjurat promontoriul şi ne-am îndreptat spre Tiree. Am pornit sub un cer care părea că ne apasă, din ce în ce mai tare, până când am fost înghiţiţi de burniţă şi beznă şi, tăind valurile înainte, ne-am cufundat într-o lume a noastră.

Marea era pe punctul de a ne da o lecţie de navigaţie medievală, Priveam, plin de îngrijorare, la lochul care indica milele parcurse. Îmi aţinteam privirile în beznă, dar nu puteam desluşi nimic. Vizibilitatea era mai mică de o sută de metri. Mi-am aruncat ochii pe hartă şi am calculat, pentru a 20-a oară, distanţa între Tona şi Tiree. I-am cerut lui Rolf să tragă la bord saula sondei de mână, dar nu putea da de fund. Nu aveam încredere în loch, care arăta că şi parcursesem distanţa dintre

cele două insule. Poate că mareea ne micşorase viteza, m-am gândit. Poate că ne abătuse de la direcţia noastră şi ne învârteam în jurul insulei Tiree, nefiind în stare să o vedem. Cărţile pilot preveneau că ne apropiam de un ţărm plin de stânci, iar la radio, buletinul meteorologic anunţa o altă furtună. M-am gândit că lucrul cel mai bun era ca *Brendan* să ajungă, cât mai repede posibil, în port.

Apoi, dintr-odată, Arthur strigă:

— Pământ! Pământ! Drept în faţă.

Prin bezna care învăluia totul, apăru o linie, abia vizibilă, nu prea departe, care se întindea de-a curmezişul, în faţa provei noastre. Vântul ne ducea direct spre ţărm.

— Cârma sub vânt, strigă George.

Roli se till înainte, pentru a potrivi velele, aşa încât puteam să schimbăm cursul. Arthur aruncă în apă ancora de derivă, încercând, astfel, să reducă unghiul, prova bărcii se îndreptă spre nord, dar nu se îndepărtă de linia pământului. Continuam să fim împinşi spre ţărm.

— Poţi să o aduci mai mult în bătaia vântului, George? l-am întrebat.

— Nu fără a o lăsa în voia vântului şi a se împotmoli, răspunse el. S-ar zice că suntem în încurcătură.

Rolf învârti saula.

— Patru fathoms[8]. Îmi striga el.

M-am uitat pe hartă. Patru fathoms, patru fathoms, cu uscatul drept în faţa provei. Unde ne aflăm? Dintr-odată mi-a apărut şi răspunsul. Fără posibilitate de vizrbilitate din cauza ceţii şi prinşi de maree, am lăsat barca să ajungă într-un golf, pe partea din sud-est a insulei Tiree. Nu era niciun loc de ancorat, în faţă, doar stânci care ar fi putut perfora coca noastră din piele. Dacă nu acţionam imediat, aveam să fim prinşi, zăgăzuiţi în toată regula, şi eram prea puţini ca să scăpăm de bucluc vâslind.

— Rolf… Boots 4! am. strigat, treceţi la vâsle. Fiecare într-o parte, pentru a-l da direcţia. Ştii, George, dacă avem puţin noroc, putem să ne strecurăm prin partea de nord a golfului. Dar asta ar însemna să intrăm în bancurile din afară. Ţine-o cât poţi îmbine în

---

[8] Unitate engleză de măsurat lungimea, prin care se indică, pe hărțile maritime. adîncimea la care se află fundul ; egală cu 1,82 m (n t).

direcţia vântului, mă duc la postul de observaţie.

De la cârmă era imposibil să vezi dincolo de provă. Vela de la provă bloca vizibilitatea, aşa că m-am strecurat mai în faţă, la teugă, am apucat o parâmă, m-am săltat şi, balansându-mă, îi dădeam instr acţiuni lui George, în timp ce *Brendan* se mişca dintr-o parte în alta, între Stânci. Era o situaţie periculoasă. Trebuia să ne tăiem drum cu dibăcie printre mai multe grupuri de stânci, când vâslind, când navigând cu velele; Rolf şi Arthur trăgeau, pe rând, la rame, iar George punea la punct vâslele de la cârmă. Eram asemenea unei persoane care învaţă să schieze, ezitând să-şi dea drumul pe o pantă accidentată, alunecând şi strecurându-se printre obstacole, luptând să-şi menţină echilibrul şi prăvălindu-se în mod inexorabil în faţă. Senzaţia pe *Brendan* era exact aceeaşi. Combinaţia între vânt, hulă, deriva bărcii şi apa aruncată de vâsle era de mari proporţii şi ar fi fost un adevărat dezastru dacă ne-ar fi scăpat o greşeală şi coca s-ar fi lovit de stânci.

— Menţine-o cât poţi în aceeaşi direcţie, fără abateri, i-am strigat lui George, când treceam pe lângă primele vârfuri de stânci.

— La dreapta, la dreapta, Rolf, trage cât poţi mai tare! *şi Brendan* ocoli alt grup de stânci. O focă, uimită, se cufundă lângă o stâncă, în timp ce alunecam pe alături. La suprafaţa apei se învârteau alge, ceea ce ne indica prezenţa stâncilor la mai puţin de un metru sub apă. Nicio barcă cu chilă nu s-ar fi încumetat să treacă pe acolo, dar *Brendan* avea un pescaj mai mic de 30 cm, aşa că binecuvântam aceasta. De aceea izbuteau pescarii de pe curragh să navigheze de-a lungul coastelor stâncoase ale Irlandei. Ne apropiam de capătul acestor „furci caudine”. Mai rămăsese un ultim grup de stânci în faţa noastră, acoperite cu alge, iar valurile se învolburau şi se loveau cu măreţie de ele.

— Mai la dreapta, mai la dreapta!

— Nu ajută la nimic! îmi strigă el. Nu putem să ne apropiem mai mult de direcţia din care bate vântul.

Rolf trăgea din răsputeri la vâsle, câte opt, nouă, zece lovituri «repezi, dar nu era suficient. *Brendan* începu să gireze spre stânci şi pluti drept spre acestea. În mai puţin de un minut puteam să ne lovim!

— Trebuie să riscăm să pătrundem prin algele acelea! am strigat.

— Banda stingă, cât poţi mai mult! „Boots”, trage cu toată

puterea!

Brendan începu să se învârtească, vântul îi umflă pânzele şi, despicând apa, se îndreptă spre linia întunecată formată din alge. La ce adâncime sub apă se afla bancul? Căpătând viteză, am pornit spre larg. Algele ne atinseră cu un zgomot uşurel şi *Brendan* se strecură mai departe, acolo unde nu mai erau piedici, fără nicio zgârietură. „Boots" şi Rolf au scos vâslele din apă, extenuaţi. M-am coborât şi m-am dus la cârmă, lângă George.

— Am scăpat ca prin urechile acului, i-am spus. Am mai primit o lecţie. Nu trebuie să mai lăsăm barca să fie atrasă în vreun golf, căci s-ar putea să o pierdem.

Tiree era una din insulele Hebride unde se stabiliseră călugării irlandezi. În timpul lui Brendan fusese acolo o mănăstire, care depindea de Iona. Unii susţin că ar fi fost înfiinţată chiar de Sf. Brendan, iar forţa tradiţiei prin acele meleaguri este atât de puternică, încât, insularii, vorbind celtă, îţi arată una din stâncile noului port, numind-o, pe limba lor, „Mollachdag", mica stâncă blestemată. După spusele localnicilor, Sf. Columba, când a sosit la Tiree, şi-a legat curragh de trestiile de pe această stâncă, dar trestiile s-au rupt, iar barca a fost luată de valuri. Aşa că sfântul a blestemat stâncă, să nu mai crească ierburi nicicând pe ea. Toate celelalte stânci, din port, ni s-a spus, se acopăr cu ierburi de mare. Dar „Mollachdag* de ani şi ani a rămas aridă şi, abia de curând, au prins a creşte câteva smocuri de iarbă de mare pe ea.

Aceşti cucernici călători irlandezi erau, fără tăgadă, cam pricinaşi, căci, de-a lungul. şi de-a latul insulei, dăinuie o seamă de povestiri similare, despre toanele lor. Se mai spune că pe plaja de la Tirre, Columba a lunecat şi a căzut, călcând pe un calcan aflat într-un banc de nisip. Atunci a blestemat peştele să aibă amândoi ochii pe aceeaşi parte a capului, pentru a se preîntâmpina, în viitor, accidente asemănătoare. Iar lângă Ballyhoorisky, un bătrân pescar mi-a povestit de ce numai în Mulroy Bay, dintre toate golfuleţele de pe coastă, nu se găseşte somonul. Cică unul dintre prea cucernici a ajuns cu barca pe acolo şi, ducându-se în sat, a cerut peşte, dar localnicii n-au vrut să-i dea şi. atunci, a gonit somonul din apele lor? pentru totdeauna.

Edan ni s-a alăturat la Tiree şi, când eram pe punctul de a pleca, luă o vâslă şi trase de câteva ori cu multă dibăcie. Cum fusesem trei ani.

la Oxford, cârmaci în cursele de opt, recunoşteam îndată un canotor când îl vedeam la lucru.

— Ei, dar ai mai vâslit! i-am strigat.

— Da, de ce întrebi? mi se adresă, surprins.

— Sper că o să ne fie de folos. Pentru cine ai mai vâslit?

— O? am fost căpitanul echipei de la Eton, când a câştigat campionatul şcolar mondial din Elveţia.

M-am gândit, în sinea mea, atunci, că numai unul ca Edan ar fi putut să uite să menţioneze, chiar de la început, o asemenea calificare.

Am plecat din Tiree scăldaţi în lumina unui asfinţit superb, îndreptându-ne spre nord, prin Canalul Minches, care desparte llebridele din larg de insulele de lângă ţărm şi nordul Scoţiei. Aici era un loc de navigat superb, căci; ne găseam adăpostiţi de furia Atlanticului de către lanţul Insulelor Hebride şi, în timp ce furtuna bântuia din partea cealaltă, puteam să navigăm într-o atmosferă de pace relativă şi să învăţăm mai mult despre ambarcaţia noastră ciudată.

Eram îngrijorat în privinţa împunsăturilor care ţineau înpreunate pieile. Ruperea parâmelor de in a fost un semnal de alarmă înfricoşător. Dacă firele folosite la cusutul pieilor nu erau mai rezistente decât parâmele, atunci însemna că ne aflam într-o capcană a morţii. *Brendan* s-ar fi putut desface în bucăţele fără nici cea mai mică prevenire. Am încercat firele cu care fusese cusute pieile. Păreau foarte moi. Reuşeam să la A urme pe ele cu unghia, dar nu păreau periculos de slabe. Ştiam că erau de o calitate superioară firelor din parâme, dar mai bănuiam încă un motiv pentru care îşi păstrau rezistenţa. Când construiam barca, fabrica de fibre de in ne-a trimis mostre din firele sale pentru a fi încercate în laborator, împreună cu bucăţelele din piele tăbăcite cu scoarţă de stejar. Laboratorul a făcut o descoperire interesantă. Aşa după cum era de aşteptat, firul de in se dovedea mai rezistent umed, decât uscat, şi, după ce fusese cusut în piele devenise şi mai rezistent la putrezire. Motivul se datora faptului că taninul din piele trecuse şi în fir, tăbăcindu-l. de asemenea. Aceasta era o tehnică pe care pescarii o cunoşteau de secole şi, până când au apărut firele moderne, artificiale, pescarii irlandezi îşi muiau plasele şi undiţele în tanin, pentru a le face mai durabile. Ceea ce nu putea să explice labora-l törul de cercetări era faptul că firul de in împuns în piele

devenise mai rezistent. De ce era aşa rămânea un, i 30

mister pentru oamenii de ştiinţă şi, în timp ce tot zgâriam uşurel pielea udă a lui *Brendan*; speram, în sinea mea, că acest fenomen inexplicabil va dura, încrederea mea în inul irlandez a primit un imbold la următoarea escală, la Loch Maddy, pe insula North Uist. Acolo, şeful portului ne-a dat un colac de frânghie de o calitate superioară. Ne-a spus că un irlandez, sosit în mare grabă de la Ulster, l-a lăsat, cerând să fie livrat imediat pentru *Brendan*. Mai târziu am aflat că Wallace Clark, de îndată ce a ajuns acasă, venind din Iona, i-a relatat aceleiaşi firme care ne făcuse sfoara de cusut, despre dificultăţile avute cu parâmele clin funie de calitate inferioară. Jim Henshall, directorul firmei, a expediat un alt transport de sfoară de cusut la fabrica de funii de la Belfast cerând, dacă se poate, ca firul să fie transformat imediat în funie, menţionând că era urgent necesar pentru *Brendan*. 24 de ore mai târziu, funia era gata şi trimisă cu iahtul. Nu se asemăna deloc cu materialul avut mai înainte. Era mătăsoasă şi rezistentă, fiind o încântare să o mî nu eşti. Plini de gratitudine, am reechipat pe *Brendan*, riscând mai puţin acum ca velele să ne cadă în cap.

Am plecat de la Loch Maddy, având fiecare o durere atroce de cap, datorită unei prea mari cantităţi de whisky consumată şi a unor cântece de cimpoi asurzitoare, executate chiar la capul nostru., căci North Uist este un loc faimos pentru formarea cimpoierilor scoţieni. Dar vremea de navigat superbă ne-a limpezit curând minţile. Pe Canalul Minches sufla un vânt puternic, de toată frumuseţea, umflând însă foarte puţin apele mării.

— Ei, bine, George, acum ori niciodată avem ocazia să vedem cât de repede poate să se deplaseze Brendan, George zâmbi, plin de încântare.

— Nu te temi că o să se rupă catargul?

— Nu. E ultima noastră şansă, mai înainte de a ne avânta în largul oceanului, să-i încercăm viteza.

— Splendid. O să punem cap la cap fiecare bucăţică de pânză de cort de care dispunem – bonetele de jos, părţile laterale – şi o să fixăm o pataraţină, pentru a susţine catargul în cazul când s-ar întâmpla ceva. Edan lansă un chiot de veselie.

— O să vedem acum ce poate, spuse el, frecându-şi mâinile cu

voioşie. împreună cu Rolf, începu să lege bonetele şi câte o fâşie de pânză suplimentară la piciorul fiecărei vele, ceea ce făcu să crească velatura la maximum.

Ne aflam încă la adăpostul insulei, fiind feriţi de vânt, dar, de îndată ce am ieşit în larg, velatura mărită începu să poarte barca înainte. *Brendan* prindea uşurel viteză, iar apa se unduia de o parte şi de alta abordurilor din piele.

— Strângeţi ancorele plutitoare de furtună, ordonă George. Acestea căzură la bord, cu zgomot, ude, şiroind de apă. Cu mai puţină rezistenţă la înaintare şi fără chilă, pentru a o ţine în loc, *Brendan* tăia apa brusşor. Mi-am aruncat privirea la lochul indicator. Mergeam cu vreo 6 – 7 noduri, parâ am fi fost un tren expres. Rama de cârmiţ se încovoia vizibil în mâinile lui George, sub. presiunea apei. Dacă întorcea rama, stropii săreau ca un fichi. Rolf ţopăia plin de încântare.

— Ia te uită, ia tq uită. *Brendan* a prins viteză.

Hula pătrundea tocmai în canalul dintre insule, iar când am dat de ea, am început să ne legănăm în sus şi în jos. Efectul era ca şi cum ne-am fi dat pe un tobogan, la bâlci. *Brendan* aluneca cu 8 şi 10 noduri, din când în când se desprindea de masa principală de apă, fiind dusă de spuma valurilor, gonind înainte în plină viteză. Apoi lochul se desfăşură până la maximum, adică 12 noduri's; acul se opri acolo. Cursa noastră era voioasă şi palpitantă. Iată o ambarcaţie de la începutul evului mediu, navigând lot atât de repede ca un iaht modern. Senzaţia era unică Parâmele de in şi curelele din piele ale velelor străvechi zbârnâiau sub presiune. Cadrul masiv în formă de H al ramei de guvernare clămpănea şi se încovoia de fiecare dată când trecea un val, iar velele se umflau şi tremurau sub presiunea vântului. După două ore de înaintare atât de impetuoasă, am dat dispoziţie, fără tragere de inimă, să se reducă pânzele de teamă să nu se rupă barca sau să se răstoarne. Mai târziu am aflat că un observator din garda de coastă a urmărit-o cu binoclul pe *Brendan*, în timp ce tăia apele prin strâmtoarea Sound, în ploaie şi furtună. El telefona la cartierul general, anunţând că, după aprecierea sa, ţinând seama de viteza noastră, vom fi ta Stornoway cam în şase ore. Dar, mai apoi, urmărindu-ne cum alunecam, nu-i veni să-şi creadă ochilor. Şi-a verificat calculele şi a telefonat din nou la Stornoway… Brendan se mai vede încă", raportă el. „Dar anulaţi aprecierile mele anterioare. Va fi la Stornoway în vreo trei

ore/’4

Ne-am demonstrat nouă înşine cum poate naviga o curragh pe apele oceanului, în condiţii ideale, iar răsplata ne-a fost trecerea perfectă prin Canalul Minches. Vântul a suflat tot timpul prielnic, până la Stornoway. Am înconjurat farul în mod elegant, am lăsat jos vela de la provă şi am alunecat uşurel pe lângă un feribot. Pasagerii şi echipajul ne făceau cu mâna. De la cheiul unde erau bărcile pescăreşti, cineva ne chemă şi ne-am îndreptat într-acolo. La o comandă, vela principală a fost lăsată jos, încet. Arthur a tras tare, de două ori, cu rama, Echea a fugit într-un bord *Brendan* a acostat exact la dană, ca şi cum am fi navigat bărci medievale toată viaţa noastră.

— Ne-aţi dezamăgit, grăi un om cu chipul posomorât, pe ehei. Băieţii din echipajul de salvare nădăjduiam că vor face puţină mişcare, trăgându-vă la mal. Totuşi, continuă el eu un pesimism celtic, privind strania noastră ambarcaţie, probabil că le veţi da de furcă când o să încercaţi să porniţi spre insulele Ferne. Tare aş mai merge şi eu cu voi.

7 „INSULA OILOR”.

De la Stornoway până la cea mai din sud din grupul insulelor Feroe sunt peste 200 de mile. 200 de mile în larg, expuse din plin vânt urilor Atlanticului. Situate cam la jumătatea drumului între Scoţia şi Islanda, cele 18 insule care alcătuiesc grupul Feroe se ridică abrupt din apă, acolo unde se înalţă o barieră de recife. Unele dintre cele mai îndepărtate locuri din Europa, insulele Feroe sunt sub toate aspectele produsul mării. Locuitorii îşi asigură traiul din apele acesteia. La vârsta când cei mai mulţi copii învaţă să meargă pe biciclete, cei de aici ştiu să mânuiască mici bărci cu care se duc de la o insulă la alta. Viaţa lor, cea de toate zilele este dominată de uriaşele mase de aer ale Atlanticului, care se învârtesc periodic pe deasupra capetelor, învăluind în cea mai mare parte a anului insulele în perdele de nori groşi şi aducând ploi în două zile din trei. Atât pentru navigatorul Brendan, cât şi pentru *Brendan* a noastră insulele Feroe constituiau un punct cheie al călătoriei. Dacă, de fapt, „Navigaţio” descria „The Stepping Stone Route” spre America, aşa cum o folosiseră călugării irlandezi, înseamnă atunci că, în mod logic, după o mare distanţă, Feroe reprezentau primul popas din lanţul de insule.

Pline de umezeală şi învăluite de nori se întind departe de Hebride, dincolo de orizont şi, totuşi, în „Navigaţio” se arată cum

Brendan şi călugării săi zăriră în depărtare o insulă şi un vânt prielnic îi purtă spre ţărm. Au debarcat şi au prins a explora locul. Au găsit râuri pline de peşte şi multe turme de oi splendide, albe, de mari dimensiuni. Au înjunghia! o oaie pentru masa pascală, iar în vinerea mare. În timp ce se pregăteau pentru slujba religioasă, apăru un localnic, aducându-le un coş cu pâine proaspătă. Omul se apropie de ei, se aplecă cu veneraţie de trei ori în faţa lui Brendan şi-l rugă, probabil într-un grai.pe care-l înţelegea, să primească în dar pâinea. Mai târziu, acelaşi localnic le aduse şi alte merinde pentru drum, dându-le şi indicaţii legate de cealaltă parte a călătoriei. La întrebarea lui Brendan privind oile, omul răspunse că erau aşa de mari pentru că nu le mulgeau şi le lăsau să pască în voie, iar natura din jurul lor fiind atât de blândă puteau paşte zi şi noapte.

Mai mulţi cercetători au subliniat, cât de mult se potriveşte descrierea „Insulei Oilor" cu insulele Feroe. Influenţa Golistrom-ului face ca iernile, în general, să fie blânde în Feroe, iar clima şi păşunile sunt indicate pentru creşterea acestor animale incit insulele au devenit vestite pentru oile şi lâna lor. De fapt, numele insulelor a rămas neschimbat, părând a proveni din vechea norvegiană: „Faer-Eyjaer" care înseamnă tocmai „Insulele Oilor". Aşa că şi vikingii, când au ajuns aici, le-au dat acelaşi nume ca şi irlandezii care, probabil, îl luaseră de la locuitorii dinaintea lor. Cât despre localnicul care i-a dat Sf. Brendan pâine şi-i vorbea limba lui, cunoscând şi calendarul creştin, s-ar putea să fi fost vreun călugăr pribeag al bisericii irlandeze… N a vi gali o"! 1 n. i. mes <., procurator „termen folosit pentru econom în ierarhia monahală, tradus de obicei prin „steward". Există, de asemenea, mărturii puternice că unii călugări irlandezi s-au stabilit de timpuriu pe aceste meleaguri. În anul 825, un învăţat cronicar irlandez, Diculi, angajat la curtea regală a francilor, s-a apucat să scrie o carte de geografie, pe care o numi: „Cartea despre măsura lumii", pentru că intenţiona să înfăţişeze acolo o descriere a fiecărei ţări cunoscute de omenire, aşa cum fusese prezentată în antichitate. Diculi citise mu îţi autori clasici, dar se plângea că aceştia ştiau foarte puţin despre insulele de la vest şi nord de Britania, pe când el, Diculi, putea pretinde că le descrie cu o oarecare pricepere pentru că locuise în unele, vizitase pe altele sau vorbise cu preoţi irlandezi, care navigaseră chiar şi mai departe decât el şi citise relatările lor despre insulele cele mai

îndepărtate.

„Există multe insule în ocean, în partea de nord a Britaniei, scria Diculi, unde se poate ajunge de pe insulele din nordul Britaniei, după o călătorie directă de două zile şi o noapte, dacă pânzele ar fi mereu umflate de un vânt favorabil. Un prea cucernic părinte mi-a spus că în două zile şi o noapte a ajuns acolo cu o barcă mică, de două persoane".

„Mai este şi un grup de insule mici, aproape toate separate de ape înguste, pe acolo cam vreo sută de ani au trăit călugări veniţi pe mare din ţara noastră, din Irlanda. Şi tocmai pentru că de la începuturile lumii tot pustii au fost şi acum, din cauza piraţilor din nord, sunt părăsite de anahoreţi şi pline de nenumărate oi şi tot felul de păsări de mare. N-am găsit menţionate în nicio scriere aceste insule".

Descrierea lui Diculi se potriveşte foarte bine, din mai multe puncte de vedere, cu insulele Feroe. Apele înguste dintre insule se aseamănă cu acele canale ca fiordurile care există între insulele Feroe; distanţa de la Orkneys sau Shetland la nord de Scoţia poate fi parcursă într-o barcă uşoară, atunci când suflă un vânt prielnic. Insulele Feroe sunt renumite pentru imensa varietate de păsări, incluzând colonii enorme de păsări acvatice, care îşi fac cuibul între stâncile înguste, perpendiculare, din jurul celor mai multe insule. Aceste colonii de pasări completează cerciál care leagă insulele Ferne cu cele din nord, pomenite de Diculi, şi cu „Insula Oilor" din… Navigaţie", căci în… Navigaţie" se arată că „procuratorul" l-a îndrumat pe Brendan să poposească pe o insulă din apropiere, spunându-i că era un paradis al păsărilor. Acolo, le zise „procuratorul", călătorii pot să rămână până în ajunul Rusaliilor.

În timp ce stăteam la Stornoway şi pregăteam barca pentru plecare în larg, eram frământat de posibilitatea identităţii… Insulei Oilor" şi „Paradisului păsărilor" cu insulele Feroe. Drumul spre insulele Feroe avea să fie prima noastră traversare mai lungă şi. deşi pe hartă 200 de mile păreau destul de simplu de parcurs, distanţa ai fi putut deveni de două ori mai mare dacă vânturile s-ar fi dovedit potrivnice şi *Brendan* ar fi trebuit să urmeze un traseu în zigzag. Nu-i de mirare că altă dată pescarii din Hobride numeau insulele Feroe „Faraways**9**.

---

[9] îndepărtate (n. t.).

Dacă vânturile ar fi fost neprielnice, atunci s-ar fi putut să nu ajungem deloc în Feroe. Era de ajuns o singură furtună rea. dinspre vest, şi *Brendan* ar fi putut trece dincolo de Feroe, spre coasta norvegiană, în zilele furtunoase, pescarii din Shetland sau Orkneys au fost purtaţi spre coastele norvegiene fiind obligaţi să petreacă zile de-a rândul în bărci deschise de aceleaşi dimensiuni ca *Brendan* şi mult mai uşor de manevrai decât a noastră Dar aceştia se numărau printre cei norocoşi, mu îţi şi-au pierdut viaţa în furtuni groaznice.

Chipurile jalnice ale pescarilor de meserie din Stornoway nu ne erau de prea mare ajutor, ti vedeam cum se tot uitau la *Brendan* ancorată chiar de cum am sosit.

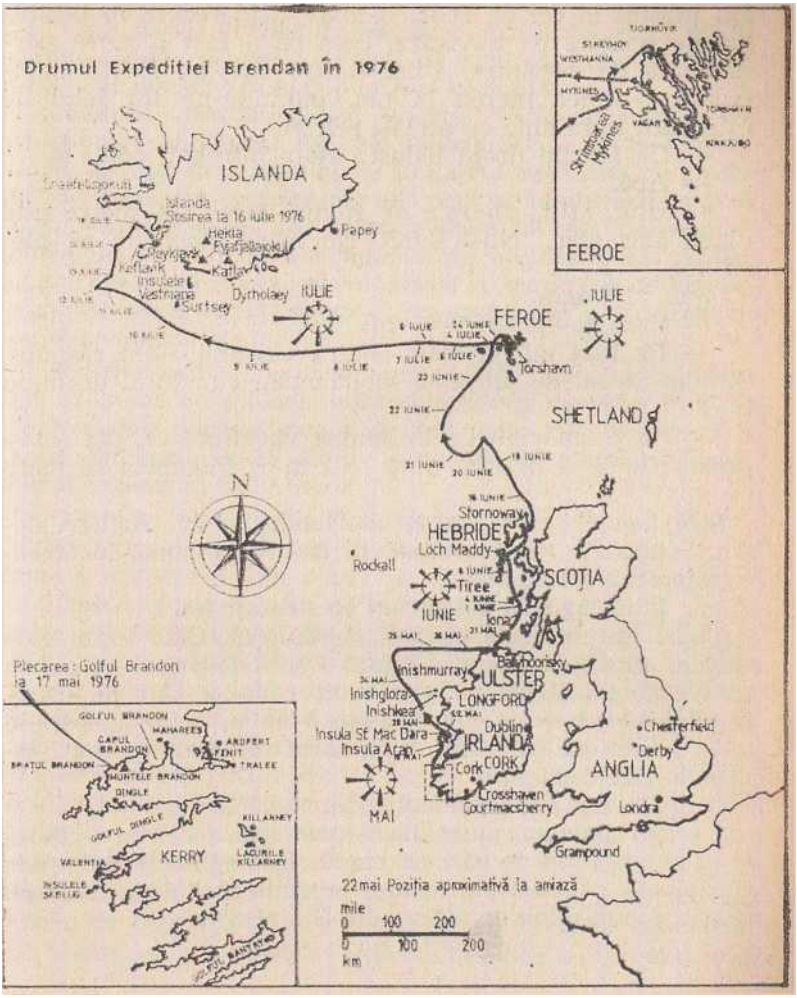

am întâlnit la cei de acolo o mare neîncredere în posibilităţile noastre de navigare, ceea ce a fost o sursă permanentă de supărare. Unul dintre aceştia, foarte neîncrezător, venea mereu la noi, punându-ne tot felul de întrebări, terminând cu acelaşi refren.

— Ce folosiţi drept balast? ne-a întrebat, odată.

— Apă.

— Him, ştiţi, pietrele ar fi mai bune. În pietre este viaţă. Dar apa… Nu-i bună. Nu m-aş încumeta să plec cu voi!

Său. altă dată:

— Cum navighează pe vânt?

— De fapt nu navigam contra vântului, i-am răspuns. Suntem destul de norocoşi să navigăm cu vântul dintr-un bord.

— Să nu navigheze în contra vântului! O, păi asta-i prost, şuieră el printre dinţi. Nu m-aş încumeta să merg cu voi!

Din spatele meu, accentul irlandez al lui Arthur, deveni, pentru o clipă, scoţian. El lăsă să se audă, încetişor, o prevestire zeflemitoare:

— Fără tăgadă, suntem toţi blestemaţi, vai!

Edan nu se arăta, nici el, descurajat. Când eram gata să pornim din Stornoway, dintr-odată se plesni cu palma peste frunte, strigă că şi-a uitat ceva şi sări pe uscat, înând-o la goană pe dig. Uimiţi, l-am aşteptat aproape o oră. S-a întors în galop, agitând în mână un pachet. Învelit în hârtie cafenie.

— Ce-i aşa de important? îl întrebă George.

— Nu puteam pleca fără asta, spuse el, cu sufletul la gură, în timp ce sări în barcă. Inimaginabil. Îmi pare r că am întârziat. Am căutat pretutindeni şi, în fine, am reuşit să pun mâna pe ultima din Stornoway.

— Dar ce-i? întrebă din nou George.

— O sticlă cu esenţă aromată, răspunse vesel Edan. M-am gândit că avem nevoie de ceva să amestecăm cu băuturile noastre, ea să putem bea cocteiluri.

„Corbul" nostru găsise ultima sticlă de esenţă din Stornoway şi planul lui mai cuprindea şi nişte seminţe de creson, pe care le tăinuise lângă culcuşul său, cu gândul să cultive ceva verdeţuri, tot pentru băuturile noastre. Dar, vai, din greşeală, chiar a doua zi lovi cu piciorul sticla, al cărei conţinut lipicios se împrăştie în santină şi, curând după aceea, un val înecă şi seminţele de creson, punând astfel capăt singurei

încercări de grădinărit de pe *Brendan*.

Traulerele din Stornoway care se întorceau ne-au adresat un salut de plecare, sunând prelung sirenele, în timp ce *Brendan* pornea spre larg, îndreptându-şi prova către nord. În ziua de 17 iunie trecusem de Butt of Lewis, capul extrem al Hebridelor.

Din nou rămăsesem doar patru la bord, căci Rolf a trebuit să se întoarcă în Norvegia, pentru chestiuni personale urgente. L-am rugat pe George să stabilească un nou tabel al serviciului de cart, căci dintre noi el punea atâta inimă în tot ce făcea, încât nimeni nu ar fi putut găsi pricină alegerii sale. Cartul guverna vieţile noastre şi era cadrul vital al existenţei zilnice. Fiecare dintre noi îşi impunea o strictă disciplină şi apărea la serviciu la timpul, exact. A face mai puţin n-ar fi fost corect şi ar fi putut isca o iritare dintre acelea care, mai apoi, duc la ceartă violentă. Fiecare ştia prea bine că toţi trăim laolaltă. În condiţii rudimentare. Eram asemenea unor oameni ferecaţi într-o celulă de vreo 10 m pe vreo 2 şi ceva, din care, doar mai puţin de un sfert era acoperită şi, acolo, de bine de rău, se putea locui. Pricinile potenţiale de discuţii şi animozitate erau numeroase şi cele mai mici enervări cir fi putut lua amploare, devenind motiv de ură.

— Fiecare dintre noi îşi dădea seama de riscuri şi cineva din afară ar fi observat cum. fără nicio discuţie anterioară. toţi adoptasem atitudinea, tradiţională pe o mică ambarcaţie, de a-ţi vedea de ale tale şi a-l lăsa pe celălalt în voia lui. Ne ocupam fiecare de ale noastre şi ne comportam în consecinţă. Puteam să discutăm în grup despre modificări necesare bărcii sau să dăm sugestii în privinţa unor chestiuni tehnice. Problemele personale erau lăsate, pe seama fiecăruia, numai dacă cel în cauză nu dorea cumva să le supună discuţiei, iar hotărârile finale în toate chestiunile privind călătoria reveneau comandantului. Era o formă de autodisciplină, care, în cazul cel mai răii, ar fi putut lăsa motivele de nemulţumire să se macereze tainic, în fierea proprie, dar, aşa cum stăteau lucrurile, toţi eram marinari de mici ambarcaţii, destul de experimentaţi pentru a ne ţine gura şi a ne stăpâni firea, iar când am pornit spre Atlantic, echipajul de pe *Brendan* era bine închegat şi eficient.

Viaţa noastră de toate zilele se dovedea surprinzător de uşoară. De cele mai multe ori, ocupaţia principală a cârmaciului era să urmărească schimbările vremii, în special mişcarea vântului şi să

controleze dacă *Brendan* se menţinea pe drumul stabilit. Nu era necesară o prea mare acurateţe la cârmă. Ca navigator, calculam pur şi simplu direcţiile generale în care trebuia să navigăm, iar timonierul lega echea cu o curea din piele, aşa încât *Brendan*. oscila până la 20° faţă de direcţia exactă. Îşi ţinea foarte bine direcţia şi cu o asemenea derivă şi, date fiind schimbările rapide ale vântului, orice efort pentru o precizie mai mare s-ar fi dovedit inutil. O astfel de atitudine, mai nepăsătoare, avea şi avantajul că ofiţerul de cart, acărui atribuţie era să potrivească velele, nu trebuia sa.

umble-prin barcă fără rost, să treacă pe lângă depozitul mereu în dezordine, să-şi găsească de lucru cu parâmele său să se străduiască să pună ancora de derivă într-o poziţie nouă. Ba, mai mult încă, hotărâsem să o lăsăm pe *Brendan* să navigheze singură şi să adoptăm un complex de gândire medieval, adică să fim răbdători şi neîngrijoraţi. În spiritul medieval, o, săptămână sau două în plus, ori în minus. În durata călătoriei noastre, erau fără importanţă, pe când avantajele pe care le câştigam în felul acesta deveneau evidente.

Aşa că duceam, acum, o existenţă relaxată. Edan şi cu mine ne ocupam de gătit. Arthur şi George spălau, de obicei, vasele, într-o găleată cu apă din mare. Nimeni nu-şi bătea capul să se spele sau să se bărbierească, căci nu era nevoie şi asta ar fi. Însemnat o risipă de apă proaspătă. Pielea din care era făcut *Brendan* şi pieile de oaie miroseau cum nici nu mi-aş fi închipuit – de rău şi, apoi, era şi prea frig pentru a avea chef să ne dezbrăcăm şi să ne spălăm în apa mării.

Fiecare dintre noi avea sectorul său de care răspundea. George inspecta cu regularitate echipamentul de navigat, şi, în special, parâmele, fiindcă erau supuse unei considerabile uzuri. Scoteam mereu trusa noastră de cusut pentru a cârpi găurile sau a coase capetele destrămate ale parâmelor. Fiecare scotă sau lungă avea nevoie de o permanentă punere la punct, căci parâmele de in deveneau moi când erau uscate şi se întăreau ca nişte vergele de fier când erau ude. Am găsit că tehnica cea mai bună era să le ţinem cât mai întinse când se uscau şi să le udăm. Arthur era specialistul nostru în materie de parâme. Trebuia să ţină-colacii de funii cât mai bine orânduiţi şi gata oricând pentru folosire şi, cu atâtea frânghii la bord, era foarte ocupat. În timpul liber, petrecea ore întregi curăţind cu meticulozitate şi îngrijind aparatele de fotografiat care înregistrau viaţa lui *Brendan*,

Când Peter, bolnav, s-a retras, Arthur a preluat şi atribuţiile de fotograf şi, astfel, cel mai tânăr membru al echipajului nostru a devenit un fotograf de mâna întâi. Aparatele de fotografiat, atât de delicate, păreau fragile în mâinile lui mari, dar ştia să umble cu multă gingăşie şi avea un simţ mecanic înnăscut. făcându-le să funcţioneze, în ciuda sării care permanent ameninţa să le înfunde obturatoarele.

Navigaţia, filmatul şi comunicările prin radio erau în seama mea. Odată, la 24 de ore, deschideam micul aparat de radio, cu puţin mai mare decât o servietă, şi încercam să stabilesc contactul cu vreo staţie de pe coastă. De cele mai multe ori reuşeam, deşi abia se auzea, să raportăm poziţia noastră, care era transmisă apoi, mai departe, Secţiei de informaţii a lui Lloyds, de la Londra, acesta având amabilitatea să ţină la curent familiile noastre. Uneori, totuşi, nu izbuteam să stabilim vreun contact, ceea ce nu era deloc surprinzător, căci aparatul nostru de emisie-recepţie opera cu o putere puţin mai mare decât a unui bec, iar semnalele noastre erau transmise printr-o antenă legată cu curele de cadrul cârmel. Chiar şi pe o mare calmă, hula trecea peste antenă. Singura sursă de alimentare a radioului erau nişte baterii mici de automobil, alimentate la rândul lor de panouri solare Lucas, fixate pe acoperişul adăpostului. Acestea fuseseră concepute pentru a da o sarcină mică de electricitate, aşa că timpul pentru transmisie era strict limitat. Dacă nu reuşeam să stabilesc contacte în mai puţin de patru minute, pur şi simplu închideam radioul şi încercam, din nou, a doua zi. Cea mai mare parte a succesului comunicărilor noastre se datora performanţelor puternice ale micului nostru aparat de emisie-recepţie şi iscusinţei şi răbdării operatorilor de la staţiile de pe coastă, care aveau un program special pentru a o asculta pe *Brendan*, în momentele când undele nu erau învălmăşite de alte transmisii.

Navigaţia era foarte simplă. După ce am părăsit Stornoway, ne-am bizuit pe observaţiile la soare, cu ajutorul unui sextant, verificate prin relevmente radio. Dar şi de data aceasta nu se cerea prea mare precizie. Eram preocupaţi doar să urmărim ruta în general, lăsând restul pe seama vânt ului şi a curenţilor. *Brendan* era prea greoaie ca să ne îngăduie alegerea unui drum bun sau fixarea unei ţinte precise. Mă mulţumeam dacă reperam locurile de debarcare, cam pe acolo pe unde ne aşteptam să le găsim.

Edan. fidel firii sale, ne asigura distracţiile la bord. De cum

auzeam strigătele: „Mi-e foame! Micul dejun? Ce-i cu micul dejun?”. care răsunau de-a lungul bărcii, venind din găoacea lui de lângă trinchet, ştiam cu toţii că s-a trezit. Câteva minute mai târziu apărea, băgându-şi. plin de nerăbdare, nasul în dulapul cu alimente. Nici măcar două zile la rând nu se îmbrăca la fel. Într-o zi avea pe cap bereta, în alta fesul împletit, altă dată era legat cu o basma. Haina de ploaie putea fi, uneori, înlocuită de un vechi sveter, ori cu un costum îmblănit de scafandru, care îi dădea aerul unui bebeluş enorm într-un combinezon în cărucior. Într-o bună zi, apăru cu o jachetă sport din tweed şi pantaloni în carouri, fiind întâmpinat cu strigăte de încântare. Altă dată, veni îmbrăcat într-un veşmânt oriental – o cămaşă subţire, din bumbac indian brodat, cu poalele fluturând în vânt, asemenea unui funcţionar din Calcutta. Trebuie să fi tremurat de frig, căci, ca de obicei, era desculţ. Nimeni nu-şi putea imagina cum reuşise să-şi pitească extraordinara garderobă în spaţiul atât de redus al cuşetei lui. Îngrămădise acolo şi cutie după cutie de ţigări de foi, cu care se aprovizionase la Storno* way, fără taxe vamale. Acum, le oferea camarazilor de navigat, care se arătau, însă, cam plictisiţi, dar Edan le fuma plin de încredere şi mulţumire.

L’Şi, evident, Edan îşi avea, întotdeauna, planurile lui. Unul mai imposibil decât altul, dar le prezenta cu acelaşi entuziasm nemăsurat. Zilnic promitea să gătească un nou fel de mâncare, numai că în ultima clipă îşi dădea seama că-i lipseşte tocmai un ingredient vital, sau. mai curând, nu mai rămânea nimic în tigaie după ce termina de „gustat”. De două ori pe zi născocea un nou fel de momeală ingenioasa pentru undita sa care se târa în voia valurilor în urma pupei lui *Brendan*. Dar singurul peşte pe care l-a prins vreodată a fost, spre propria lui surprindere, un majerou. Odată, era cât pe aci să o bage pe mânecă, când, cu trabucul în colţul gurii, a fost gata să toarne în cană, în loc de apă proaspătă, petrol lampant. Altă dată, şi-a agăţat căptuşeala sacului de dormit confecţionată în casă – produsul, unei alte născociri de-a lui – să se usuce pe parâme, numai că a uitat de ea şi la un moment dat. a văzut-o luată de vânt, dansând deasupra valurilor, ca o paraşută, în timp ce noi ceilalţi ne prăpădeam de râs. De fapt Edan era tonicul nostru. Firea lui veselă însufleţea chiar şi momentele cele mai sumbre.

Arthur şi Edan erau mari iubitori de păsări, iar *Brendan* le oferea ample posibilităţi să-şi satisfacă această pasiune. Cu cât

înaintam spre nord, cu atât mai variate erau speciile. Nu trecea o zi fără să vedem o specie deosebită, iar cartea de referinţe despre păsări era mereu consultată. Până la jumătatea drumului spre insulele Feroe, am numărat 15 specii rare şi am petrecut ore de-a rândul urmărind comportarea diferiţilor pescăruşi şi a câtor şi mai câtor altor păsări de mare; ne asistau permanent, ciripind, strigând, sau privindu-ne atente când zburau pe lângă *Brendan*.

3 are îşi tăia în linişte drum. Însoţitorii noştri cei mai eleganţi erau fulmarii, principalii acrobaţi aerieni ai acestor regiuni; alunecau în nesfârşite lupinguri şi cercuri, în jurul nostru, ore de-a rândul, zburau aproape de valuri, cu aripile rigide, corpurile pufoase, grăsuţe, asemenea unoti imense molii. Din cine ştie ce motive, atrăsesem o pereche de chirighiţe, care şi-au luat poziţie, deasupra noastră, pe catarg: fâlfâiau din aripi nervos şi priveau cu îngrijorare una către cealaltă, când alte păsări se apropiau de ele. Uneori. Îşi părăseau posturile pentru a căuta peşte în siajul bărcii, iar. O dată, am fost martorii unei bătălii aeriene teribile, când paznicii noştri au pus pe goană un

lup de mare mătăhălos, care venea după pradă înspre noi

Brave, cele două păsări mai mici s-au aruncat la atac ş? au alungat intrusul, cu mult zgomot, înainte de a se întoarce la staţia lor din vârful catargului; le-am auzit, apoi (r în mod distinct, ciripitul plin de mândrie. Dar victoria le-a fost de scurtă durată. Nici zece mipute mai târziu. apărură doi lupi de mare. De data asta n-a mai fost ale.

un fel de luptă, cele două chirighiţe au zburat urgent, ca să-şi salveze vieţile, răsucindu-se, cu mişcări rapide, pe creasta valului, în timp ce puternicii lupi de mare le loveau de zor.

De două zile, *Brendan* înainta statornic spre nord, radioul anunţa mereu furtună, dar vântul se menţinea prielnic şi, după calculele mele, străbătusem jumătate de cale spre insulele Feroe. George sau eu cercetam zilnic pielea, vârând degetele prin cadrul de lemn pentru a vedea dacă există vreo deteriorare. Pielea ajunsese acum să fie total îmbibată de apa mării, care se prelingea, încetişor, de-a curmezişul membranei şi se scurgea, adăugându-se apex care se mişca permanent de-a lungul santinei. Pielea părea că se menţine bine, cu excepţia a doua pete aproape de cadrul în formă de îI. Aceste pete se aflau în locuri identice, de o parte şi de alta a copastiei. Mi-am dat

seama că pupa curbată a bărcii începuse să se lase, făcând mai plat profilul. şi încreţind pielea. Asta era neplăcut, căci barca devenea mai puţin rezistentă la furtună, iar pielea, în acest sector, nu mai era întinsă peste cadru, ci atârna încreţită, a posteriorul unui elefant. Dacă o apăsai cu degetul, simţeai cum coboară şi se ridică, întocmai ca un balon puţin dezumflat, dar aceasta nu părea că afectează materialul. Pielea medievală rezista remarcabil de bine şi bănuiam că scăderea din ce în ce mai accentuată a temperaturii constituia un ajutor. *Brendan* se afla acum în ape reci şi temperatura mai scăzută avea să micşoreze ritmul oricărei descompuneri a pielii, rigidizând-o şi solidificând grăsimea de lină, transformând-o într-un strat protector. Şi mi se mai dezvăluia, acum, un motiv, pentru care irlandezii aleseseră să se îndrepte spre „Pământul Făgăduinţei" pe o cale din nord. Vremea putea fi rece şi furtunoasă, dar convenea bărcilor din piele, făcându-le mai durabile pe mare. Dacă ar fi ales o călătorie prin sud, în apele mărilor calde grăsimea proteguitoare s-ar fi putut topi, iar pielea ar fi început să putrezească.

Inspecţiile noastre zilnice, asupra comportării materialului, ne-au arătat, de asemenea, că marea îşi luase partea ei din cadrul de lemn al bărcii. Rama de guvernare era prinsă cu un odgon în cruce, legat de partea opusă a copastiei. Eforturile exercitate asupra acestui odgon erau atât de mari. Încât copastia din lemn de stejar, gros de vreo 4 cm. era desfăcută şi prezenta o seamă de crăpături. Fără a pierde nicio clipă, George fixă funia de un alt punct solid şi dublă legăturile care ţineau cadrul ramei de guvernare. Mai târziu m-am târât în faţă, pentru a inspecta catargul principal şi am constatat că banca se curbase în sus. probabil datorită aceleiaşi forţe care produsese lăsarea pupei. Nu prea era indicat să tot vâri degetele aproape de catarg „şi să forţezi, căci golurile dintre bancă şi catarg se deschideau şi se închideau ca nişte cleşti uriaşi, la fiecare mişcare a bărcii şi ameninţau să-ţi strivească degetele.

M-am întors îngrijorat şi am început să mă gândesc la situaţia noastră: *Brendan* îşi schimbă forma! Nu-mi închipuiam că acest fenomen ar putea fi foarte periculos, dar era evident că depindea de calitatea materialelor noastre de bază – lemnăria trebuia să reziste efectului permanent, ca de biciuire, al cocii flexibile, iar curelele de piele care legau cadrul trebuiau, de asemenea, să ţină. Dar, mai presus

de orice, se cerea ca pielea să fie suficient de rezistenta pentru a suporta încovoielile şi încreţiturile din ce în ce mai numeroase, iar kilometrii de sfoară de in erau acum mult mai solicitaţi ca mai înainte. Totuşi, în chip ciudat, mă simţeam liniştit. Îmi trecu prin minte că ceea ce un om din evul mediu nu ştia în privinţa construcţiei unei bărci suplinea prin cunoştinţele sale în privinţa calităţii materialelor folosite, selecţionate în mod critic şi pregătite cu multă grijă. Purtaţi pe ape de *Brendan*, învăţam de unii singuri lecţia, într-o mie de feluri. Unul după altul materialele noastre moderne cedau din cauza condiţiilor. De exemplu, uneltele noastre sclipitoare, din metal, ruginiseră, cu tot stratul protector de ulei. O lamă de ferăstrău se rupse ca un morcov putred, o lampă de miner, pe care nădăjduiam să o întrebuinţez la luminat noaptea nu mai era de niciun folos. Deşi în mină o asemenea lampă putea fi folosită o viaţă întreagă, plasa de sârmă se corodase, devenind o masă solidă şi din niturile de fier curgeau picături de rugină. Dintre materialele noastre moderne, numai oţelul inoxidabil, cablurile sintetice şi plasticul rezistau condiţiilor. Era foarte instructiv – de câte ori un obiect modern se rupea, încercam să-l înlocuim cu un altul făcut de noi după modelul celor vechi, din lemn, piele şi în Acestea le puteam lucra, fasona, coase după cum ne convenea. Produsul de obicei arăta greoi, rudimentar, dar rezista şi-l puteam repara singuri. Pe când, atunci când plasticul plesnea şi metalul crăpa, tot chea ce puteam face, în lipsa unui atelier, era să aruncăm peste bord obiectul stricat.

Toate acestea ne făceau să ne dăm seama că, de fapt, marinarii din vremea Sf. Brendan erau mai bine dotaţi, din punct de vedere al materialului, şi se dovedeau şi mai pricepuţi decât este în general recunoscut. Ei aveau la îndemână, atunci, la începutul evului mediu, materiale minunate. durabile şi, chiar dacă se stricau, puteau fi reparate cu ajutorul unor instrumente simple. Până şi îmbrăcămintea lor era foarte potrivită împrejurărilor, aşa cum noi toţi cei de pe *Brendan* descoperisem. Vremea devenind mai rece, ne-am schimbat hainele din fibre sintetice cu haine demodate, din lină, mirosind a grăsime naturală. Arătam noi, poate, urât şi – miroseam crunt, dar sveterele noastre din lână, ciorapii lungi, tot din lână. potriviţi pentru cizmele de cauciuc, şi glugile din lână nu se deosebeau din punctul de vedere al materialelor de cele din vremea Sf. Brendan.

Ziua de 19 iunie s-a dovedit a fi liniştită şi ne-a prilejuit o bună demonstraţie a deficienţelor unora din echipamentele noastre moderne. După micul dejun. George s-a dus să aducă punga cu raţiile de alimente ale zilei.

— Uff! Ia te uită la asta! strigă el, ţârâind punga din plastic cu o expresie de dezgust. Parcă era un recipient, cu un peşte roşu în putrefacţie, plin pe jumătate cu o apă cafenie, vâscoasă, care picura printr-un colţ. Bucăţi de alimente înotau în zeama dinăuntru.

— Revoltător, mormăi „Corbul", dar apoi, cu un aer mai optimist, adăugă: hai să deschidem şi să vedem dacă, totuşi, nu găsim ceva comestibil.

George rupse ambalajul. Cele două pungi de plastic plesniseră şi o cantitate respectabilă din apa marii pătrunsese înăuntru. Dezgustai, George vărsă totul peste bord. O apă de culoarea ceaiului, rău mirositoare, în care se împrăştiaseră bucăţi de zahăr, pacheţele de ceai umede, biscuiţi muraţi şi fulgi de ovăz lipicioşi, ţoale complet stricate. Edan. optimist, apucă un pachet care părea mai puţin stricat.

— Biscuiţi de ovăz! exclamă el în culmea fericirii. Apoi muşcă dintr-unul.

— Pfui! şi scuipă, sunt complet îmbibaţi de sare.

— Ei bine! dacă nici tu nu-i poţi mânca, atunci înseamnă că nimeni nu se va putea atinge de ei, observă Arthur.

— Şefule, spuse Edan – când, dintr-odată, îşi dădu seama de cele ce s-ar fi putut în timpi a. O să deschidem o altă pungă, nu-i aşa? Nu mai este nimic în asta.

Am râs.

— În regulă… Corbule U Nu am ajuns încă să introducem raţionalizarea alimentelor. z

Iată o altă lecţie primită. Dacă toate proviziile noastre? s-ar fi stricat în mod similar, am fi putut foarte uşor să rămânem fără hrană. Într-adevăr şi în alte pungi intrase apa şi cea mai mare parte din conţinutul lor se stricase Cele mai rele erau produsele deshidratate, care absorbeau numaidecât lichidul, se umflau, plesneau şi se transformau într-o masă putredă. Numai conservele în cutii metalice scăpaseră, dar pentru că nu mai avusesem timp să le dăm cu lac, etichetele se dezlipiseră, aşa că trebuia să dezlegăm adevărate ghicitori, până descopeream ce conţin.

— Să ştiţi că nu sunt deloc supărat, spuse George., în timp ce examina un amestec de zarzavaturi dizolvabile instantaneu, care înotau în vreo doi litri şi ceva de apa oceanică. Zarzavaturile astea deshidratate merg o dată sau de două ori pe săptămână, dar zi de zi, e prea mult! Am în permanenţă în gură un gust de conservant.

În zilele de 19 şi 20 iunie n-am reuşit să înaintăm decât foarte puţin. Câtva timp ne-am lăsat purtaţi de vânt şi *Brendan*, de fapt, şi-a pierdut direcţia, ajungând. la vreo 30 de mile departe de insulele Feroe. Nu era nimic de făcut, am acceptat situaţia cu noua noastră filosofie medievală. Vântul căzuse. Pur şi simplu aşteptam să vedem ce o să se întâmple. George îl bătea pe Edan la table. Arthur se strecurase în adăpost şi dormita. Mă sprijineam de rama de guvernare şi ascultam liniştit zgomotul valurilor rostogolindu-se sub cocă, scârţâitul catargului frecându-se de bancă şi bârşâitul. cadrului în formă de H; din când în când, saula lochului se răsucea, în timp ce ne tăiam drum pe mare.

— Trauler la orizont, venind de la nord!

În fine, ceva care să curme monotonia. S-au ridicat şi ceilalţi să privească.

— Pun rămăşag că fac comerţ cu whisky, îşi făcea socotelile Edan.

— Mă îndoiesc, spuse Arthur, probabil că sunt în cursă obişnuită, întorcându-se acasă după un pescuit în jurul Islandei. Nu ne-au văzut. La drept vorbind, nici nu se pot aştepta să întâlnească pe cineva pe aici.

Traulerul continua să înainteze spre noi. Se afla la vreo jumătate de milă în faţa noastră şi nu se vedea niciun semn de viaţă la bord. Era destul de aproape pentru a-i putea citi numele: *Lord Jellicoe*.

— George, ia cârnia, vreau să văd dacă pot să stabilesc o legătură prin radio.

Am deschis aparatul nostru de radio portabil, pe ultra scurte.

— *Lord Jellicoe*, *Lord Jellicoe*, vă cheamă. Curragh *Brendan*", răspundeţi vă rog.

Tăcere; se auzi doar zgomotul megafonului. Am încercat să cherim din nou. Iarăşi tăcere. Apoi, dintr-odată, o voce surprinsă răspunse:

— *Lord Jellicoe*. Cine e?

— „Curragh *Brendan*”. Suntem la dreapta. Puteţi să-mi daţi poziţia de control, vă rog?

— Aşteptaţi o clipă.

Lord Jellicoe despică apele mai departe, în timp ce. probabil, navigatorul se apucase să lucreze cererea neaşteptată. Când dispăru la orizont, semna a informaţia pe care o doream, iar în seara aceea, mai târziu, pe când ascultam buletinul de ştiri al BBC. interveni pe undă transmisia traulerului *Lord Jellicoe*, chemând o staţie ce pe coastă şi atunci am auzit accentul lătăreţ din York al comandantului:

— Radio Humber, poate e posibil să ne spuneţi ceva. După masă, cu câteva ore în urmă, am trecut pe lângă o ambarcaţie ciudată, am auzit că duce un echipaj de călugări irlandezi nebuni, e adevărat?

N-am desluşit răspunsul, pentru că toţi am izbucnit în hohote de râs.

La 21 iunie, ziua cea mai lungă a anului, ne-am dat seama că ne aflăm la latitudini mari, foarte la nord: ne bucuram de strălucirea zilei aproape 24 de ore şi chiar dimineaţa puteam citi lochul la lumina care se reflecta pe cer. De atunci şi până la sfârşitul perioadei de navigat nu am mai avut nevoie de iluminat pentru navigaţie, ceea ce a fost tare bine, căci eram foarte zgârcit în privinţa consumului preţioaselor noastre baterii. În acea seară am stabilit contactul final cu operatorul nostru binevoitor, de la staţia de radio Malin Head, care, cu accentul lui irlandez, ne-a dorit, noroc în drumul nostru spre insulele Feroe. Ca un răspuns parcă, vântul şi-a schimbat sensul şi *Brendan* prinse din nou a naviga în direcţia bună.

La ora şase dimineaţa, o balenieră, de vreo 15 m, apăru îndreptându-se spre noi, cu harponul conturându-se sinistru în faţă.

— Să sperăm că nu ne va lua drept o balenă şi nu vor încerca să ne prindă, bombăni Arthur, în timp ce nava se tot învârtea în jurul nostru, echipajul făcându-ne semne, salutându-ne şi întrebându-ne dacă ne pot fi de vreun ajutor.

Le-am răspuns cu semne de mulţumire şi-au plecat mai departe, în căutarea prăzii. Marinarul de serviciu nu ar fi privit prea bine rafala care se ridică şi valurile mării adunându-se în jurul nostru, câteva ore mai târziu, zăgăzuindu-ne într-un nor alb. *Brendan* se mişca fantomatic, ceaţa transformându-se în mii de picături strălucitoare pe fibrele bonetelor noastre din lână, pe bărbile noastre, ca rouă pe firele de

iarbă, pe o pajişte în zori.

Toată ziua vântul a suflat uşor, aducând o singură răpăială zdravănă de ploaie, când, în mod experimental, am izbutit să adunăm pe prelată ceva apă proaspătă. Apoi am tras-o în oalele noastre. Am apreciat că, în caz de pericol, am putea, într-un climat umed, să supravieţuim cu apa de ploaie.

La 23 iunie am descoperit cum primii călugări irlandezi, au izbutit să găsească, în vastitatea oceanului Atlantic, insulele Feroe. Pentru acele regiuni era o obişnuită zi de vară, cu soare, din când în când cu nori. *Brendan* se afla la mai mult de 50 de mile depărtare de insulele Feroe, totuşi le-a detectat uşor din coloanele înalte de nori care se înălţau deasupra lor, la mii de metri. Vântul umed, din sud-vest, venind peste ocean, era deviat de reliefai insulelor, adunând bancuri de nori distincţi. Luându-mi binoclul m-am uitat mai îndeaproape la nori şi m-am speriat: se rostogoleau şi îşi schimbau formele din câteva în câteva minute, ridicându-se în mase compacte, în timp ce alţii păreau că se yarsă peste crestele dealurilor, îndreptându-se spre *Brendan*… Acestea reprezentau schimbări bruşte ale vremii. Nu-mi plăcea deloc agitaţia din atmosferă.

f Seara, grija mea s-a mărit. Am avut un asfinţit de soare cu un cer roşu la orizont, cu umbrele purpurii ale insulelor proiectându-se în depărtare, frumoase, dar prevestitoare de rău. Ne aflam, acum, destul de aproape pentru a putea identifica fiecare insulă din grup şi am consultat cu multă atenţie hărţile şi cărţile pilot. Calea cea mai bună era să ne îndreptăm către centrul insulelor Feroe, să apucăm pe unul din canalele înguste dintre ele şi să încercăm să ancorăm la adăpost, pe coasta ferită de vânt. Exista însă o piedică, mareea din jurul insulelor. La fiecare flux. Atlanticul se revărsa printre acestea, într-o imensă avalanşă de apă. Fluxul năvăleşte prin canalele înguste, uneori atât de puternic. Încât chiar vase mari trebuie să dea dovadă de prudenţă. Cartea pilot era un amestec de precauţie şi ignoranţă: „… puţine informaţii sunt disponibile în privinţa curenţilor mareei" se spunea acolo, „… în canalele dintre insule, viteza poate fi foarte mare, iar 8 – 9 noduri nu e o viteză excepţională". Se mai atrăgea, de asemenea, atenţia să nu se navigheze prea aproape de ţărm, de frica stâncilor numite… Drangar", care se află – aproape de coastă, pe părţile de nord şi vest ale grupului de insule. M-am gândit că o barcă medievală prinsă

în valurile mareei ar fi fost pierdută.

Am controlat relevmentul la compas şi am însemnat poziţia noastră pe hartă, chiar mai înainte să înceapă furtuna. Aceasta a trecut peste *Brendan*, venind din sud, aducâpd p perdea de ploaie care a redus brusc vizibilitatea de îşi 20 de mile, la 3 mile, în câteva minute doar. Vântul ne sălta, ploaia răpăi a şi cădea cu zgomot, şi noi ne tăiam drum, purtaţi de această vreme mizerabilă.

— Fiecare să-şi pună echipamentul de salvare, vă rog, am dat eu comanda.

Ne-am încheiat centurile şi am prins cablurile de salvare de barcă.

— „Corbule", tu te ocupi de vela de la provă. „Boots" tine vela principală şi ai grijă de ancorele plutitoare de furtună. George, tu eşti cel mai bun cârmaci dintre noi, preia cârmă. Eu mă îngrijesc de pilotaj. Mă tem că o să fie cam albastru!

Brendan îşi tăia drum, anevoie, spre insulele Feroe, conform ultimului relevment la compas, pe care am putut să-l iau mai înainte ca ploaia să acopere total orizontul. După vreo oră, când norii s-au ridicat de la nivelul mării, am văzut, într-o aruncătură de ochi, insulele. Mi-am dat imediat seama că trebuia să-mi schimb planul iniţial. Fluxul se învârtea într-o mişcare circulară în jurul insulelor şi ne-a prins barca, purtând-o în sensul acelor unui ceasornic. Ne învârteam în afara grupului de insule şi nu nutream nicio speranţă că ne-ar fi putut apropia de centru. Am fi fost norocoşi dacă am fi ajuns pe uscat, fără să fim măturaţi de furtuni dincolo de insulele din vest. Nici prin gând nu ne trecea să debarcăm pe Mykines „insula cea mai din vest şi mai apropiată de noi. Pe această insulă se aflau cei de la far şi un pumn de cultivatori, iar debarcaderul putea fi folosit doar pe vreme liniştită. Insula Vagar, însă, dincolo de Mykines şi separată prin canalul îngust al strâmtorii Mykines, avea un fiord care oferea adăpost bun şi merita să încercăm.

Vântul se transformase într-o adevărată furtună, iar *Brendan*, purtată de maree, despica nebuneşte apele Atlanticului, prin ploaie, cu o viteză teribilă.

— Navighează cât mai în direcţia vântului! i-am strigat lui George. Toţi ne străduiam să zărim, prin perdeaua de ploaie, o bucăţică de pământ. Marea căpătase o culoare urâcioasă, cenuşie, iar apele

învolburate schiţau. În frământarea lor, un model confuz de piramide şi creneluri. Bănuiam că pătrunsesem în zona vârtejurilor şi curenţilor mareei. *Brendan* îşi urma drumul cu toată viteza. Fiecare metru cu care înaintam era important dacă voiam să ajungem la Vagar şi să nu fim izbiţi lateral în ţărmul stâncos, abrupt, al insulei Mykines. Vântul sufla atât de tare, încât *Brendan*, deşi se îndrepta spre est, era purtată mai mult către nord, alunecând de-a curmezişul pe creasta valurilor.

— Stânci! str igă Edan.

Cam la jumătate de milă depărtare se vedea o fâşie de apă aibă în mişcare, iar valurile se spărgeau de un zid drept de stâncă. Era, desigur, insula Mykines.

— Vai. mie. uitaţi-vă acolo F spuse Arthur, cu respiraţia tăiată.

Priveliştea era, într-adevăr, impresionantă. Norii erau, atât de jos, încât puteam să privim de-a lungul unui tunel îngust. Înalt cam de vreo 2 metri, aflat între baza norului şi oceanul cenuşiu. Stâncile, cu toată măreţia şi înălţimea 2 or. apăreau acum asemenea unor umbre întunecate, învăluite de nori, iar înaintea noastră nu se vedea decât linia sinuoasă a apei, izbindu-se de ele, transformându-se în spumă şi bură. Am fost prinşi într-un vârtej. Dintr-odată, înaintarea încetini, de parcă *Brendan* abia se târa. Totuşi, furtuna ne împingea lateral, spre stânci. Am fi zis că trăim un coşmar, alunecând în josul unui tunel. Nu exista nicio scăpare. Baza norului părea că exercită o anumită presiune asupra noastră, strângându-ne în mod inevitabil ca şi mareea. Toţi rămăseserăm muţi. Ştiam că se desfăşura o cursă între mersul nostru ca de melc şi o anume deviere laterală, spre ţărmul stâncos. Abia ţinându-ne respiraţia, urmăream cu privirile faleza denuşie, înaltă, abruptă, de care ne apropiam din ce în ce mai mult.

— Cred că până în cele din urmă o s-o scoatem la capăt, i-am spus, plin de speranţe, lui George. Văd insula, un sfert de milă încă periculos, iar Vagar e drept în faţă.

George se suise pe copastie pentru a vedea mai bine şi-o îmbia pe *Brendan* să înainteze metru cu metru. Edan şi Arthur stăteau liniştiţi în partea de mijloc a bărcii, înfăş uraţi în hainele de ploaie, încercând să calculeze c. îl înaintăm.

— Doamne păzeşte, sper că nu va cădea catargul* mormăi George. Ar fi, într-adevăr, sfârşitul.

Mi-am îndreptat privirile în sus. Catargul principal era mai

curbat xiecât l-am-văzut vreodată, din cauza presiunii intense a vântului asupra velei principale, care mai avea încă boneta de jos şi pe cea laterală.

— Trebuie să lăsăm bonetele aşa cum sunt, spuse George, avem nevoie de toată forţa posibilă de înaintare ca să scăpăm de maree.

— Nu pierde din privire catargul principal, la locul unde Arece prin bancă, i-am strigat lui „Boots". Dacă începe să plesnească, taie boneta cu cuţitul.

Câteva. minute mai târziu aşa s-a şi întâmplat. Lumea noastră părea că a încremenit. Mişcarea normală a bărcii şi a valurilor s-a oprit. Rămăsesem parcă în suspensie. Printr-un fel de subterfugiu al curentului mareei, valurile* în loc să se mişte orizontul, se înălţau şi coborau, ca şi cum ar fi înregistrat timpul. Un astfel de val se ridică lângă *Brendan*, păru că sare lateral, dar căzu vertical în santină, Era mic şi nedăunător, *Brendan* rămase, parcă, în loc, pentru a-l primi. Barca nu se mai legănă şi nu mai făcu nicio mişcare de tangaj în stilul ei normal în acelaşi moment, norul se ridică şi ce ne văzură ochii? Mii şi mii de păsări acvatice năvălind de pe faleza de la Mykines. Veneau în cete, batalioane după batalioane, rotindu-se latfg sau dând târcoale scurte, năpustindu-se, cufundându-se. În marea ciudată, agitată. Minate de instinct, apăruseră pentru a prinde peşte tocmai atunci când împreunarea dintre vânt şi maree avea să aducă la suprafaţă bancuri întregi.

Eram uluit. Dacă ar fi existat, pe undeva, un loc care să fi corespuns unui… Paradis al păsărilor", apoi aici se afla.

— E fantastic, i-am strigat lui George, încercând să acopăr urletul vântului.

El scăpă un strigăt şi no arătă ceva.

— Priviţi! Colo! La tribordul provei.

Ceva mare tocmai sărea în apă. Mi-am îndreptat privirea în direcţia braţului său. La câţiva zeci de metri în faţa noastră era o învolburare, în locul unde dispăruse acel ceva. O formă mare se înălţă sub pânza apei, apoi reapăru la suprafaţă. De dala asta, vizibilă, aruncându-se deasupra valurilor, o balenă masivă, ieşind cu forţă din adâncuri şi sărind din nou în aer, ca şi cum ar fi fost un somon. Corpul mare, cenuşiu, căzând înapoi, produse un zgomot puternic, împrăştiind

în jur apă înspumată.

Brendan trecu, în fine, de capcana formată de capiii stâncos al insulelor Mykines care se îndrepta spre noi. Într-un spaţiu de vreo zece metri am reuşit să ne eliberăm, dintr-odată, de contravârtej, lansându-ne în curentul principal al mareei, care se precipita în strâmtoarea Mykines, lată de vreo 2 mile, separând Mykines de Vagar. *Brendan* se aruncă înainte ca un buştean purtat de apă în scocul morii. De o parte şi de alta, stâncile ca de fiord ale strâmtorii se ridicau înalte, transformând vântul într-o adevărată furtună. Noroc că vântul şi mareea aveau aceeaşi direcţie, căci, altfel, *Brendan* ar fi fost cufundată de valurile mareei.

Am deschis cartea pilot a Amiralităţii şi mi-am aruncat privirile la rândurile subliniate de mine, atunci când examinam înaintarea bărcii noastre, „Adâncimea fiordului Mykines este mică, în comparaţie cu cele din nordul şi sudul acestuia", anunţa cartea, confuz, şi, mai departe „producând un curent extraordinar al fluxului, în special în timpul furtunilor, când valurile ating înălţimi mari… Există schimbări bruşte în canal, în adâncime; curenţii sunt în consecinţă foarte puternici şi se produce o turbulentă violentă, mai ales în timpul furtunilor, când ambarcaţiile fără covertă s-ar putea scufunda". iată-ne chiar în inima unei astfel de situaţii. Dar *Brendan* trecea prin canal fără aproape niciun strop de apă în interior. Acul lochului se mişca uşurel la şase, opt, zece noduri, în cele din urmă ajunse la 12 noduri şi se opri acolo. Viteza masei de apă care se revărsase prin canalul îngust era accelerată de furtună la şase, şapte noduri aşa că Brendan ajungea la o viteză de aproape 20 de noduri. Nu-mi venea să cred. *Brendan* bătuse toate recordurile de viteză pentru bărci din piele!

La fiecare rafală, barca se apleca, iar copastia ajungea aproape în apă. Marea se învolbura în jur. Trăgând de eche, George se lupta să menţină direcţia. Dacă *Brendan* ar fi făcut o ambardee ne-am fi răsturnat.

— Slăbiţi pânzele, legaţi sacheţii terţarolelor! strigă el lui Edan şi Arthur. Trebuie să micşorăm viteza.

Dar, în momentul în care am desfăcut parâmele, acestea începură să pocnească şi să plesnească ca nişte harapnice şi mă temeam să nu ne zdrobească vreo mină sau vreun deget… Dintr-odată se auzi un zgomot puternic, ca o împuşcătură, foarte distinct peste

şuieratul vântului.

— Ce-a mai fost şi asta? l-am întrebat, răcnind, pe George.

Straiul vârfului catargului s-a rupt! urlă el, ca răspuns.

— N-avem timp acum să-l fixăm. Ţine-o înainte! Trebuie să necontinuăm drumul, chiar dacă pierdem catargul. Nu putem cuteza să micşorăm viteza în acest canal.

Catargul principal lăsă să se audă un fel de muget şi se apleca în faţă, în timp ce piciorul – alunecă pe placa chilei. Nervoşi, Edan şi „Boots" îşi îndreptară privirile în sus şi, în mod înţelept, se mutară pe copastie. ferindu-se astfel de o posibilă cădere a arborelui.

Brendan gonea mai departe. Nu exista nicio modalitate să ancorăm la Vagar. Ne aflam prinşi chiar în centrul curentului mareei. George devie uşurel cârma dintr-un bord în altul. Încercând să împrăştie astfel vântul din pânzele umflate. Dar nu era suficient. O rafală puternică ne izbi. Se auzi un zgomot, şi boneta de jos se rupse, desfăcându-se de vela principală. S-a sfâşiat – într-o clipă cu o pârâitură puternică, legăturile plesnind una după alta, transformându-se în nenumărate fire. Edan se repezi să prindă bucata de pânză, înainte de a cădea în apă.

— Lăsaţi jos vela mare! am urlat, în timp ce mă îndreptam, pot icnindu-mă, spre fungă.

Verga de pe catargul principal căzu. Arthur se repezi şi.se luptă cu pânzele care atârnau peste aceasta.

Vela îşi îndeplinise misiunea. Înainte de a se rupe, ne purtase cea mai bună parte a canalului, iar acum puteam, din nou, privi spre larg. În faţa ochilor noştri, în depărtare, se întindea din plin iarăşi Atlanticul.

— Îmi pare bine că vela a căzut la timpul potrivit, i-am spus lui George. Dacă s-ar fi prăbuşit puţin mai înainte am fi avat necazuri.

Nici nu terminasem bine de rostit ultimele cuvinte şi u dezlănţuire bruscă. puternică, de vânt trecu şuierând peste ape. Rase parcă valurile, transformându-le într-o placă albă, mată. *Brendan* se cutremură, ca şi cum ar fi primit o lovitură de la un uriaş. Cu petecul ce mai rămăsese din vela provă, o porni în direcţia vântului, ca un mânz speriat. În timp ce noi căutam puncte de sprijin.

— Dacă n-am fi dat jos vela mare, rafala asta fi. secerat catargul, i-am strigat lui George.

Chiar când am fost. aruncaţi afară din strâmtoare de maree, *Brendan* continua să fii o la discreţia unei vijelii dinspre sud. iar alunei am hotărât să ne adăpostim pe coasta insulelor Feroe staţionând la ancoră. De îndată ce

am scăpat de maree, George a improvizat, dintr-o vâslă, un arbore-artimon. Edan a legat resturile din boneta de la vela mare, iar Arthur a lăsat ancora de furtună. Am stat aşa. În această stare de relativă linişte, vreo oră, ne-am făcut o ceaşcă de ceai, ne-am relaxat după emoţia şi tensiunea prin care trecuserăm.

— Îmi. pare rău, băieţi, de cele întâmplate, le-am spus. S-ar zice că am pierdut ocazia să mai debarcăm în insulele Feroe. Dacă furtuna se menţine, o să ajungem prin Norvegia sau Islanda. Tovarăşii mei au rămas neclintiţi, niciun muşchi nu s-a mişcat pe chipurile lor.

— Grozav! spuse Edan, o să ajungem chiar mai devreme, decât plănuisem şi aşa o să avem timp să ne ducem şi-la câteva petreceri, la Reykjavík.

George puse jos cana de ceai şi îşi îndreptă privirile spre orizont.

— Ploaia se opreşte şi vântul va prinde iarăşi să sufle. Cred că dacă o pornim acum, putem avea norocul să ajungem în una din celelalte insule. Trebuie însă să acţionăm repede.

N-am pierdut niet o clipă. Arthur şi Edan au tras ancora de furtună, s-au ridicat velele şi *Brendan* a pornit spre faleza înaltă a insulei principale, Streymoy. Ţărmul stâncos ne oferea o privelişte copleşitoare, o scamă de stânci minunate, verticale, atingând înălţimi de vreo 400 de m, chiar şi mai mult, pe jumătate ascunse în norii care se mişcau repede. În timp ce ne apropiam, am dat, din nou, peste miriadele de păsări, când năpustindu-se, când zburând lin, în vârtej urile de aer. Mile şi mile de-a rândul, stâncile erau pătate de escrementele lor, iar păsările, blânde, zburau în jurul nostru.

Am pierdut cu vreo jumătate de milă intrarea la Sakshovn, singurul adăpost, din calea noastră spre Streymoy, *Brendan* fiind purtată, inexorabil, în jurul capului de nord al insulei. Faleza imensă, prismatică, se înălţa impunătoare, deasupra capetelor noastre, ciuruită de grote ca nişte guri căscate. În fala cărora micile forme albe ale pescăruşilor erau aruncateasemenea unor fărâme de spumă. Am încercat şi noi să imităm păsările, folosind curenţii de aer din jurul

stâncilor. George a manevrat atât cârma, până când *Brendan* s-a aflat la vreo 15 m de zidul stâncos, alunecând vertiginos, pe lângă acesta, de-ţi făcea părul măciucă, dar în afara suflului principal al vântului. Mai apoi, am ajuns lângă vârful stâncii şi. atunci, a întors tare cârma, pentru a face un viraj de 90°, la tribord, dar, în mod surprinzător, barca fu prinsă de un alt vârtej al mareei care se îndrepta spre noi. Din nou am încercat o senzaţie stranie, Velatura era foarte întinsă din cauza eforturilor, un val de la provă se întoarse în mod impresionant, lochul ne indică o viteză de 6 noduri. Şi, totuşi, nu ne mişcăm nici măcar un centimetru. La vreo 15 m mai departe se ridica, în faţă, faleza neclintită. Fluxul gonea înaintea noastră cu aceeaşi viteză, zădărnicindu-ne înaintarea. Nu era nimic de făcut! *Brendan* rămase locului, parcă ar fi fost ţinută în suspensie de o mână de magician. Mai apoi, fluxul se schimbă, viteza slăbi şi *Brendan* navigă înainte, în deplină linişte, ca şi cum se desprinsese dintr-o vrajă.

— Nu ştiu cum vă simţiţi voi, le-am spus celorlalţi, cât despre mine nu aş fi bănuit vreodată să trăiesc şi să se perinde în faţa ochilor mei atâtea situaţii – furtuna, miriade de păsări acvatice, ba era sărind din apă, un astfel de curent a. mareeor şi toate doar în 12 ore!

Curând după aceea am dat peste un mic trau ler ieşind pe unul din cana ele dintre insule… Asta trebuie să-i atragă 1 4 strigă Edan, sărind pe acoperişul adăpostului, cu o sticlă de whisky într-o mână şi cu un cablu de remorcat în cealaltă. Pescarii din Ferne şi-au schimbat direcţia şi ne-au remorcat. În golful apropiat, la Tiornuvik, unde un grup de case, vopsite în culori vii. aşezate într-un adăpost din faleză, părea un joc de cuburi. Arthur şi Edan au vâslit spre ţărm, în barca din cauciuc, pentru a-şi dezmorţi picioarele pe uscat şi, spre mirarea sătenilor de acolo, au început să se fugărească, plini de voioşie, pe panta abruptă a dealului. În acelaşi timp, un localnic mă întrebă despre călătoria noastră.

Când i-am spus că am venit prin strâmtoarcă Mykines, mă privi surprins şi mă întrebă:

— Pe furtuna asta?

— Da, am avut vântul din spate şi a fost o călătorie foarte emoţionantă.

Omul a rămas uluit.

— Este una din cele mai periculoase ape din toată regiunea

noastră, adăugă el. Aţi avut noroc, cred că dacă vântul ar fi suflat în direcţie opusă barca ar fi fost distrusă.

Locuitorii din Feroe erau fascinaţi de *Brendan*. La Tiornuvik, copiii din sat au venit cu bărcuţele lor, rotindu-se în jurul ambarcaţiei noastre, pentru a o privi, iar când, în ziua următoare, *Brendan* a fost trasă la edec, prin Canalul Sundini, până la Tórshavn, familii întregi, cu mic şi mare, au ieşit clin case pentru a-i urmări înaintarea. Pe creasta verde, sus, un şir de automobile trecea încet ţinând pasul cu noi, de-a lungul drumului tăiat în deal, de unde, din pământurile acestea atât de frumoase, ţâşneau râu după râu. prăvălindu-se printre pietre. La fiecare. curbă a canalului se dezvăluiau privirilor şi alte dealuri, ridicându-se unul în spatele celuilalt, fiecare pantă fiind acoperită cu buruieni şi plină de pietroaie, căci pe aceste insule bântuite de vânt un nu cresc copaci, dealurile din Feroe înălţându-se cutezătoare şi pleşuve.

Cheiurile de la Tórshavn erau înţesate de spectatori, şi, când *Brendan* înainta spre dig, apăru din port silueta elegantă, zveltă a unei bărci cu un echipaj de opt, toţi vâslind într-un ritm perfect, cu lovituri scurte şi rapide. Această ambarcaţie superbă tr; cu ea un zbor peste apă, se apropie de noi, se întoarse şi ne escortă spre port. Fiecare linie a formei clasice a cocii stătea mărturie a originii ei. Era barca tradiţională a Insulelor Feroe, descendentă directă a corăbiilor vikingilor, care au înlocuit pe aceste meleaguri ocupaţia irlandeză. Acum, restaurată cu dragoste şi manevrată de un echipaj aparţinând unui club nautic, din Tórshavn, a condus în port ambarcaţia noastră construită după modelul bărcilor precursoare.

De cum am sosit am fost asaltaţi cu un noian de întrebări, nu atât despre călătoria propriu-zisă, ci, mai ales, despre *Brendan*, Fiecare întrebare arăta cât de puternică era tradiţia călătoriilor pe mare a acestor insulari. Cum erau legate la un loc pieile care alcătuiesc coca? Care erau dimensiunile cadrului? Dar pescajul şi deplasamentul? Cum funcţionează cârma laterală? Parcă am fi fost supuşi unui interogatoriu de o comisie de constructori de nave şi

nu de nişte orăşeni obişnuiţi. Bătrânii, care purtau tradiţionalele fesuri roşii din ciorapi, cu vârful întors cu eleganţa, într-o parte, săriră vioi în barcă şi începură să pipăie pielea, manifestându-şi zgomotos aprecierea. Cineva îmi puse în mână un tabel cu mareele din Feroe,

arătându-mi canalele cele mai bune de urinat, dacă aveam de gând să navigăm în jurul insulelor. Până şi staţia locală, de radio îmi ceru să-i tac o relatare amănunţită despre felul în care era construită barca noastră şi cum. se comportă pe mare. Nu înti. inisem încă pe nimeni care să iubească şi. să înţeleagă marea ca cei din Feroe: îşi exprimau admiraţia în faţa străduniei noastre şi-mi era din nou uşor să detectez legătura comună între Poţi călătorii de pe mările duşmănoase dinspre miazănoapte.

Evident, localnicii din Feroe s-au dovedit minunat de ospitalieri. De îndată ce matelot Li de pe *Brendan*. Boots" şi… Corbul" au păşit pe uscat, au fost înconjuraţi cu multă căldură. Începură să manifeste un ciudat entuziasm pentru spălarea veselei după micul dejun, aşa că George şi cu mine deveniiăm. suspicios! Într-o bună dimineaţă ne-am luat după cei doi, când au pornit pe uscat cu o găleată cu vasele murdare; şi i-am urmărit până la hotelul marinarilor. Ce să vedem acolo? Erau instalaţi, confortabil, la masa din bucătărie, înfrupţiiidu-se. pe gratis, dintr-un al doilea mic dejun, în timp ce un escadron de loto din Feroe, pline

1 de admiraţie, spălau de zor vasele în locul lor.

Localnicii din insulele Feroe învaţă la scoală că preoţii irlandezi.au. Lost primii care s-au instalat. În îndepărtatele lor insule… Numele Sf. Brendan le este familiar. Dar până acum nu s-a găsit încă nicio urmă tangibilă a ocupaţiei irlandeze, probabil pentru că „papars", aşa cum erau numiţi preoţii irlăiâdezi, au lăsat semne prea slabe pe insule, mai înainte la norvegienii să-şi întipărească adânc amprentele lor masive. Totuşi, recent, arheologi din Ferne, facă pe.

săpături la Tiornuvik, au găsit seminţe de cereale. et ea ce dovedeşte că acolo se practica agricultura încă înainte de venirea vikingilor. Desigur există şi o tradiţie cât şi documente scrise care atestă prezenţa acelor „papars" în insule Nicăieri această tradiţie nu este mai puternică decât pe insula principală Streymoy, unde se afirmă că preoţii irlandezi s-au stabţlit într-un golfulek în partea de sud-vest. Până azi, golful poartă un nume semnificativ: i se spune Brandarsvik, adică Golful lui Brendan.

Mă hotărâsem, tocmai, să vizitez acest golf cât mai curând posibil, când, într-o bună dimineaţă, întorcându-mă după ce făcusem unele cumpărături, am găsit la bord o pereche ciudată, aşteptându-mă.

Fata era cât se poate de atrăgătoare. Avea trăsături frumoase, ochi mari, căprui şi o piele tuciurie, contrastând cu cei din Feroe, care sunt blonzi. Aceasta îi dădea un aer ţigănesc, subliniat încă prin părul lung, negru şi o fustă foarte largă. Dar, de fapt, atenţia mi-a fost solicitată de tovarăşul ei. Părea descins direct dintr-o ilustraţie a unei poveşti de fraţii Grimm. Era un om vin jos, cu o siluetă masivă. Stătea neclintit pe copastie. Purta cizme mari, greoaie, pantaloni de catifea reiată, un sveter cafeniu, tricotat în casă. Avea mâini mari, puternice, de meşteşugar. Dar, cu adevărat impresionant era capul – acoperit cu cel mai splendid păr stufos, formând un arc de câţiva centimetri din creştet până la piept, un păr demn de însuşi Neptun, iar de pe chipul serios, încadrat de această chică încâlcită sălbatic, o pereche de ochi căprui, blânzi, mă priveau fix.

— Hei, noroc! am spus, în timp ce intram în barcă. Cu ce vă pot fi de folos?

„Neptun" nu suflă niciun cuvânt, ci mă privi Câteva secunde bune, liniştit, mai apoi îşi întoarse privirile spre fată. Aceasta începu să vorbească în locul lui.

— În interviul pe care l-aţi dat ieri, la radio, aţi spus că aveţi loc încă pentru o persoană în echipajul dumneavoastră şi că aţi vrea să fie cineva din insulele Feroe. Bărbatul acesta e gata să vi se alăture.

Vai de mine! mi-am spus în sinea mea. Chiar şi nişte vikingi porniţi în incursiuni s-ar fi gândit bine înainte de a lua un asemenea specimen.

— Da. e adevărat, dar caut pe cineva foarte experimentat în materie de navigaţie şi, dacă e posibil, o persoană care să ajute şi la fotografiat.

— Acest bărbat e în stare de mai mult, spuse ea cu mândrie. Este artist şi chiar unul foarte bun. A navigat cu ambarcaţia lui pe Mediterană şi a pescuit în Groenlanda, ca pescar pe bărci din Feroe. Este un om foarte serios.

Îmi dau seama de asta, m-am gândit eu, în timp ce aruncam o privire pe furiş figurii atât de bărboase. care rămăsese neclintită.

— Ar putea, cumva, să-mi arate lucrările lui? am întrebat cu tact.

Neptun" a bolborosit ceva către prietena lui.

— Se numeşte Trondur şi se ruşinează să vorbească englezeşte, răspunse ea. dar vă invită mâine la el acasă.

— Vom veni cu multă plăcere.

— Prea bine, vom fi aici să vă luăm, mâine dimineaţă.

În ziua următoare au reapărut, într-un automobil mic, rablagit. Noi toţi cei de pe *Brendan* ne-am înghesuit înăuntru. Am pornit, hodorogind, de-a curmezişul insulei Streymoy. „Neptun" nu scosese încă niciun cu vânt, dar privea încruntat şi cu un aer solemn prin parbriz; uneori, când vehiculul hârbuit o lua prea repede la vreun viraj mai strâns, punea câte o fi înă bruscă.

— Frânele nu-s bune la nimic, automobilul ăsta e prea vechi, spuse prietena lui, aşa, dintr-odată, fără rost. Am apucat apoi pe un drumeag în pantă, şerpuind, care ne-a dus într-un cătun, la malul apei. Locul era dominat de o clădire după modelul celor ale vikingilor. O cabană construită din trunchiuri de copaci bătrâni şi mari băiţuiţi în cafeniu, se ridica masivă. Ferestrele şi uşile din lemn erau vopsite în roşu, iar, pe acoperiş, creştea o iarbă deasă, un adevărat covor ca o păşune montană. La un capăt fusese adăugată, cu iscusinţă, o aripă modernă. De acolo de unde ne-am oprit şi am parcat automobilul, cabana părea autentic norvegiană.

— Iată locuinţa familiei lui Trondur, spuse fata.

Mi-am aţintit privirile asupra casei, iar, mai apoi, le-am lăsat să vagabondeze dincolo de aceasta, înspre o biserică spoită în alb, care se ridica la marginea micului port. Într-o parte, pe un câmp se înălţau zidurile fără acoperiş ale unei biserici mai mari, într-o arhitectură medievală târzie. Am dat peste o ciudată coincidenţă.

— Cum se numeşte satul? l-am întrebat.

— Kirkjubo, răspunse fata.

— Mai are vreun alt nume?

— Da, uneori i se mai spune şi Brandarsvik.

Iată deci că taciturnul meu voluntar era chiar din Golful Sf. Brendan, din Feroe.

Încetul cu încetul, amănuntele începură să se lege, umbrite, în parte, de timiditatea naturală a lui Trondur, în parte pentru că nimănui nu i se părea ciudat că el dorea să se alăture expediţiei Brendan. Am aflat că familia Patursson era una din cele mai vechi din insulele Feroe. Cabana lor, din trunchiuri de copac, constituia aproape un monument naţional, după standardele locale fiind cea mai veche casă ocupată în mod continuu din insulă. Neamul Patursson locuia acolo din moşi

strămoşi, de 18 generaţii, iar mai înaintea lor casa aparţinuse episcopului insulelor.

În Golful lui Brendan se aflau nu mai puţin de trei biserici catedrala fără „acoperiş, biserica spoită în alb, cu turla-l de lemn, de lângă port şi, apoi, ruinele unei biserici încă şi mai vechi, înghiţită de apă. ca urmare a alunecărilor de teren, doar zidul dinspre răsărit rămânându-i în picioare

Familia Patursson era tot atât de tradiţională şi interesantă ca şi cabana ei. O puzderie de copii din neamul Patursson fugea de colo, colo. Bunica prezida asemenea, unei elegante şi mărite doamne, ţinând seama doar de Poll, fratele geamăn al lui Trondur şi mai mare decât el cu un sfert de oră. Acesta era acum capul familiei. Poli, îmbrăcat în haine de fermier, ne întâmpină cu voioşie. Jumătate de oră mai târziu, reapăru în ţinuta tradiţională locală: pantofi din lac, cu catarame de argint, ciorapi albaştri., lungi până la genunchi, cu şireturi roşii, pantaloni albaştri, bufanţi, o veste brodată şi o jachetă scurtă, cu trei rânduri de nasturi, tot de argint. Total indiferent faţă de aceste splendide veşminte din secolul al XVIII-lea, porni ţanţoş în fruntea noastră spre bisericuţă, trase clopotul, pentru a aduna congregaţia din sat şi dădu. În timpul serviciului, răspunsuri preotului luteran, în timp ce acoperişul din lemii al bisericii trosnea deasupra noastră în furtună, asemenea unei nave luptându-se cu valurile mării

După aceea, am luat ceai, cafea şi prăjituri împreună cu pastorul. În casa principală, într-un salon plin cu mobilă adusă din ţări exotice, de generaţii de-a rândul dă călători pe mări din familia Patursson Pe pereţi aliniau unele pânze ale lui Trondur. Mai apoi, la câtva timp după plecarea pastorului, membrii expediţiei *Brendan* au fost invitaţi la o masă memorabilă, după vechiul obicei din Feroe. Familia Patursson păstra tradiţiile din insulele Feroe şi ne oferi o masă care ar fi făcut cinste fiecărei generaţii din neamul lor. Tot ceea ce ne-au servil, zenta produsul trudei lor, de la lapte şi smântână până la gemui de revent şi la cartofi. Mâncărurile erau toate din cele tradiţionale, din Feroe. Printre acestea, ni s-a oferit pulpă de oaie, uscată la vânt încetişor. Încât avea consistenţa şi culoarea jambonului de Parma şi un evident miros de rânced. ouă de fulmar, fierte, adunate de Trondur şi Potl de pe stânci, exerciţiu periculos, care presupunea agăţatul cu un odgon deasupra unei prăpăstii adânci de vreo 100 m. Era până şi carne uscată

de balenă şi chiar untură cu coaja neagră, care îţi amintea exact de cauciucurile automobilelor. Totul fusese preparat de familia Paturssöh, până la balena la cart? cei doi fraţi ajutaseră să fie trasă la mal şi doborâtă.

— Pe cinstea mea. ia uitaţi-vă la toate astea, spuse Edan, cu o expresie de reverenţioasă admiraţie, privind ospăţul care ne aştepta.

Masa propriu-zisă, o imensă planşă din scânduri, fusese azvârlită pe ţărm, la Brandarsvik. cu câteva generaţii mai înainte, cu nişte mateloţi pe jumătate boţi agăţaţi de ea. Păturssonii i-au salvat şi reanimat şi au păstrat scândurile pentru masa lor.

Am desluşit o licărire în ochii lui Trondur, când scoase un cuţit înfricoşător şi, fără a sufla un cuvânt. tăie o halcă din bucata de untură de balenă şi i-o oferi lui Edan, care o înfulecă-dintr-o îmbucătură, fără să mai stea pe gânduri.

— Pfâfui! fălcile lui se înţepeniră dintr-odată şi ochii i – se lărgiră plini de înspăimântare… Parcă ar fi cauciuc muiat în ulei, spuse el. de-a dreptul, cu o privire desperată… – Hai, înghite „Corbule", e nepoliticos să scuipi, i se adresă George.

Edan, strâmbându-se, înghiţi şi, pentru prima oară în călătoria noastră, refuză să servească şi a doua oară.

După prânz, Trondur ne duse la locuinţa lui – o căsuţă ţărănească pe care şi-o amenajase special – pentru a-i vedea schiţele. Borgne, frumoasa interpretă, logodnica lui Trondur; împărtăşea întru totul ideea acestuia de a merge cu noi. Călătoria avea să-i furnizeze material nou pentru sculpturile şi desenele sale. Asemenea oricărui marinar adevărat, Trondur nu avea altceva de făcut decât să-şi pregătească sacul de voiaj cu echipamentul necesar.

Evident, părea hărăzit ca Trondur să se alăture expediţiei Brendan şi aceasta a fost una dintre cele mai bune hotărâri din întreaga noastră călătorie. Din clipa în care s-a suit la bord, engleza lui s-a îmbunătăţit zilnic. Ne-a ajutat s-o pregătim pe *Brendan* pentru următoarea încercare: lunga traversare spre Islanda, înfruntând vânturile din vest. Au fost necesare câteva mici intervenţii: am uns parâmele cu grăsime de balenă, pentru a le da mai multă supleţe şi a deveni mai impermeabile; Trondur şi Edan au încercat să facă şi cortul din faţă cât mai impermeabil, iar la pupă. George şi Arthur au înlocuit picioarele din lemn de frasin ale cadrului de la cârmă. Acestea se

încovoiaseră atât de mult în drumul de la Stornoway, încât mă temeam că o să se rupă. Aşa că au fost înlocuite cu grinzi grele, din stejar, de vreo 7 cm grosime, şi le-am legat cu curele din piele. Potl Patursson ne-a remorcat până la Brandarswik, unde, cu toate protestele lui Edan, am încărcat alimentele favorite ale lui Trondur: peşte uscat, carne şi untură de balenă. Cea mai mare parte dintre aceste provizii atârnau de parâme şi împrăştiau miresme cu adevărat medievale, destul de puternice pentru a fi simţite pe lângă celelalte mirosuri specifice de pe *Brendan*. Astfel echipaţi, cu noile provizii, eram gata pentru faza urfnătoare a aventurii noastre.

8

DIN FEROE SPRE ISLANDA

De De cheiul de la Brândarsvik, familia Patursson ne făcea semne de drum bun. Cu casa lor norvegiană şi biserica albă în spate, formau un mic grup atrăgător. Siluetele lor deveneau din ce în ce mai mici, pe măsură ce minunata privelişte a coastei se deschidea de fiecare parte – stânci abrupte, prăvălindu-se drept în mare. Soarele se lăsa spre asfinţit, iar razele răzbăteau de sub norul care învăluia Atlanticul, aruncând lumini asupra insulelor ce se conturau la vest; coastele stâncoase ale dealurilor adăugau câte o pată de culoare, ici şi colo. *Brendan* călătorea pe o mare calmă părând ca de bronz, la acea oră a înserării, remorcat de Poli cu barca de pescuit a familiei Patursson, spre portul Westmanna sau West Men**10**, însemnând în graiul vikingilor oamenii care veniseră din Irlanda, ţara cea mai din vest a Europei. Poate, tot în Westmanna se stabiliseră şi irlandezii sau norvegieni-irlandezi. Pentru *Brendan* n-a fost decât un foarte scurt popas şi, apoi, în ziua următoare, la 3 iulie, am părăsit Insulele Feroe şi am pornit-o spre Islanda.

Ne-am trezit, din nou, plutind în preajma insulei Mykines, prima noastră insulă cu păsări. Numai că acum, în locul furtunii năprasnice, aveam o vreme liniştită, legănându-ne uşurel pe valurile line. Trondur şi-a dovedit imediat iscusinţa: ne-a învăţat cum să pescuim bine. De pe când era un băieţel de vreo cinci anişori învăţase în fiorduri acelaşi meşteşug pe care generaţii de-a rândul de pescari din Ferne îl practicaseră în jurul Groenlandei şi în apele de lângă Newfoundland.

---

[10] Oamenii din vest (n. t).

Exista, desigur, un anumit vicleşug pentru a putea pescui cu succes în ape aşa de adânci. Mai întâi, Trondur scoase din sacul lui o bucată mare de plumb, de vreo două kilograme şi ceva, o legă cu o frânghi. e foarte lungă, răsucită în jurul unui curios cadru, din lemn, care reprezenta mulineta sa. Trei cârlige simple, cu nişte zdrenţe viu colorait legate de ele, erau, momeala. Se auzi un plescăit. Greutatea, aruncată peste bord se cufundă, urmată de metri şi metri de funie, trecuţi repede. peste copastie. Apa, acolo, avea vrea 90 de metri adâncime. De îndată ce greutatea ajunse la fund. Trondur începu să tragă de funie uşurel, mai apoi urmă o smucitură bruscă. După ce trăsese spre sine mai bine de zece metri, mişcă repede funia, mormăi ceva cu satisfacţie şi începu să o aducă la bord eu amândouă mâinile.

— Ai prins ceva? întrebă, cu interes, Curbură

— Doi, răspunse Trondur laconic, în timp ce funia udă se încolăcea în jurul picioarelor lui încălţate în cizme de cauciuc. Nu erapuţin că de îndoială, din apă străluceau formele a doi peşti splendizi. Urmă, apoi. Încă un plescăit, greutatea fusese aruncată din nou. O altă smucitură şi iarăşi Trondur prinse a trage.

— Citi sunt de data asta? întrebă Edan.

— Trei, rosti Trondur. Şi repetă operaţia cu succes „iar noi ne întrebam cum de reuşea. Cinci am manevrat eu funia, chiar şi după ce Trondur mi-a spus că se prinsese un peşte, n-am simţit nimic, nicio vibraţie. Când a încercat Edan a izbutit să-şi facă o băşică în palmă numai cât a tras odată funia. Nu după mult timp, *Brendan* se putea făli cu noi podoabe – un întreg şir de peşti proaspeţi atârnaţi ca rufele puse la uscat, şi picur în d încă apă din ei. Am încercat diferite soiuri de preparate din cod: fiert, prăjit, pane, tu oiiez sau cartofi, cu sos. cu pătrunjel, chiar cu spaghete.

A doua zi se ridică un vânt prielnic dinspre sud-est. Am reuşit să facem un progres remarcabil, cincizeci de mile, pe o mare blinda, încât am tot avut timp să moţăini, să stăm la taclale şi să ne relaxăm. Pe la vreo opt. seara, Sra lăsat ceafa şi, cum era încă plină lumina de zi, ne-am bucurat de priveliştea a milioane de mici perle care se formau pe fiecare suprafaţă, începând cu velele până la fibrele de lină alo îmbrăcămintei noastre şi. mai ales, pe claia de păr minunat, atât de stufos, al lui Trondur. Stătea la pupă, descuind în caietul său de schiţe şi ceaţa, purtată de v în t.! 1 în v ălui; i în i nod spre t ac u 1< >s.

Edan. bine înțeles. născocise altceva. De dala asta voia să trimită mesaje prin sticle. Pe de o parte. Îi prilejuia o scuză să termine mai. repede rămășițele de whisky din sticla din care beam zilnic, iar. pe de altă parte, era o bună ocazie să-și încerce aptitudinii? de prozator.

— Nu se știe niciodată cine ar putea da peste un mesaj de-al nostru, spuse el, plin de optimism. Sâni sigur că ne vor răspunde.

George se aplecă peste bord și recupera una din sticlele lui Edan ușurel purtată de apa calmă de-a lungul bărcii.

La. *bordul bărcii din piele* Brendan, *la vest de Feroe*", citi el, cu glas taro, de pe not, a lui Edan. *Dragă cititorule*, *sunt foarte bucuros că ai găsit acest mesaj aruncat în mare de pe barca din piele* Brendan, *între Feroe și Islanda*. *Te rog – anunță-mă*, *crud și. unde*, *ai dat peste sticlă*". Urmau semnătura lui Edan și adresa.

„Cred că merită să încercăm, continuă Edan. sigur de sine. Nu-i așa? Gândiți-vă numai. Vreo fată fermecătoare, umblând în bikini de-a lungul unei plaje, vede sticla pe nisip, o ridică, citește mesajul. Sunt sigur că ne va răspunde. Aveți să vedeți.

— Am unele îndoieli în privința costumuluibikini., i-am spus. Îți arunci sticla la capătul Golistromului, și cu vânturile dinspre sud-vest care predomină, e mult mai probabil că va ajunge pe la capul Nord, în cercul arctic.

— Mai mult ca sigur că singura persoană blondă care ți-ar putea scrie, spuse Arthur, va fi vreun pescar norvegian, foarte înalt și gras, care va mirosi ca o fabrică de sardele.

Atunci se auzi un fâșâit-puternic. ca și cum s-ar fi gebt un recipient imens cu gaz, urmat, de o mișcare ușoară a apei.

— Hval strigă Trondur încântat.

Sărirăm cu toții în picioare, îndreptându-ne priviri „spre pupă, acolo de unde venise zgomotul.

Apoi se auzi, din nou, același fâsâit și, de data asta am văzut și cauza. La suprafața apei, la vreo 20 de metri de *Brendan*, se ivi o insulă mare, din piele umedă, se bălăci câteva clipe, apa șiroind de pe ea, și dispăru ca într-un vârtej.

— Ce hval mare și frumos! spuse Trondur. plin de admirație, în timp ce noi, ceilalți, rămăseserăm cu gura căscată la monstru.

Era o balenă, într-adevăr mare, de aproximativ 20 m. având,

probabil, de vreo opt sau zece ori greutatea lui *Brendan*. Pe lângă ea, *Brendan* era pitică şi mi-am dat seama, dintr-odată, cât de neînsemnată trebuia să fi părut mica noastră barcă pentru un asemenea animal uriaş. În afară de această reacţie imediată, nu încercam niciun sentiment de pericol, ci doar un fel de fascinaţie în faţa vietăţii mari care apăruse, din adâncuri, chiar lângă noi, pentru că ne simţise prezenţa.

— A venit să ne privească de aproape, spuse George, în şoaptă.

— Sper că nu se va apropia prea mult, mormăi Edan. Ar fi destul ca tanti, asta, să ne dea un ghiont şi ne-am trezi cu toţii înotând.

— Nu. spusei eu, cred că se miră cum de *Brendan* stă; şa. nemişcată. la suprafaţa apei. Probabil că ne asemănăm destul cu) balenă pentru a o face curioasă. Avem cam aceleaşi dimensiuni, şi formă apropiată. *Brendan* este doar o piele întinsă peste un schelet. Mă întreb cum ne-o fi privind. Balena se ridică şi respiră lângă noi, uşurel, apoi se cufundă şi, când reapăru la suprafaţa apei, era cu un sfert de milă mai departe. Înotând liniştită, fără grabă, spre nord.

Mi-a venit atunci. În gând, vizita pe care o făcusem în toamnă, la Secţia de cercetări asupra balenelor de la Muzeul de ştiinţe naturale de la Londra. Nu ştiam ce primire avea să mi se rezerve acolo, căci vizita mea se datora unei scrisori trimise unui cercetător, de la Consiliul de cercetări asupra mediului. Întrebasem dacă expediţia *Brendan* putea să ajute cu ceva cercetările din domeniul mediului înconjurător, în timpul călătoriei. Un răspuns neaşteptat: aş putea încerca să număr balenele. Râde de mine, m-am gândit. citind scrisoarea. Auzise probabil de legenda Sf. Brendan debarcând pe spatele unei balene şi face o glumă. M-am dus la secţia de cercetări şi am constatat că cele scrise erau pe deplin serioase.

— Am cerut navigatorilor de pe iahturi şi echipajelor de pe nave să noteze toate balenele pe care le întâlnesc în călătoriile lor, spuse cercetătorul respectiv. De fapt, ştim surprinzător de puţin despre obiceiurile balenelor la scară mondială, unde migrează, ce specii pot fi găsite, în ce locuri şi la ce epoci ale anului şi aşa mai departe.

— Dar cum v-ar putea ajuta expediţia Brendan? am întrebat.

— Ei bine, veţi străbate ape de unde avem foarte puţine relatări şi pe unde este de aşteptat să se găsească o seamă de balene.

— Ce specii de balene ar fi posibil să întâlnim?

— O. aproape toate speciile, cred. Vedeţi, asta-i tocmai ceea ce nu ştim exact. Dar mă aştept să vedeţi balena cu înotătoare, ici şi colo vreo balenă albastră, acestea sunt balenele cele mai mari, apoi balena pilot, iar.in preajma Groenlandei puteţi chiar întâlni unele dintre adevăratele balene arctice. Ne interesează şi delfinii.

— Credeţi că vom ajunge suficient de aproape pentru h! putea identifica diferitele specii.

Ce să vă spun, nu ştiu, într-adevăr nu ştiu. Dar… şi aici făcu o pauză, balena cu bot ascut îi este considerată ca manifestând o curiozitate deosebită şi poate veni până aproape, să vă privească, iar balena cu înotătoare se freacă uneori de bărcile mici.

— Numai asta-i lipsea lui Bremdaa. m-am gândit în sinea mea, vreo, balenă cu mâncărimi, care să vină să se scarpine de coca din piele, fără a mai pomeni de posibilitatea de a răsturna barca.

I Dar; în timpul călătoriei, nimeni din expediţia Brendan nu bănui/ce era să se întâmple. nici chiar Trondur, care avea multă experienţă în materie de balene şi vânătoare de balene. Zi de zi, *Brendan* era vizitată de balene, uneori câte una singură, alte ori, în grupuri. Totuşi, aceste vizite mi se păreau foarte misterioase. Lucrurile stăteau cam aşa: dacă vremea se menţinea blinda şi marea liniştită, puteam să fim siguri că balenele vor apărea în apropierea noastră, ieşind din admettre eu o suflare de aer şi un jet puternic de apă, Apoi., rămâneau în vecinătate vreo jumătate de oră sau mai mult. Din anumite motive, balenele erau atrase de barca noastră din piele. Cu toată experienţa lui, Trondur nu văzuse încă nimic asemănător… Animalele acelea mari păreau să fie tot atât de fascinate de *Brendan* cum. eram şi noi de ele. Chiar când veneau foarte? aproape, se ţesea mai curând un sen liment de tovărăşie decât de teamă şi este demn de notat faptul că, atunci când pătrundeam într-o zonă în care apăreau nave, balenele se cufundau. Poate le speria zgomotul motoarelor. Dar, când navele se îndepărtau, reapăreau în jurul nostru, rostogolindu-se şi bălăcindu-se. Ia vederea lui *Brendan*, care aluneca odată cu ele, pe apele reci.

Prinţă zi a vizitei balenelor a fost cu atât mai senzaţională cu cât era ceva foarte nou. Nici nu trecuseră bine două ore după ce văzusem prima balenă – o balenă mare cu înotătoare. Edan îl ajuta pe Trondur să fixeze o* garnitură etanşă în jurul catargului din provă pentru a

împiedica să pătrundă apa în adăpost. Stătea într-o poziţie cam periculoasă, pe œpastie, când se uită în jos şi strigă:

— Ei. ia uitaţi-vă; sunt delfini sub barcă. Ba nu, nu-s delfini, sunt balene şi chiar mai multe, formând un bloc solid sub noi.

Ne-am repezit cu toţii în partea lui *Brendan* unde se afla Edan şi am văzut deasupra apei o înotătoare şi spatele lucios, ca o cizmă văcsuită, ale unei balene mici. Pe dată, la câţiva metri depărtare, se auzi zgomotul caracteristic al aerului eliminat din plămâni, urmat de o fântână arteziană şi animalul se curbă, ieşind la suprafaţă. Privind în jos, în apă, am desluşit o întreagă ţesătură extraordinară de umbre mari, în mişcare: balenele, care treceau, uşurel, pe sub coca din piele, a bărcii noastre, o adevărată congregaţie de animale, schimbându-şi locurile, pe măsură ce se ridicau şi se lăsau, o escortă de vietăţi marine, doar la vreo doi metri adâncime. Erau zeci şi zeci. La un moment dat, am zărit chiar doi delfini, care păreau că voiajează alături de grupul de balene, ca deschizători de drum. Mai apoi, balenele începură să iasă la suprafaţă în jurul – lui *Brendan*. Întreaga atmosferă era plină de pufăitul şi fâsâitul lor permanent, când se iveau deasupra apei, câte 10 – 15 dintr-odată; după aceea, se lăsau la fund şi altele le luau locul, într-un ciudat balet marin.

Trondur, de obicei atât de flegmatic, acum, ţopă a plin de încântare. Erau balene din speciile mici, deşi cele mai mari din grup măsurau cam jumătate din lungimea lui *Brendan* şi probabil că în greutate cântăreau cât barca noastră. Nu se temeau şi se mişcau foarte încet. Trondur apucă una din hălcile lui de untură de balenă.

— Asta-i foarte bună de mâncat, spuse el.

— Slavă Domnului că n-ai harponul cu tine, continuă Edan. căci am mânca de acum şi până la Crăciun numai untură de balenă.

— Sau am fi remorcaţi de Moby Dick, adăugă Arthur.

Am socotit că au fost vreo 100 – 140 de balene, în acea zi. Când o altă balenă, foarte mare, ne-a vizitat, am urmărit cum se apropie de *Brendan* şi, în timp ce înota spre barcă, formă un val masiv de apă în faţa provei. Atunci am început să mă gândesc la povestea cu Sf. Brendan şi balena. Aşa, la prima vedere, părea o istorioară năzdrăvană, de călătorii marinăreşti. Era de necrezut că cineva ar putea debarca pe spatele unei balene care doarme, luând-o drept o insulă. După cum se relatează în „Navigation, călugării au aprins un foc şi au început să

pregătească de ale gurii, dar dogoreala flăcărilor a trezit-o şi, atunci, balena a luat-o din loc. Călugării speriaţi au început să strige cât îi ţinea gura şi-au dat buzna, de-a valma., în barca lor de piele, iar balena înotă mai departe, cu flăcările pe spate, ca un semnal luminos.

Experienţa noastră, cu *Brendan* şi balenele, arunca o lumină diferită asupra acestei poveşti năzdrăvane. Nu încăpea nicio îndoială, acum, că barca din piele purtată pe aceste ape ale nordului exercita asupra balenelor un fel de fascinaţie. Nu era exagerat să spunem că le atrăgea din adâncuri. Dacă asta se întâmpla în secolul XX, când balenele sunt, în mod atât de trist, nimicite, ce trebuie să fi fost în secolul al VI-lea sau al VII-lea al erei noastre? Este probabil că, în acele vremuri, erau mult mai multe balene în jurul insulelor F-eroe. Islanda, Groenlanda, decât acum căci veneau să se hrănească din bancurile de peşte, la confluenţa curenţilor, unde se adună crevetele şi planctonul. În vechile, indicaţii de navigat ale vikingilor. de exemplu, apariţia balenelor între Islanda şi Feroe era folosită, de fapt –, ca o poziţie ghid mai sigură decât o insulă sau un promontoriu. Cu atât mai impresionantă trebuie să se fi dovedit întâlnirea cu balenele pentru călugării irlandezi purtaţi de ape tocmai pe unde se hrăneau aceste vietăţi, care nu văzuseră încă bărci şi nu întâlniseră ţipenie de fiinţă omenească, ci trăiau în siguranţă, masive şi blânde. Până atunci nu mă gândisem la faptul că bărcile de piele ale călugărilor irlandezi au fostcele dintâi ambarcaţii pe care balenele le-au văzut vreodată în apele lor. Călugării irlandezi s-au găsit în aceeaşi situaţie ca exploratorii care pătrund pentru prima oară într-o junglă necercetată, iar animalele întâlnite nu sunt deloc sperioase şi vin să cunoască străinul intrat în domeniile lor. Dacă faci o legătură între acest fapt şi numărul mai mare al balenelor din secole de demult, curiozitatea acestor vietăţi, pe care noi cei de pe *Brendan* le-am întâlnit, şi obiceiul cunoscut al balenelor de a se freca de bărci, nu-i deloc surprinzător că preoţii irlandezi au rămas – ului şi de viaţa balenelor, povestind tot felul de basme despre monştri, uriaşe dihănii maritime, despre bărcile lor care atingeau aceste vietăţi. Văzute în această perspectivă şi cu slaba noastră experienţă, poveştile cu balene din „Navigaţio" au făcut mai curând să sporească pentru. non verosimilitatea textului original medieval, decât să scadă.

Dar nu toţi monştrii marini pomeniţi în… Navigaţie" erau tot

atât de prietenoşi. După ce a părăsit… Insula Oilor" şi „Paradisul păsărilor", barca St. Brendan a fost urmărită de un animal care scotea spumă pe nări şi împingea val după val înaintea lui. Tocmai când părea că va devora barca, din partea opusă, apăru un alt monstru şi-l atacă. Se iscă atunci o bătălie givzavă, iar piuă în cele din urmă noul venit îl Ucise. Corpul pluti mai departe pe ape fiind mai apoi aruncat de valuri de o plajă, unde-l găsiră călugării, care îl tăiară bucăţele şi se hrăniră din el.

La 7 iulie am descoperit că şi acest episod putea avea o explicaţie. Şi atunci a fost o altă „zi tipică a balenelor". *Brxhidem* plutea pe o mare uleioasă, sub un cer acoperit, fără vânt, pierzându-se în orizontul de culoare metalică. Trondur. care avea un ciudat, instinct de a detecta prezenţa balenelor, şedea pe bancheta de la pupă, desenând în carnetul său. Dintr-odată ridică capul şi. Îşi îndreptă privirile spre nord. Părea încordat, coca ce era neobişnuit pentru el. Noi, ceilalţi, leneveam în barcă. Când ne-am dat seama de starea lui-am prins a-l observa. Slab, foarte slab, a răzbii până la noi şuieratul unei balene, expirând. Trondur a şi. sărit în picioare, cu mina la ochi, scrutând în jur. 11 auzirăm, uimiţi:

— „Spaekhugger"!, Spaekhugg (r", repetă ol. Nouă, celor din Feroe. nu ne place această balenă, nu e prea mare; dar are… şi negăsind cu vântul potrivit, deschise gura şi ne arătă dinţii. Pentru a nu încăpea nicio urmă de încleială schiţă cu cărbune, pe blocul de des>; – a, o bău u „i.

N-aveai decât să-ţi arunci privirea şi îţi dădeai seama imediat despre ce era vorbă, Desenase forma caracteristică a balenei bă Iţate, cunoscută sub numele de „balena ucigaşă. Nu eram prea surprins. Chiar de la începutul proiectului nostru auzisem tot felul de glume şi zicale despre rechini şi balene care ucid, încât mi se făcuse capul, calendar. Pescarii de rechini din Courtmacsherry, satul meu din ţinutul Cork, sublimaseră plini de jovialitate că pielea lui *Brendan* ar constitui un apetitiv gustos pentru un rechin atras de mirosul suculent al grăsimii de lină… „Ca şi cum ai trage o momeală peste ocean", glumeau ei. În sinea mea nu am ţinut seama de pericolul pe Wre-l puteau prezenta rechinii, mai ales că navigam atât de la nord, dar nu'eram tot aşa de sigur în privinţa balenei ucigaşe. În ultimii ani au existat o seamă de rapoarte autentice privind iahturi scufundate de balene care

făcuseră găuri în cocile acestora. Chiar în vara precedentă, un mare iaht de cursă fusese atacat în acest fel, în apropierea Braziliei. Dar nu exista nicio explicaţie pentru asemenea atacuri de vreme ce cocile de metal sau din fibre nu erau comestibile. Dar cu *Brendan* lucrurile stăteau altfel. Balena ucigaşă e carnivoră şi pur şi simplu exista riscul ca pielea din *Brendan* să fie luată drept o hrană potenţială. O astfel de balenă, pe lângă faptul că are o grozavă poftă de mâncare, mai posedă şi nişte dinţi masivi, cam 10 – 13, de vreo 5 cm grosime, de o parte şi alta, pe fălcile inferioare şi superioare. Cu asemenea dinţi muşcă şi sfâşie şi ar fi putut fi în stare s-o facă pe *Brendan* ferfeniţă. „Aşa cum implică şi numele, balena ucigaşă se remarcă prin marea ei. ferocitate – scria în manualul de la Muzeul de istorie naturală – fiind singurul cetaceu care atacă vietăţi cu sânge cald". Mai citisem că stomacul acestora avea o capacitate imensă şi s-a văzut că adesea grupuri de balene ucigaşe flămânde atacau şi distrugeau chiar balene mai mari. Aveau oare să o ia pe *Brendan* drept o balenă moartă sau rănită, plutind la suprafaţa apei?

Trondur întinse degetul, indicându-ne locul. Acolo, în depărtare, se distingea linia subţire a unei înotătoare negre, ridicată deasupra apei. Câteva clipe mai târziu, suflul şuierător al balenei ajunse până la noi, peste apa liniştită. Urmă apoi un alt şuierat. Braţul lui Trondur se balansă. La vreo 200 de metri, la dreapta de locul unde apăruse prima înotătoare, se ridică din mare o a doua. Urmă apoi un şuierat dublu. Acum puteam distinge chiar mai multe; am privit mai departe, spre dreapta, unde am văzut încă două. Înotătoare.

— Patru, nu, cinci, spuse George, care se afla în dreapta mea, când se ridică în picioare pentru a observa.

— Este şi o a şasea, strigă Arthur.

Grupul de balene era înşirat în formaţie clasică de vânătoare, cu o distanţă cam de un metru între ele, formând un front de aproape o milă. Mi-am amintit, îndată, că pescarii spanioli le numesc „lobo del mar" (lupul mării), pentru că vânează cu aceeaşi teribil de eficientă organizare, ca şi lupii în haite.

Grupul s-a îndreptat spre sud, s-a cufundat, a reapărut aproape la unison, cu respiraţia grea, şuierătoare. Când au ieşit la suprafaţă a treia oară se aflau destul de aproape, aşa că am putut să ne dăm seama că erau cinci mai mici şi o a şasea, mult mai mare – masculul,

conducătorul grupului. Înota în locul al doilea, pe la sfârşitul rândului cel mai apropiat de noi. După tradiţia mării, masculul controlează mişcările întregului grup al acestor vietăţi deosebit de inteligente. Restul îşi urmează „şeful", care, fiind mult mai experimentat, conduce vânătoarea.

După cum vedeam, aveau să treacă pe lângă pupa lui *Brendan*.

Mai apoi, „şeful" ne-a simţit. Înotătoarea lui s-a întors spre noi: părăsea grupul pentru a cerceta. Am privit fascinaţi la această desfăşurare de forţă, atât de liniştită. Un şuierat, o învolburare de ape şi corpul uriaş se ridică din nou la suprafaţă, pe o linie directă spre *Brendan* şi apoi se cufundă. Un val de apă şi o perdea de stropi se ridicară în aer, pe când îşi golea plămânii, mai înainte ca apa să ţâşnească prin nări, la următoarea ieşire la suprafaţă… Se ridică din nou pentru a respira şi, de data asta, nu se afla mai departe de vreo 50 m. Puteam vedea foarte bine cât de mare era. Aveam în faţa noastră o „balenă ucigaşă" complet dezvoltată, doar cu câţiva metri mai scurtă decât *Brendan*, având un deplasament de vreo trei patru ori mai mare ca al bărcii noastre. Acolo, singură, fără celelalte balene, apărea ca un monstru sinistru, nu era deloc o balenă prietenoasă şi jucăuşă; dungile ei albe şi negre îţi aminteau de ferocitatea tigrului. Înfăţişarea cea mai sinistră o avea însă înotătoarea aceea-subţire, plină de cruzime, care tăia apa cri de câte ori ieşea la suprafaţă. Se asemăna mai mult cuînotătoarea unui rechin decât cu a unei balene, se încovoia şi era atât de mare, încât nu-şi putea suporta propria-i greutate, de cum ieşea din apă se lăsa într-o parte. Îmi amintea de aripa. tăioasă a unui avion de vânătoare, lăsându-se în jos când atinge pista.

Ultima dată când a ieşit din apă lângă *Brendan*, înotătoarea era la vreo 20 m. Se înălţa deasupra apei, tot atât de înaltă ca şi noi. Am auzit din plin şuieratul şi am văzut un mic văl de ceaţă care se îndrepta, încetişor, spre barcă, încât am simţit mirosul greu al respiraţiei vietăţii. Apoi, spatele uriaş a început să dispară. Se mai zăreau încă părţile albe şi negre, mai apoi încreţiturile apei s-au mişcat spre noi, lovind uşurel coca din piele. Se cufundase chiar sub *Brendan*, cu toate cele 8 – 1Ü tone ale sale, curioasa şi inteligentă, dominând situaţia. Nu era nimic de făcut. Am privit în jur: Amuţisem, Ne adunasem toţi sub adăpostul principal. L-am văzut pe George prinzându-şi centura de salvare de cadrul cârmei. Dacă barca avea să fie răsturnată, cel puţin unul dintre

noi va rămâne acolo.

Ne-am ţinut respiraţia un timp, ce păru o eternitate. Apoi se auzi zgomotul specific.

Înotătoarea mare, neagră, apăru de cealaltă parte a bărcii. Plămânii uriaşi fură goliţi, iar „şeful" începu să se întoarcă spre grup. Şi noi toţi am respirat uşuraţi. Edan murmura din toată inima:

— Du-te…!

Fusesem inspectaţi, fără a fi însă găsiţi pe plac, iar noi eram foarte bucuroşi.

Mai târziu. În aceeaşi după-masă, Trondur ne-a spus de ce insularii din Feroe nu au încredere în aceste balene Necazul vine, de obicei, atunci când sunt vânate balenele pilot. Asemenea vânători au loc tocmai când un grup de balene este văzut foarte aproape de? coastă. O armată adevărată de mici bărci se năpusteşte într-acolo, formând o semilună, mânând uşurel balenele spre plajele unde vor fi apei ucise. Rămân acolo naufragiate, după retragerea mareei, reprezentând, cel puţin până în anii din urmă, un supliment important pentru hrana localnicilor din insulă, Uneori există în împrejurimi şi „balene ucigaşe" şi mai rău este faptul că adesea se amestecă printre balenele! pilot. Atunci, ajung până sub bărcile mici, le sfarmă, răsturnând oamenii în apă, rănindu-i. Sunt destul de agere la minte ca să fure plasele cu peşte, reprezentând o sursă uşoară de hrană, Fac găuri mari în năvoade pentru a ajunge la peştii prinşi, producând pagube enorme. Cu câţiva ani în urmă s-a făcut apel la forţa aeriană ame

ricana pentru a bombarda grupurile de balene de pradă din jurul Groenlandei, dar s-au dovedit inteligente, învăţând repede să se cufunde, la apariţie, unui avion. Cea mai, surprinzătoare poveste despre inteligenţa balenelor am aflat-o tot de la Trondur. Ne-a relatat, cum, odată, un localnic din Faroe a coborî! pe stânci, pentru a-şi salva o oaie, căzută într-o cornişă de pe coastă. Pe când omul se afla în cornişă, o balenă ucigaşă ieşi din apa adâncă şi se îndreptă spre el. L-a zăgăzuit între stân ci, tot încercând să se repeadă, dar, neizbutind, a renunţat, în cele din tirmă „ia încerca ic şi a plecat.

Chiar şi noi am fost martorii ferocităţii acestor balene. patru zile mai târziu. Deşi era o vreme. schimbătoare, un grup de balene pilot apăru, dintr-odată, în jurul nostru, la suprafaţă, agitându-se. Comportarea lor, de obicei potolită, fusese înlocuită de o stare de

tulburare. Ieşeau la suprafaţă, apoi se cufundau, în mare confuzie. Unele o porneau într-o direcţie, altele se întorceau de unde veniseră, disparted din câmpul nostru vizual cât ai clipi din – ochi. Că. leva chiar săriră din apă. În locul disciplinei lor mbişnuite, de turmă, se împrăştiau în grupuri mici peste dot ca şi cum. ar fi fost în panică.

— Cred. că sunt urmărite de „spaekhugger", spuse Trondur.

În timp. ce priveam la această manifestare de panică printre balene, m-am gând.it din nou la „Navigaţie" şi anume la descrierea bătăliei monştrilor marini. Să se fi temut oare călugării irlandezi, de o balenă mare îndreptându-se foarte aproape de barca ler. trimiţând înainte rearacteristicul val de pră? Şi, în ultimul moment, să; fi. devenit. aceasta. balenă victima unui atac din partea „unui. grup de balene ucigaşe*"? Amănuntele par destul de raţionale, valul: format Ia. pră de apropierea unei Oltene mari şi ceaţa scoasă de „balena ucigaşă" se potrivesc cu descrierea din textul medieval. Şi ce alt „monstru marin" ar fi fost acela care, abătut avea să plutească, purtat de valuri, spre o plajă, furnizând apoi hrană călugărilor? Din nou, faptele lumeşti, despuiate de înfloriturí, se desprindeau din povestea Sf. Brendan, oferind o interpretare raţională.

La 8 iulie, am avut, în fţne, noroc de vreme bună. Vântul prinse a sufla dinspre vest şi *Brendan* îşi reluă cursa. Vântul era prielnic, căci ne îngăduia să ocolim coasta lungă şi periculoasă a Islande! „Coasta de sud a Islandei este cea mai periculoasă", se arată, pe un ton jalnic, în vechea carte pilot a Amiralităţii. „Dacă vântul suflă cu tărie dinspre sud-vest, orice ambarcaţie aflată pe această coastă este în pericol şi încercarea de a atinge pământul ar duce la o pierdere sigură…

— Nu se ţine seama, suficient, de sfaturile de a rămâne la distanţă de coasta de sud. iar numeroasele naufragii ale ambarcaţiilor franceze. care încep pescuitul primăvara prin aceste ţinuturi, demonstrează puternic că navigaţia aici trebuie făcută cu cea mai mare grijă… Arareori se întâmplă ca o navă care n-a fost precaută să mai scape. Navigatorii se pot înşela uşor… Primul semnal al apropierii coastei îl constituie zgomotul valurilor, lovindu-se de aceasta".

Gândul posibilităţii unei furtuni dinspre sud-vest, care să poarte ambarcaţia noastră lateral, spre acel ţărm neospitalier, era suficient pentru a mă face să iau calea spre vest, lăsând o marjă de securitate de vreo 70 mile distanţă între *Brendan* şi ţărm. Când se porni, furtuna se

dovedi a fi un fel de binecuvântare deghizată, căci a împins-o pe *Brendan* şi mai bine pe calea aleasă. În prima zi, am parcurs 70 mile, iar în a doua, am mers încă şi mai iute. La sfârşitul zilei, am constatat că, în timp de 24 de ore, *Brendan* străbătuse 116 mile, chiar după lochul nostru ineficient» care, atunci când condiţiile devin aspro, îşi mişcă elicea afară din apă, între valurile mai mari. De fapt, 116 mile reprezenta o înaintare destul de bună chiar pentru un iaht modern şi nici măcar nu o solicitase pe *Brendan* până la limită. La drept vorbind, oceanul Atlantic de Nord, în jurul Islandei, nu era locul unde să încerci să dobori recorduri de viteză, într-o barcă din piele.

Mai apoi, vântul începu să se transforme în furtună. şi valurile prinseră să se prăvălească reci, cenuşii, în rânduri, rânduri, de câte 5 – 6 m înălţime. Am coborî! vela principală pe catargul ei cu vreo 1, 5 m, am terţa rola i-o şi am dat jos complet vela provă. *Brendan* începu o trudă grea. Osatura scârţâia şi trosnea, cadrul masiv în formă de H al ramei de guvernare se balansa în faţă şi în spate, sub o presiune variabilă, iar parâma care ţinea rama de guvernare începu să scoată zgomote stridente, alarmante, pe măsură ce era solicitată de presiunile în creştere.

De fapt, ştiam că mai târziu sau mai devreme, aveau să se ivească diferite deficienţe ale echipamentului. Primul care a cedat a fost unul din stâlpii noi, splendizi, din stejar, din cadrul H, pe care-l instalasem în Feroe. S-a produs un scârţâit impresionant şi a crăpat, chiar în locul pe unde trecea prin bancă. Am întreit, pe moment. legăturile de piele care-l ţineau. Primisem însă, acum, o lecţie. Stejarul, prea ţeapăn şi rezistent, neputând să se îndoaie odată cu mişcarea bărcii, n-a rezistat efortului. A doua piesă care ne-a pricinuit necazuri a fost vârful catargului, acolo unde o curea de piele ţinea verga legată de el. Permanenta mişcare, ca de ferăstrău, a vergel a uzat împunsăturile şi cureaua a cedat. Aşa că a trebuit să aducem sfoară, ace, sulă, să facem reparaţiile necesare, ca *Brendan* să-şi urmeze calea. În interiorul cabinei principale, continua avalanşă de apă începu să se facă simţită. Câte o pată umedă, prevestitoare de rele, apăruse în fiecare coll şi se extinse în fiecare zi, apropiindu-se de aparatul de radio, atât de vulnerabil, Viteza înaintării noastre începu să crească în mod dramatic, şi ne-am văzut forţaţi să schimbăm direcţia… Vijelia care venea dinspre est neîmpingea atât de repede, încât exista riscul să fim duşi

dincolo de Islanda, dacă nu navigam spre nord. Dar noua direcţie luată făcea ca tribordul să fie expus valurilor, iar apa, adunată în colţuri şi în crăpături, accentua slăbiciunea lui *Brendan* şi se răspândea continuu în interiorul bărcii. O dâră întunecată de apă se ridica tot timpul de-a lungul cărţilor pilot aşezate pe raft şi mă deprinsesem să-mi găsesc cabina de comandant privilegiat udată frumuşel.

Din fericire, ne obişnuisem foarte bine cu „barca noastră. medievală şi era remarcabil ce moral ridicat reuşisem să avem. Şase săptămâni mai devreme ar fi fost de neconceput să dirijăm barca în faţa unor valuri atât de duşmănoase. Acum, o făceam fără a ne sinchisi şi mai că nici nu ridicam privirile, când auzeam zgomotul unui val mare, brizant. Învăţasem că – între mugetul valului şi cascada de spumă care năvălea la bord, exista, o fracţiune de secundă în care puteam să acţionăm, dacă simţeam valul izbindu-se de pupa lui *Brendan*. Atunci era momentul; să te laşi în jos sau să-ţi încovcă umerii, dacă nu voiai să fii udat din – cap până în picioare. Observasem că şi priorităţile se schimbaseră. Într-o bună zi, pe când pregăteam budinca favorită din caise uscate şi biscuiţi făcuţi pastă, ne lovi un talaz enorm şi o cantitate respectabilă din Atlantic se prăvăli deasupra noastră. Pe dată, toţi am plonjat să salvăm budinca, ne mai preocupându-ne de nimic altceva, Când sosi momentul să o împărţim, am descoperit că spatula, fusese aruncată tocmai în partea opusă a bărcii.

Nimic nu pacea că ar putea umbri buna noastră dispoziţie. În a doua noapte bântuită de vânturi, pe când îl schimbam pe George de la cârmă, l-am întrebat cum. s-a desfăşurat veghea.

— C; – Nu prea. rău. răspunse el. Cam umed, pe ici şi colo, da: r. n 1 mic în gr i () iător.

— Ai avut de pompat apa din santină?

O Da. câte puţintel, din când în când. Am avut un val brizant peste pupă de toată frumuseţea.

— Gel care m-a trezit pe mine cu un jet puternic în plină fată?

— O. nu, unul mult mai. devreme. Unde stai acum, apa era de vreo jumătate de metru şi mă întrebam dacă U.u pluteaţi în sacii de dormit… Noapte bună.

„Cu aceste cuvinte dispăru în adăpost, şi. mă lăsă să aprind lampa.cu gaz, care dădea puţină căldură celui de la cârmă. Am pompat

la afurisită aceea de lampă până m-au trecut toate sudorile. Când am întors valva am fost răsplătii cu un jet zdravăn de apă. Lampa se udă complet. Din adăpost, George, care nu o putea suferi, scăpă un chiot de satisfacţie.

Fiecare dintre noi xwcţiona în faţa întâmplărilor în felul lui. Arthur hotărâse că cel mai bine, pe o vreme rea, era să stea.la căldurică. făcut co\TÂG, în sacul de dormit. Dar. dacă el se încolăcea. George nu mai putea să se întindă cât ar fi trebuit. Aşa că se tot tachinau, George ţ. imnd socoteală orelor pe care Arthur le doarme în fiecare apărund numai la mese sau când era de cart… Cât despre edan; nici vremea rea nu-i putea ştirbi bucuria de viaţă, deşi avea şiret un necaz: i se umeziseră ţigările. Numai lui, dintre noi toţi! plăcea să bea, seara, o cănuţă de whisky; oricât ar fi stăruit săn ţinem tovărăşienoi, ceilalţi, renunţasem, de mult, la alcool şi chiar să fumăm. Pe Trondur nu-l tulbura nimic. Ieşea din adăpost, ca un urs din vizuină, pentru a-şi îndeplini, când îi venea rândul, misiunea la cârmă şi, chiar în prima seară bântuită de vânt, ne învăţă un alt şiretlic folositor, îşi scoase din buzunar o pereche de mănuşi din lână, cu un deget, deformate. Spre mirarea noastră, mai înainte de a le pune? se aplecă într-o parte a bărcii şi le muie în apă. le stoarse şi le îmbrăcă pe jumătate ude. „Mai bine aşa", îngăimă el. „Nu prea rece mai târziu". Avea perfectă dreptate, mănuşile prin umezeala lor, reduceau din frigul adus de vânt, Mâncarea devenise subiectul numărul l-Dimineaţa, George; scotea raţia zilei respective de unde era depozitată şi, de fiecare dată, constatam cât din ea putea fi consumată după ce valurile trecuseră peste pachete, ca şi peste picioarele noastre, udându-le. Fiecare pungă era controlată, alimentele stricate aruncate peste bord, iar cele salvate puse în lădiţa cu provizii, de la pupă. Găsisem că din unele alimente aveam prea multe. Existau nenumărate plicuri de supă, pe care nu mai eram în stare să o suportăm, prea multe pachete de biscuiţi, o cantitate imensă de zahăr şi pacheţele cu ceai, cu o înfăţişare jalnică, care îşi pierduseră jumătate din aromă fiind spălate de apa mării. Pentru a cheltui mai puţin cu aprovizionarea, cumpărasem, din belşug, cafea pudră ieftină, ceea ce se dovedi însă a fi o falşă economie. După 20 – 30 de cești niciunul dintre noi nu mai era în stare să suporte această băutură infectă şi redescoperiserăm încântătoarele băuturi ale copilăriei: lapte cald cu malţ „şocolată sau extras de carne. Alimentele

de bază, carnea conservată, limba sau tocătura erau la mare preţ şi, arareori, păreau să fie suficiente pentru a putea satisface apetitul nostru. Preparatul special al comandantului: piure de caise, gem şi biscuiţi pisaţi constituia un fel foarte apreciat, pe lângă faptul că astfel reuşeam să mai consumăm din surplusul de biscuiţi.

Pe la 11 iulie, eram foarte preocupat de înaintarea rapidă a lui *Brendan* spre vest. Forţa vântului de la est mai slăbise, totuşi continua să împingă barca spre vest cu atâta putere, încât mă cam temeam că nu o să mai sosim în Islanda. M-am uitat, din nou, la hartă. Dacă vântul se menţinea, am putea ajunge direct în Groenlanda, fără oprire, dar asta însemna că nu vom mai ridica proviziile care ne aşteptau în Islanda. Am socotit hrana şi apa pe care le mai aveam şi am ajuns la concluzia că ne erau suficiente până în Groenlanda dacă le raţionalizam cu stricteţe. Dar, dintr-odată, mi-am adus aminte de banchiză. Rapoartele arătau că în anul acela gheţarii dăinuiseră neobişnuit de mult în jurul Groenlandei, iar coasta de est putea încă şi blocată de un strat de gheaţă. Cum asemenea perspective nu erau prea atrăgătoare, am hotărât că *Brendan* trebuia neapărat să ajungă în Islanda.

Aşa că ne-am străduit să mergem spre nord. Am aranjat velele cât am putut mai bine. Am potrivit ancorele plutitoarede furtună. Totuşi, *Brendan* mergea lateral, spre vest; am lăsat, din nou, ancora de furtună, am coborât velele pătrate, am folosit o vâslă ca arbore artimon şi am mai pus pe acesta o bonetă improvizată, în cerând să menţinem nava cu prova în vânt. Cu toate măsurile luate eram împinşi mereu spre vest, pe lângă insulele Vestmana şi colţul din sud-vest al Isländer M-am gândit că nu aveam să mă mai îndoiesc niciodată de faptul că multe descoperiri legate de – navigaţia pe mare au fost făcute din întâmplare, când navele erau purtate în alte direcţii, de furtuni şi vremea rea. Cu o ambarcaţie tot atât de sensibilă la intemperii ca *Brendan*, puteai foarte uşor. să te găseşti la 500 – 600 mile de obiectivul tău, după o săptămână de furtuni.

Mai apoi, în mod cu totul neaşteptat, vântul de la est a încetat şi am putut să respirăm uşuraţi. Ştiam că ne aflam destul de aproape de uscat, pentru că văzusem pescăruşii zburând pe lângă noi. şi aceste păsări arareori se avântă departe de cuiburile lor. Şi de data asta Trondur ne arătă un nou şiretlic. „Gârrr!", făcu el pe un ton jos, în timp ce un pescăruş se tot învârtea pe lângă noi, uitându-se, plin de

curiozitate, la *Brendan*, dar. păstrând o anume distanţă. Trondur scoase un nou „Cârrr!". Pasărea, după un zbor strâns, în formă de arc, se întoarse? Cârxr!" Pasărea era atrasă tot mai aproape, până când Trondur reuşi să o facă să zboare încoace şi-ncolo în jurul nostru, uimită de zgomotul straniu. Văzând că eram interesaţi, Trondur ne arătă şi o pereche de chirighiţe, care se învârteau deasupra lui *Brendan*.

— Acum pasărea asta va veni, ne spuse el şi, luând o zdreanţă albă, o legă de capătul căngii, fâlfâind-o în aer.

Atunci, păsările s-au lăsat mai jos, pentru a privi mai de aproape. Trondur fâlfâi din nou momeala. Păsările coborâră încă şi mai jos, iar una dintre ele aterizăchiar pe velă.

— Păcat că-s atât de mici, spuse Edan, dacă au o îmbucătură de carne pe ele!

t – Nu-s chiar aşa bune, replică Trondur.

— Ce fel de păsări mâncaţi în Feroe? l-am întrebat luând cartea noastră despre păsări şi răsfoind-o. Arătându-i ilustraţiile, îmi zise:

— Toate bune, le luăm de când sunt puişori, de pe faleză.

— Ce gust au?

— Foarte bun. Fie că sunt uscate sau afumate.

— Dar păsările astea, fulmarii? întrebă Edan. Întorci ud cu grijă paginile la imaginea corectă.

— Pasărea albă bună. Neagră nu.

— De ce? Te îmbolnăveşti?

— Nu ştiu, dar pescarii din Feme spun că ceæ. negre nu bune.

Cu un aer înfometat, Edan îşi îndreptă privirile înapoi, spre un stol de fulmari zgomotoşi, care se aşezaseră pe apa liniştită, în partea dinspre pupă, încercând să ciugulească din vasul de plastic suspendat la capătul parâmei de siguranţă.

— Crezi că am putea pune mina pe vreuna din astea? întrebă el, plin de lăcomie. Puţintică mâncare proaspătă ar fi binevenită după toată mizeria asta de alimente deshidratate. După fiecare masă, ore de-a rândul simt gustul de sulf şi conservant.

Trondur apucă halca de untură de balenă care atârna de cadrul cârmei.

— Nu, nu, nu-s chiar atât de flămând, strigă Edan alarmat/

Trondur rânji, tăie o bucată de untură şi o legă de cârligul

undiţei lui, iar apoi scoase plumbul.

— Pentru a prinde păsări, îl asigură el pe Edan, şi lăsă uşurel undiţa peste bord.

Bucata de untură pluti spre păsări, în timp ce în jur se formau inele uleioase, îmbietoare. Fulmarii părăsiră imediat parâma de siguranţă şi înotară spre momeală. Unul, dând o lovitură experimentată, o găsi bună şi începu să se hrănească cu ea. Pe dată stolul prinse a-şi disputa bucata de grăsime şi ţipete de furie şi dezamăgire umplură aerul, în timp ce fiecare pasăre încerca să o sfâşie mai înainte ca vecina să poată ciuguli ceva. Grăsimea era destul de tare ca să reziste atacului şi, o clipă mai târziu, un fulmar mai lacom încercând să o ia înaintea tovarăşilor lui, se aplecă, apucă în cioc întreaga bucată şi porni peste apă, căutând să dispară cu prada. Lăcomia însă l-a pierdut. Undiţa s-a întins şi cârl-igul tras de greutatea păsării s-a prins în cioc. Se auzi şi un ţipăt uimit şi Trondur trase repede victima. Cinci minute mai târziu, un fulmar era jumulit, în timp ce o altă bucată de grăsime plutea cu nevinovăţie, înapoi, spre restul stolului. „Fantastic!” spuse Edan, plin de fericire, când două minute mai târziu Trondur trăgea o a doua victimă.

Pe urmă, păsările deveniră mai isteţe. I-au trebuit vreo cinci minute să o prindă pe a treia şi chiar mai mult pentru a patra şi, mai târziu, păsările, pur şi simplu, au refuzat să se mai lase atrase. Dădeau târcoale bucăţii de grăsime, se apropiau, dar nu ciuguleau.

Trondur îi făcu semn lui Edan să înfăşoare firul pe mulinetă foarte încet. Păsările urmau momeala, bătând Agitate din aripi, în timp ce înotau de-a curmezişul valului, încercând să ţină un ochi aţintit spre bucata de untură şi celălalt spre ciudata barcă. Pleosc! Trondur lăsă cangea în jos şi lovi pasărea cea mai apropiată după cap. frângându-i pe dată gâtul. Cu bătăi de aripi stolul dispăru, lăsându-ne 4 fulmari arctici albi şi unul cenuşiu.

— Cine-l mănâncă pe cel cenuşiu, „otrăvitor”? întrebă Arthur. Îndoit.

— O să le jumulim pe toate, le punem laolaltă în oaia şi le preparăm, aşa că nimeni nu va şti ce va mânca, am spus eu.

Am fiert păsările încetişor, împungându-le, din când în când, cu un cuţit. Semănau cu nişte porumbei, numai piele şi oase, şi aveau carnea şi mai tare.

— N-ar trebui să-i atârnăm la vânt şi să-i lăsăm ci le va zile să stea pentru a deveni mai fragezi? sugeră George.

Edan luă o figură desperată, la gândul unei întârzieri. După vreo două ore, păsările păreau gata; am făcut un sos cu carne uscată de balenă şi diferite condimente. Am pus câte o pasăre, cu piroif de cartofi în fiecare gamelă, înainte ca Edan să înceapă a mânca, a existat o fracţiune de secundă de îndoială.

— Delicios, anunţă el. Fantastic! Puţin cam tare, dar foarte bun, grozav. Credeam că o să aibă gust de peşte, dar nu are deloc, aduce mai mult cu porumbelul sau poate cu potârnichia.

„Pescăruş à la Brendan", un adevărat succes, demn de un mare şef bucătar. În următoarele momente se lăsă o tăcere completă, în timp ce toţi înfulecam cu lăcomie, iar, mai apoi, când au fost strânse gamelele, rămăseseră doar oasele roase până la ultima fărâmă de carne. Nimeni dintre noi nu s-a simţit rău, cine o fi mâncat pasărea cenuşie? Am convenit că aveam să ne completăm alimentaţia cu pescăruşi proaspeţi, una din cele mai bune mâncări la îndemâna noastră. Iată încă un alt exemplu care ne dovedea cum, cu atât de mulţi ani înainte, călugării au putut supravieţui unei călătorii lungi, fără a încărca mari cantităţi de merinde. Doar unele provizii de carne uscată, făină de ovăz, rădăcini, untură de balenă, dacă o puteau avea. Mările bogate ale nordului le ofereau peşte din abundenţă şi păsări din stolurile de pescăruşi care zburau în jurul lor şi, astfel, erau în stare să reziste oricât. Proviziile de apă potabilă păreau a fi mai limitate, dar la nevoie ar fi putut aduna suficientă apă de ploaie, în acel climat umed, subarctic, pentru a reuşi să nu piară de sete, chiar dacă s-ar fi întâmplat să fie abătuţi din calea lor.

Nu încercam niciun regret pentru că ucideam păsări şi le mâncam. În ceea ce mă privea, consideram un exerciţiu de abilitate vânătorească. Ne prindeam prada cu cele mai rudimentare instrumente şi nu exista niciun risc că am fi putut nimici specia aceasta care se înmulţea atât de repede. De altfel, dintre toate păsările acvatice, fulmarii atrăgeau cea mai puţină simpatie. În Hebride şi în Feroe se înmulţiseră foarte repede, în detrimentul celorlalte. Le izgoneau pe cele mai mici din cuiburi. Aveau şi un obicei urâcios, de a emite o mucozitate verzuie care, căzând pe penele unor păsări, ca garia sau furtunarul, le distrugea impermeabilitatea şi, de îndată ce se aşezau pe

apă, se scufundau. Este destul de ciudat că atunci când. Îi pescuiam pe apă sau nu puteau elimina deloc această mucozitate sau o împroşcau toată când erau prinşi în cârlig.

Ne-au trebuit aproape şase zile să ajungem înapoi pe coasta Islandei, conclucând-o pe *Brendan* cu grijă prin vânturile capricioase, care suflau de la nord şi est. Dar zilele acelea nu au fost deloc plictisitoare. În primul rând pentru că începusem să vedem traulere din Islanda, o uşurare bine venită, după ce străbătusem apele pustii dintre Feroe şi coasta de sud, unde întâlnisem doar două nave în tot timpul călătoriei noastre. Comandanţii trântelor islandice dirijau vasele cât mai aproape de *Brendan*, pentru a-i vedea pe aceşti ciudaţi vizitatori, iar echipajele de pescari se aliniau pe punte, privindu-ne şi făcându-ne semne.

— Nu-i prea amuzant să-ţi câştigi astfel existenţa, am comentat eu, către George, în timp ce un trauler aluneca pe lângă noi, iar valurile se spărgeau peste puntea de mijloc, când vasul trecea prin ele.

— Ia te uită la apa aceea care s-a prăvălit, asemenea unei cascade, prin navă.

Mai apoi, mi-am adus aminte şi am râs:

— Mă întreb ce or fi gândit ei despre noi? Probabil cam acelaşi lucru: „Ăştia-s nebuni să înfrunte Atlanticul într-o barcă deschisă!”

— Compară numai deplasamentul traulerului şi felul în care *Brendan* saltă pe valuri şi străbate marea. Noi aproape că nu luăm nicio picătură de apă la bord.

În ziua următoare, un avion de coastă bâzâi peste capetele noastre, la câţiva zeci de metri deasupra catargului şi, atunci, radioul nostru a prins viaţă.

— Alo, *Brendan*. Aici este avionul din serviciul de coastă islandez, *Sierra Yankee Romeo*. Toate-s în regulă la bord?

— Da, perfect.

— Sigur?

— Bineînţeles. Totul este relaxant, iar echipajul foarte bine dispus.

— Am primit un raport din presă că *Brendan* ia apă, vă putem fi de folos?

— Nu, vă mulţumim, am răspuns. Singura infiltraţie de apă trebuie să fie printre ziarişti. Dacă veţi dori vreodată vreun avion din

piele, suntem gata să vi-l construim.

Cu fiecare milă străbătută, ne apropiam tot mai mult de coasta Islande! Ne ocupam timpul, cu succes, prinzând fulmari. Într-o clipă masă, George ne-a distrat plonjând în mare, într-un costum de scafandru. El săltă vesel în jurul bărcii, care plutea lipsită de vânt. În costumul lui roşu parcă ar fi fost un manechin de croitorie. Cum ne aflam la 62° latitudine nordică, apa era destul de rece; când reveni la ber-d, începu să simtă frigul. Nu bănuiam, atunci, că aceste costume roşii de scafandru aveau să joace un rol vital în lupta noastră de supravieţuire în jurul banchizei de lângă coasta Groenlandei.

Apele din partea de vest a Groenlandei formează o zonă frecventată de balene mari, cu înotătoare; numărul lor creştea, pe măsură ce ne apropiam de ţărm şi, ca de obicei, au venit să ne viziteze în grupuri mici, de şase până la zece, împreună cu puii lor, aceştia din urmă fiind, în finemai mici decât *Brendan*. Am întâlnit, de asemenea, şi balenierele staţiei de vânat a Tslandei, patrulând prin zonă, în recunoaştere, pentru a-şi detecta prada. Nu le-am văzut, însă, niciodată în acţiune, căci, ori de câte ori apăreau, balenele care se zbenguiau în jurul nostru, parcă ar fi fost prevenite, se cufundau. Baâenierele treceau mai departe, iar o jumătate de oră mai târziu, balenele reapăreau, pufăind şi fosăind pe lângă *Brendan*, în cele din urmă am zărit, în depărtare, uscatul, minunatul pisc al muntelui Snaefellsjökull, marele con vulcanic, care se ridică la o înălţime de 1446 metri deasupra golfului din vest, cu vârful acoperit în mod permanent cu zăpadă şi gheaţă. În timp ce începeam să distingem crestele muntelui, asemenea unor contraforţi lungi coborând spre est, vârful alb părea ca un far aprins pentru sosirea noastră. De pe Snaefellsjökull, ne veni şi vântul de care aveam nevoie. La 17 iulie, *Brendan* începu să se îndrepte mai hotărât spre Reykjavík şi am făcut un pariu în privinţa sosirii noastre. Când portul se profilă în faţa ochilor, am încercat, o clipă, un sentiment de regret. Să fi fost oare, într-adevăr, necesar să ne întoarcem pe uscat, unde ne aştepta existenţa obişnuită cu toate problemele şi răspunderile ei?! Viaţa pe *Brendan* era atât de relaxantă, atât de tihnită, încât regretam că această parte a călătoriei noastre se termina.

Totuşi n-a fost decât un gând trecător. Emoţia noastră crescu, când *Brendan* trecu de geamandura portului. Evident, Trondur ghicise

timpul mai precis decât noi şi astfel câştigă pariul. Pilotina portului ieşi în întâmpinarea noastră. M-am uitat înapoi, peste umăr. Ca şi cum ar fi simbolizat çônstrângerea uscatului în contrast cu libertatea noastră de pe mare, un pachebot de linie se îndreptă spre noi, purtând vreo 30.000 de tone de mărfuri, grăbindu-se să intre în port. I-am strigat pilotului că ne vom da într-o parte, pentru a permite intrarea pachebotului însutea noastră.

— Nu, îmi răspunse el, strigând. Vasul acela poate să mai aştepte, am venit s-o escortăm pe *Brendan* în port. De asta am venit. O dană a fost rezervată special pentru dumneavoastră, dar înăuntru suflă un vânt puternic şi de aceea cred că va trebui să vă remorcăm.

— Nu, mulţumesc, i-am răspuns. Am vrea să încercăm de unii singuri. Poate n-ar fi rău dacă aţi fi gata de remorcare, în cazul în care n-am reuşi.

I-am trecut echea lui George şi el s-a depăşit pe sine. *Brendan* a alunecat între capetele digului, atât de aproape, încât verga parcă a atins picioarele spectatorilor de pe dig. *Brendan* a făcut o buclă în formă de S, iar Edan a coborât velele. Trondur şi Arthur au păşit liniştiţi pe mal, cu parâmele de legare, având o atitudine foarte firească, fără nicio urmă de emoţie, ca şi cum s-ar fi plimbat pe stradă. Şi, astfel, *Brendan* a fost ancorată în siguranţă. Un funcţionar din port, într-o uniformă elegantă, a trecut peste copastia din piele unsuroasă. Mi-a pus în mână o hârtie şi un toc. Era o declaraţie de sănătate. Am scris un „Nu" categoric la întrebarea: „Sunt şobolani la bord sau au fost văzuţi în timpul călătoriei?" şi am semnat.

9 „INSULA FIERARILOR".

Într-o bună zi, se spune în „Navigaţio", Sf. Brendan şi echipajul său s-au trezit împinşi de un vânt din sud spre o insulă pietroasă, „foarte accidentată, stâncoasă, plină de zgură, lipsită de copaci şi iarbă cu o puzderie de ateliere de fierari". Brendan spuse călugărilor: „Insula asta îmi pricinuieşte teamă. Nu vreau să merg acolo, nici măcar să mă apropii. Dar vântul ne poartă drept spre ea".

Cum navigau de-a lungul coastei, cam la o aruncătură de băţ depărtare, au auzit zgomotul foalelor de parcă erau tunete şi loviturile ciocanelor pe nicovale. Atunci, cucernicul părinte se înarmă făcând semnul crucii în cele patru colţuri şi zise: „Doamne Iisuse Hristoase, fereşte-ne pe noi de această insulă!"

Cum termină de rostit aceste cuvinte, iată că văzu un localnic ieşind dintr-o aşezare, ca şi cum ar fi avut de îndeplinit vreo muncă. Era tare păros, cu un chip întunecat şi plin de furie. Când dădu cu ochii de călugări, trecând în apropierea insulei, se întoarse la fierăria lui. Sf. Brendan se binecuvântă pe sine din nou şi grăi către ceilalţi: „Fiii mei, ridicaţi sus pânzele cât mai sus şi, în acelaşi timp, vâsliţi cât puteţi mai repede şi să fugim de insula asta".

Nici nu termină bine de grăit, că iată acelaşi sălbatic veni la ţărm, aproape de unde erau ei, purtând în mână un cleşte cu o bucată de zgură mare înfierbântată. Pe dată o aruncă spre călugări, dar nu-i vătămă, căci zbură pe deasupra lor cale de-o poştă. Acolo unde căzu, apa începu să forfotească, ca şi cum un vulcan era în flăcări, iar din mare se ridica fum, ca dintr-un cuptor încins.

Şi când Brendan şi cu ai lui ajunseseră la vreo jumătate de milă depărtare de locul unde căzuse zgura, toţi locuitorii insulei veneau în goană de-a lungul plajei, fiecare cu o bucată de zgură în mână. Câţiva prinseseră a le arunca după barcă, tot azvârleau unul după altul şi apoi iarăşi se întorceau în fierăriile lor, pentru a aprinde alte bucăţi de zgură. Întreaga insulă părea în flăcări, asemenea unui imens cuptor, iar marea fierbea de ai fi zis că era un cazan înfierbântat tare. Toată ziulica au auzit zgomote puternice venind din insulă. Când. se îndepărtară şi nu au mai putut-o vedea, strigătele localnicilor încă răzbeau până la urechile lor şi o duhoare puternică se împrăştie în aer, ajungându-i din urmă. Atunci, sfântul părinte îşi îmbărbătă călugării, spunându-le: „O, voi soldaţi ai lui Hristos, fiţi puternici prin credinţa voastră adevărată şi prin armele duhului, căci iată-ne între fruntariile iadului. Fiţi vajnici, fiţi curajoşi!"

Mulţi învăţaţi sunt de părere că în „Navigaţio" se descria probabil erupţia unui vulcan dintr-o insulă, urmată de o bombardare, zguduitoare, de bucăţi de lavă incandescentă, ghiulele, cenuşă sărind din crater, de mirosul de sulf al erupţiei împrăştiat de vânt, zgomotul surd şi huruitul exploziilor subterane ca şi mugetul puternic de la suprafaţă. Întrebarea vitală care se pune este dacă, în „Navigaţio", autorul povesteşte pur şi simplu despre erupţia unui vulcan pe care o culesese dintr-o altă sursă, sau dacă, într-adevăr, călugării irlandezi fuseseră martorii unui asemenea fenomen. Pe de o parte, irlandezii erau foarte învăţaţi şi aveau multe cunoştinţe, aşa încât ar fi pututăti

despre descrierile unor vulcani făcute de autori clasich Fe de altă parte, este foarte posibil ca navigatorii irlandezi să fi văzut vulcanii din Islanda – situată exact pe „Stepping Stone Route" spre America de Nord şi ar fi putut prezenta întocmai scena din „Navigaţio".

În timp ce *Brendan* se apropia de Islanda, mă gândeam la această problemă din punct de vedere practic. Desigur că geografia Islandei se potrivea foarte bine cu povestea, în „Navigaţio" se precizează că Sf. Brendan s-a îndreptat spre insula de foc a fierarilor, venind din sud. Exista o bogată evidenţă privind activitatea vulcanică lângă coasta de sud a Islandei. Contururile submarine de pe harta de navigaţie prezintă o seamă de conuri de vulcani stinşi care umplu fundul mării, iar peninsula Reykanes care se întinde la sud-vest de Reykjavík este în mare parte de natură vulcanică. Sunt cunoscute cel puţin şase erupţii submarine de-a lungul ţărmurilor. De exemplu, în 1783, oamenii de pe uscatul apropiat au văzut ridicându-se o nouă insulă deasupra valurilor. Dar, mai înainte ca aceasta să poată fi recunoscută şi însemnată cu o piatră purtând cifrul regal, a fost înghiţită de valuri şi a dispărut pentru totdeauna. În 1973 s-a produs, ceva mai departe, înspre est, o mare crăpătură pe insula vulcanică de lingăcoastă, Vestmana, de unde s-a prelins un şuvoi mare de lavă care aproape că a acoperit singurul oraş al insulei.

Dar atenţia mi-a fost reţinută, în special, de mica insulă Sursey, la trei mile şi jumătate vest, la sud-vest de grupul de insule Vestmannaeyjar. Aici, în noiembrie 1963, un vulcan submarin a apărut, dintr-odată, din ocean. Tot ceea ce am auzit despre această erupţie – coloana imensă de fum, bombele zburătoare care se ridicau la sute de metri în înaltul cerului şi cădeau apoi în ocean, exploziile înăbuşite când marea năvălea în deschizăturile formate, apariţia unei noi insule – se asemăna foarte mult cu descrierea din „Navigat io"! Grupul de insule Vestmannaeyjar exista în vremea Sf. Brendan şi din nou apare ciudăţeniei numelui: acestea erau insulele West Men sau Irishmen**11**. Putea să fie o simplă coincidenţă de nume, dar când am ajuns în Islanda am dorit să vorbesc cu oamenii care văzuseră erupţia din Sursey, în special cu Sigurdur Thorarinsson, unul dintre cei mai renumiţi specialişti în vulcane din Islanda, care vizitase insula imediat

---

[11] Ale oamenilor din vest sau ale irlandezilor (n. t.).

după apariţia ei deasupra apei.

„Îmi amintesc că m-am gândit cât de exact era textul Sf. Brendan când am debarcat pentru prima oară pe noua insulă, venind cu o barcă din cauciuc", spuse Sigurdur Thorarinsson, când l-am vizitat în biroul său, la Universitatea de la Reykjavík. „Insula apăruse tocmai de curând deasupra apelor şi craterele încă mai erupeau, aruncând bombe şi cenuşă. Era uluitor cât de mult se asemănau condiţiile de pe insula Sursey cu cele descrise de vechea poveste irlandeză a călugărilor. După câte ştiu, nu există o relatare similară, a unui autor clasic privind un vulcan format printr-o erupţie submarină". Făcu o pauză.

„Şi mai există un aspect, adesea uitat; descrierea Sf. Brendan precizează foarte clar faptul că pustnicii irlandezi au ajuns aproape de sursa erupţiei. Aceasta dovedeşte în mod evident că este vorba de o erupţie submarină, căci nu e posibil să fi fost atât de aproape de o erupţie pe uscat. După părerea mea, călugărul a descris un vulcan ieşind din fundul mării".

Azi Sursey, chiar în stare de inactivitate, dă încă o idee despre ceea ce se înţelege în „Navigaţio" prin „Insula fierarilor". Sursey prezintă im relief jos, acoperit cu lavă şi cenuşă, complet arid. Doar vezi, ici şi colo, câteva plante, abia ieşite, trudindu-se parcă să crească. Este întocmai ca insula pietroasă, lipsită ele iarbă şi copaci, pe care o văzuse Sf. Brendan şi, dacă ar apărea o nouă insulă, s-ar repeta acelaşi proces: bucăţi de lavă, fum înălţându-se din adâncurile mării, miros de sulf, oceanul forfotind şi ridicând aburi, cum descrie atât de viu autorul medieval irlandez.

Vulcanul submarin, pe care irlandezul l-o fi văzut scoţându-şi capul de sub ocean, desigur că a dispărut de mult, înghiţit de ape, pentru a deveni un deluşor pe fundul mării sau poate a fost erodat de valuri. Cine ar putea şti. Totuşi, până la erupţia din Sursey chiar şi cei mai experimentaţi specialişti nu au avut ocazia să studieze un vulcan submarin atât de aproape. Şi, atunci, s-a sugerat ca noua insulă să poarte numele Sf. Brendan. În cele din urmă însă i s-a dat numele unui oraş norvegian Surtur, dintr-un poem „edda".**12**

---

[12] Numele a două vechi culegeri din literatura scandinavăedda veche (sau poetică; 1200), cuprinzând poeme pe teme de cosmogonie, mitologie, ca și legende eroice ; edda nouă (sau în proză ; 1230), conținînd un rezumat al

Din fericire, „Navigaţio” oferă încă o cheie în privinţa situării regiunii vulcanice. Textul povesteşte că, într-o altă zi, Brendan şi călugării săi au văzut „în ocean, un munte înalt, nu prea departe, înspre nord, ce părea învăluit de nori dar de fapt vârful îi era înconjurat de fum. Pe dată vântul i-a purtat foarte repede spre ţărmurile acelei insule: când au ajuns aproape de uscat, corabia lor a dat de fundul apei. Faleza se ridica foarte înaltă şi perfect dreaptă „ca un zid, încât nu puteau să vadă vârful muntelui care avea culoarea cărbunelui. Aici, spune textul, unul dintre călugări a coborât din barcă şi a început să meargă cu greu, prin apă, spre marginea stâncii, fiind mereu tras înainte şi strigând că nu e în stare să se întoarcă. A fost prins de duhuri necurate şi, în faţa ochilor tovarăşilor săi, a luat foc. Ceilalţi călugări s-au grăby să împingă barca şi, cum vântul îşi schimbase direcţia, au reuşit să se îndrepte spre sud. Întorcând capul şi privind înapoi, ce le văzură ochii? Muntele nu mai era învăluit în fum, ci scuipa foc spre înaltul cerului, apoi flăcările erau trase îndărăt, încât muntele strălucea ca un rug.

Este din nou clar că acei călugări asistau la erupţia unui vulcan, de data aceasta un vulcan pe uscat, după cât se pare spre nord, la mica distanţă de „Insula fierarilor”. Încă o dată geografia confirmă povestea lor. La nord şi la est de zona de activitate vulcanică submarină se ridică vulcani pe insula principală. De exemplu, marii vulcani Hekla, Eyjafjallojokul şi Katla. Toţi se află aproape de coasta de sud. Hekla şi Katla se numără printre cei mai activi din Jslanda. În partea de sud, se întinde o plajă lungă, uşor înclinată, fără porturi şi canaluri, unde o curragh dacă este purtată spre ţărm, eşuează pe bancurile de nisip, întocmai cum se povesteşte în „Navigaţio”. Astfel călugării, navigând la nord de „Insula fierarilor” au putut vedea, în depărtare, un vulcan fiind purtaţi spre ţărm, în contra voinţei lor, de către un vânt puternic din sud. Dacă aşa s-a întâmplat, debarcarea ar fi avut loc sub stâhcile negre, verticale, ale peninsulei Roykanes, despicate ca nişte blocuri de cărbune, sau sub stânca abruptă, neagră, de la Dyrholaey, înaltă de vreo 100 de metri, constituind un reper remarcabil pe această coastă plată. Chiar şi azi, tar tea pilot a Amiralităţii parcă ar fi ecoul relatărilor din… Navigaţio”, când descrie dealul negru Dyrholaey, ca un zid abrupt,

---

mitologiei odinice, urmat de două lucrări despre arta poetică (n. t.).

proiectându-se la sud de coasta învecinată. Cât despre călugărul înşfăcat de „duhurile necurate" şi ars de viu, poate fi un membru al echipajului mistuit de lavă au care, călcând pe scoarţa subţire a rocii, s-a scufundat i-a fost înghiţit de aburii fierbinţi de dedesubt.

Din fericire, „Navigaţio" nu este singurul document despre călugării irlandezi care navigau spre Islanda, în acea epocă de mari călătorii pe ape. Diculi, învăţatul monah din timpul lui Carol cel Mare, notează că aceşti călugări vizitau o insulă atât de îndepărtată spre nord, încât, în timpul solstiţiului de vară, „soarele, coborându-se seara spre asfinţit, se ascundea parcă în spatele unui deluşor, pentru un scurt timp, şi, totuşi, dăinuia destulă lumină ca şi cum soarele ar străluci încă pe cer şi puteai face orice doreai, chiar să prinzi şi un păduche de pe cămaşă, iar de te-ai fi aflat pe creştetul unui munte, de bună seamă, că soarele nici nu ar fi fost ascuns". Descrierea lui Diculi trebuie să însemne că insula de la nord era la aceeaşi latitudine ca şi Islanda, unde soarele din toiul verii nu coboară sub orizont, dar nu mai este vizibil şi, întocmai cum bănuieşte Diculi, grupuri de turişti se caţără azi pe vârfurile înalte din Islanda şi, îndreptându-şi privirile spre nord, văd soarele de la miezul nopţii chiar la orizont, şi iau masa pe iarbă verde la lumina razelor sale.

Alte evidenţe privind vizitele irlandeze timpurii în Islanda provin chiar de la norvegieni. „The Landnamabok", Cartea aşezărilor, scrisă în Islanda, în secolul al XII-lea, arată că norvegienii au ajuns prima oară aici venind din Scandinavia şi au dat peste oameni pe care cei de la nord îi numeau „papars". „Aceştia erau creştini şi se ştie că trebuie să fi venit de la apus, peste mare, căci s-au găsit, lăsate de ei, cărţi, clopote şi cruci…"

Cuvântul „papars" însemna, în norvegiană, „părinţi", adică preoţi catolici şi, după cum spune cronicarul Ari cel învăţat, care a scris „Cartea islandezilor", puţin înainte de 1133, aceşti pustnici irlandezi au fugit din insulele îndepărtate, atunci când au apărut năvălitorii de pe mare, dinspre nord, căci, fiind creştini, nu voiau să trăiască în vecinătatea paginilor. Printr-o fericită coincidenţă, cercetătorul irlandez care s-a ocupat recent cel mai mult de „papars" era tocmai preşedintele Islandei, Dr. Kristjan Eldjam. Când a fost director al Muzeului Naţional, Dr. Eldjam a făcut săpături, căutând vechile ruini de pe insula Papey, aproape de coasta de sud-est a Islandei, cercetându-le

pe cele mai importante. El s-a numărat printre primii care ne-a întâmpinat pe cheiul de la Reykjavík, când Brendan a ancorat.

— Avem motive să credem că pustnicii irlandezi au fost prin aceste meleaguri, îmi spuse el, dar încă nu am. găsit nimic asociat în mod evident cu ei… Cartea islandezilor" rămâne sursa istorică cea mai demnă de încredere, iar numele locurilor – ca Papos, insula Papey şi Papafjord, ca şi altele a căror amplasare exactă nu. O ştim – sunt o mărturie a istoriei lor. Putem să bănuim că au fost numite după „papars", pustnicii irlandezi care au trăit prin aceste meleaguri.

I-am povestit preşedintelui Eldjam câte ceva despre călătoria noastră din Feroe spre Islanda.

— *Brendan* ne-a arătat cum ar fi putut călători cu bărcile lor de piele călugării, i-am spus eu. Şi găsesc foarte semnificativ faptul că denumirile, amintind de „papars" pe care le-aţi menţionat, se află toate în sud-estul Islandei, în faţa insulelor Feroe. În împrejurări normale, pe această parte de coastă aş fi debarcat, dacă aş fi luat calea cea mai scurtă spre Islanda. Încă o dată, geografia confirmă cele relatate.

Preşedintele Eldjam privi melancolic.

— Din păcate, nu am avut timp să continui cerceiările. De fapt, nu am făcut decât să începem investigaţiile privind vestigiile irlandeze din Islanda şi este foarte mult de lucru, în legătură cu aceasta, trebuie avută în vedere o problemă: în aşa numitele timpuri ale vikingilor exista un contact foarte viu între Islanda şi Irlanda şi ar putea fi greu de ştiut dacă un simplu obiect făurit de irlandezi şi găsit în Islanda a fost adus de către norvegieni ori de „papars" înaintea lor. Din vechea literatură, ştim că mulţi norvegieni care s-au stabilit în Islanda au venit trecând prin insulele Britanice, iar studiul grupelor moderne de sânge indică că o mare proporţie din populaţia de baştină a Islandei a sosit de fapt din Irlanda şi Scoţia, fie ca soţii ale norvegienilor fie ca sclavi şi servitori. Islanda şi Irlanda au fost foarte apropiate de-a lungul evului mediu timpuriu.

Poate că tocmai această tradiţională legătură islandezăirlandeză explică primirea călduroasă pe care islandezii i-au rezervat-o lui *Brendan* şi echipajului său. În timpul şederii noastre la Reykjavík, am fost asaltaţi, din toate părţile, de oferte de ajutor şi ospitalitate. Micul şantier naval de la Batanaust, situat în canalul alăturat portului principal de la Reykjavík, ne-a anunţat că, dacă dorim, putem folosi

gratuit cala lui de lansare, pentru o verificare a lui *Brendan*. Am acceptat pe dată oferta. *Brendan* navigase opt săptămâni, mai mult decât şi-ar fi închipuit cineva că ar putea supravieţui o barcă din piele fără măcar un strat nou de grăsime. Doream chiar să ştiu cum arată coca. Aşa că *Brendan* a fost remorcată până la Batanaust şi acolo scoasă din apă. Se prezenta în stare bună. Singurele stricăciuni aduse pielii erau două tăieturi uşoare, lângă pupă, provenite, evident, din lovirea de unele corpuri tăioase rămase de la vreun naufragiu. Am examinat fiecare împunsătură, dar niciun firicel de sfoară nu se afla nelalocul lui. Barca era întreagă şi neatinsă, întocmai ca în ziua când am plecat din Golful Brandon. Numai forma i se schimbase. În fiecare post de lângă pupă se produseseră două zbârcituri, de-a curmezişul, acolo unde pupa începuse să se lase, ceea ce făcuse ca pielea să slăbească şi să se încreţească. În partea tribord ului care stătuse pe plajă, ia Tona, nisipul fin presase pielea între şipcile de lemn ale scheletului, încât părea ondulată. Dar, ceea ce ne dădu, într-adevăr, mult curaj, a fost buna rezistenţă a grăsimii. Asta însemna că ambarcaţia noastră îşi păstrase impermeabilitatea, iar cei care spuneau că o barcă din piele trebuie unsă în fiecare săptămână n-aveau dreptate. Cu excepţia uneia sau a doua porţiuni, unde grăsimea fusêse ştearsă de vreun corp care plutea în apă, *Brendan* avea încă un strat protector de lanolină, care, acum, prezenta o tentă verzuie, provenită de la alge. Am curăţat-o cu grijă, cu o răzătoare din lemn, şi apoi am controlat pielea. Era în perfectă stare. Barca noastră se menţinea, încă, într-o formă excelentă pentru o altă lungă călătorie pe apele Atlanticului. În ziua următoare, o trupă de băieţi voioşi s-a distrat grozav de bine aplicând un nou strat de grăsime fierbinte peste coca lui *Brendan*, ungându-se şi ei din cap până-n picioare.

De asemenea, am golit complet barca – vechea practică tradiţională de a scoate toate lucrurile, de a-i curăţi tot echipamentul şi a inspecta coca. Noroc că păstrasem picioarele din lemn de frasin de la cadrul cârmei şi, astfel, am putut să înlocuim stejarul care crăpase. Apoi am dus, bucată cu bucată, tot echipamentul în hangarul avioanelor şi, pe măsură ce am golit barca, părţile laterale s-au supt cu câţiva centimetri, asemenea unui piton după ce şi-a digerat hrana. Spre distracţia constructorilor, pisica şantierului a furat, din ascunzătoarea lui Trondur, o bucată de carne de miel şi grăsime de balenă şi a şters-o

imediat, reapărând abia după ce *Brendan* a fost încărcată şi pusă pe apă.

Directorul centrului de telecomunicaţii al Islandei s-a prezentat, de asemenea, anunţându-ne că ne stă la dispoziţie.

— Cred că am putea aduce unele îmbunătăţiri sistemului dumneavoastră de radio, îmi spuse el. Aş sugera să instalăm cristale pentru lungimile de undă ale avioanelor, aşa încât să puteţi încerca să transmiteţi poziţia dumneavoastră avioanelor care zboară pe deasupra zonei respective. Puţine nave se deplasează spre Groenlanda şi-s foarte puţine staţii de coastă. De fapt, de îndată ce ieşiţi din zona Reykjavík şi până ajungeţi în Canada, există doar o singură staţie, în Groenlanda de sud.

— Dar nu este interzis de regulament ca o navă să folosească lungimile de undă ale aviaţiei? am întrebat eu.

Făcu o grimasă.

— Poate, dar, după toate probabilităţile, veţi lua legătura cu avioane din Islanda sau cu centrul nostru de telecomunicaţii, de la Reykjavík şi, desigur, nu vă vom face nicio obiecţie.

În ziua următoare, doi tehnicieni, îmbrăcaţi în salopete albe, au lucrat la reglarea radioului de pe *Brendan* şi directorul avu încă o sugestie.

— Aveţi nevoie de un semnal de apel; ce-ar fi să folosiţi „ENDA" ca semnal? Are o rezonanţă irlandeză, semnalele de radio irlandeze încep întotdeauna cu E, iar literele sunt luate din mijlocul cuvântului Brendan.

Oficialităţile islandeze păreau încântate să încalce regulile, ca s-o ajute pe *Brendan*. Era o atitudine reconfortantă şi, spre marele nostru noroc, şeful Gărzii islandeze de coastă era politicosul şi civilizatul Petur Şi –, gurdsson. Profund interesat de mare şi istoria mării, el a studiat, ani de-a rândul, bărcile folosite de călugării irlandezi. Acum, sub conducerea lui directă, Garda de coastă ne stătea la dispoziţie, pentru a ne veni în ajutor oricând. I s-a atribuit lui *Brendan o* dană, chiar la baza Gărzii. Din depozite ni s-au dat o ancoră mai bună, cabluri de remorcat, baterie de rezervă pentru aparatul nostru de radio, apoi un sac, din pânză, cu ulei, pentru a putea împrăştia ulei pe apă în caz de furtună.

— Nu se ştie, niciodată; vă poate fi de folos, spuse comandantul

Beren Sveinsson, de la postul de gardă al coastei.

Când am adus sacul cu ulei pe *Brendan*, Trondur a dat din cap aprobator.

— Asta-i bun, trebuie ulei de peşte, dar mai bun încă ulei de balenă.

Douăzeci şi patru de ore mai târziu, Trondur apăru cu un bidon, ordinar, cu ulei de balenă, şterpelit de la staţia de vânat balene, din afara oraşului. Bine că a făcut-o, căci uleiul acesta avea să o ajute pe *Brendan* în lupta cu furtunile din Groenlanda.

— Dacă mai putem să vă fim de folos cu ceva, încunoştinţaţi-ne, îmi spuse Petur Sigurdsson. când m-am dus la secliul central al Gărzii de coastă, pentru a-i mulţumi.

În camera lor de control, m-am trezit uitându-mă la marele ecran operaţional de sticlă, pe care erau însemnate mişcările navelor de patrulare. Pe ecran mai era trecută, printr-o linie punctată, apropierea noastră de Islanda. La fiecare poziţie de amiază a navei, o mină de artist desenase o minusculă schiţă a lui *Brendan*, iar acolo unde întâlnisem vreme proastă, valuri imense erau conturate peste mica ambarcaţie, ameninţând-o.

— Când vă aflaţi în drum spre Islanda vă urmăream cu grijă… ca nu cumva să aveţi nevoie de noi, spuse Petur calm.

Am încercat un sentiment de recunoştinţă faţă de el.

Un singur lucru nu puteau face islandezii pentru noi: să îmbunătăţească starea vremii. Timp de o săptămână realimentasem corabia şi acum eram gata să pornim din nou, îndreptându-ne spre Groenlanda. Dar vântul se întoarse contra noastră. Zi de zi, trei săptămâni, am tot aşteptat în port, în timp ce vântul sufla puternic dinspre sud-vest, exact din direcţia în care doream să ne îndreptăm. În fiecare după masă luam, stăruitor, contactul cu staţia meteorologică şi verificam starea vremii. Prognoza era aceeaşi: vânturi dinspre vest şi sud-vest, de obicei puternice şi, adesea, furtună. Pentru a domoli nerăbdarea noastră, Petur aranjă ca George şi cu mine să fim luaţi cu avionul de patrulare care zboară în jurul Groenlandei.

Cum acesta se îndrepta spre vest, la o înălţime mică, m-am uitat în jos, la apele mării Groenlandei. Era o privelişte cu totul descurajatoare. Vânturile dinspre sud-vest, bătând zi de zi, ridicau talazuri mari, brăzdând orizontul de spumă. Culoarea apei era de un

verde cenușiu, dușmănos. Pe o distanţă de mile şi mile, apele mării se întindeau pustii. De-a lungul căii pe care trebuia să o urmeze *Brendan* nu se vedea niciun feribot, nicio navă, niciun fel de ambarcaţie. În schimb, cam la vreo sută de mile departe de coasta Groenlandei, am dat peste gheaţă, „un strat mare de gheaţă, întinzându-se dinspre uscat spre nord" către Pol. De sus, din avion, gheaţa părea curată şi ademenitoare, comparată cu oceanul răscolit şi cenuşiu. Când gheaţa se întâlnea cu marea, cufundându-se şi înălţându-se ori de câte ori treceau valurile, suprafaţa strălucitoare, albă îşi schimba dintr-odată culoarea, devenind de un albastru verzui, aspru. Fără putinţă de tăgadă, nu era cazul să se aventureze acolo o barcă medievală din piele.

Când am aterizat la Reykjavík, m-am hotărât: ar fi mai înţelept ca *Brendan* să ierneze în Islanda şi să ne întoarcem în primăvara următoare, pentru a ne continua expediţia. Era mult prea târziu, la vremea asta, pentru o călătorie spre vest şi, până când vom ajunge la Cape Farewell, colţul de sud al Groenlandei, riscam, într-adevăr, să fim prinşi de furtunile de toamnă, care ar fi putut să o scufunde pe *Brendan*. De asemenea, era prea multă gheaţă pentru a ne putea gândi să debarcăm în Groenlanda. Mă consolam la ideea că tot aşa au procedat şi călugări irlandezi. În „Navigaţio" se arată, foarte lămurit, că înaintau după anotimpuri, din insulă în insulă. Sf. Brendan i-au trebuit şapte, anotimpuri să ajungă pe pământurilo dinspre soare apune.

Ştiam prea bine că, dacă amânam expediţia pentru anul următor, vom avea să facem faţă unor dificultăţi de ordin practic, dar, mi-am spus că *Brendan* nu se afla doar într-o cursă transatlantică. În primul rând, trebuia să evităm riscurile inutile.

I-am spus lui Petur Sigurdsson hotărârea mea şi a respirat uşurat.

— Sunt sigur că ai dreptate. *Brendan* a ajuns cu bine aici, dar acum e târziu pentru navigat. Garda de coastă va avea grijă de navă în timpul iernii. Puteţi să vă întoarceţi foarte bine, la primăvară, când bat vânturile dinspre est şi să vă continuaţi călătoria.

Mi-am adunat echipajul la bord, pe *Brendan*, aşa cum stătea ancorată acolo, în portul Preykjavik, şi, deprimat şi îngrijorat la gândul dacă proiectul va ţine, le-am explicat situaţia.

— Bine înţeles că vă invit pe fiecare dintre voi să fiţi la bord, anul viitor. Am format un echipaj excelent: ne cunoaştem unii pe alţii şi

cred că toţi suntem de acord că *Brendan* a dovedit că poate ajunge în Lumea Nouă.

George, Arthur, Edan, Trondur nu au ezitat. Fiecare a răspuns prompt că va fi înapoi la termenul fixat.

Iarna a pus în cea mai mare parte capăt aventurii noastre. Ne-am întors fiecare acasă – George la birou în Brighton, Arthur în Irlanda, Trondur la ferma de lângă Kirkjubo, unde avea să înceapă construcţia unei case pentru el, iar Edan să-şi ajute fratele să pună la punct ambarcaţia lor pentru transporturi de pasageri, în vederea sezonului viitor. *Brendan* a rămas dată uitării, în hangarul avioanelor din Garda de coastă de la Reykjavík. Cheltuielile implicate de acest decalaj erau paralizante. Editorii cărţii, care avansaseră banii necesari pentru realizarea proiectului, au fost de acord să suplimenteze finanţarea. Dar fondurile erau pe drojdie. Pentru a cumpăra noi provizii, un echipament mai bun, a reînnoi asigurarea şi a acoperi toate celelalte cheltuieli, am fost obligat să vând ambarcaţia mea cu pânze *Prester John*. Automobilul se şi dusese. Şi am dat de fundul sacului. În 1977, la vremea când a reînceput sezonul de navigat în apele nordului, abia am avut cu ce cumpăra biletele de întoarcere pentru echipaj (dacă vom reuşi, până în cele din urmă, să ajungem în America de Nord!).

La începutul lui mai sosise momentul să ne adunăm. Am telefonat lui George şi Arthur, pentru a le fixa data întâlnirii. Pe Edan l-am găsit prin şeful unui mic port scoţian, care a trebuit să se ducă cu o barcă până la locul unde era ancorat iahtul lui, pentru a-i transmite mesajul meu. Aşa cum stăteau lucrurile acum, transporturile de turişti pe care le întreprindea cu ambarcaţia sa necesitau prezenţa lui şi, deşi putea veni să ne ajute s-o pregătim pe *Brendan* pentru călătorie, nu mai era în măsură să navigheze cu noi mai departe. Convocarea lui Trondur a fost foarte simplă. Am chemat la telefon casa familiei lui, din Feroe, şi când l-am. auzit la aparat i-am spus doar:

— Trondur, aici e Tim. Te rog ia avionùl de marţi pentru Reykjavík şi adu cu tine nişte untură de balenă.

— Jaoo, răspunse el fără comentarii şi închise telefonul

Cinci zile mai târziu, echipajul nostru, adunat la întâmplare, completa formularele la biroul de imigrare de la aeroportul din Reykjavík. George, iute şi eficient ca întotdeauna; Edan, într-o haină jerpelită, blugi, pantofi tăcuţi în casă, tot fără ciorapi; Arthur, cu o

şapcă irlandeză ponosită, de mai mare ruşinea. Funcţionarul de la birou se uită îndoielnic la el şi-l întrebă:

— Puteţi să-mi arătaţi biletul dumneavoastră de întoarcere din Islanda?

Am intervenit, atunci, spunându-i că face parte din echipajul bărcii din piele, *Brendan*, Ni s-a arătat imediat toată înţelegerea.

— Nu are nevoie deci, de bilet, spuse funcţionarul adăugând: „Noroc şi voiaj bun!" şi-i dădu înapoi paşaportul lui Arthur, zâmbindu-i. În ziua următoare, sosi şi Trondur, cu chica lui imensă, ducând într-o mână un pachet voluminos, învelit în hârtie cafenie, în care erau aproape 20 kg de untură de balenă şi carne de miel uscată, iar în cealaltă un harpon.

Pe dată m-am dus la hangar să o inspectez pe *Brendan*, să văd cum trecuse iama. Singura mea grijă erau şobolanii şi şoarecii. Auzisem o mulţime de poveşti de la tăbăcari, despre stricăciunile făcute de aceste rozătoare în pielea lăsată în depozite, în special dacă era unsă. Se pare că le place grăsimea. Dar *Brendan* a rămas nevătămată. Am găsit-o exact cum o lăsasem. Iarna, în Islanda în acel an, a fost deosebit de blinda, iar şobolanii şi şoarecii îşi căutasem hrana. sub cerul deschis, cât al putut mai bine; Singura urmă a prezenţei lor o constituiau excrementele şi hârtiile cupte, între copastiile duble, unde mai multe familii îşi făcuseră culcuşurile pentru iarnă.

Brendan era într-o stare atât de bună, încât nici nu a fost necesar să ungem coca înainte de a o duce pe apă şi a începe încărcarea. După experienţa verii trecute, a-mi făcut, acum, unele schimbări. Am încărcat peste 700 litri de apă, aproape de două ori mai multă decât înainte, căci nu exista nicio posibilitate, din cauza banchizei, să putem debarca pe coasta de est a Groenlandei şi plănuisem să întreprindem voiajul spre America de Nord fără escală. Am adăugat, de asemenea, două aparate de radio portabile, cu unde ultrascurte, pentru a mări posibilităţile de comunicare directă cu avioanele comerciale care zburau pe deasupra noastră, Ne-am dat mai multă silinţă în privinţa ambalării pachetelor cu raţiile zilnice de alimente, învelindu-le în două foi de plastic şi închizându-le ermetic. Regimul nostru alimentar a fost, de asemenea, modificată După necazurile pe care le avusesem, în prima parte a călătoriei, cu

alimentele deshidratate, stricate de apa mării şi de ploaie, am hotărât să folosim un regim alimentar mai] medieval. Am renunţat la proviziile de alimente deshidratate şi, în locul acestora, am îndărcat cârnaţi afumaţi, carne de vită şi de porc afumată, preparate de către un cârnăţar polonez, special pentru mine, în timpul iernii „la Londra, apoi o mare cantitate de alune, fulgi de ovăz şi o splendidă roată de brânză cedar. Iată alimentele pe care le-ar fi consumat călugării irlandezi şi, de aceea, am hotărât să le luăm şi noi, nu pentru autenticitate, ci pentru că reprezentau mâncarea cea mai potrivită într-o expediţie ca a noastră, Trondur numea fulgii de ovăz „mâncare bună pentru; muncă 1, iar cărnurile afumate şi sărate răspundeau tuturor necesităţilor călătoriei. Am constatat că nu avea nicio importanţă dacă-erau udate de vreun val sau de ploaie. Rezistau, fără a fi nevoie de o îngrijire specială, şi îşi păstrau gustul. De fapt „regimul nostru alimentar medieval avea să se dovedească un adevărat succes de-a lungul săptămânilor care au urmat.

Îmbrăcămintea fusese, de asemenea, aleasă ca urmare a lecţiilor pe care le primisem. După timpul petrecut în 1976, într-o ambarcaţie deschisă, la mari latitudini, învăţasem foarte clar avantajele îmbrăcămintei din lână, aşa că fiecare dintre noi ne-am adus mai mulţi ciorapi, berete, şi mănuşi, ca şi pantaloni şi fulare, toate din lână. Prietenii noştri de pe şantierul naval din Islanda ne-au dăruit, fiecăruia, câte un sveter superb, din lână islandeză, iar acum l-am văzut pe Trondur că aduce, de la aeroport, un pachet misterios.

— Islanda ha dăruit lui *Brendan* svetere, zise el, iată şi insulele Feroe oferă îmbrăcăminte. Sunt trimise direct (l la fabrică. Astea poartă pe dedesubt pescarii din insulele noastre.

Deschizând cutia, scoase cinci seturi splendide de flanele din lână cenuşie, de două ori mai groase şi mai călduroase decât oricare asemenea veşminte pe care le-am văzut vreodată.

Ne-au trebuit numai cinci zile ca *Brendan* să fie gata pentru călătorie. Era foarte simplu să reechipezi o barcă medievală. Am aşezat catargele, am pus vâslele, am legat rama de guvernare cu ajutorul curelelor din piele, am încărcat hrana şi apa, iar în ziua de 7 mai, *Brendan* era, ivi, la să înceapă partea a doua şi cea mai importantă a odiseei sale. Remorcherul căpităniei portului Reykjavík ne-a scos din port. După ce a dat drumul bandulei, echipajul şi-a luat rămas bun,

făcându-ne semne cu mâna. Un vânt uşurel prinse a ne purta, încetişor, spre vest. Am deschis o sticlă de whisky irlandez, din noua noastră provizie, ne-am turnat în căni şi am închinat pentru „vânturi prielnice!" „Vânturi prielnice!" mi-au răspuns ceilalţi. Ştiam prea bine că acum ne aştepta cea mai grea şi periculoasă etapă a călătoriei noastre.

10 PRIMEJDIE

Vremea a fost cât se poate de clementă cu noi. În prima săptămână nu am avut decât brize uşoare, linişte deplină, iar *Brendan* era purtată, încetişor, spre vest, lăsând Islanda în urmă. Timpul se dovedea potrivit pentru a ne dapta felului de viaţă medieval, a. ne aminti de Lecţiile anului trecut şi a ne deprinde, din nou, cu ritmul special l unei ambarcaţii deschise, în apele nordului. La sugestia lui Trondur, am adoptat sistemul de veghe la bord folosit de pescarii din insulele Feroe. Am stabilit două schimburi: Trondur cu Arthur, George cu mine. Cele două echipe lucrau câte patru ore. Acest sistem îngăduia fiecărei echipe să-şi aranjeze activitatea cum i se părea mai bine. Când vremea era frumoasă, unul dintre cei doi era la cârmă. În timp ce celălalt putea să se odihnească, să citească sau a pregătească o gustare uşoară. Dacă vremea devenea rea, sei doi făceau cu rândul la cârmă, cum li se părea mai nimerit. Când vremea era furtunoasă, aşa cum ne-a fost dat să învăţăm mai târziu, douăzeci de minute la cârmă era maximum cât putea suporta cineva, căci mai apoi amorţea complet. Numai la amiază modificam orarul, atunci eram fiecare de serviciu câte două ore, timp în care pregăteam masa caldă principală a zilei, pe care o luam împreună, toţi patru. Ue data asta, îndeplineam corvoada gătitului pe md, ceea ce constituia un aranjament mai bun.

Într-o oarecare măsură, parcă nici nu întrerupsesem ălătoria pe timpul iernii. Vechile noastre tovarăşe, ba-Ionele ne-au şi făcut, pe dală, o vizită. Când ne aflam în Golful Faxafloi, aproape de Reykjavík, un grup din specie cu botul ascuţit ieşi la suprafaţă, în jurul nostru, iar un pui, lung cam de 9 m, mistuit de curiozitate, petrecr vreo 15 minute tot învârtindu-se de o parte şi de alta 3 bărcii, la o distanţă de aproximativ 20 m. pufăind, sfo răind şi rostogolindu-se pe sub ea. Două dimineţe mă târziu, pe un calm plat, o colonie numeroasă de foci îşi făcu apariţia s-o inspectele pe *Brendan*. Capetele lor ieşeai la suprafaţă, ca nişte mingi de fotbal lucioase, de jur îmi prejurul lui *Brendan*, în timp ce se

uitau, parcă pline de interes, la această barcă din piele. Apoi, dintr-odată, toate se cufundară, dispărând din raza noastră vizuală.

Am avut şi vizita unor oameni. Un pescar, în trecere ne-a oferit din peştele pe care-l prinsese – un cyclopter pe care Trondur l-a curăţat şi l-a fiert. Ne-a vizitat şi un grup de vânători, î. Într-o ambarcaţie rapidă. Aceştia în puşcaseră mai multe garia şi ne-au dat şi nouă una, spre marea încântare a lui Trondur. A jumulit pasărea, a fiert-o şi apoi a fript-o; a preparat un sos cu lapte şi ne-a servi o masă tot atât de grozavă cum ar fi făcut-o un măr «bucătar francez.

— O garia, ne anunţă el sentenţios, în timp ce ne îmi părţea mâncarea, face cât doi fulmari sau trei furtunuri toate mâncare foarte bună.

Era evident că Trondur se simţea, iarăşi, în elementului. Meşteri un nou instrument de prins fulmari, un fe de floare ucigătoare, din cârlige strâmbe ieşind dintr-4 bucată de plută şi care sălta uşurel în siajul nostru. Sul apă, la capătul parâmei de siguranţă, legase, cu o sârmi groasă, un cârlig. Era atât de mare încât ar fi putut prind un rechin cu el. Oriunde te întorceai, dădeai de urmele activităţii lui Trondur: colaci de funie, greutăţi de plumb cutii cu cârlige pentru undiţe, bucăţele de untură de baleni

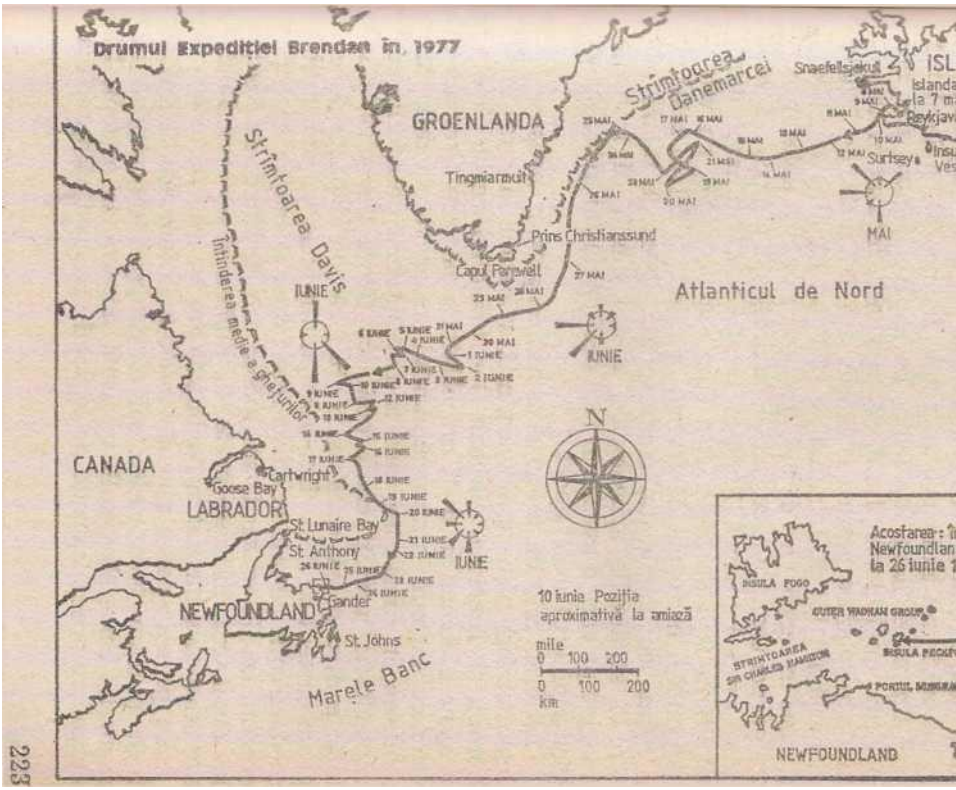

gata pregătite pentru momeală, o piatră pentru ascuţit cârligele şi… pene, pe unde jumulise ultimul pescăruş căzut pradă. Trondur avea o deosebită grijă de harponul lui. În timpul iernii îşi făcuse unul nou, frumos. Bara de alamă avea un miner lung, din lemn, iar capătul pentru atac era în forma unei frunze, fiind, de asemenea, montat în alamă, cu un dispozitiv pentru frânghie, aşa fel încât, de îndată ce harponul lovea, frânghia se răsucea, capătul se elibera şi intra în cârjie. Oră de oră, Trondur rămânea aplecat asupra harponului, tot ascuţindu-l, cu dragoste, până ce deveni ea un brici, Pe bancă, lângă el, se afla minerul harponului, învelit în fâşii de piele. Aşa cum stătea, acolo, cu vârful harponului în formă de frunză în mină, la fel ca mărime şi formă cu lăncile din cremene din epoca de piatră găsite în săpăturile arheologice, m-am gândit că întreaga imagine pe care o aveam în faţa ochilor nu înfăţişa altceva decât vânătorul acelei epoci.

La vreo mie de metri deasupra capetelor noastre vedeam, uneori, nişte puncte argintii, avioanele în cursă între Europa şi

America, siajurile lor brăzdând cerul. Aceste avioane efectuau în 6 – 7 ore călătoria pe care *Brendan* o va face în mai multe săptămâni, dacă vom reuşi. Mă gândeam, în sinea mea, cum ar fi reacţionat pasagerii acelor avioane, aşezaţi confortabil, cu tăvile din plastic în faţă, pentru masă, dacă ar fi ştiut că jos, departe de ei, patru oameni se târau, într-o barcă din piele, cu mai puţin de două mile pe oră, la câţiva metri doar deasupra apei, pe oceanul ce, de acolo, de sus, părea atât de blând, existenţa lor depinzând, în mare parte, de dibăcie şi de materialele care nu s-au schimbat într-o mie de ani?

În primele patru zile, *Brendan* înaintase aşa de greu, încât puteam încă vedea vârful acoperit cu zăpadă al muntelui Snaefellsjokull, în urma noastră, la orizont. În atmosfera aceea limpede de la nord era greu să apreciem cât de departe de pământ ne aflam. Transparenţa aerului era încă un alt factor care, împreună cu lumina de zi de 24 de ore, din miezul verii, trebuie să-i fi ajutat pe primii călători în aceste ape ale nordului. Norvegienii folosiseră vârful – Snaefellsjokull ca punctul lor de plecare pentru Groenlanda. Corăbiile norvegiene navigau la vest de acest munte, până când îl pierdeau la orizont şi, imediat după aceea, pe o zi senină, puteau desluşi, privind drept înainte, primele vârfuri din Groenlanda. De la un ţărm la celălalt, distanţa dintre Islanda şi Groenlanda, pe această rută, este de aproximativ 250 mile, iar munţii, şi într-un capăt şi în celălalt, constituie repere perfecte şi astfel parcursul spre vest, pe acea „Stepping Stone Route 4, este mult redus. Într-o călătorie rapidă, navigatorul nu rămâne, între apă şi cer, fără a putea vedea uscatul mai mult de o zi sau două. De asemenea, s-ar putea ca fenomenul cunoscut sub numele de „Mirajul arctic" să fi ajutat foarte mult corăbiilor norvegiene.

„Mirajul arctic", cunoscut în Islanda sub denumirea de… Efectul Hillingar", este echivalentul din nord al binecunoscutului miraj al deşertului. „Mirajul arctic" apare când o masă stabilă de aer limpede ajunge pe o suprafaţă mult mai rece. Rezultatul este schimbarea proprietăţilor optice ale aerului, aşa încât refractă lumina ca o lentilă uriaşă. Obiecte aflate departe, dincolo de orizont, apar acum în câmpul vizual, plutind deasupra orizontului, iar uneori se văd imagini răsturnate, una deasupra celeilalte. Citirea sextantului devine nesigură şi orizontul teoretic se poate extinde pe o distanţă limitată doar de

percepţia ochiului omenesc. Condiţii foarte favorabile pentru formarea „Mirajului arctic44 există dincolo de Groenlanda, unde o masă de aer sub înaltă presiune se sprijină pe marele cap de gheaţă, în timp ce gheţarii Groenlandei constituie o sursă de lumină strălucitoare reflectată, creând astfel mirajul. Este posibil ca marinarii irlandezi sau norvegieni, aventurându-se dincolo de apele teritoriale ale Islandei, sau fiind purtaţi de furtună spre vest, să fi văzut această lumină îndepărtată a Groenlandei cu mult dincolo de limitele normale ale orizontului vizual şi să fi bănuit că uscatul se întinde în acea direcţie.

Brendan, înaintând încet, era detectată uşor de serviciul patrulelor de coastă islandeze, cărora Petur Sigurdsson le dăduse directive să ne urmărească cât mai mult posibil. În primul rând, avionul Gărzii de coastă a zburat deasupra noastră, apoi nava *Tyr* a venit să facă investigaţii. Ca de obicei, Trondur avea o undiţă în apă.

— Pescuim numai fulmar! şi nu cod, am transmis prin radio navei *Tyr*, în timp ce naviga în jurul nostru, suspectându-ne.

— Foarte bine? şi vă dorim noroc, *Brendan*! fu răspunsul navei *Tyr* şi, înspumând apele, îşi continuă cursa de apărare contra braconierilor a apelor teritoriale de pescuit de 200 de mile ale Islandei. Întorcându-mă spre Trondur, l-am întrebat:

— Le-ai povestit prietenilor tăi, pescarii din Feroe, că anul trecut am mâncat fulmari cenuşii, despre care ei cred că sunt otrăvitori?

— Ya, răspunse el.

— Ce au spus?

Rânji.

— Au spus că suntem nebuni!

Venind de la pescarii din Ferôe, m-am gândit că acesta era complimentul cel mai bun pe care-l primisem până atunci.

Următorul nostru vizitator a fost o ambarcaţie de patrulare, *Aegir*, care a trimis spre noi o barcă de cauciuc. Un tânăr funcţionar al patrulei de coastă stătea drept, î. n picioare, în barcă, strângând în braţe o cutie cafenie, ca şi cum s-ar fi temut să nu explodeze la cea mai mică mişcare.

— Căpitanul vă trimite aceasta, împreună cu salutările lui. Sper că-i în regulă, spuse el, înmânându-ne, cu grijă, cutia.

Am deschis-o. Înăuntru era un tort imens, cu cremă, eu o schiţă din glazură roşie a lui *Brendan*; alături se afla un plic, pe care scria:

ÎNALTUL COMANDAMENT AL MĂRII
GROENLANDEI
Căpitanului Tim Severin
Poziţia 63Q56 N; *23°17 V*

Noroc, *Tim*, *bătrâne*! *Ar fi mai bine să începi să fluieri ca să sufle vântul*[13]. *Pentru mai multă siguranţă o să facem şi un dans „woodo"* (sic) *pentru voi în sala de festivităţii din Reykjavík*, *astă seară*. *Lăsând gluma la o parte*. *toţi cei de aici vă dorim o traversare liniştită i să aveţi succes în călătoria voastră*, *atât de deosebită*. *Administratorul vă trimite un semn al admiraţiei sale şi vă doreşte numai bine*.

Succes!

Căpitan Gunnar Olafsson

În timp < (terminam de citit nota, marinarul care ne adusese darul tocmai se urca la bordul navei. Barca de cauciuc fu repede ridicată, iar din corpul navei răbufni un nor de fum. *Aegir* trecu pe lângă noi în viteză, echipajul făcându-ne semne şi sirena răsună de trei ori, prelung, dorindu-ne astfel drum bun.

Vremea continua să fie foarte blândă. Era greu de imaginat că ne aflam în apele nordului, care aveau o reputaţie atât de rea. Trondur a putut să meargă cu barca de cauciuc în urma noastră, pentru a o desena pe *Brendan*. iar George a fost în stare să se caţere în jurul copastiei, potrivind parâmele, ancorele de derivă, cu cea mai mare precizie, aşa cum îi plăcea lui. Soarele strălucea în aerul pur, prilejuindu-ne asfinţituri minunate. Numai vântul tăios ne amintea că ne aflam la mai puţin de o sută de Hide de banchiza polară. Când sufla de la nord, dinspre gheaţă, devenea biciuiter şi ne dădea gata. Înainte de a începe cartul era înţelept să-ţi pui mai întâi maioul de bumbac., apoi flaneaua de lină, pe urmă pe cea din Feroe, două perechi de ciorapi, pantaloni, cămaşă, două svetere şi, când părăseai adăpostul, impermeabilul. Trebuia să ai pe tine cât mai multe veşminte călduroase înainte de a merge pe punte, Altfel, cea mai mică adiere de vânt împrăştia, în câteva minute, toată căldura corpului şi era greu să te „mai încălzeşti după aceea. Pe măsură ce temperatura scădea –,

[13] Superstiție marinărească (n. t.).

fiecare îşi alegea îmbrăcămintea cea mai adecvată. Arthur purta, cu ostentaţie, o serie de bonete de lână, deformate, şi, când era de serviciu, o pereche de pantaloni marinăreşti. George se aprovizionase cu ciorapi şi mănuşi din lână moale, islandeză. Cât despre mine, preferam mănuşi eu un deget, împletite în casă, care-mi acopereau braţele până la jumătate. Dar Trondur ne-a dat gata pe toţi, când a apărut cu o pălărie din blană de castor, cu apărătoare pentru urechi care se bălăbăneau încât nu mai ştiai exact unde se termina blana şi unde începe să se vadă părul Lui luxuriant şi barba stufoasă.

Găseam, acum, că viaţa pe *Brendan* era mult mai confortabilă în patru persoane, decât în cinci. Spaţiul suplimentar se dovedea inestimabil. Puteam să ne rânduim hainele şi echipamentul cum se cuvine, în saci impermeabili şi să lăsăm afară numai lucrurile personale de primă necesitate. de asemenea, şi raţiile alimentare pregătite iniţial pentru cinci persoane ne puneau la dispoziţie hrană din belşug. Cu păsările pe care le prindea Trondur şi cu proviziile noastre de carne afumată şi sărată mâncam mult mai bine decât înainte, iar moralul nostru crescu în mod corespunzător, chiar dacă trebuia să pisăm mierea din borcan, pe jumătate îngheţată. O rezervă constantă de băuturi fierbinţi (cafea, ceai, supe, extract de carne) ne încălzea în timpul când eram – de veghe, iar proviziile noastre proaspete rezistau bine. Într-o temperatură care arareori se ridica peste 4°, natura ne punea la dispoziţie o cămară rece, gratuită, fapt de două ori important pentru marinarii medievali, care străbătuseră aceste căi înaintea noastră, fiind obligaţi să se bizuie pe alimente proaspete mai mult decât noi.

În ziua de 12 mai, o pasăre istovită poposi pe punte, parcă pentru a ne reaminti că păsările migratoare urmau aceeaşi rută ca să ajungă de la un continent la altul. Ceva mai mare decât o rândunică, am identificat-o ca fiind o codobatură, când, total epuizată, ateriza pe capul cârmaciului. A refuzat firimiturile de pâine şi apa pe care i le-am dat, dar, mai târziu, sări în faţă, de-a lungul copastiei şi se instală într-un locşor adăpostit, în paravanul despărţitor de la cuşeta lui Trondur. În după amiaza următoare plecă, urmându-şi calea. L-am tachinat pe Trondur, acuzându-l că a mâncat-o, pe la miezul nopţii. Călătoria micuţei codobature se desfăşura de-a lungul vechilor căi urmate de păsările migratoare, ceea ce putea constitui on alt indiciu

pentru marinarii medievali că, la vest de Islanda, se întindea uscatul. Dar, asemenea dovexi trebuiau considerate cu multă atenţie. Stoluri de păsări migratoare, zburând sus, în înaltul cerului, primăvara şi toamna, indicau navigatorilor direcţia pământului îndepărtat. Pentru a interpreta corect aceste semne erau necesare, însă, cunoştinţe speciale. Observatorii de pe nave trebuiau să ştie câte ceva despre obiceiul anumitor păsări, apoi cât de departe şi ce cale directă urmau în migraţiile lor. Noi, cei de pe *Brendan*, am fost martorii unui exemplu privind cunoaşterea obiceiurilor păsărilor. În iulie trecut, ori de câte ori vedeam furtunării zburând deasupra mării, ştiam că ne aflăm aproape de uscat. Acum însă, am observat stoluri de furtunări zburând la mai mult de o sută de mile depărtare de ţărmul cel mai apropiat. În mai, păsările căutau, în lung şi-n lat, la mari distanţe, hrana, pe când în iunie şi iulie, fiind legate de locurile unde au clocit ouăle, îşi restrângeau vânatul la zone apropiate de cuiburi. De astfel de cunoştinţe putea depinde succesul sau insuccesul unei călătorii de explorare.

Pentru siguranţa noastră încercam să raportez, zilnic, poziţia lui *Brendan*, staţiilor de radio de pe ţărm, care transmiteau informaţia mai departe Gărzii de coastă. Aşa că, ori de câte ori cerul era senin, luam sextantul şi calculam poziţia. Pentru a stabili direcţia exista o singură lege de aur: navighează spre vest, întotdeauna spre vest. Cu schimbarea vântului, ne modificam şi noi direcţia ca să ne îndreptăm, cât puteam mai mult, spre vest. Dacă vântul bătea din provă, atunci ne întorceam spre nord sau sud, deplasându-ne către cel mai convenabil unghi pentru noi, de 90° (faţă de direcţia vântului), până când vântul se schimba din nou. Calculele derivei şi efectul curentului oceanului erau inexacte. Apreciam deriva lui *Brendan* din ochi, privind doar unghiul format de parâma de siguranţă şi mersul navei, care putea să fie cam de 30°, iar viteza şi distanţa parcursă trebuiau mai mult presupuse. Când vântul abia adia, *Brendan*, fiind şi foarte încărcată, se mişca prea încet pentru ca lochul să poată acţiona, astfel încât citirea era adesea cam 40% incorectă. Printr-o simplă experienţă, ajunsesem la concluzia că era la fel de exact dacă aruncam în apă, la provă, o bucată de lemn şi măsurăm timpul până când ajungea la cârmă.

Vineri 13 s-a dovedit a fi ziua când am realizat înaintarea cea mai bună. O briză, de forţa 3 sau 4, a. împins-o pe *Brendan* 60 de mile

şi, pentru că vântul nu mai sufla de la nord, ci dinspre est, am observat, imediat, o creştere a temperaturii. La prânz am mâncat o cantitate imensă de iahnie de fasole cu cârnaţi afumaţi, după ce „Boots 4 i-a curăţat de stratul verzui de mucegai.

— Hai să-încercăm vopseaua noastră, i-am sugerat lui George, cum leneveam cu burta plină, întrebându-mă ce aş putea face ca să animez atmosfera.

Ni se dăduseră câteva flacoane cu pudră de colorant, ca s-o folosim în caz de pericol. Teoretic, trebuia să arunci pudra în apă acolo unde ar fi vizibilă pentru un avion plecat în căutare.

— Va colora apa în portocaliu, citi George, cu glas tare, pe eticheta flaconului. Deşurubă capsula şi vărsă pudra din flacon peste bord. Apa deveni, pe dată, verde.

— Nu-i o culoare de prea mare folos într-un ocean verde!

— Poate că fabricantul era daltonist, comentă Arthur.

— Sau poate produsul lui nu lucrează prea bine într-o apă îngheţată, am adăugat eu.

Totuşi, cinci minute mai târziu, George se transformă într-o spectaculoasă pată galbenă. O parte din pudră fusese purtată de vânt înapoi şi se fixase pe el. Tot restul zilei arătă ca un soi ciudat de leopard.

Dimineaţa următoare ne aduse prima piedică adevărată din acest al doilea stagiu al călătoriei noastre: maşina de gătit, cu petrol, se răzvrăti şi refuză să se aprindă. Niciunul din ochiuri nu mai funcţiona. Era ceva cu totul neaşteptat. În sezonul precedent, maşina a funcţionat perfect. Am scos o cutie cu piese de rezervă şi m-am apucat să desfac maşina şi să le montez. Dar am constatat că cele mai multe dintre acestea nu funcţionau. Se vede că cineva, la fabrică, ambalase, din greşeală, piese de rezervă defecte! La prima vedere părea, desigur, enervant, dar, dacă nu le puteam repara, ştiam prea bine că va fi pentru noi o lovitură foarte grea. Petrolul era singura noastră sursă de căldură. Dacă maşina nu funcţiona aveam să rămânem fără hrană şi băuturi calde, într-o perioadă când o masă caldă era foarte importantă ca echipajul să fie eficient. Bineînţeles că puteam naviga mai departe, consumând numai provizii reci, dar o asemenea perspectivă era cât se poate de sumbră. Până şi eschimoşii se bizuiau pe mâncare caldă în timpul călătoriilor lungi, iar noi aveam încă cel puţin 1.500 mile de

parcurs cu o barcă deschisă. După vreo patru ore de lucru aplecat asupra maşinii de gătit am reuşit să aprind unul din focuri, dar pe celălalt nu l-am putut repara niciodată, iar, pentru tot restul călătoriei, am fost perfect conştient cât de mult depindem de această flacără albăstruie.

După acea spectaculoasă desfăşurare de lumini nordice, vremea începu să se schimbe şi să fie ca în nordul îndepărtat. Vântul sufla din sud-vest şi aduna în faţa noastră nori grei, ameninţători. *Brendan* se opri şi apoi o apucă lateral, spre nord, sub un cer înnourat şi o burniţă continuă. Hula neprietenoasă ridica apele, iar crestele valurilor se împrăştiau peste bord. Trondur ne vorbi despre apa din santină, care acum se mişca şi plescăia sub sacul lui de dormit, lângă provă.

— Aud apa, spuse, dar nu s-a udat… încă.

El se disira prinzând pescăruşi mici, care zburau în siajul nostru. Aceştia se lăsau în apă, apucau undita, luând-o chiar în sus cu ei, dar ciocurile lor fiind prea mici pentru cârlig, Trondur reuşea arareori să prindă şi să atârne încă o victimă în depozitul de păsări de la pupă.

— Există vreun neam de pescăruş din care să nu fi mâncat?

Rămase o clipă pe gânduri.

— Eschimoşii prind două, trei, piuă la o sută de alea. Le pun înăuntrul unei morse moarte, lăsându-le acolo câteva săptămâni, apoi le scot şi le mănâncă, Asta n-am încercat. Nu ştiu dacă e prea bun, spuse el.

16 mai, ziua Sf. Brendan a fost ultima cu vreme „normală”: cer acoperit cu nori negri, din când în când ploi torenţiale, pe punctul de a deveni zloată. Iată un contrast izbitor faţă de aceeaşi zi din anul precedent, când era cu câteva grade mai cald şi aşteptam, în Golful Brandon, după plecarea din Kerry. Acum, în 1977. În mijlocul Mării Groenlandei, mult mai relaxaţi şi mai experimentaţi, am – închinat câte un pahar de whisky irlandez în cinstea sfântului, de două ori, o dată înaintea prânzului şi a doua oară după masă, când vântul s-a schimbat brusc, bătând dinspre nord-est, împingându-ne, uşurel, în direcţia bună.

— Ah. se plânse… Boots”, când se aplecă peste copastie pentru a-şi muia gamela în apă, să o spele. După cum se arată, cred că ne apropiem curând de gheţari.

— E rece, nu-i aşa? l-am întrebat.

— Te-ngheaţă, al dracului, declară el. A-şi vrea să mă gândesc ce s-ar întâmpla dacă aş cădea în apa asta. Şi aici plouă tot atât de mult ca în Irlanda, dar este o diferenţă: dacă atingi, pe frigul ăsta, un metal, te dă gata.

Toată ziulica, ploaia nu a încetat şi, în ciuda îmbunătăţirii aduse adăpostului de locuit, apa pătrundea în el. O baltă de toată frumuseţea se formă lângă cuşeta lui „Boots". Fiecare mişcare a bărcii făcea să se prelingă câte o şuviţă de apă pe capul lui.

Puţin înainte de miezul nopţii, din ceaţa întunecată din spatele nostru, se proiectă nava de patrulare *Thor*. Ca urmare a instrucţiunilor lui Petur Sigurdsson, parcursese atâta drum pentru a controla aparatul nostru de radio pe ultrascurte de aviaţie, care nu dădea semnalul potrivit. Cum de reuşise *Thor* să ne găsească, în beznă şi pe astfel de valuri n-am fost în stare să pricep niciodată, părea aproape miraculos! A trebuit să ajungă la vreo şase mile de noi, ca radarul să ne poată detecta. Era exact ca şi cum ai fi găsit acul în carul cu fân. După o oră, în care am încercat radioul prin transmisii între cele două ambarcaţii, *Thor* dispăru în beznă. Depăşise cu mult raza de patrulare normală şi ştiam că, de acum înainte, *Brendan* ieşise din apele Islandei şi, deci, de sub protecţia Gărzii ei de coastă, care ne-ar fi venit, totuşi, în ajutor, dacă s-ar fi ivit un mare pericol. În faţa noastră se întindea coasta bântuită de vânturi a Groenlandei. La acea latitudine, singurele suflete vii care se aflau permanent acolo era grupul de meteorologi de la mica staţie Tingmiarmuir. În timpul ultimilor ani, gheţarii deveniseră din ce în ce mai periculoşi, încât, până chiar şi eschimoşii din Groenlanda de est, care altă dată vânau de-a lungul coastei, părăsiseră regiunea, socotind-o prea neospitalieră.

Vremea a continuat să se înrăutăţească, mărind şi mai mult sentimentul meu de îngrijorare. Ziua următoare începu cu ceaţă, negură şi burniţă, iar barometrul scăzu rapid. Un vânt urâcios, dinspre sud-est, ne preveni că se apropiau intemperiile. George şi cu mine ne-am pregătit. Am luat o prelată şi am acoperit mijlocul bărcii, întinzând-o cât am putut mai bine. Am folosit apoi două vâsle ca stâlpi orizontali ai unui cort, cu spaţiu dedesubt atât de mare încât să poată pătrunde un om, dacă ar fi trebuit să acţioneze pompele de santină. Călugării irlandezi duceau cu ei corturi din piele şi piei separate şi este de presupus că şi-au instalat adăposturi similare, pentru a îndepărta

valurile brizante, căci altfel, pe o furtună severă, bărcile lor s-ar fi umplut cu apă şi ar fi fost scufundate.

Pe la prânz, lipsa noastră de bord liber devenea, în mod evident periculoasă. *Brendan* era atât de tare încărcată pentru lunga noastră călătorie directă spre America, încât, pe măsură ce vântul şi valurile creşteau, începu să se aplece într-o parte şi să ia apă. Pompatul apei din santină constituia o adevărată corvoadă şi, când echipa de veghe s-a schimbat, Arthur şi cu George s-au târât în faţă, la provă, ca să reducă velatura, au înfăşurat partea de jos a velei mari şi au legat sacheţi terţarolelor. Apoi, am mâncat o tocană fierbinte cu cârnaţi.

Renunţasem la orice încercare de a naviga spre vest. Vântul, fiind prea puternic pentru *Brendan*, nu ne mai rămânea nimic altceva de făcut decât să fugim de el. Verificând, după hărţi, constatam că eram purtaţi mai la nord decât plănuisem. Într-un fel, ne aflam imobilizaţi tot aşa cum fusesem şi la Tiree, în Hebride. Acum, însă, la o scară uriaşă. La 90 de mile înaintea lui *Brendan* se întindea banchiza de gheaţă, de pe coasta de est a Groenlandei. De acolo, marginea se îndrepta spre nord şi apoi se curba spre est, trecând înapoi spre Islanda, aşa că ne vedeam împinşi spre o mare de gheaţă. Pentru moment nu exista nicio oprelişte? apele din jur erau libere, Dar, după o zi sau două de furtună, *Brendan* ar fi ajuns între gheţari. Iată o perspectivă care nu ne putea face plăcere, dar n-aveam încotro, atât timp cât vremea proastă dura.

Nu eram numai noi victimele vânturilor puternice. Încă o pasăre migratoare ateriză pe *Brendan*. De data asta, o mică fâsă, cu pene albe şi cafenii, urmându-şi lunga-i cale spre un adăpost de vară, în Groenlanda. Probabil că vânturile mari o vlăguiseră, căci vietatea căzu extenuată pe o velă, alunecă şi rămase, tremurând, pe acoperişul cabinei. Era prea istovită pentru a putea protesta, atunci când George o luă din bătaia vântului, ca să-şi recapete forţele. Mai apoi simţindu-se în formă, prinse a ţopăi în mod curios în jurul cârmei, se cocoţă pe capul lui George, pentru scurt timp, clar apoi, circumspectă faţă de oameni se hotărî să-şi petreacă noaptea pe un colac de frânghie aflat deasupra adăpostului. Rămase acolo toată noaptea iar cârmaciul o vedea balansându-se şi săltând, după cum se legăna barca, netulburată de loviturile şi zgomotul velei mari, chiar deasupra capului ei. Micuţa formă pufoasă a fost o tovărăşie plăcută, în singurătatea întunecată a

veghii de noapte. Dar vântul şi frigul s-au dovedit prea puternice pentru biata făptură. În zori, am găsit-o ţeapănă, rece, fără viaţă.

Următorul nostru contact prin radio a fost încurajator. Transmisia mea la Reykjavík fusese receptată şi primisem răspuns de la staţia de coastă de la Prins Christianssund, de pe capul de sud al Groenlandei. Acesta este un avanpost singuratic, la câteva mile numai de Cape Farewell şi se ocupă de radioemisiunile pentru navele care dublează Capul, aşa că *Brendan* se afla acum, în privinţa radioemisiei şi recepţiei, la jumătatea spaţiului între Islanda şi Groenlanda. Vremea ne-a îngăduit, de asemenea, un scurt respiro. Vântul se muiase, deşi lăsase în urmă o mare agitată. Am fost în stare să ne pregătim o masă caldă. Când mă îndreptam spre maşina de gătit, „Boots" strigă din cabină:

— Ai grijă de aparatul de fotografiat!

Mi-am închipuit că vorbea în somn, căci, ca de obicei, stătea cuibărit în sacul lui de dormit.

— Ai grijă de aparatul de fotografiat Lstrigă el din nou.

M-am oprit, locului, uimit.

— Ce vrei să spui? l-am întrebat.

— Este în maşina de gătit.

— Ce? Nu puteam crede că se trezise cum trebuie. Ce-ai spus?

— În maşină, repetă el, ca şi cum era locul cel mai obişnuit de pe lume în care se putea ţine un aparat de fotografiat.

Şi, într-un fel, era. Am ridicat capacul; în despărţitura pentru zarzavaturi se afla preţiosul aparat, uscat şi bine păstrat, doar poate mirosind puţintel a ceapă. De atunci, nimeni nu mai punea ceainicul la fiert sau vreo tigaie pe maşină, fără să controleze, mai întâi, dacă aceasta nu conţinea echipamentul fotografului nostru.

În curând, pentru a treia oară în trei zile, vântul se întoarse contra noastră. Odată cu scăderea barometrului, starea sufletească ni se înrăutăţi. De trei zile nu făceam altceva decât să ne învârtim în cerc, străbătând aceeaşi porţiune din ocean, fără a realiza niciun progres. Era foarte descurajant. Ploaia constantă contribuia ca apele Atlanticului să aibă o înfăţişare mereu ostilă. Talazurile imense, la drept vorbind, erau impresionante. Veneau, asemenea unor dealuri de apă, în marş, purtate unele peste altele de vânt, împinse în contra curentului principal al oceanului, adevărate monumente grandioase

ale forţelor naturii; privite, însă, de pe mica noastră ambarcaţie deschisă nu puteau decât să ne deprime. Era greu să-ţi dai seama de înălţimea lor. Când *Brendan* se cufunda între două valuri, acestea erau cu mult mai înalte decât arborele mare. Întreaga masă a valului se mişca în sus şi în jos, învăluindu-ne, devenind ca şi cerul – mediul imediat înconjurător. Când vorbeam cu George, care se afla la cârmă, mă străpăcea să văd o mare avalanşă de apă înălţându-se şi coborându-se în spatele şi deasupra capului, lui, foarte aproape, gata, gata să se prăvălească peste el. Şuviţele de păr i se răsuceau peste faţă, zidul de apă se îndrepta spre barcă, apoi capul lui George începea să se ridice, pe măsură ce *Brendan* se înălţa purtată de valuri. Dintr-odată, apărea linia orizontului, priveliştea neprie. tenoasă a talazurilor Atlanticului ce se desfăşurau în faţa noastră, mânându-se unul după altul, spre Groenlanda, mai înainte ca *Brendan* să se cufunde din nou în –, valea dintre două creste, iar apa cenuşiu albăstruie să ne zăgăzuiască.

La ora 6 şi 20, în dimineaţa zilei de 20 mai, am prins un slab semnal de la Prins Christianssund; dădea buletinul meteorologic de care mă temeam; ne aştepta o furtună din sud-vest, de forţa 8, ridicându-se până la 9, cu o viteză de aproximativ 45 de mile pe oră, exact din direcţia; în care ne îndreptam. Dar nu era nevoie de această prevenire. Înfăţişarea hidoasă a norilor din faţa noastră era suficientă pentru a ne aştepta la o vreme proastă. În mai puţin de o oră, ne luptam să terţarolăm vela mare, mai apoi să o coborâm cu totul şi să o legăm. Numai mica velă-provă rămăsese sus, pentru a ne purta în direcţia vântului şi a-i da cârmaciului o şansă să manevreze barca printre valurile tot mai mari, care începuseră să se spargă şi să se prăvălească în jurul nostru. Chiar dacă strânsesem vela mare, nu fusesem destul de precauţi cât ar fi trebuit. Ancora grea plutitoare de furtună ar fi trebuit să fie ridicată mai devreme, acum presiunea apei o blocase, li-l 238

pind-o de cocă. De fiecare dată când barca se apleca într-o parte, din cauza vântului, marginea ancorei se cufunda în apă şi, ca un plug, tăia parcă o mare bucată din ocean care trecea peste copastie şi se revărsa în santină. În zece minute, apa dinăuntrul bărcii ajunsese deasupra nivelului scândurilor paiolului, iar George şi cu mine, fiind de serviciu, ne dădeam seama că *Brendan* devenea din ce în ce mai grea.

Încărcarea era periculoasă, pentru că barca nu se mai ridica cum trebuie, odată cu valurile, iar apa o purta de colo, colo dezechilibrând-o. A degaja ancora de furtună constituia o corvoadă zilnică, tipică. George şi cu mine ne-am târât, pe brânci, în faţă. Curelele cu care era legată se întăriseră, din cauza presiunii imense a apei, iar nodurile se împotriveau eforturilor noastre de a le desface cu ajutorul cavilei de matisit. Apa continua să pătrundă, cu fiecare mişcare a cocii. George îşi scoase cuţitul şi tăie curelele, în timp ce eu ţineam ancora de furtună să nu o ia valurile. Cu multă stângăcie şi împleticindu-ne în hainele noastre greoaie, am tras, cu forţă, în barcă, ancora. Alunecam şi era foarte periculos. Ştiam că cel mai mic pas greşit ne-ar fi putut face să cădem peste bord fără posibilitate de supravieţuire, în acele ape îngheţate. Am tras, apoi, cu putere, prelata la loc, pentru a îndepărta valurile brizante care loveau copastia. După zece minute de pompat, nivelul apei în santină ajunsese, din nou, la limita normală.

Era acum timpul să filăm gârlinele înnădite de la pupă, pentru a încetini deriva navei. Mă temeam că *Brendan* ar putea să se răstoarne, sau să se întoarcă, dacă aluneca prea repede pe faţa valului. În cele din urmă am pus ulei de balenă în sac, l-am găurit, şi l-am legat la pupă. Dâra de ulei, lăsată în siajul nostru, domoli parţial pericolul crestelor îndreptate spre spatele bărcii, dar era mai important ca timonierul să poată ţine nava în direcţia în care bătea vântul, şi în continuarea dârei de ulei, care numai astfel putea fi de o oarecare utilitate. Fiecare val balansa mica noastră ambarcaţie, schimbându-i direcţia şi scoţând-o de sub control, ameninţând să facă o ambardee şi să se răstoarne, până când velinele parâmei, târâte prin apă, s-au întins ca o coardă – cu o plesnitură care a cutremurat instalaţia de la cârmă – şi au modificat complet mersul navei, orientând-o în direcţia bună. Privind înapoi, spre pupă, se putea vedea teribila solicitare a parâmelor, sfâşiind, în sensul strict al cuvântului, suprafaţa mării sub presiunea tracţiunii, bura pulverizată ridicându-se din ele ca un fum. Aşa ne-am luptat cu vântul năprasnic şi, în următoarele cinci ore –, am. pierdut prosteşte fiecare milă greu cucerită în ziua precedentă. Şi nu se întrezărea deloc sfârşitul furtunii.

Arthur îşi terminase serviciul şi dormea în adăpostul principal, când a avut loc prima inundaţie. George era la cârmă. Cât despre mine, stăteam încovoiat sub prelata din faţă, pompând de zor apa din santină.

Am simţit cum, încetişor, *Brendan* începe să se aplece în faţă, prova lăsându-se continuu. Barca părea că rămâne aşa înclinată, formând un unghi ciudat. M-am gândit că nu-i normal, deoarece, de obicei, îşi revenea mult mai repede, în poziţia orizontală. Apoi, George urlă:

— Pompează, pompează cât poţi mai repede! şi am auzit o răbufnire a apei de-a lungul bărcii.

Brendan se zvârcolea ca un peşte prins în undiţă, dar, mai apoi, începu să-şi revină la poziţia orizontală. Apa bolborosea şi ţâşnea de sub scândurile paiolului pe care stăteam. Am dublat, frenetic, viteza pompatului şi am deslușit zgomotul produs de pompa lui George, acţionând repede, în santină, lângă cârmă. Apăru şi Trondur din adăpost, se târî spre pompa de la mijlocul tribordului şi ne ajută să golim barca. Când am reuşit să controlăm nivelul apei m-am întors şi m-am uitat în adăpost.

Acolo l-am văzut pe Arthur, stând jos, cu o mutră deznădăjduită. În jurul lui numai veşminte îmbibate de apă, sacul de dormit îi era ud leoarcă, iar părul, de asemenea, ud, lipit de cap.

— Mă tem că jumătate din adăpost este inundat, iar aparatele mele de fotografiat au fost complet udate, spuse el.

— Un val mare s-a spart de pupă şi s-a răspândit de-a lungul bărcii, pătrunzând în partea din spate a adăpostului şi revărsându-se peste capul lui, îmi explică George.

— A udat aparatele de radio? am întrebat, plin de îngrijorare.

— Nu cred, răspunse Arthur, deşi sunt pline de spumă.

Mi-am scos impermeabilul, m-am târât în adăpost şi am şters, cu grijă, aparatele de radio, cu o cârpă uscată. Apoi am încercat să văd dacă funcţionează. Spre marea mea uşurare, aparatele mergeau. L-am sfătuit pe Arthur să şteargă, cât poate mai bine, bălţile de apă formate.

— Există un sac de dormit în plus, pe care-l folosea Edan. Între timp, am să pun nişte pungi de plastic în jurul aparatelor de radio, ca să mă asigur, în cazul în care am mai primi un alt val ele apă peste pupă.

Am avut noroc că am procedat aşa. Când echipa de cart s-a schimbat, George şi cu mine ne-am scos impermeabilele, ne-am târât înăuntru şi ne-am întins pe sacii noştri de dormit. Trondur şi Arthur au preluat serviciul şi, timp de 20 de minute, au purtat-o cu grijă pe *Brendan* pe valuri.

George şi cu mine nici nu adormisem bine, când, dintr-odată, se auzi un fel de muget, o detunătură, urmată de o prăbuşire, apoi o perdea de apă se revărsă, asemenea unei cascade, în cabină, măturăapărătoarea din spate şi se izbi de banchetă, lovind cu atât a putere, încât apa se răspândi peste căptuşeala acoperişului adăpostului. Apa era de gheaţă, direct din curentul din estul Groenlandei. Sub sacii de dormit, pieile de oaie, care ne serveau ca saltele, pluteau în balta de pe podea. Un moment mai târziu am simţit un şoc care ne-a îngheţat: apa pătrunsese prin sacii de dormit.

Pompează! Repede! Pompează! strigă cineva.

George se strecură afară din sacul de dormit şi ieşi repede, din adăpost, neîmbrăcat, dar, dintr-o mişcare, îşi luă costumul de imerssiune care atârna pe cadrul de la cârmă, îl îmbrăcă şi sări, mai departe, în faţă, spre pompele de la santină, La cârmă, Arthur se lupta, desperat, cu rama de guvernare, încercând să o ţină pe *Brendan* în direcţia valurilor. Trondur, în impermeabilul lui lucios, trăgea apărătoarea de pe maşina de gătit, pregătindu-se să scoată apa şi, cum nu avu la îndemână un ghiordel, se înarma cu cea mai mare cratiţă.

Cu apa până la glezne, acolo, în cabină, m-am uitat repede în jurul meu să văd ce aş putea salva din potop. Tot echipamentul nostru era îmbibat. O carte plutea, singuratică, de-a curmezişul podelei, iar sacii de dormit păreau nişte cadavre pe jumătate înecate. Apa se răspândise peste tot. Am notat repede ultima noastră poziţie, am rupt foaia din carnet şi am vârât-o în buzunar. Dacă *Brendan* se umplea cu apă şi se scufunda, singura noastră şansă era să emitem un „MAYDAY” **14**, indicând poziţia exactă. Am pus micul aparat de emisiune pe ultra scurte, bateriile suplimentare şi microfonul într-un săculeţ, pe care l-am aşezat la îndemână, apoi m-am îmbrăcat şi eu cu costumul de-imersiune şi am plecat în faţă, să-l ajut pe George, care trăgea la pompa de la mijloc. Trecând pe lângă Trondur, am putut vedea ce mizerie era în zona de la cârmă Cufundai până la genunchi, scotea continuu apa, pe când în jurul fui pluteau borcane, căni, cratiţe, cizme şi tot felul de cârpo ude. Ne aflam într-o situaţie cu totul primejdioasă.

---

[14] Semnal internațional radio-telefonic, folosit de nave și avioane, în caz de pericol (n. t).

Am pompat mereu. Deşi George şi cu mine trăgeam 1 zor, reuşeam să aruncăm înapoi, în ocean, doar ţâşnh). – anemice de apă. Cum trudeam aşa, sub prelată, încovoia şi, în bezna plină de umezeală, mi-am dat parcă şi mai bine seama de înaintarea noastră anevoioasă. *Brendan* zăcea aproape ţintuită, într-o stare de inerţie, în timp ce ap., dinăuntru se învârtea într-o parte şi-n alta, prevestite; n de rele. Eram atât de cufundaţi în ocean, încât şi valurm mici treceau peste noi, adăugând încă şi mai multă apă în santină. Ne aflam într-o cursă în contra ritmului nebun al mării. În timp ce pompam în disperare, mă întrebam dacă nu cumva ne mai aştepta un alt val gata să se spargă şi să umple barca. Şi, atunci, vom mai putea rămâne h. suprafaţă? Şi în ce loc pustiu se iscase această situa *4 primejdioasă, la jumătatea distanţei între Islanda şi Groenlanda! Timpul de supravieţuire în aceste ape îngheţai e era de vreo 5 minute, dacă nu şi mai puţin.

Am continuat pompatul. O privire, printr-o plesnitură din prelată, ne-a dezvăluit cauza situaţiei grele în care ne aflam. Întreaga forţă a Atlanticului se dezlănţuise. Biciuite de furtună, gonind din Groenlanda, talazurile se izbeau cu turle sălbatică. Mişcarea principală o formau loviturile continue ale valurilor dinspre sud-vest, rostogolindu-şi. pitele într-o avalanşă de spumă. Cât putea să cuprindă chiul, suprafaţa oceanului era toată brăzdată de spuma purtată de furtună. Ici şi colo, valuri laterale alunecau d. – a curmezişul direcţiei valului principal, ciocnindu-se. Când se întâlneau, explodau ca şi cum ar fi căzut obuze. Priveliştea era înspăimântătoare.

Pompam, pompam în continuare. Ne-au trebuit 45 de minute de muncă fără întrerupere pentru a reduce apa în barcă la un nivel normal şi a o uşura pe *Brendan*. Din punctul de vedere al structurii, *Brendan* părea mai tare ca oricând. Cadrul de guvernare se afla la locul lui, iar cusăturile rezistaseră. Era uşor de văzut unde lovise valul. Apa pătrunsese prin partea neprotejată a bărcii, prin spaţiul deschis de lângă rama de guvernare. Drept în calea valului se afla maşina de gătit. Primise din plin primul şoc. O parte era complet turtită, balamaua fusese smulsă şi niturile rupte de forţa loviturii.

Scena din interiorul cabinei era jalnică. Tot ceea ce se afla pe jos, adică cea mai mare parte a echipamentului nostru, era muiat în apă, în mijlocul foii de plastic care acoperea partea de locuit. Am deschis clapa din faţă, de sub prelata centrală, şi i-am înmânat lui George, una câte

una, rogoj inele ude, sacii de dormit plini de apă, pieile de oaie îmbibate, haine muiate. Toate erau suprasaturate de apă sărată, îngheţată. Numai aparatele de radio şi echipamentul, cocoţate deasupra duşumelei, fuseseră salvate, împreună cu sacii, cu obiectele noastre personale, care, din fericire, îşi păstraseră impermeabilitatea. Cel puţin hainele de rezervă erau uscate!

— George, dârdâind de frig, reuşi, în fine, să-şi pună un yeşmânt potrivit.

— Pe cinstea mea, murmură, în timp ce se străduia să tragă pe el un sveter. Sper că teoria ta este justă şi că temperatura corpurilor noastre va usca sacii de dormit. Nu-mi închipui că aş putea rămâne la fel de ud pentru restul călătoriei.

De îndată ce adăpostul a fost eliberat de toate obiectele, am căutat să scap de apa de pe podea, ştergând bălţile şi dând găuri de scurgere, cu un cuţit, în plasticul de pe jos. După o jumătate de oră de muncă, era evident că n-aveam altceva de făcut decât să ne mulţumim cu umezeala strălucitoare din interior. Adăpostul nu putea să devină mai uscat. George îmi dădu înapoi, de sub prelată, tot ce evacuasem, cu excepţia celor trei piei de oaie şi a unui sac de dormit. Acestea erau atât de pline de apă, încât, chiar şi după ce încercasem să le stoarcem, apa curgea şiroaie.

Extenuaţi, George şi cu mine ne-am strecurat în cei doi saci de dormit: pe care îi măi aveam, încercând să nu ne gândim că eram uzi până la piele, iar sacii de dormit jilavi şi reci, se lipeau de noi. Lucrasem aproape 36 de ore, fără a închide un minut ochii.

Bum! Din nou un val mare se prăvăli peste pupă, izbi uşa adăpostului şi năvăli înăuntru, trecând peste faţa mea, aşa cum stăteam, întins, cu capul spre pupă. Am sărit, încercând să salvăm sacii de dormit de revărsarea apei. Dar era prea târziu. Într-o fracţiune de secundă ne găseam, din nou, în situaţia de mai înainte. Pretutindeni numai apă, santina era plină şi cabina scăldată. *Brendan* rămăsese aproape imobilizată în faţa valurilor care se spărgeau, iar George şi cu mine umblam, cu greu, prin apa ca de gheaţă care ne pătrundea prin ciorapi.

Ne-am întors din nou la pompe, unde am tras vreo oră, sperând, în tăcere, că un alt val nu avea să se mai abată asupra noastră, mărind şi mai mult stricăciunile, în timp ce *Brendan* era handicapată, ne-am

apucat să scoatem iar lucrurile din cabină, să stoarcem obiectele ude, să ştergem şi să punem la loc fiecare lucru. Am deschis radioul. Am rămas, pentru o clipă, cu suflarea tăiată, aparâtul era mort, dar, apoi, mi-am dat seama că, în învălmăşeala care se produsese, fusese dereglat. De îndată ce l-am pus la punct, am căutat să stabilesc o legătură şi să raportez poziţia noastră în caz de dezastru. Dar nimeni nu ne asculta. Ne aflam la prea mare depărtare de orice cale de navigaţie şi cu radioul udat de valurile care treceau în continuu peste antenă. Mă gândeam că era foarte îndoielnic să putem emite un semnal care să fie recepţionat. Micul aparat de ultrascurte se prezenta şi mai prost. Apa pătrunsese în el. Nu făcea altceva decât să ţăcăne şi să scoată sunete stridente, aşa că l-am închis, pentru a nu se produce vreun scurtcircuit.

— Trebuie să luăm măsuri contra valurilor astea uriaşe, am spus. Ne extenuăm pompând. Nu mai poate merge aşa, în curând cabina va fi de nelocuit!

Băieţii se uitau la mine cu ochi încercănaţi din cauza oboselii constante şi a apei sărate. Vântul lovea catargul şi mişca prelata cu forţă. Valurile nu conteneau să mugească şi să bubuie. O clipă m-am întrebat ce căutam noi patru în această regiune pustie, pe jumătate îngheţată a Atlanticului, înfriguraţi, uzi până la piele, foarte obosiţi şi fără nicio legătură cu lumea exterioară?!

— Propun să folosim o vâslă ca arbore artimon, le-am spus. Ridicaţi o velă strai, lăsaţi o ancoră de furtună, aşa încât să ne menţinem cu prova în valuri. Riscăm, atunci când tragem prelata pentru a lua vâsla, să fim prinşi de un val şi apa să năvălească înăuntru, apoi ar fi o manevră periculoasă să încercăm să întoarcem barca, căci s-ar putea să se încline transversal. Pescarii din Aran, pe vreme rea, ţin piept vântului, folosind plasele pentru prins somoni ca ancore plutitoare de furtună.

Am văzut că Trondur se uita plin de îndoială şi l-am întrebat:

— Ce crezi?

Dintre noi toţi el avea cea mai mare experienţă pe aceste ape, ale nordului.

— Ce facem acum e bine, spuse el. De preferat ca *Brendan* să fie în poziţia asta faţă de valuri. Poate să se mişte cu ele; şi îşi răsuci mâinile, imitând-o pe *Brendan* mergând în zigzag, pe valurile brizante.

Dacă avem o ancoră în apă, *Brendan* nu se mai poate mişca, continuă Trondur. Când un val mare loveşte prova, cred că prelata se rupe şi atunci multă apă în barcă. Apa la pupa lui *Brendan* nu-i o problemă. Apa la pravă cred că-i problemă mare. Acum trebuie să oprim apa la pupă şi în cabină.

Dar cum? Aveam nevoie să închidem spaţiul mare dintre cabină şi locul cârmaciului. Chiar dacă am tăia o velă şi am transforma-o în apărătoare, sau am folosi unele din prelatele din faţă, ceea ce ar fi mai greu, mă îndoiesc că vor rezista la presiune, dacă le montăm peste spaţiul gol. Ne trebuie ceva foarte rezistent şi care ar* putea fi ridicat imediat în furia furtunii.

Dintr-odată m-am luminat. Pieile! Sub podeaua cabinei se afla o piele de bou, mai erau şi câteva bucăţi mai mici. Le aveam de rezervă pentru cârpituri, dacă *Brendan* ar fi suferit vreo plesnitură sau vreo tăietură, prin care să se infiltreze apă. Acum le puteam folosi pentru apărarea noastră. În aceeaşi clipă, mi-am amintit, perfect, o ilustraţie, pe care o văzusem într-o enciclopedie despre armata romană – „Testudo", broasca ţestoasă la adăpostul căreia legionarii romani înaintau înspre întăriturile unei cetăţi. Ţineau scuturi de piele deasupra capetelor, pentru a respinge săgeţile trimise de cei atacaţi. De ce oare nu mi-a venit în minte mai înainte?

Pentru a treia oară am evacuat conţinutul cabinei, am smuls foaia de plastic de pe jos, cu o pârâitură, şi am scos pieile.

— Adu-mi nişte curele, vreau să leg pieile împreună, l-am spus lui George. Acesta se târî în faţă. Am scos pieile din cabină. Erau rigide şi greu de manevrat în frig. Cu atât mai bine, m-am gândit, vor fi ca nişte armuri.

I-am făcut repede un semn lui Trondur, arătându-i ce era necesar. Şi-a dat seama, imediat, iar pe figura lui a apărut o expresie de aprobare.

L-am văzut apoi cu cuţitul în mână, mergând pe brânci pe partea neprotejată dinspre pupă, unde valurile spălau puntea. Era un loc foarte periculos, dar numai acolo se putea lucra bine. Cu o mână seţ mea de stinghie, iar cu cealaltă lucra la pieile pe care i le dădeam. Din când în când, mugetul unui val brizant care se apropia îl prevenea că trebuia să-şi lase lucrul şi să se apuce bine, cu amândouă mâinile, pe când *Brendan* se zguduia şi se clătina, iar creasta valului trecea peste

pupă. În acelaşi timp, Arthur, la cârmă, o ţinea pe *Brendan* cât putea mai neclintită, iar George, balansându-se pe copastie, prindea fiecare bucală de piele ca să nu fie suflată de furtună. Trondur trebuia să dea mai multe găuri de-a lungul marginii pielii, pentru a o putea lega cu curele de altă bucată şi a forma, astfel, chiurasa. Cu puterea şi experienţa mâinilor lui de sculptor, Trondur băga vârful cuţitului prin pielea groasă de vreo 6 mm şi tăia, ca o maşină, găuri perfecte. Era o impresionantă desfăşurare de forţă. Apoi, George trecea curelele de piele prin găuri, prindea colţul bucăţii principale, legând pe deasupra părţile care atârnau.

În mai puţin de 15 minute, treaba fu îndeplinită. Un şorţ de piele acoperea partea cea mai mare a pupei lui *Brendan*, lăsând cârmaciului spaţiu suficient să poată sta drept, toracele proiectându-i-se prin carapace. Bucăţi de piele apărau flancurile.

Bum! Un alt val brizant se izbi de pupă, dar de data asta se ciocni de chiurasa de piele, revărsându-se în Atlantic.

Doar într-un singur loc pătrunsese apa, acolo unde astupasem o gaură din şorţul de piele cu pantalonii mei impermeabili. Forţa loviturii a fost atât de puternică, încât, pantalonii, aruncaţi din gaură, au zburat de-a curmezişul cocpitului, ajungând deasupra unui jgheab plin de apă.

Chiurasa ne-a câştigat, în acea noapte, bătălia. Mai multe valuri puternice, care ar fi putut produce distrugeri la bord, trecură peste *Brendan* se izbiră şi se sparseră de apărătoarele noastre din piele. Numai o neînsemnată cantitate de apă pătrunse în santină şi putu fi uşor pompată, înapoi, în ocean. Aşa cum stătea în deschizătura din platoşa de piele, cârmaciul trecea prin momente foarte grele şi amare, cu faţa la pupă şi manevrând cârmă pentru a putea învinge valurile. Era foarte tare lovit în coaste de marginea ascuţită a chiurasei, în timp ce vântul îi biciuia faţa. Din când în când, valul îl plesnea cu forţă în piept. Guvernarea era atât de anevoioasă, încât niciunul din noi nu putea rămâne mai mult de 10 minute la cârmă. Şi aşa, când termina serviciul, mâinile şi faţa îi erau amorţite din cauza gerului tăios.

Dar strădaniile noastre nu au fost zadarnice. Chiar dacă am pierdut distanţa pe care o realizasem, fiind împinşi înapoi pe unde venisem, am reuşit să supravieţuim primei noastre furtuni majore din Groenlanda. Datorită ingeniozităţii şi abilităţii noastre, *Brendan* s-a

dovedit a fi o ambarcaţie cu calităţi maritime, gata să ţină piept condiţiilor neobişnuite ale acelor ape duşmănoase. Folosisem aceleaşi materiale de bază care fuseseră şi la îndemâna Sf. Brendan şi a călugărilor irlandezi navigatori şi acesta era un motiv de satisfacţie autentică.

11

MAREA GROENLANDEI

În dimineaţa următoare, pe la opt, furtuna slăbise, aşa că puteam să punem ordine în harababura din cocpit, produsă de valurile care se revărsaseră peste bord. Poliţele fuseseră strâmbate, canistrele cu alimente udate. Capacele cutiilor de plastic săriseră, iar conţinutul înota acum în băltoace murdare. Toate brichetele şi chibriturile erau distruse; pentru a putea aprinde maşina de gătit trebuia să ne întoarcem, iarăşi, la chibriturile speciale pentru viaţa pe barcă, care se aprindeau chiar şi când erau ude. Apa mării pătrunsese şi în lămpile cu petrol, încât şi pânza de sârmă din spatele geamului se rupsese. Mănuşi, ciorapi, fulare, pălării, toate erau complet murate şi nu exista altă modalitate de a le usca decât prin căldura corpului. Paginile jurnalului meu de bord, scrise pe o hârtie impermeabilă. fuseseră atâta udate, încât o mare parte din cerneala considerată de neşters dispăruse. A trebuit să zvânt cu o cârpă fiecare pagină. Nu am fost în stare să stabilesc contact cu niciun post de radio de la staţiile de pe coastă. Abia seara, semnalul nostru a fost recepţionat de unul din avioanele care făceau cursa obişnuită între Reykjavík şi Chicago, iar pilotul a transmis cu promptitudine poziţia noastră centrului de control al traficului, care la rândul său, a comunicat Gărzii de coastă că suntem teferi. Cel puţin, astfel, scăpăm de o grijă, căci nu mi-ar fi plăcut ca prietenii din Garda islandeză de coastă să se apuce să ne caute pe baza unei alarme false. Fuseseră minunat de generoşi, oferindu-se s-o urmărească pe *Bredan* şi, la rândul meu, aveam răspunderea să nu-i deranjez în mod inutil.

Vântul căzuse, dar vremea nu se făcuse mai bună. Aveam ploaie, ceaţă, câte o mică perioadă de linişte şi, apoi, iarăşi ploaie. O bună jumătate de zi, vântul ne obligase să mergem spre nord-est şi, uneori, alunecam repede, cu 6 – 7 noduri, câştigând distanţe apreciabile în direcţia bună. Dar, mai apoi, am fost din nou întorşi spre sud şi ne-am văzut forţaţi să ne apropiem încă şi mai mult de marginea gheţii. În tot

acest timp, am tot şters apa, am folosit pompele de santină şi ne-am luptat cu inundaţia.

Este îndoielnic că asemenea condiţii aspre ar fi fost suportate şi de călătorii medievali irlandezi. Cei mai mulţi istorici care au studiat clima Atlanticului de nord între secolele V şi VIII sunt de acord că, adesea, era mult mai cald decât astăzi. Dar ei rămân destul de circumspect în privinţa unor amănunte mai precise. Este uşor să-i înţelegi, căci se ştie prea puţin despre motivele schimbării climei, iar experţii încă strâng dovezi despre ce s-a întâmplat cu adevărat. Autoritatea engleză cea mai de seamă în domeniul istoriei climei, profesorul H.H. Lamb a studiat primele cronici în legătură cu inundaţiile, strângerea recoltei, precum şi alte documente privind schimbările climaterice, „Pe scurt, sunt motive întemeiate de a crede", în i scria el „că au existat perioade, în special între anii '300 şi 500 ai erei noastre, sau poate chiar până în 550 şi apoi, din nou, între 900 şi 1200, ca şi o perioadă mai scurtă, coincizând aproximativ cu secolul al VIII-lea al erei noastre, când s-a observat o mare frecvenţă, anormală, a anticiclonilor la latitudinea de 50 şi, uneori, chiar la latitudini mai înalte, care probabil că au redus frecvenţa furtunilor, creând posibilitatea unor călătorii sigure din Islanda în Groenlanda, în acele timpuri mai mult decât în altele. Totuşi, este evident că schimbările de climă nu au fost destul de puternice pentru a exclude posibilitatea existenţei unor furtuni dezastruoase oricând".

Concluziile profesorului Lamb au fost parţial sprijinite de analiza recentă a unor mostre de gheaţă scoase din centrul calotei glaciare a Groenlandei, de către cercetători danezi şi americani. Straturile orizontale, în aceste părţi centrale, reprezintă căderile anuale de zăpadă, din Groenlanda, pe o perioadă de o mie de ani înapoi. S-a imaginat o tehnică pentru a calcula temperatura respectivă, prin măsurarea cantităţii de izotopi de oxigen greu din fiecare strat. Există evidenţa unor perioade mai calde în istoria Groenlandei, situându-se între anii 650 – 850 ai erei noastre.

O seamă de cercetători au arătat, mai demult, că pe timpul când norvegienii au debarcat în Islanda, iar apoi au plecat să colonizeze Groenlanda, condiţiile climaterice erau mult mai prielnicecălătoriilor transatlantice. Dar au mai existat cel puţin două perioade favorabile, uneori neluate în seamă de istorici: una în secolul al VIII-lea, chiar

înaintea timpului când Diculi scria despre călătoriile irlandezilor în Islanda, şi, o alta, în secolul al VI-lea, mai apropiată de timpul Sf. Brendan. Informaţiile lui Diculi aruncă, de asemenea, o lumină indirectă asupra imaginii mai generale climaterice stabilită de oamenii ele ştiinţă. Diculi declara că, aproximativ prin anul 800 al. erei noastre, călugării irlandezi plecau în călătorii regulate spre Islanda, în februarie, o perioadă a anului pe care navigatorii moderni nu ar recomanda-o ca cea mai bună pentru traversare. Dar în zilele lui Diculi, vântul şi vremea, în februarie, erau indicate pentru călătorii, o dovadă în plus că, la începutul evului mediu, clima nu era aceeaşi că la mijlocul secolului al XXea.

Evident că temperatura aerului în Atlanticul de Nord, la începutul epocii medievale, nu reprezintă singurul factor în problema istoriei climei şi a călătoriilor făcute de irlandezi. Nu se ştie nimic despre ceilalţi factori vitali, ca direcţia vântului sau frecvenţa furtunilor după anotimpuri, în secolele de demult. Se pare, totuşi, că a fost mai puţină gheaţă pe coasta Groenlandei, în cea mai mare parte a acelor vremuri. Navigatorii norvegieni care călătoreau din Islanda spre aşezările din Groenlanda, în primii ani, nu erau excesiv de stânjeniţi de gheţurile Groenlandei. Şi este raţional să presupui că în vremea călătorilor irlandezi, ţinând seama de temperaturile ridicate, gheţurile nu prezentau problemele de azi. Păli Bergthorsson, un meteorolog de la centrul de meteorologie din Islanda, a verificat datele islandeze arătând cum variaţiile în temperaturile de iarnă puteau fi direct legate de cantitatea gheţurilor din jurul Isländer Acum Păli şi colegii lui urmăresc hărţile meteorologice ale Groenlandei pentru *Brendan* şi, ori de câte ori e posibil, ne transmit, prin radio, buletine meteorologice.

O îmbunătăţire a climei din Atlanticul de Nord în evul mediu ar explica de ce „Navigaţio" se referă atât de puţin la vremea proastă din timpul călătoriei epice a Sf. Brendan. Se pare însă că şi barca sfânţului putea fi tulburată de furtuni sau de lipsa vântului, dar, datorită înţelepciunii sale, Brendan şi-a limitat principalele stagii ale călătoriei vara, când vremea era, de obicei, bună de navigat şi a avut, astfel, o singură surpriză proastă.

O indicaţie şi mai curioasă privind posibilitatea debarcării navigatorilor irlandezi în Groenlanda poate fi găsită tot în scrierile norvegienilor. Când aceştia au ajuns prima oară în Groenlanda au

relatat că au dat peste „locuinţe omeneşti, fragmente din bărci de piele, ca şi instrumente de piatră atât în partea de est cât şi în partea de vest a ţării”. Eminentul geograf american, Carl Sauer a fost de părere că acele bărci de piele şi locuinţe din piatră proveneau, mai curând, de la irlandezi decât de la eschimoşi, pentru că, pe atunci, aşa cum dovedesc cercetările, nu existau eschimoşi în Groenlanda de sud. Norvegienii care s-au stabilit în Groenlanda de sud n-au întâlnit niciun eschimos şi nici arheologii nu au găsit în regiune relicve de la eschimoşii din acea vreme. Descoperirile arheologice dovedesc că, atunci când au sosit norvegienii, singurii eschimoşi care locuiau în Groenlanda aparţineau culturii din Dorset, ale cărei urme timpurii se află în nordul ţării. În afară de corturi, singurele locuinţe cunoscute ca fiind folosite de locuitorii din Dorset erau bordeiele subterane, caracteristice, uneori acoperite cu piele. Aceste bordeie, evident nu pot fi considerate ca locuinţe din piatră.

Aşa stând lucrurile, Carl Sauer se întreabă ale cui erau bărcile din piele şi locuinţele din piatră pe care norvegienii le-au găsit în Groenlanda de sud? Desigur că ale irlandezilor, căci asemenea construcţii sunt structuri tipice ridicate ele călugării irlandezi pe toată coasta de vest a Irlandei şi în Hebride. Să fi fost urmele călugărilor refugiaţi prin aceste meleaguri, din Irlanda, când i-au alungat norvegienii? Sau erau lăsate de călugării irlandezi care călătoriseră direct din Feroe sau Hebride în Groenlanda? „Saga” norvegiene nu vorbesc despre dimensiunile sau formele acestor „locuinţe din piatră”. Cu ajutorul experienţei expediţiei *Brendan*, acum se iveşte, însă, un alt aspect: „bărcile din piele” găsite de norvegieni nu par a fi caiacuri ale eschimoşilor, căci pielea din aceste caiacuri nefiind tăbăcită cu scoarţă de stejar ca cea a bărcilor irlandezilor, n-ar fi putut rezista atâta timp. Se prea poate, aşadar, ca bărcile din piele aflate în Groenlanda, înainte de venirea norvegienilor, să fi fost curraghs, cu care irlandezii plecaseră să înfrunte apele oceanului.

Acum, pe când ne străduiam să înaintăm spre coasta Groenlandei, vremea îmi pricinuia o adevărată îngrijorare. Furtunile nu numai că ne siliseră să parcurgem un cerc inutil în mările Groenlandei, dar fusesem împinşi mult mai la nord decât m-aş fi gândit sau aş fi dorit. Pentru a ne îndepărta de Cape Farewell şi banchiza sa, ce se întindea pe o distanţă de 80 de mile, era necesar ca *Brendan* să

meargă spre sud-vest. Dar vânturile neprielnice, care suflau în mod constant, ne împiedicau. Armhotărât, atunci, să riscăm. Aveam să ne apropiem cât mai mult de gheaţă. Acolo, de obicei, vântul suflă paralel cu marginea banchizei şi *Brendan* ar fi putut găsi energia de care avea nevoie. Dar pericolul era evident: dacă ne prindea o furtună dinspre est, *Brendan* ar fi fost minată în banchiză, rămânându-ne o foarte mică şansă ca cineva să mai ajungă până la noi. Petur Sigurdsson, din Garda islandeză de coastă, îmi spusese să nu mă tem de gheaţă.

— Noi o numim „gheaţa prietenoasă", preciză el, făcând din ochi. Vasele de patrulare ale Gărzii de coastă au găsit adesea adăpost, în contra furtunilor, intrând în gheaţă. Acolo, marea este întotdeauna liniştită.

El vorbea, însă, despre vase din oţel, şi nu eram prea sigur că *Brendan*, având o cocă din piele, ar putea să reziste la o ciocnire cu gheţarii.

Nu era necesar să arăt acest pericol echipajului de pe *Brendan*. Băieţii urmăreau pe hartă linia trasată cu creionul, care indica înaintarea noastră zilnică spre coasta Groenlandei. Fiecare îşi tăinuia părerile, dar era limpede că-şi dădea seama de importanţa micilor variaţii în direcţia vântului. Vremea proastă continuă să ne mâhnească toată săptămâna următoare şi începu să-şi ia uiumul Există de piatră atât în partea de est cât şi în partea de vest a ţării". Eminentul geograf american, Carl Sauer a fost de părere că acele bărci de piele şi locuinţe din piatră proveneau, mai curând, de la irlandezi decât de la eschimoşi, pentru că, pe atunci, aşa cum dovedesc cercetările, nu existau eschimoşi în Groenlanda de sud. Norvegienii care s-au stabilit în Groenlanda de sud n-au întâlnit niciun eschimos şi nici arheologii nu au găsit în regiune relicve; de la eschimoşii din acea vreme. Descoperirile arheologice dovedesc că, atunci când au sosit norvegienii, singurii eschimoşi care locuiau în Groenlanda aparţineau culturii din Dorset, ale cărei urme timpurii se află în nordul ţării. În afară de corturi, singurele locuinţe cunoscute ca fiind folosite de locuitorii din Dorset erau bordeiele subterane, caracteristice, uneori acoperite cu piele. Aceste bordeie, evident nu pot fi considerate ca locuinţe din piatră.

Aşa stând lucrurile, Carl Sauer se întreabă ale cui erau bărcile din piele şi locuinţele din piatră pe care norvegienii le-au găsit în

Groenlanda de sud? Desigur că ale irlandezilor, căci asemenea construcţii sunt structuri tipice ridicate de călugării irlandezi pe toată coasta de vest a Irlandei şi în Hebride. Să fi fost urmele călugărilor refugiaţi prin aceste meleaguri, din Irlanda, când i-au alungat norvegienii? Sau erau lăsate de călugării irlandezi care călătoriseră direct din Feroe sau Hebride în Groenlanda? „Saga" norvegiene nu vorbesc despre dimensiunile sau formele acestor „locuinţe din piatră". Cu ajutorul experienţei expediţiei *Brendan* –, acum se iveşte, însă, un alt aspect: „bărcile din piele" găsite de norvegieni nu par a fi caiacuri ale eschimoşilor, căci pielea din aceste caiacuri nefiind tăbăcită cu scoarţă de stejar ca cea a bărcilor irlandezilor, n-ar fi putut rezista atâta timp. Se prea poate, aşadar, ca bărcile din piele aflate în Groenlanda, înainte de venirea norvegienilor, să fi fost curraghs, cu care irlandezii plecaseră să înfrunte apele oceanului.

Acum, pe când ne străduiam să înaintăm spre coasta Groenlandei, vremea îmi pricinuia o adevărată îngrijorare. Furtunile nu numai că ne siliseră să parcurgem un cerc inutil în mările Groenlandei, dar fusesem împinşi mult mai la nord decât m-aş fi gândit sau aş fi dorit. Pentru a ne îndepărta de Cape Farewell şi banchiza sa, ce se întindea pe o distanţă de 80 de mile, era necesar ca *Brendan* să meargă spre sud-vest. Dar vânturile neprielnice, care suflau în mod constant, ne împiedicau. Am* hotărât, atunci, să riscăm. Aveam să ne apropiem cât mai mult de gheaţă. Acolo, de obicei, vântul suflă paralel cu marginea banchizei şi *Brendan* ar fi putut găsi energia de care avea nevoie. Dar pericolul era evident: dacă ne prindea o furtună dinspre est, *Brendan* ar fi fost mânată în banchiză, rămânându-ne o foarte mică şansă ca cineva să mai ajungă până la noi. Petur Sigurdsson, din Garda islandeză de coastă îmi spusese să nu mă tem de gheaţă.

— Noi o numim „gheaţa prietenoasă", preciză el, făcând din ochi. Vasele de patrulare ale Gărzii de coastă au găsit adesea adăpost, în contra furtunilor, intrând în gheaţă. Acolo, marea este întotdeauna liniştită.

El vorbea, însă, despre vase din oţel, şi nu eram prea sigur că *Brendan*, având o cocă din piele, ar putea să reziste la o ciocnire cu gheţarii.

Nu era necesar să arăt acest pericol echipajului de pe *Brendan*. Băieţii urmăreau pe hartă linia trasată cu creionul, care indica

înaintarea noastră zilnică spre coasta Groenlandei. Fiecare îşi tăinuia părerile, dar era limpede că-şi dădea seama de importanţa micilor variaţii în direcţia vântului. Vremea proastă continuă să ne mâhnească toată săptămâna următoare şi începu să-şi ia uiumul Există puţine locuri unde fluctuaţiile zilnice ale vremii pot avea un efect mai mare şi mai imediat asupra echipajului unei bărci deschise decât în astfel de ape. Când ploua, ceea ce se întâmpla de mai multe ori pe zi, ne petreceam timpul, dacă nu eram de veghe, cuibăriţi în adăpost sau sub prelată, încercând, cu răbdare, să zăgăzuim prelingerea apei. Când temperatura aerului oscila sub zero, iar vântul se ridica, îl simţeam asemenea unui şfichi tăios şi ne forţa să ne mărginim la sacii de dormit umezi, deşi se lipeau de noi. Şmecheria consta să tot învârtim sacii cât mai mult posibil, încât partea de jos, unde se aduna apa, să fie periodic întoarsă, având astfel o şansă de uscare. Mormăind, am îngrămădit la un loc hainele care ne mai rămăseseră neudate. Ne învăţasem să păstrăm câteva haine uscate, de rezervă pentru vreun caz special, aşa încât continuam să purtăm veşmintele ude, deşi era o adevărată pedeapsă să tragi pe picior un ciorap leoarcă sau să îmbraci pantalonii umezi ori să-ţi vâri piciorul într-o cizmă de cauciuc ce fusese plină de apă şi să lipăi în ea ducându-te spre cârmă, pe o noapte ploioasă şi rece.

Şi chiar în asemenea condiţii rămăseserăm neaşteptat de veseli, atât timp cât *Brendan* înainta în direcţia bună. Am aranjat velele cu grijă, ne-am cufundat braţele în apa ca de gheaţă să ridicăm ancorele de derivă, şi am orientat cârmă, cu trudă, pentru a ţine exact unghiul de drum corect. Numai când *Brendan* era oprită locului, sau purtată înapoi de vânturile din faţă, ne cuprindea amărăciunea. Toţi ştiam că nu ne rămâne decât să dăm dovadă de o răbdare plină de stoicism, să aşteptăm, să observăm, până când vântul avea să sufle în favoarea noastră. Nu puteam face nimic altceva.

Fiecare reacţiona în felul său. Ca ofiţer cu navigaţia, George trebuie să se fi simţit cel mai frustrat. Cu un vânt potrivnic sau fără vânt, ce putea să facă pentru a ne ajuta să ajungem în America de Nord?! Totuşi, nu-şi pierdu niciodată grija, plină de meticulozitate, pe care o avea pentru *Brendan*. Tot controla şi iarăşi controla parâmele să nu fie uzate, aranja legăturile, desfăcea şi asambla cadrul de la cârmă când se slăbea, mişca suporturile de protecţie în altă poziţie. În

interiorul adăpostului era la fel de grijuliu în privinţa tuturor amănuntelor. Cu disciplina deprinsă din armată, îşi lăsa, întotdeauna, sacul de dormit rulat cu grijă, echipamentul împăturit, învelit cu atenţie şi pus într-un loc ferit. Puteai să-ţi potriveşti ceasul după regularitatea acţiunilor sale.

Arthur era exact opusul, dezordonat, nepăsător, haotic. Îi găseai sacul de dormit, când nu-l folosea, mototolit, ser? vând drept pernă, sveterele şi fularele împrăştiate peste tot; până în cele din urmă a trebuit să-i aruncăm, din cabină, pantalonii cu care făcea de veghe, fiind îmbibaţi de apă şi ameninţând să înghită tot spaţiul. În permanenţă nu ştia unde îşi punea caschetele. Invariabil, când ieşea din adăpost pentru a trece la postul de veghe, se reîntorcea după o clipă şi, pe un ton plângăreţ, ne spunea:

— Ascultaţi, puteţi să-mi daţi cascheta, nu prea ştiu pe unde o fi, dar trebuie să se afle pe aici.

Era şi ghinionist. Dacă stăteam la masă şi se întâmpla să treacă, peste bord, un val pe neaşteptate, Arthur se afla în locul cel mai prost şi era udat ciuciulete. Apa de gheaţă îi curgea pe spate sau îi intra în gamelă. Întotdeauna când îşi începea el veghea, începea şi ploaia.

— Arthur, striga glumind George, iată, se vede un nor negru, de ploaie, e timpul să treci la cârmă.

Cu firea lui bună, rămânea impasibil la toate întâmplările neplăcute care se abăteau asupra lui. Numai costumu-i din material impermeabil, verde, părea că suferă, datorită tribulaţiilor stăpânului: se modifica şi căpăta o înfăţişare aparte. Impermeabilele noastre erau atârnate de rama de la cârmă, gata pentru a fi folosite la nevoie; jacheta verde şi pantalonii lui Arthur puteau fi văzute, întotdeauna, mototolite, ponosite, aruncate în vreun colţ al cocpitului.

— Aproape că nici nu are rost să-l îmbrac, ne spunea, vărsând o apreciabilă cantitate de apă din gluga jachetei, în timp ce îşi trăgea pe el hainele umede.

Mai descoperea apoi că şi cizmele de cauciuc îi erau pline de apă. Se ştia bine că-i aparţin şi nu puteau fi confundate. Având picioare atât de mari, era obligat să poarte cizme de cauciuc pentru agricultori, comandate special, iar tălpile cu şanţuri semănau cu anvelopele de tractoare.

Trondur petrecuse atâta timp pe mare, încât ajunsese să-şi

formeze o răbdare proprie.

— Când crezi că o să se schimbe vântul? îl întrebam.

Trondur se uita atunci la cer, la mare şi rămânea pe gânduri. Apoi, anunţa liniştit:

— Nu spun nimic. Uneori poate fi un vânt de la nord.

Iar când vremea era, într-adevăr, îngrozitoare, îl auzeai:

— Nu-i chiar atât de rău, iarna poate fi şi mai rău, şi îşi vedea de treabă cu atâta siguranţă şi calm, încât ne ridica moralul tuturor.

Trondur găsea, totdeauna, ceva de făcut. Dacă nu prindea păsări, schiţa scene din viaţa noastră la bord, sau lucra la desenele lui, folosind capătul uzat al unui băţ de chibrit, pentru a întinde cerneala. Interiorul cuşetei lui, de sub prelata de la provă, era un adevărat atelier de artist, în continuă transformare. Agăţase o plasă de pescuit, pe care se aflau hârtia, sticluţele de cerneală şi creioanele, ca şi inevitabila cutie cu cârlige de undiţă. Desene şi studii pe jumătate terminate erau întinse să se usuce; uneori, mai dădeam peste ace, sfoară, petice de piele; când găsea pe undeva vreo bucată de piele de prisos, fabrica repede câte un flecuşteţ, o cutiuţă pentru sticluţele lui cu cerneală, ori vreun pandantiv cu o cruce celtică.

În general, nu prea conversam inutil. Aveam tendinţa să ne dozăm şi comentariile, ştiind că dispunem de atâta timp înaintea noastră. Un fenomen secundar, observat de George, a fost reducerea treptată a conversaţiei pe vas. Având intenţia să realizeze un film despre călătorie, George folosea, zilnic, un magnetofon pentru a-şi asigura sonorul, iar când asculta înregistrările, le găsea foarte neinteresante. Cineva punea o întrebare. Urma o lungă pauză până să vină şi răspunsul. Benzile lui George nu dezvăluiau prea mult nici din gândurile noastre. Fiecare membru al echipajului îşi păstra părerile pentru sine şi, după un vechi obicei, se ocupa de navigaţie şi îşi vedea de ale lui. Fără ca noi să fi stabilit un acord în acest sens, părea că era cea mai bună modalitate de a îndura încercarea noastră atât de grea.

Găseam că navigaţia la bordul lui Brendan devenise o experienţă foarte personală, deşi împărţeam cu toţii aceeaşi aventură. Fiecare reacţiona în felul său în faţa evenimentelor, iar sentimentele şi comportările nu erau, în mod necesar, aceleaşi cu ale celorlalţi. Şi nicăieri nu se vedea aceasta mai bine, decât atunci când ne aflam de cart. Cârmaciul era adesea singurul care zărea, în depărtare, coloana

de apă ridicată de o balenă, saltul unui delfin sau vreo schimbare de nori. Unele întâmplări se succedau într-o străfulgerare, mai înainte de a mai fi timp pentru a scula şi pe ceilalţi, altele se petreceau atât de lent, încât erau perceptibile numai unui om obligat să vegheze la cârmă două ore fără între-ş rupere.

Cartul în timp de furtună era poate experienţa cea mai personală dintre toate, căci cel de la cârmă îşi dădea perfect1 seama că vieţile celorlalţi trei depindeau de abilitatea lui. Fiecare val mare însemna o provocare, pe care numai cârmaciul o putea judeca şi-i putea face faţă. Fiecare val peste care se trecea cu succes şi se rostogolea pe sub cocă nu era observat de restul echipajului. Dar pentru cârmaci reprezenta o victorie uitată de îndată ce avea să facă faţă valului următor.

Unele momente, prin contrast, se întipăreau în memoria celui implicat. Un asemenea incident s-a întâmplat la 23 mai, când *Brendan* se îndrepta' din nou spre nord. Era la vremea cartului de asfinţit. Deşi vântul nu avea o viteză mai mare de vreo 25 de noduri, sufla în contra curentului de pe coasta Groenlandei, ridicând mici valuri brizante, dar şi câte unul care scutura ambarcaţia. Eram toţi foarte obosiţi. Vuietul vântului pe care-l auzisem toată ziulica şi mugetul valurilor brizante ne sleiseră şi nu ne mai puteam concentra. La fiecare cart, ne puneam costumele de imersiune, ne legam de cadrul cârmei cu centurile de siguranţă, ţinându-ne de eche. George, în faţă sub prelată, pompa apa din santină, Arthur şi Trondur se aflau în adăpost, în sacii de dormit, iar eu, singur la eche, conducând printr-un vârtej imens de apă. În spatele bărcii, ziduri după ziduri se ridicau valurile, cerând manevrarea echei ca să o orienteze pe *Brendan* la un unghi corect faţă de adversar.

În mod cu totul întâmplător, mi-am aruncat privirile, peste umăr, nu spre pupă, de unde veneau valurile, ci în partea adăpostită de vânt, spre babord. Acolo, fără a fi precedat de obişnuita coamă de spumă albă, iată un val solitar. Nu era prea înalt, vreo 3 – 4 metri, dar se mişcase de-a curmezişul celorlalte valuri şi ajunsese într-o poziţie aproape verticală faţă de *Brendan*, care trecea tocmai prin creasta unui val regulat.

— Ţineţi-vă! am strigat cât am putut mai tare, apucând cadrul H al cârmei.

Brendan începu să se aplece din cauza noului val. Se aplecă şi se tot aplecă. M-am trezit, privind drept în apă, ţinându-mă încă de cadrul cârmei. Vai mie, se va răsturna, m-am gândit. Nu poate rămâne într-o asemenea poziţie înclinată fără să se răstoarne. Ce se va întâmpla cu cei din adăpost şi de sub prelată? Vor putea oare să iasă? A fost o clipă lungă şi foarte neplăcută, dar, apoi, în loc să se răstoarne, *Brendan* prinse, dintr-odată, a aluneca lateral, în josul valului.

În momentul următor valul acoperi barca. Nu se sparse spectaculos, cu zgomot şi spumă albă, şi nici nu se prăvăli peste ea într-o cascadă impresionantă, nici măcar nu ne zgudui, ci pur şi simplu o înconjură cu o masă imensă de apă, care se revărsă peste *Brendan*, curgând constant, ca un râu adânc. Apa trecu pe deasupra chiurasei de piele, izbindu-mă în piept. Uitându-mă în faţă, am văzut că *Brendan* fusese total inundată. La mai puţin de doi metri de mine, acoperişul cabinei era complet acoperit. Pluta de salvare, legată pe el, înălţându-se cu vreo jumătate de metru deasupra, era şi ea sub apă; numai catargele mai puteau fi văzute, proiectându-se din mare. *Brendan* părea înghiţită de val. În mod curios, cum stăteam aşa, îmi veni în gând că, datorită profilului lung şi jos şi celor două catarge cufundate, barca noastră se aseamănă, acum, cu un submarin cu periscoapele ascunse în apă. Întocmai acestuia când iese la suprafaţă, *Brendan* se lupta să se ridice. Aerul adunat în prelată şi în adăpost au scos-o din val. Apa se retrase uş U? el în cercuri, iar *Brendan* îşi urmă mai departe calea, ca şi cum nimic nu'se întâmplase. Am rămas înmărmurit. M'a aşteptam ca cel puţin cabina să fie avariată şi prelatele sfârtecate. Când mă urcai pe o traversă să văd stricăciunile, am constatat că totul rămăsese intact.

Singura accidentată fusese liniştea mea. De pe locul de la cârmă. simţisem cât de aproape de răsturnare ne-am aflat. Când am terminat serviciul, m-am strecurat în sacul de dormit, dar nu am putut închide ochii, deşi eram frânt de oboseală. Fiecare val care se prăvălea peste noi mă făcea să aştept, cu o şi mai mare încordare, dezastrul. N-am putut să mă odihnesc nicio clipită şi, când mi-a venit rândul, din nou, să fiu de veghe, i-am povestit lui Arthur despre valul solitar.

— Da, spuse el, cabina era atât de inundată, încât te-ai fi crezut în fundul mării.

Printr-un acord tacit, n-am mai adăugat nimic, făcând acelaşi

lucru, două zile mai târziu, când George – în timpul serviciului său – avu o experienţă rea, asemănătoare, crezând că *Brendan* se va răsturna. Era mai bine să nu cunoaştem asemenea episoade.

Deşi ne aflam la vreo 70 – 80 de mile de banchiza Groenlandei, am fost, în sfârşit, răsplătiţi cu o schimbare a vremii. În dimineaţa zilei de 25 mai, o linişte mult aşteptată urmă vânturilor năprasnice şi am putut să ne bucurăm de reînvierea vieţii marine din jurul nostru. La orizont, mari stoluri de pescăruşi zburau în cercuri line şi, din când în când, se cufundau. Pe măsură ce se apropiau de noi, am detectat o spumă albă sub păsările în zbor: era un grup de delfini care urmărea acelaşi banc de peşti ca şi pescăruşii. Apoi, un alt grup de delfini, foarte agitaţi, se apropie de barca noastră. Escorta o balenă cu înotătoare, grasă, de mari dimensiuni. Ca de obicei, balena îşi schimbă drumul, pentru a ne vizita, aducând cu ea şi escorta de delfini. Când a fost aproape, lăsă să se audă o pufăi tură adâncă, se cufundă şi înotă sub coca lui *Brendan*, dar grupul de delfini rămase la suprafaţă, sărind, învârtindu-se şi întorcându-se în jurul nostru, ca nişte căţei care se zbenguie. Privind înapoi, spre pupă, am văzut forfota apei în jurul cozii balenei care ieşea la suprafaţă, aplatizând valurile mici, aşa că, pentru o clipă, păru ca şi cum *Brendan* ar avea o elice proprie, înspumând apa. Apoi, enorma balenă, reapăru la suprafaţă, suflă de două ori, se învârti în jurul nostru înainte de a se îndrepta, pufăind, spre est; coloana de apă pe care o ridica era vizibilă până la o depărtare de 4 – 5 mile.

De fapt era o „zi tipică a balenelor 4. George tocmai se apleca peste bord, să scoată o găleată cu apă ca să fiarbă cartofii pentru prânz, când, aruncându-şi privirile mai departe, ne spuse cu o voce foarte obişnuită:

— Chiar la pupă se află cinci balene mari, care ne observă.

— Ce specii sunt? l-am întrebat.

— Nu sunt sigur, par diferite, răspunse George.

Trondur se ridică şi privi, peste pupă.

— Asta e caşalot, ne spuse el.

Noi observarăm cum alte balene traversau liniştite spre noi, ca să se uite la *Brendan*, Capetele lor, mari, retezate, parcă împingeau stăruitor prin apă. Una dintre balene s-a desprins de grup, a înotat spre prova noastră pentru a ne inspecta mai de aproape, dar, apoi, toate cinci au plecat maiestuoase, rămânând la suprafaţă, fără să-şi mai

bată capul să se cufunde.

Riscul pe care ni-l luasem, în mod calculat, de a naviga aproape de marginea banchizei era răsplătit. În după masa zilei de 25 mai, vântul începu să sufle regulat dinspre nord-est, iar *Brendan* prinse a se mişca paralel cu marginea gheţii, îndreptându-se spre Cape Farewell. Staţia Prins Christianssund anunţă o furtună, ceea ce se dovedi a fi exact. Toată noaptea vântul avu aproape intensitatea unei furtuni. Veghea de noapte fu trezită de zgomotul grindinei care cădea pe prelată, asemănător cu acela produs de mototolirea unei bucăţi de celofan. Staţiile de radio au anunţat, din nou, furtună, în ziua următoare, în cea de a doua dimineaţă, ca şi în ziua a treia şi a patra. Dar vântul sufla dinspre nord şi nord-est. *Brendan* o luă la sănătoasa, ajutată de curentul de pe coasta de est a Groenlandei, care ne împingea, şi mai repede, făcându-ne să parcurgem 20 – 25 de mile în plus pe zi. La 26 mai, *Brendan* avu cea mai bună viteză, 115 mile, după cum arăta lochul, în 24 de ore. Aceasta a egalat performanţa sezonului precedent şi ar fi reprezentat o realizare grozavă şi pentru un iaht modern.

Însemnările din jurnalul de bord sintetizează condiţiile din acele zile din apele Groenlandei: „ceaţă", „burniţă", „pâclă deasă", „furtună", reprezentând, de fapt, avertizările radio-difuzate, repetate în mod monoton. În asemenea condiţii vitrege, aparatele de fotografiat ale lui Arthur începură să ne dea de furcă. Sarea din atmosferă pătrunsese în mecanismele lor delicate, blocându-le obturatoarele. Arthur, cu multă trudă, a desfăcut aparatele, a curăţat şi a uns cu ulei piesele şi, până în cele din urmăf a reuşit să salveze unul care funcţiona numai dacă-l lovea cu sete. Ne aflăm de trei săptămâni pe mare şi alimentele proaspete erau pe terminate. Mâncasem ultimele mere şi lichidasem, cu regret, brânza cedar. Aveam încă o mulţime de carne afumată şi uscată. Pâinea neagră, fabricată în Germania, a fost o mare dezamăgire. Când am deschis pachetele, era înăcrită şi mucegăită. Datorită reducerii alimentelor şi a cantităţii de apă depozitată, *Brendan* devenise mult mai puţin grea şi începuse să taie apele ceva mai uşor.

Condiţiile noastre de existenţă erau din ce în ce mai rele. Cabina fusese golită, rămânând doar lucrurile esenţiale – sacii de dormit, un sac de îmbrăcăminte pentru fiecare persoană, aparatul de radio, sextantul, o pungă cu cărţi şi aparatele de fotografiat, altceva nimic. Adăpostul începuse să miroase puternic a lână udă, a piele şi a corpuri

nespălate, umede. Ne deprinsesem să trăim în permanenţă cu părul jilav, cu apa mustind în mânecile cămăşilor, cu ciorapii şi sveterele ude. Din fericire, niciunul dintre noi nu era bolnav, nu avea nicio tăietură, nicio luxaţie. Singura problemă erau mâinile şi degetele lui Trondur, pline de umflături roşii şi dureroase la încheieturi. Dar Trondur dădu din umeri şi ne spuse că acestea erau obişnuite pentru pescarii care umblau cu năvoade şi undiţe în apele reci. Noi ceilalţi, când terminam veghea, aveam degetele ţepene ca nişte castraveţi, şi albe impregnate cu murdărie. Ne trebuiau vreo două ore bune ca să revină la culoarea normală.

Începusem să tratăm buletinul meteorologic zilnic de la staţia Prins Christianssund, cu un oarecare umor amar. Glumeam între noi că vântul nu ajungea niciodată să atingă viteza feroce anunţată, deşi micul nostru barometru era în concordanţă cu presiunea prognozată. În jurul nostru, uneori, presiunea era foarte scăzută, ajungând până la 970 de milibari, contrastând cu gradientul înalt de presiune din Groenlanda, unde bântuiau furtunile. Ne întrebam dacă nu cumva eram poate mai feriţi de furia vânturilor pentru că *Brendan* se afla atât de joasă de nivelul apei şi, într-un fel, adăpostită în valea dintre două valuri. Era evident că nu simţeam toată forţa furtunii şi am fost surprinşi când am primit un mesaj plin de îngrijorare, de la Păli Bergthorsson, în care ni se spunea că un vas aflat la nici 60 de mile departe de *Brendan*, raporta o viteză a vântului de forţa 10, adevărată furtună. Mesajul fusese retransmis de o ambarcaţie de pescuit islandeză, *Arni Fridriksson*, care opera la nord de noi, iar când aceasta îşi termină acţiunea şi plecă acasă, legătura noastră cu Reykjavík a fost întreruptă şi ne-am simţit încă şi mai izolaţi. Vânturile puternice şi vizibilitatea redusă ţineau avioanele în Groenlanda de sud şi chiar avionul de patrulare deasupra gheţurilor, care trebuia să aibă grijă de noi, a fost în imposibilitatea de a zbura, din cauza vremii rele.

La 29 mai, *Brendan* a trecut, în cele din urmă, de gheţarii care se extind la Sud de Cape Farewell şi am respirat uşuraţi. Acum, parcurgeam largile căi de acces spre strâmtoarea Davis, care desparte Groenlanda de Labradorul de Nord, Aici, am intrat într-o zonă de calm, brize uşoare şi ceaţă densă. Vântul sufla aproape tot timpul dinspre sud şi vest, iar înaintarea lui *Brendan* încetini, devenind un fel de târâre. Din nou, linia drumului nostru, trasată pe hartă cu creionul,

începu să fie în zigzag.

j 31 mai avu în jurnalul de bord o înregistrare tipică: început de zi calmă, dar la amiază vânt dinspre nord. Am modificat drumul nostru, luând unul mai direct, spre Newfoundland. Apoi, vânturile au început să sufle dinspre sud-vest, fiind, de fapt, purtaţi într-acolo. Plutim agale. Nimic interesant/4

Plictiseala deveni noul nostru inamic. O dată sau de două ori am prins puţin soare pentru a pune la uscat sacii de dormit şi a încerca să ne zvântăm hainele. Dar, de obicei, vremea prea ceţoasă, umedă, nu ne îngăduia niciun succes în această direcţie. Era atât de frig, încât următoarea pasăre migratoare care a aterizat pe *Brendan* nu a putut, de asemenea, supravieţui noaptea şi a pierit. Ca să omorâm timpul, ne apucase o adevărată nebunie pentru lucrări fanteziste din sfoară şi, astfel, parâmele de pe *Brendan* se îmbogăţeau cu tot felul de noduri şi funte complicate, îmbinări, legături întortocheate; fiecărui obiect care ar fi putut fi împodobit îi făceam, cu toată grija, un nod ca de turban. Pentru a ne mări şi mai mult plictiseala, încercam un sentiment al solitudinii mereu în creştere, datorită orizontului nostru limitat. Adesea, perdele masive de ceaţă se adunau în jur, încât nu vedeam la mai mult de 50 metri în faţă, fiind imposibil să desluşim linia dintre cer şi apă –, iar *Brendan* părea în suspensie, ca într-un castron cu apă cenuşie, acoperit de nori. Existau puţine posibilităţi să fim loviţi de vreo navă, în aceste ape pustii şi triste, tăiate arareori de vreun vas de pescari în drum între America de Nord şi Groenlanda. Asta era singura noastră consolare. De asemenea, nu se aflau nici prea multe staţii de coastă şi *Brendan*, treptat, treptat, rămânea în afara posibilităţilor de comunicare. Vocea staţiei Prins Christianssund devenea din ce în ce mai stinsă, de abia se mai auzea. Într-o zi, semnalul ei dispăru complet şi nu puturăm stabili niciun contact cu staţiile canadiene. Deasupra capetelor, avioanele raportau poziţia lor posturilor de control al traficului aerian, dar acestea nu răspundeau semnalizărilor lui *Brendan*. Păream foarte însinguraţi.

La 11 iunie, am prins o staţie de coastă canadiană care transmitea un mesaj către toate navele, descriind-o pe *Brendan* şi anunţându-le că de 60 de ore nu se mai ştia nimic despre ea şi, ca urmare, cele care ne vor vedea sau ne vor auzi semnalele să raporteze Gărzii de coastă. Nu aveam posibilitatea să răspundem mesajului, din

cauza interferenţei atmosferice puternice. Dar, în ziua următoare, o îmbunătăţire subită a condiţiilor atmosferice a permis atât staţiilor de radio din Groenlanda, cât şi celor canadiene să detecteze poziţia noastră, iar canadienii ne-au dat indicaţii cu privire la banchiza principală din apropierea Labradorului. În conformitate cu observaţiile lor, cea mă. mare parte a gheţarilor se retrăgea în mod constant spinord şi, după harta maritimă, părea că *Brendan* avea să rămână la distanţă de ei. Doar cu o săptămână înainte buletinele canadiene de ştiri relataseră despre catastrofa feribotului Carson, de 8 273 de tone, aflat la o distanţă de vreo 200 mile la est de noi. Deşi fusese construit ca un spărgător de gheaţă, la prima călătorie spre Goose Bay a dat peste sloiuri şi s-a scufundat. Din fericire, vremea fiind foarte bună şi vasul aproape de ţărm, elicopterele militare au salvat pasagerii dintre sloiurile de gheaţă, fără pierderi de vieţi omeneşti. Scufundarea acestui vas reprezenta, însă, pentru noi, o prevenire sinistră. Cifra 13 părea să ne fie norocoasă, căci la 13 iunie am avut, în sfârşit, un vânt prielnic, iar *Brendan* a parcurs, în după-masa şi noaptea următoare, multe mile. La timpul veghii de seară, George se arătă cam dezamăgit.

— E păcat că am făcut tot acest drum fără să fi văzut o bucăţică de gheaţă, nu cred că voi mai da vreodată pe aici, spuse el.

A doua zi, în zori, George tocmai îşi făcea o ceaşcă de cafea.

— Hei! strigă el, încântat. Gheaţă, bănuiesc că-i gheaţă.

Un sloi de gheaţă, de o formă curioasă, asemenea unui ciudat dragon chinezesc de carnaval, sălta, uşurel, ca jucăria unui copil.

— Uite şi o altă bucată, colo, chiar în faţă, adăugă George.

Ne-am aşezat cu toţii în linie, pentru a le observa. *Brendan* aluneca pe lângă sloiuri de gheaţă de toate formele şi mărimile, risipite prin apă. Erau extraordinar de frumoase, sclipind şi săltând pe valuri, iar, din când în când, clin ele se desprindeau bucăţi care o porneau într-o parte şi alta. Mai apoi, blocul mare îşi schimbă poziţia, întorcându-se pentru a dezvălui o altă latură, total nouă. Mişcarea constantă a valurilor producea un muget slab, surd.

Trondur zâmbi, plin de încântare.

— Bine, acum o să mai vedem multe păsări şi balene, declară el. Lângă gheaţă, pescuit bun întotdeauna.

Arătându-i cu degetul, spre est, l-am întrebat:

— Spune-mi, Trondur, vezi, în depărtare? Ce e linia aceea albă, acolo, la orizont? După descrierea din cartea de pilot pare a fi o reflectare a unei mase de gheaţă. Crezi că ar putea exista vreo banchiză în acea direcţie?

— Da, spuse el, îndreptându-şi privirile spre locul indicat de mine, da, este multă gheaţă.

Eram total uluit. În conformitate cu ultimele informaţii, în acea direcţie n-ar fi trebuit să fie gheţuri.

— Sper că nu-i decât un sloi izolat, desprins de gheţarii principali, spusei, cu încredere. În concordanţă cu ultimul raport asupra stării gheţii ar trebui să fim departe de gheţurile principale şi să nu se afle nicio banchiză pe aici. Presupun că suntem între uscat şi vreun sloi plutitor, pornit, aşa, la întâmplare.

Nu aveam dreptate. Am modificat cursul spre1 tribord, pentru a trece pe partea dinăuntru a „plutei" de gheaţă şi a ne îndrepta spre gheţurile care străluceau la orizont. Pe măsură ce ne apropiam, marginea gheţarului devenea mai precisă. Priveliştea era înfricoşătoare. Partea solidă a marginii gheţarului era formată din sloiuri strălucitoare albe, care sclipeau sub razele puternice ale soarelui. Cam la fiecare sută de metri, rămăşiţele unor sloiuri mai mari şi mai groase fuseseră purtate către sloiurile mai uşoare, făcând corp comun cu acestea. Sloiurile mai mari erau alcătuite din gheaţa formată în decursul multor ani, prin numeroase îngheţări succesive, ca şi din bucăţi desprinse din aisberguri. Acestea se ridicau deasupra nivelului general, în ciudate forme sculpturale, unele rotunde ca nişte bucăţi de unt care începe să se topească, altele groteşti, cu mărgini ascuţite şi zimţi. Franjuri formate din mici bucăţele de gheaţă erau purtate de-a lungul laturii principale şi în calea lui *Brendan*. Păreauasemenea unor bărcuţe, piese dintr-un joc de „puzzle" sau nişte şerpi de mare. Un sloi mai mic avea forma unei banane şi a fost, pe dată, poreclit „curragh de gheaţă".

Cu perfidie, vântul începu să se schimbe spre nord-vest. Oricât am încercat, cât m-am silit, n-am fost în stare să o opresc pe *Brendan* să alunece spre marginea gheţarului. Din când în când, soarele se acoperea, iar formele frumoase arătau mai puţin ademenitoare.

— Valurile macină într-adevăr gheaţa, îşi dădu cu părerea George. Ia uitaţi-vă la sloiul acela mare, cu nuanţe închise, de colo.

Priviţi cum se înalţă şi se coboară.

El ne arăta un sloi de gheaţă, mare, poate de dimensiunile unui imobil cu două etaje, care avea, de-a lungul părţii de jos, o bandă distinctă, urâtă, cenuşie. De fiecare dată când valul îl mişca, sloiul se ridica greoi, se înclina şi cădea* cu o lovitură straşnică. Încât apa ţâşnea sub marginea întunecată.

— N-ar fi prea plăcut, dacă *Brendan* ar ajunge pe marginea ăstuia, am spus eu. Am. fi făcui i praf, ca de lovitura unui ciocan enorm, acţionat cu aburi.

Am alunecat uşurel pe lângă gheţar, ţinând-o la stânga. Arthur lua fotografii, George era la cârmă, iar Trondur stătea pe acoperişul adăpostului, uitându-se la priveliştea minunată din jur. În depărtare, peste protuberanţele şi crăpăturile gheţurilor mici, puteam distinge formele masive ale adevăratelor aisberguri, zăgăzuite în adâncuri.

— Nu cred că o să reuşim să trecem de capătul „plutei" de gheaţă, spuse George, pe un ton îngrijorat. Pare că se întinde pe o mare distanţă şi suntem purtaţi în jos, spre ea. destul de repede.

O teamă stăruitoare şi chinuitoare prinse fiinţă în mintea mea. Eram la vreo 160 de mile depărtare de ţărm şi la o mare distanţă de locul unde se spunea că este banchiza principală. Dar gheaţa asta părea foarte solidă. îl auzii pe George vorbind din nou:

— Dar dacă ne îndreptăm spre un golf de gheaţă? Nu prea văd cum am mai putea scăpa fără să fim striviţi.

I-am aruncat o privire întrebătoare lui Trondur.

«— *Brendan* trebuie să găsească o deschizătură în gheaţă. Acolo e-n siguranţă, spuse el, şi, scoţându-şi creionul, desenă ceea ce avea în minte!

Brendan trebuia, deci, să găsească o banchiză deschisă şi să rămână acolo, ca într-o lagună. Dar marginea gheţarului era continuă. Nu se vedea nicio deschizătură, niciun refugiu, cu atât mai puţin pentru o barcă din piele. Chiar în acea clipă, George exclamă:

— O navă!

Era primul vas pe care-l vedeam după cele de patrulare ale Gărzii islandeze de coastă. Acolo, departe, la orizont, părea asemenea unei bărci de pescari, înconjurând marginea „plutei" de gheaţă.

— Mă tem că n-o să ne vadă, am spus eu. Vele albe pe un fundal de gheaţă albă! Chiar cu reflectorul nostru radar nu vom fi decât ca o

bulă de gheaţă purtată pe ape.

Dintr-odată, George avu o idee strălucită:

— Semnalul oglindă! exclamă el şi scoase repede mica oglindă de metal din locul unde o ţinem depozitată.

Licăr! Licăr! Licăr! O învârteam, pentru a focaliza razele soarelui pe vasul îndepărtat. La prima semnalizare, vasul se îndreptă aproape direct spre noi, dar apoi se întoarse pentru a naviga paralel cu marginea gheţarului.

Licăr! Licăr! Licăr!

— Să sperăm că vom putea căpăta ceva alimente proaspete, mormăi Arthur, cu o poftă nestăvilită. Visez la nişte lapte şi pâine!

Am răsucit din nou oglinda.

— Se întoarce, ne-a văzut!

Un sfert de oră mai târziu, vasul era foarte aproape de noi, la o distanţă la care puteam fi văzuţi. George se uită cu binoclul.

— Vasul se numeşte *Svanur* şi, hei, Trondur, cred că este din Feroe.

Acesta zâmbi. Îşi făcu mâinile pâlnie şi dădu drumul la câteva cuvinte, în limba din Feroe. Mesajul lui fu primit cu semne din mâini din partea echipajului, care se aliniase la bord.

— Mă întreb ce-or fi gândind cei de pe *Svanur*, întâlnindu-se cu o barcă din piele, în apropierea gheţarilor, spuse George.

— Un lucru e sigur, am răspuns eu, când aud vorbindu-se în limba lor, de pe *Brendan*, ştiu prea bine că nu poate fi altcineva decât Trondur Patursson.

De fapt, vasul pescăresc din Feroe ştia totul despre *Brendan*, nu numai din vizita noastră în anul precedent acolo, dar, de asemenea, din reţeaua misterioasă marină de zvonuri care leagă între ele micile vase pescăreşti şi pe cele comerciale ce străbat Atlanticul de Nord. Călătoria bărcii din piele era un subiect de conversaţie în toate porturile din Islanda şi Groenlanda, iar nava *Svanur* venea tocmai din Groenlanda, cu o încărcătură de crevete care trebuia descărcată la Gloucester, Massachusetts. Căpitanul i-a spus, mai târziu, lui Trondur că toate navele din nord fuseseră rugate să vegheze, în mod special, asupra noastră, iar radioul din Groenlanda emisese ultima noastră poziţie. Totuşi, dacă n-am fi avut posibilitatea să semnalizăm cu oglinda, *Svanur* nu ar fi dat niciodată peste *Brendan*. Căpitanul îi schimbase

direcţia, îndepărtându-se de gheaţă, când oglinda a fost văzută de ofiţerul de veghe şi *Svanur* s-a apropiat, pentru a cerceta.

Trondur umflă mica noastră barcă de cauciuc şi porni spre *Svanur*. După zece minute se întoarse.

— Căpitanul spune că-i multă gheaţă pe toată distanţa, în faţa noastră. *Svanur* navighează de şase ore şi nu a putut găsi o ieşire din gheaţă şi a auzit, prin radio, de la alt vas, că nici acela nu poate ieşi. Spune că gheaţa e foarte groasă.

Am văzut cu ochii mei că pupa de oţel a navei *Svanur* avea urmele gheţurilor prin care trecuse. Dacă un vas de pescuit, bine construit, special pentru aceste ape, ca *Svanur*, bătea în retragere în faţa gheţarilor, atunci era înţelept ca şi *Brendan* să facă acelaşi lucru. Se părea că gheţarii se deplasaseră de la ultimul raport şi se aflau mult mai la sud. Trondur continuă:

— Căpitanul de pe *Svanur* spune că, dacă vrei, o remorchează pe *Brendan* până dincolo de capul gheţarului, unde putem da din nou peste vânt. *Svanur* merge în acea direcţie.

— Spune-i, te rog, că accept oferta lui.

Trondur vâsli înapoi, ducând un cablu de remorcat şi, în curând, *Svanur* ne scoase din pericol. Mă gândii că iată, din nou, am beneficiat de „norocul lui Brendan", ca după trei săptămâni în care nu întâlnisem nicio navă, prima să apară tocmai când ne găseam prinşi într-o adevărată caprană a gheţarilor. Fără tăgadă că am fi reuşit să ne eliberam când vântul s-ar fi schimbat. Pe-viitor voi fi mai circumspect în privinţa rapoartelor referitoare la deplasarea gheţarilor. O banchiză poate să-şi schimbe poziţia mai repede decât este în stare ambarcaţia de patrulare să o urmărească. Am făcut legământ că o voi ţine pe *Brendan* spre larg în raport cu banchiza. Nu bănuiam cât de curând aveam să dăm uitării un asemenea legământ.

I-au trebuit lui *Svanur* trei ore s-o scoată pe *Brendan* din încurcătura în care se afla şi apoi ne-a abandonat. Trondur, care stătuse la bordul navei *Svanur* până ne-a remorcat, a venit înapoi cu o pungă cu pâine congelată, un sac pu cartofi, laptele la care visa Arthur şi o cutie mare cu prevete congelate.

— E o recoltă splendida, am mormăit eu, luând cutia din mâinile lui Trondur.

— Da, răspunse el, căpitanul de pe *Svanur* locuieşte aproape de

noi, pe insula Hestor.

Numai pescarii din Feroe, care cutreieră mările, m-am gândit, puteau să privească cu atâta indiferenţă o întâlnire întâmplătoare, în apropierea unei banchize

Eram încă ocupaţi cu orânduirea acestui supliment de provizii, când George exclamă:

— Asta-i bună, ia te uită, o altă navă

Nici urmă de îndoială, o navă, vopsită în cenuşiu, venea dinspre nord. Avea un profil ciudat, cu o provă spărgătoare de gheaţă şi o gabie fixată pe vârful catargului de la provă.

— Parcă am f: în Piccadilly Circus, am spus, două nave într-o singură zi. În drum spre Arctica, sau venind dintr-acolo.

Sper că ne-a văzut, zise George. Se îndreaptă direct spre noi.

Marinarul de veghe o detectase pe *Brendan*. Vasul şi-a micşorat viteza şi apoi s-a oprit la vreo două sute de metri de noi. Era o navă a Marinei Americane, *Mirfak*, îi vedeam pe ofiţeri, pe punte, uitându-se curioşi la noi.

— Ce vas sunteţi? ne întrebă *Mirfak*, prin radio.

— *Brendan*, plecat de la Reykjavík, cu destinaţia America de Nord, i-am răspuns.

Urmă o lungă pauză.

— Puteţi să mai repetaţi? se auzi o voce uimită.

— *Brendan*, plecat de la Reykjavík, cu destinaţia America de Nord. Nava noastră reprezintă o experienţă arheologică. Este făcută din piele şi încercăm să vedem dacă călugării irlandezi ar fi putut să ajungă în America, înaintea vikingilor.

O pauză lungă.

— Mai spuneţi încă o dată.

Am repetat informaţia. O altă pauză, în timp ce ofiţerii în kaki se tot uitau la noi.

— Cred că e bine să scriu asta, spuse operatorul radio. De unde veniţi?

— Reykjavík, în acest anotimp.

O altă pauză, care denota incredibilitate.

— De unde?

— Reykjavík, în Islanda. În această parte a Groenlandei am avut vreme destul de bună, dar am înghiţit o vreme proastă între Islanda şi

Groenlanda.

— Vă cred. Poate fi destul de prost şi în tubul ăsta de oţel. Nu pot să-mi închipui cum vă simţiţi în bărcuţa voastră.

După cum s-a dovedit, *Mirfak* era un vas de aprovizionare, al Marinei Americane; se întorcea din fiordul Son (Irestrom, din Groenlanda şi făcea cu regularitate curse în apele Arcticei. Întâlnirea cu *Brendan* a fost o totală surpriză

— Putem să vă fim de folos?

— Ceva legume proaspete şi carne ar fi bine venite, dacă aveţi de prisos. Am rămas de curând fără alimente proaspete.

— Asta-i uşor, dar cum să vi le dăm?

Am surâs, în sinea mea, la gândul că o barcă din piele dădea indicaţii unei nave a Marinei Americane.

— Simplu, vă trimitem o barcă pneumatică. M-am întors spre George. Acum e rândul tău să te duci.

Aşa că mica barcă de cauciuc a lui *Brendan* era din nou vâslită. Un punct minuscul, pe lângă flancul înalt al lui *Mirfak*. Vedeam mateloţi coborând saci, dându-i lui George, care se ridică şi se lăsa, purtat, de valuri. Apoi, George făcu un gest, cu mâinile în sus, că-i de ajuns.

Zece minute mai târziu, vâslea înapoi spre *Brendan*, în barca pneumatică foarte încărcată, încât era tare afundată în apă.

— A trebuit să-i opresc, spuse el, gâfâind, mi-au dat atâtea alimente încât ar fi putut scufunda barca.

În jurul picioarelor lui se aflau saci cu portocale, cu mere, încă o altă cantitate de lapte, hălci de carne. Era o recoltă incredibil de generoasă.

— Ia te uită la toate astea, spuse Arthur. Minunat! Ar trebui să deschidem, aici, o prăvălie şi să facem comerţ cu navele care trec; nu ne-ar fi niciodată foame.

— Şi am mai lăsat la bord încă trei saci cu alimente, pe care-i pregătiseră tot pentru noi, adăugă George.

În timp ce *Mirfak* începea să prindă viteză, pentru a-şi continua calea spre Bayonne, în New Jersey, le-am mai adresat încă o rugăminte.

— Puteţi, vă rog, să ne daţi o poziţie de control?

— Da, veni răspunsul, o citim imediat prin satelit.

Era ceva foarte hazliu, mă gândii, ca o barcă medievală, din piele, să primească poziţia printr-un satelit de navigaţie, din secolul XX. Apoi

Mirjak plecă şi *Brendan* rămase să se legene pe valuri. Vântul scăzuse complet, iar soarele se lăsa spre asfinţit, pe un fundal mov-portocaliu, spectaculos. Cerul brăzdat de nori înalţi, împrăştiaţi, de diferite contururi, completa albul strălucitor al gheţii, care se întindea în partea tribordului. La cină am mâncat crevete delicioase din Groenlanda, iar apoi am tot ascultat, în noapte, zgomotul neîncetat al sloiurilor de gheaţă, frecându-se unul de altul, purtate de valurile Atlanticului.

12

ÎN LUPTĂ CU SLOIURILE

Până în cele din urmă, în acea seară, George renunţă la competiţia inegală cu genunchii şi coatele lui Arthur care-l loveau mereu şi îşi mută cuşeta din adăpostul principal, în faţă, sub prelata de la provă. Dormisem cu apărătoarele cortului ridicate, pentru că domnea un calm desăvârşit. A fost o surpriză, dimineaţa, să găsim o pojghiţă de gheaţă peste *Brendan*, Acum ne aflam la vreo 1 600 mile de Islanda şi, la numai 200 mile depărtare, peste câmpul de gheţuri, se a-la Labradorul. Înt-îlnirea noastră cu *Mirfak* şi *Svanur* a readus-o pe *Brendan* înapoi pe hartă, pentru lume. Staţiile de radio canadiene de pe coastă au organizat emisiuni speciale pentru noi şi, în după masa zilei de 15 iunie, un mic avion zbură deasupra noastră şi luă fotografii. Avionul ne preveni, prin radio, că zone mari de gheţari se întindeau la sud şi vest de *Brendan*, Dar nu era nimic de făcut. În jurul nostru nu se simţea nicio adiere de vânt.

În dimineaţa următoare, la trei şi un sfert, am fost trezit de zgomotul apei, alunecând pe lângă coca de piele. Asta-i ciudat, m-am gândit, *Brendan* nu se înclină din cauza vântului. Nu aud nici zgomotul valurilor. Când am fost de cart, ultima oară, vremea era foarte stabilă şi domnea calmul, fără niciun semn de vânt.

Mai apoi, i-am auzit pe Trondur şi George vorbind încetişor, un fel de tulburare punctată de zgomote surde, îâlfâitul produs de o velă şi mai multe împroşcături. Ce naiba făceau? îl ajuta oare George pe Trondur să rânduiască din nou unele provizii? Dar asta n-avea niciun sens, era doar beznă, iar George nu era de serviciu şi ar fi trebuit să doarmă. În cele din urmă, cura nu-mi mai puteam stăpâni curiozitatea, i-am întrebat:

— Ce se petrece? Aveţi nevoie de ajutor?

Niciun răspuns, apoi, dintr-odată, zgomotele şi împroşcăturile au încetat. I-am auzit umblând în cealaltă parte.

— Ce este? am întrebat din nou.

— O, Trondur a prins o balenă pilot şi i-a scăpat, îmi răspunse George.

Am tras pe mine un sveter şi am ieşit să ascult povestea lor.

Trondur era de cart, singur, când un grup de balene pilot apăru la suprafaţă în jurul lui *Brendan*, împrăştiind apa şi pufăind. Iată că se ivise ocazia mult aşteptată de Trondur şi, deşi era întuneric, trebuia să treacă la acţiune. Fără a-şi mai bate capul să trezească pe cineva, se duse în cabina lui, îşi luă harponul şi se târî la pravă, de unde-l putea arunca foarte bine. George se trezi la zgomotul produs de Trondur, când trecu peste prelata de deasupra capului său. Se sculă şi apăru pe punte, chiar atunci când Trondur îşi văzu norocul cu ochii: o balenă pilot înota pe lângă *Brendan*.

Stând îngenuncheat la pravă, Trondur îşi aruncă harponul spre tribord la câţiva metri şi nimeri drept la ţintă. Fusese o lovitură clasică.

Animalul atins se scufundă imediat. Se produse o agitaţie extraordinară între balene, apa se învolbură, în timp ce animalele fură cuprinse de panică. Mai apoi, toate balenele plecară, lăsând pe cea lovită în voia sorţii.

Fascinat, George îl privea pe Trondur cum se juca cu balena, întocmai ca un pescar cu un somon la capătul undita I La început, frânghia harponului. lungă de 9 m, fusese desfăcută complet. Trondur legase capătul liber de catarg, fiind un punct de sprijin puternic, iar balena, lovită, începuse să o tragă pe *Brendan*. Dacă balena ar fi fost mai mare, ar fi putut fi chiar periculos, dar Trondur ştia ce face. Alesese o balenă de mărime potrivită de vreo 5 m lungime, pentru a putea fi manipulată de pe *Brendan*. Când balena dădu semne de oboseală, Trondur începu să tragă spre el frânghia. Animalul se arunca, în faţă şi în spate, sub pravă, încercând să se elibereze de harpon. Ţâşniri de spumă fosforescentă păreau că se revarsă din corp şi înotătoare, în timp ce se tot lupta să se elibereze. Neînduplecat, Trondur continua să tragă frânghia. Balena începu să se lase şi să se ridice, iar cu coada arunca imense cantităţi de apă în barcă, străduindu-se să reziste. Trondur urmărea să o aducă cât mai sus, spre suprafaţă, încât să poată reduce astfel rezistenţa apei. Într-un moment

crucial, totuşi, când balena se afla de-a lungul lui *Brendan*, capul harponului se desprinse. O secundă mai târziu, animalul scăpă.

— Harpon prea mult în spate, spuse Trondur, dând din cap cu amărăciune. Mai în faţă ar fi fost mai bun.

I Mă întrebam, ce naiba am fi făcut cu o balenă, de vreo cinci metri, pe *Bredan*, De unde atâta spaţiu suplimentar. Dar Trondur, vânătorul, reuşise splendid să prindă animalul pe întuneric.

— N-are nicio importanţă, i-am spus, ai prins o balenă bună. Ne-a remorcat, în direcţia exactă, cu o viteză de vreo 2 – 3 noduri.

Toate întâmplările noastre fericite şi nefericite aveau loc în beznă sau, în cazul cel mai bun, în ultimele ore ale zilei. La 18 iunie, barometrul începu să scadă rapid, ca şi temperatura. Apoi, vântul prinse a sufla puternic, dinspre nord-vest, aducând o ploaie torenţială. Pe scurt, era o seară afurisită şi, din fericire pentru ceea ce avea să urmeze, Trondur şi Arthur au desfăcut boneta de la vela mare, la terminarea serviciului, pe când se lăsa amurgul. George şi cu mine am preluat veghea pe întuneric beznă. Am pus o apărătoare peste maşina de gătit, am aprins lampa şi ne-am cocârjat asupra ei, pentru a aduna căldură, stând fiecare câte o oră la cârmă. Singura noastră consolare era că *Brendan* trecea repede prin beznă, navigând cu o viteză bună. La ora 3, veni rândul meu să mă refugiez în adăpost şi m-am târât, acolo, recunoscător. Abia îmi scosesem ciorapii uzi. din cizmele de cauciuc, când, dintr-odată, se auzi un zgomot, ca şi cum s-ar fi rupt nişte pânză apretată.

— Ce naiba a mai fost şi asta? am exclamat, scoţându-mi capul afară din cabină.

George se ridicase în picioare şi, cu o lanternă în mână, examina velele.

— Nu ştiu, răspunse el, totul pare a fi în ordine. Velele sunt în regulă.

— Poate că vreo pasăre a zburat, împinsă de vântul puternic, într-o velă, încercând apoi să iasă, am sugerat eu.

— Nu, cred că zgomotul a venit dinspre cocă, replică George, nu putem face nimic pe întuneric.

Se auzi apoi de mai multe ori „crac… crac… crac”. Iată din nou, ceva straniu se petrecea, am deslușit un zgomot ciudat, ca o pocnitură, de data asta mult mai tare. George avea dreptate, zgomotul venea

dinspre cocă. Se ridică, din nou, în picioare, scrutând cu privirea în întuneric, căutând să vadă la câţiva metri în bezna din jur. Am început, în grabă, să pun la loc pe mine hainele pe care le scosesem, dându-mi seama, instinctiv, că aveam să trecem printr-o criză.

— Gheaţă! strigă George, intrăm în gheaţă! Văd sloiuri de jur-împrejur.

„Crac… crac… crac", am auzit clin nou zgomotul şi ne-am dat seama, fără să privim, ce era. *Brendan*, alunecând cu viteză, se lovea de sloiurile de gheaţă, care se învârteau şi săltau de o parte şi alta, atât de tare, încât clămpăneau şi pocneau de-a lungul pielii.

— Coboară velele! am urlat. Dacă ne ciocnim la viteza asta, facem praf corabia. Singura şansă pe care o avem este să ne oprim şi să aşteptăm zorile.

George trecu la acţiune. Cât mi-am pus eu impermeabilul, el coborî vela mare, fugi în faţă, peste prelatele îngheţate, şi lăsă, până la jumătatea catargului, vela provă. M-am dus şi eu în faţă să-l ajut să orânduiască în siguranţă pânza udă. Era un frig teribil, în câteva clipe degetele noastre deveniseră ţepene, în timp ce legam velele. Lucram cu desperare, dar nici George, nici eu nu am scos un cuvânt. Zăream forme nedefinite în apă şi simţeam sub picioarele noastre cum coca lui *Brendan* se zgâlţâie, lovindu-se, uşurel, de obiecte nevăzute. Ne-am întors repede la cârmă şi am luat cele două lanterne puternice pe care le aveam. Le-am aprins, de o parte şi de alta a lui Brendan şi le-am îndreptat spre apă. Lumina pătrundea vreo 50 de metri prin ploaie şi zloată. Dar 50 de metri erau suficienţi pentru a dezvălui o privelişte care îţi îngheţa sângele în vine. De jur-împrejur pluteau sloiuri mari sau mai mici, monştri de gheaţă, cu margini crestate. Nu era aceeaşi masă compactă de gheaţă pe care o văzusem cu câteva zile mai în urmă. În locul marginii bine formate, acum, era ceva înspăimântător, un taâmeş-baljpeş de sloiuri de toate formele şi dimensiunile, tăiate de canale cu apă care se deschideau şi se închideau, pe măsură ce sloiurile erau purtate de vânt. Daigheaţa asta n-ar trebui să fie aici, mi-am spus în sinea mea. Ştiam harta gheţurilor pe de rost. În aceeaşi zi însemnasem cu multă sârguinţă limitele gheţurilor în conformitate cu uitirnele informaţii transmise prin radio de serviciul de informare privind. gheţurile. *Brendan* ar fi trebuit să fie cel puţin la vreo 60 mile depărtare de cele mai apropiate gheţuri. Şi totuşi, situaţia era cu totul

alta, şi cu un fel de satisfacţie morbidă, ştiam exact ce se întâmplase. Acelaşi vânt, dinspre nord-vest, care o purtase pe *Brendan* atât de bine, suflase peste stratul principal de gheaţă şi-l spărsese. Gheaţa compactă pe care o văzusem cu două zile în urmă fusese acum spulberată, exact în calea lui *Brendan*. Mai târziu, am aflat că întregul front al banchizei înaintase de-a curmezişul unui spaţiu larg, aşa încât strâmtoarea de la Belle Isle, aflată mult la sud faţă de *Brendan*, era aproape complet închisă navigaţiei comerciale.

Lumina proiectată de lanternele noastre ne arăta că *Brendan* ajunsese într-un câmp de gheaţă, cea mai mare parte sfărâmată. Pentru un vas mare, această gheaţă nu ar fi prezentat un inconvenient, căci ar fi putut să o străbată graţie motoarelor puternice. Dar pentru *Brendan* era o problemă cu totul diferită. Mă întrebam cât de mult va putea rezista coca de piele loviturilor gheţii şi ce s-ar fi întâmplat dacă sloiurile ar fi lovit-o, în acelaşi timp, din ambele părţi. Dar dacă *Brendan* ar fi fost prinsă între ele? Avea oare să se desfacă asemenea unei banane prea coapte? Partea grea a situaţiei noastre consta în faptul că nu ştiam ce strategie să aplicăm. S-ar putea să ne aflăm doar într-o zonă mică de gheaţă, obstacol temporar, pe care aveam să-l depăşim repede. Bunul simţ ne spunea, însă, că suntem mai curând într-o zonă mare de gheţuri şi că, mai devreme sau mai târziu, aveam să dăm peste blocuri masive, împreunate. Văzusem acţiunea de erodare a unor sloiuri gigantice, pe o zi calmă şi mă cutremuram la gândul ce i s-ar putea întâmpla lui *Brendan* dacă ar fi purtată de vânt un în beznă, spre astfel de obstacole. Ar fi făcută ferfeniţă! Timp de vreo oră, George şi cu mine am tot încercat să ţinem atabarcaţia în afara pericolului. Fără vele, *Brendan* se mişca printre gheţuri cu o viteză de unu-două noduri, purtată de presiunea vântului asupra catargelor şi a cocii. Dar, având pânzele jos, *Brendan* era foarte greu de manevrat, fiind în stare doar să descrie un arc de cerc foarte mic. Dacă foloseam prea mult cârmă, se deplasa lateral, ieşind de sub control.

Pretutindeni lanternele noastre dădeau peste bucăţi albe de gheaţă, aruncând sclipiri din beznă. Treceam cu greu pe lângă ele, trăgând echea şi sperând că *Brendan* avea să se comporte bine. Sloiuri mai mici se loveau de barcă, producing zgomote înfundate şi, din bezna din jur, se ridica până la noi, continuu, susurul valurilor, spărgându-se de gheaţă, acolo unde privirile noastre nu mai pătrundeau.

George se urcă pe cadrul cârmei, pentru a avea o privelişte mai largă.

— Un sloi mai mare, chiar în faţa noastră, ne preveni el. Încearcă să ţii banda stingă!

Am întors echea cât s-a putut. Dar n-a fost suficient, îmi dădeam foarte bine seama că nu vom izbuti.

— Ridică vela provă, am strigat. Trebuie să putem mişca mai mult cârmă, pentru a avea efect.

George şir-a strâns centura de siguranţă şi s-a târât în faţă, de-a lungul copastiei şi, ajungând la arborele trinchet, a tras de parâmă pentru a ridica velele. Se blocase. O curea desfăcută se prinsese în garnitura din jurul catargului, care aluneca în sus şi-n jos.

— Trondur, strigă George, dă-mi repede un cuţit! Cuşeta lui Trondur se afla chiar sub arborele trinchet şi el prinse a ieşi din ea, asemenea unui urs din hibernare. Dar era prea târziu. Cu o scuturătură care se simţi din vârful catargului până în patina de sub cocă, *Brendan* intră cu prova în marele bloc de gheaţă. Parcă s-ar fi izbit într-un zid de beton. Şocul m-a făcut să mă clatin. Asta va fi o încercare pentru pielea medievală şi cusăturile noastre, m-am gândit. Încă o zguduitură. Din nou, valul a aruncat-o pe *Brendan* pe gheaţă. Mai apoi, lipsită de graţie, încetişor, *Brendan* începu să pivoteze pe provă, îndepărtându-se de sloiul de gheaţă; era asemenea unui accident filmat cu încetinitorul. O altă bufnitură. Ambarcaţia se cutremură din nou… Am încercat un sentiment de totală neputinţă. Nu aveam cum s-o ajutăm. Numai vântul putea să o scoată la lumină. De data asta, şocul a fost mai puţin puternic. *Brendan* se mişca. O târşitură. Se eliberase.

— La apă? întrebă George, plin de grijă.

Mi-am aruncat privirea în jos, pe podele.

— Nu, pe cât pot vedea de aici, i-am răspuns. Încearcă să desfaci parâmele care s-au încurcat. Mă duc să-l trezesc şi pe „Boots”. Începe să devină cam albastru.

Nici n-am terminat bine de vorbit, că, iată, o privelişte într-adevăr înspăimântătoare se contură în faţa noastră: creasta albă a unui gheţar masiv, de două ori cât *Brendan*, strălucea cu un fel de maliţiozitate. Această apariţie se rostogolea şi se bălăcea în apă, asemenea unui buştean uriaş; capul abrupt, mare, se îndrepta spre *Brendan* parcă ar fi fost un berbec, legănându-se în spate şi-n faţă, gata

să dea pielii fragile o lovitură de vreo sută de tone.

George aruncă o privire monstrului şi se căţără apoi pe catargul de la provă, pentru a elibera vela încurcată şi a ne da posibilitatea de a guverna. Nu era decât o speranţă vagă.

— Ţine-te bine, i-am strigat, în timp ce hula ne ridica, împingându-ne spre gheaţa care se sălta gata parcă să o primească pe *Brendan*.

„Poc!… Bum U întreaga ambarcaţie se zgudui, ca şi cum s-ar fi lovit de un recif, ceea ce, într-adevăr, aşa şi era, dar un recif de gheaţă. În urma ciocnirii, George a fost aruncat în spate. „Vai, mie, o să cadă între *Brendan* şi gheţar, va fi strivit h m-am gândit, îngrozit.

— Dar George continua să aibă în mână funga blocată şi se ţinea de aceasta cu desperare. O clipă, în care am crezut că mi se taie respiraţia. se bălăbăni deasupra apei, ca o marionetă pe sârmă, dar parâma îl aduse brusc înapoi. Acum, vântul o ţintuia pe *Brendan* de blocul de gheaţă, strâns lipită într-o îmbrăţişare excesivă. Ciocnirea următoare a fost diferită. De data asta, gheţarul se îndepărtă de *Brendan*. În timp ce valul trecu pe sub noi, *Brendan* fu săltată peste un pinten mare de gheaţă, proiectându-se în creasta, tăiată de valuri, a unui sloi. Pintenul gheţarului se ridică sub noi, producând un sunet ca de răzuire. *Brendan* începu să se înalţe şi să se încline pe o parte. Vom fi întorşi ca o clătită, mă gândii, în timp ce barca se tot înclina. Apoi, cu un alt zgomot de răzuire a pielii cu gheaţa, *Brendan* alunecă de pe pinten şi căzu în apă.

O altă trosnitură. Următoarea ciocnire a fost laterală, la jumătatea lungimii bărcii. Ancora de derivă primi şocul, scoţând un sunet ca de lemn suprasolicitat.

Asta nu poate să mai dureze mult, m-am gândit. Sau *Brendan* va trece de gheţar, împinsă de vânt, sau va fi făcută ţăndări. În timp ce stăteam şi observam, *Brendan* înainta, cu greu, vreo doi trei metri, cu valul următor. Exista o posibilitate să măsurăm ritmul distrugerii. Era evident că lovitura următoare avea să fie îndreptată spre ramă, rupându-i braţul. Asta ar fi fost, într-adevăr, sfârşitul, să te vezi în voia sorţii, în banchiză, cu dispozitivul de la cârmă distrus. Cum stăteam la capătul axei cârmei, eram la acelaşi nivel cu sloiul cel mare. Acesta era însă mult mai înalt decât mine şi, în lumina difuzată de lanterna mea, gheata sclipea într-o împreunare supranaturală de alb, cristal şi

smarald. Pe suprafaţa apei se reflectau, din adâncuri, puternic, nuanţele alb-albăstrui ale gheţarului. Asemenea unei fiare care devorează, sloiul nu contenea să scoată un muget permanent şi parcă să se jelească când valurile pătrundeau în golurile submarine sau se izbeau de părţile laterale.

Acum avea să vină ultima lovitură, mă gândii eu, şocul final în chinul lui *Brendan*. Am simţit cum un val sălta coca de piele, am văzut muchia strălucitoare, duşmănoasă, a gheţii legănându-se cu putere spre mine şi, cuprins parcă de o uşoară nebunie, m-am aplecat, m-am sprijinit de rama de guvernare şi, apoi, cu mâna pe gheţar, am împins cu toată forţa. Spre uimirea mea, *Brendan* a reacţionat, pupa s-a îndepărtat de zidul de gheaţă. În loc de o răsturnare aprigă, pe o parte, am primit lovitura unui sloi de gheaţă, care făcu să se cutremure coca, dar rama de guvernare rămase intactă. După ce trecu încă un val, marele sloi se rostogolea în siajul nostru, scoţând tot felul de zgomote. Am scăpat ca prin urechile acului.

Trondur şi Arthur s-au sculat imediat şi, îmbrăcaţi cu svetere şi impermeabile, erau gata să ne ajute. Ar fi trebuit să-i chem mai devreme, dar timpul de odihnă după cart mi s-a părut prea preţios. Acum însă, asistenţa lor îmi era necesară, căci plănuisem să încerc o ieşire din gheţuri, mărind viteza, dar s-ar fi putut să pătrundem astfel în partea masivă a banchizei şi să distrugem barca. Un risc pe care trebuia să mi-l asum. Era mai bine decât dacă ne-am fi învârtit între sloiurile libere şi sigur ne-am fi sfărâmat.

— „Boots”, Trondur, duceţi-vă la arborele trinchet şi fiţi gata de lucru. O să ridicăm vela provă după cum va fi cazul şi o să potrivim velele spre stânga sau dreapta, după poziţia sloiurilor mai mari. O să trecem prin gheaţă, George, poţi să stai de veghe şi să ne informezi despre poziţia relativă a sloiurilor mari?

George se căţără pe acoperişul adăpostului şi, de acolo, reperă pericolele care se apropiau.

— Unul mare, înainte. Două spre stânga provei şi unul în partea dreaptă, cred că este un spaţiu gol între ele.

În timp ce dădea poziţia fiecărui sloi, îndrepta raza de lumină a lanternei în direcţia respectivă, pentru a vedea care erau şansele mele la cârmă. La rândul meu, dădeam directive lui „Boots” şi Trondur să ridice, să coboare, să potrivească vela provă pentru a veni în vânt şi a

putea înainta prin gheaţă.

— Sus vela provă… jos!

Am alunecat fantomatic, în noapte, pe lângă o formă albă de gheaţă.

— Ridicaţi vela provă… vele la tribord!

Am întors echea, aşa încât vasul alunecă pe lângă următorul sloi. Era o scenă înnebunitoare, o alunecare prin gheaţă, ca pe un tobogan, în beznă, aproape fără niciun control, nicio posibilitate de oprire. Habar n-aveam ce se putea găsi la 50 de metri în faţa noastră. De la locul meu, vedeam forma trupului lui George, ţinându-se de catarg, furtuna lipindu-i impermeabilul de spinare, apoi prelata de la mijlocul navei care se întindea până unde se aflau Trondur şi Arthur, fiecare de o parte şi de alta a copastiei. Făcuseră găuri în prelată şi jumătăţile de sus ale corpurilor lor ieşeau în afară, ca la echipajele avioanelor din timpul primului război mondial. Doar glugile impermeabilelor îi făceau să se asemene mai mult cu pustnicii în rase, iar impresia era îngroşată de crucea roşie în cerc de pe vela provă, care se ridică şi se cobora, cu un zgomot îngrozitor, deasupra capetelor lor. Dincolo de ei, mai departe, se întindea bezna nopţii, unde se proiectau formele fantastice ale sloiurilor de gheaţă, scăldate, din când în când, de razele lanternei lui George, în care străluceau ploaia şi valurile.

După trei ore în această scenă suprarealistă, bezna începu să se ridice. George stinse lanterna. Îşi dădu seama că putea detecta sclipirile albe ale sloiurilor şi fără lumină. Zorile începuseră să se reverse la orizont şi puteam să identificăm gheţurile dincolo de orbita noastră imediată. Eram înconjuraţi de banchiză. Într-o parte, plutea un imens aisberg, ca dintr-o carte poştală, un monstru strălucitor din gheaţă, înclinându-se în mod spectaculos spre ocean, cu flancurile albe, neîntinate. Dar acesta nu reprezenta niciun pericol, căci se afla la cel puţin o milă depărtare. Necazurile noastre adevărate dăinuiau în formele contorsionate ale sloiurilor din faţa şi din jurul bărcii, care ne pândiseră toată noaptea. Acum, le puteam identifica după tipuri. Aşa erau cele „bergy bits”, bucăţele rupte din gheţarii arctici, de toate dimensiunile, apoi „growlers”, sloiuri de gheaţă tare, nestabile, care se tot răsuceau şi învârteau în apă, ameninţând cel mai tare să o vatăme pe *Brendan* cu coca ei din piele groasă doar de vreo 6 mm. Aveam acum destulă lumină pentru a vedea şi evita aceste obstacole. M-am

gândit, că, desigur, calea înaintea noastră trebuia să fie deschisă. *Brendan* îşi dovedise din nou trăinicia. Pielea şi scheletul, legat cu mâna, supravieţuiseră loviturilor. Ce se putea aştepta mai mult de la ambarcaţia noastră?

— A luat apă? întrebă George din nou.

— Nu! *Brendan* a trecut prin toate cu vitejie!

Speranţele mele au fost în curând spulberate. În faţa noastră începusem să descoperim mile şi mile de gheaţă, sloi după sloi, oscilând, îndreptându-se spre sud, sub efectul combinat al furtunii şi curenţilor, *Brendan* nu putea să-şi păstreze poziţia, nici să se retragă. Singurele trasee de urmat erau în faţă şi lateral, în speranţa că ambarcaţia se va mişca mai repede ţdecât banchiza şi vom fi în stare astfel să o depăşim şi să scăpăm de zăgăzuirea ei, ieşind undeva, dincolo de muchia principală.

Toată ziulica am trudit, căutând să ne tăiem drum diagonal, prin banchiză, şi să-i dăm de capăt. Ne-am tocit nervii, tot încercând să găsim cale liberă prin spaţiile dintre sloiuri. Nu puteam să facem niciun proiect, pentru că sloiurile îşi schimbau poziţia, iar orizontul nostru era foarte limitat. Din. când, în când, deasupra gheţurilor se adunau adevărate bancuri de ceaţă şi vizibilitatea ajungea, adesea, la mai puţin de o milă. Singurul avantaj pe care-l aveam era doar că în limitele banchizei domnea calmul. Pe măsură ce pătrundeam mai adânc, acţiunea valurilor se domolea, deşi furtuna mai stăruia încă. Marele covor de gheaţă înăbuşea zgomotul talazurilor, asemenea unui zăgaz plutitor de care se spărgeau valurile, lăsând doar o hulă puternică care legăna şi purta sloiurile. Uneori, dădeam peste porţiuni de apă libere, având, ici şi colo, câteva sloiuri răzleţe, dezagregate. În asemenea locuri, puteam naviga câteva minute fără nicio piedică. Uneori, în faţa lui *Brendan* se ridicau bariere şi creste de gheaţă, acolo unde sloiurile se aflau chiar în faţa noastră, formând un zid de nepătruns, care trebuia neapărat evitat. O dată sau de două ori se conturară, din ceţuri, formele magnifice ale aisbergurilor mări: de vreo sută de metri înălţime şi chiar mai mult. Şi, pe măsură ce ne apropiam, am putut desluşi crăpături ameninţătoare, formate în gheţari, ceea ce însemna că ar fi putut să se desfacă şi să se surpe. Asemenea gheţari trebuiau ocoliţi cu orice preţ, căci, pe lângă fiecare, în partea din care bătea vântul, se aflau, ca nişte ciorchini, bucăţi de gheaţă sfărâmată.

Încă şi mai dificile erau locurile unde se găseau banchize consolidate, relicve mai mari/ ale unui străvechi strat de gheaţă. Acestea pluteau sub" forma unui adevărat talmeş-balmeş de sloiuri deformate-l îngrămădite unele peste altele şi apoi îngheţate, toate-i într-o masă compactă.

Posibilităţile lui *Brendan* de a se strecura pe lângă aceste pericole erau foarte limitate, aşa încât, virtual, fiecare sloi trebuia ocolit prin partea ferită de vânt. Aceasta însemna să navighezi direct spre gheţar, manevrând cârmă în ultimul moment, trecând în jurul laturii adăpostite, unde ceaţa şi spuma valurilor erau absorbite şi împrăştiate, pe măsură ce sloiul se legăna într-o mişcare neîntreruptă, în sus şi-n jos, faţă de val. Înaintarea noastră se asemăna cu un cros între maşini care se tamponează într-un joc distractiv, la bâlci, sau cu un dans de ţară de patru perechi, cu excepţia doar că partenerii noştri erau nişte leviatan! de gheaţă care se cufundau, se învârteau şi făceau câte o reverenţă. Din nou şi din nou, ne strecuram printre sloiuri şi auzeam izbiturile şi sfărâmăturile produse de gheaţă, când se apropia de coca de piele, vibraţiile şi pocniturile, în timp ce treceam peste bucăţi mai mici şi zguduitura, când bucăţi de gheaţă, de mărimea unor tăblii de mese şi cântărind mai multe sute de kilograme, ricoşau, ciocnindu-se de pana ramei de guvernare.

— Ei bine, George, doreai să vezi gheaţă în această călătorie, nu te poţi plânge că ai fost dezamăgit, spusei eu.

— E fantastic, răspunse el, cu tristeţe. Îmi pare bine că am văzut, dar nu cred că-mi mai trebuie aşa ceva.

Eram cu toţii într-o tensiune teribilă. Când se lumină de ziuă, am încercat să revenim la vechiul nostru sistem de cart şi să ne odihnim puţin. Era însă imposibil să te relaxezi cu zgomotul gheţii răsunând în coca subţire, atât de aproape de capetele noastre. Mereu, mereu, fiecare dintre noi trebuia să treacă la acţiune: să ridice şi să coboare velele, pentru a varia viteza, să le tragă şi să le aranjeze, pentru a modifica înclinarea, iar, când situaţia devenea foarte rea, să ne aplecăm cu toţii în afară, să împingem vasul cu ajutorul căngii, ca să-l îndepărtăm de gheţari, să-l protejăm. O dată, sau de două ori, am stat chiar pe copastie şi, punând piciorul pe câte un sloi, am împins cu toată puterea. Din nou mi-am amintit de primele călătorii, de data asta mi-a venit în minte faimosul tablou, reprezentând nişte navigatori din

timpul reginei Elizabeta, ferind vasul lor de gheţuri cu aceeaşi tehnică simplă. Dar trebuie să mărturisesc că nu m-am gândit niciodată să o văd pe *Brendan* într-o asemenea situaţie teribilă.

În acea zi de 18 iunie, am fost atât de ocupaţi între gheţari, încât nici nu am avut timp pentru o masă ca lumea. La prânz, Trondur pregăti un pireu cald, pe care l-am înghiţit între stările de alarmă şi, mai târziu, în cursul zilei, dacă am mai avut timp pentru două ceşti de cafea. Cu micul dejun am dat greş. Am găsit gamela mea cu cereale reci tocmai după masă, la vremea ceaiului. Stătea neatinsă într-un loc sigur, sub banchetă.

Trebuie să recunoaştem, însă, că gheţurile aveau o anumită atracţie şi măreţie. Se degradau şi se dezintegrau în mii de forme şi dimensiuni stranii, în tot soiul de colţari şi coloane ciudate, plutind pe ape, bălţând suprafaţa cât cuprinde ochiul. Culorile erau fascinante: alb opac, verde profund, asemenea stâncilor submarine, frânturi transparente de dimensiunile unor cufere pentru călătoriile pe mare, albastrul viu al gheţurilor glaciare, uneori murdar, acoperit de praf şi funingine, adunate în decursul timpului. Odată, George se întinse şi reuşi să spargă o bucată de gheaţă albăstruie dintr-un sloi mişcător şi o puse pe limbă.

— Delicioasă, daţi-mi vă rog whisky.

Fiecare culoare ascundea un pericol al ei. Cea mai puţin îngrijorătoare era gheaţa transparentă, în ultimul stadiu dinaintea topirii, ciuruită de miriade de pungi de aer, aşa încât stratul exterior se turtea când se lovea de coca lui *Brendan*. Singurul inconvenient al acestei gheţi consta în faptul că plutea atât de jos în apă, încât era destul de greu de descoperit la timp şi de preîntâmpinat. Cele mai multe dintre blocurile de gheaţă mari erau, de asemenea, greu de detectat, pentru că lăsau să se vadă doar o mică porţiune deasupra apei, de obicei o bucată rotundă, strălucitoare, de un alb opac, restul cufundându-se cu nevinovăţie sub valuri. Dar aceste blocuri puteau fi foarte masive sub apă, ameninţătoare, mişcându-se şi frământându-se în curenţi, capabile să dea o lovitură grea unei nave mici. Sloiurile albe ca zăpada, care pluteau la suprafaţă, deşi mai mici şi mai uşoare erau neplăcute, căci aveau tendinţa să se adune în benzi şi să blocheze drumul. Singura noastră şansă era să persistăm în aceeaşi direcţie, sperând că vom găsi, în ultima clipă, o deschizătură prin care să ne

strecurăm. Pentru a da peste o poartă la momentul potrivit, era nevoie de dibăcie, judecată şi o mulţime de noroc. De obicei *Brendan* îşi urma drumul în siguranţă, dar, uneori, dădea cu prova direct într-un sloi, atunci, câteva clipe, rămâneam pe sloi, aşteptând ca vântul să bată din pupă şi *Brendan* să revină pe suprafaţa apei, făcând nişte piruete în acest dans ciudat pe gheaţă.

— E uşor să ne menţinem direcţia printre gheţuri, remarcă George.

— N-avem decât să urmărim dungile de grăsime de lână lăsate pe muchile sloiurilor din siajul nostru, remarcă Arthur.

Cele două culori pe care le priveam cu cea mai mare precauţie erau verdele închis al gheţurilor de sub suprafaţa apei care ameninţau să pătrundă în coca lui *Brendan*, când aluneca peste ele şi albul albăstrui curat, ca de diamant, al sloiurilor din gheaţă străveche. Acestea din urmă se formaseră de mult timp, după căderile de zăpadă, din interiorul Groenlandei şi din Baffin Land**15**, întărindu-se ca gheţarr şi, în cele din urmă, desprinzându-se şi ajungând în ocean ca aisberguri. Această gheaţă. nici nu începuse bine să se topească. Sloiurile erau ascuţite, tari şi cu totul inflexibile.

Ciocneşte-te. strecoară-te cât poţi mai lateral, avântă-te cu forţă când dai de un spaţiu deschis, nu te gândi că de gheţuri te despart doar vreo 6 mm de piele, ignorează şirurile de împunsături de-a lungul flancurilor lui *Brendan*, supuse în mod constant frecării de gheţuri, protejează ambarcaţia cu ajutorul cangelor, voltă sub vânt, voltă în vânt, caută un locuşor între sloiurile din faţă, calculează, calculează! Vânt, calm, abate-te de la direcţia de deplasare, fă faţă curenţilor, ai grijă de mişcarea gheţarilor! Această grea încercare a continuat ore de-a rândul până pe la timpul asfinţitului, pe când vântul sufla încă destul de puternic, iar gheaţa părea că începe să se subţie. Şi, de data aceasta, într-adevăr, ne apropiam de muchia tăioasă a banchizei.

Apoi, în cele din urmă, se termină şi cu „norocul lui Brendan”.

În faţa noastră vedeam marea relativ deschisă şi treceam printr-o salbă de sloiuri, când, două sloiuri mari s-au împreunat, închizând tocmai un spaţiu gol în care se angajase *Brendan*. Sloiurile ne

---

[15] Țara lui Baffin, cea mai mare insulă din Arhipelagul Arctic canadian, denumită după William Baffin (1584—1622), navigator și explorator polar englez (n. t).

prinseseră între ele şi se produse o scuturătură ciudată, o senzaţie vag neplăcuta, uitată însă, curând, fiind preocupaţi de a ieşi din strânsoarea ca de cleşte. Din fericire, cele două sloiuri s-au desprins, iar *Brendan* a putut trece peste o creastă de gheaţă şi, astfel, a scăpat. Cinci minute mai târziu, am auzit, însă, apa clipocind lângă maşina de gătit şi mi-am aruncat privirile într-acolo. Apa se învolbura peste scândurile podelei. Nava noastră lua apă, fusese găurită.

Din păcate, nu aveam timp să ne ocupăm imediat de spărturi. Prima grijă rămânea aceea de a scăpa de gheţuri, cât mai era încă suficientă lumină de zi, pentru a depista calea. Altfel, ne vom găsi în aceeaşi situaţie anevoioasă ca în seara precedentă, împiedicându-ne de sloiuri, în întuneric.

— Unul la pompa santinei, altul la cârmă, unul la vela provă, iar al patrulea să se odihnească! am comandat eu.

Încă două ore am trudit din răsputeri să o scoatem pe *Brendan* din banchiză, până când am dat de o cale deschisă între două sloiuri, destul de uşor de parcurs şi am ridicat vela mare terţarolată de două ori. Cârmaciul trebuia să fie în continuare vigilent, dar de cel de la vela provă nu mai era nevoie şi, după douăzeci şi cinci de ore de efort susţinut, am putut să reluăm veghea obişnuită de două persoane. Mi. Se părea că riscul era mai mult o problemă de oboseală fizică, decât şubrezenia ambarcaţiei avariate.

— Nu putem să ne ocupăm de spărtură astă seară, am declarat eu. Nu avem suficientă lumină s-o putem detecta şi, apoi, s-o astupăm. În plus, suntem cu toţii prea obosiţi. Dar este vital să aflăm cât mai mult despre locul pe unde se infiltrează apa. Vreau ca fiecare echipă de veghe să folosească pompa de santină la intervale regulate şi să înregistreze numărul pompărilor necesare pentru a scoate apa. Cel puţin, astfel vom şti dacă infiltraţia se măreşte şi câştigă teren asupra noastră. Dacă pe undeva s-au rupt cusăturile, s-ar putea să se desfacă mai multe cusături şi, atunci, ritmul infiltraţiilor va creşte.

Trondur pipăi pielea de pe copastie.

— Cred că gheaţa a rupt cusăturile „spuse el, calm.

— E foarte posibil, dar nu putem fi siguri, i-am răspuns. Pur şi simplu trebuie să aflăm cât putem mai mult.

— A, bine, interveni Arthur, vesel. De aceea avem mâna dreaptă, pentru a pompa. E rândul nostru acum, Trondur, mai bine mă apuc de

lucru.

Se târî în faţă, pentru a ajunge la pompa santinei. Nu era deloc prea devreme. Cât am vorbit, nivelul apei de lângă maşina de gătit crescuse în mod vizibil. Apa se mişca, încoace şi-ncolo, în jurul cizmelor noastre şi, în curând, pătrunse în partea ferită a adăpostului.

S-a început pompatul. Au fost necesare 35 de minute fără întrerupere pentru a goli santina. Santina ambarcaţiei noastre, deşi puţin adâncă, era relativ lată, aşa că se aduna acolo o mulţime de apă. După 15 minute, nivelul apei crescu iar, ameninţător.

— Câte pompări trebuie pentru a o goli? am întrebat.

— Două mii, mormăi Arthur şi căzu extenuat. Am făcut o socoteală rapidă. Rezistam fizic să facem două mii de pompări pe oră, dar numai câtva timp. Unul din noi putea pompa, pe când tovarăşul său era la cârmă şi astfel o ţineam pe *Brendan* în stare de plutire. Dar acest sistem funcţiona atât timp cât dura rezistenţa noastră fizică şi se mai putea întâmpla să dăm din nou peste vreme proastă, iar valurile să înceapă să se spargă de vas. Atunci, nu vom mai avea capacitatea s-o golim pe *Brendan* destul de repede. Era o situaţie delicată. Navigând într-o direcţie oblică faţă de gheţar şi îndreptându-ne spre larg, în sensulintului, ne aflam la două sute de mile bune de ţărm, «iar amântul cel mai apropiat era coasta puţin locuită a abradorului, de unde nu te prea puteai aştepta la vreun jutor. Fugeam în faţa unui vânt transformat aproape în irtună. Efectul de amortizare pe care-l avea gheaţa nu l-ai exista. Valurile începuseră să se spargă şi să se ros >golească în jurul nostru. Şi nici de pericolul gheţii nu jăpasem complet. Ici şi colo, distingeam, în beznă, forma Ibă a unui gheţar mare, care refuza, cu încăpăţânare, să r topească.

— Mai sunt încă şase ore până când se va lumina. Nu vom altceva de făcut decât să ne economisim forţe? e, mă dimineaţa şi, apoi, să ne ocupăm de spărtură. Este l-ai bine dacă, în timpul fiecărui cart, unul pompează iereu. Dacă putem menţine santina goală, *Brendan* va I mai uşoară şi va naviga mai bine, luând mai puţine aluri la bord.

Noaptea aceea a fost, din punct de vedere fizic, cea mi obositoare din toată călătoria. Era greu să te odihniţi sau să dormi cum trebuie. În timpul cartului, fiecare stătea câte o jumătate de oră la cârmă, apoi trecea I» faţă, la pompat, abia mai având timp să arunce o privire uvarăşului care se căznea, obosit, să revină la cârmă. Vesta,

scrutând bezna, încerca să-şi dea seama dacă strähl gerările albe din faţă erau crestele valurilor care se ip rgeau ori vreun gheţar ivit în calea lui *Brendan*.

De îndată ce s-a terminat prima veghe, am chemat ilaţia canadiană de radio de coastă, St. Anthony, din Newfoundland.

— Aici nava cu vele *Brendan*. Ne aflăm de 24 de ore iilr-o banchiză deschisă şi se pare că am reuşit, acum, în scăpăm de gheaţă. Coca a fost spartă şi luăm apă. h următoarele 12 ore vom încerca să detectăm şi să reparăm stricăciunile, dar este important să se nous poziţia noastră estimată, care este: 53°10 n. 51°20 v.! pet, poziţie estimată, căci saula lochului a fost deviată e cauza gheţii, iar, datorită vizibilităţii proaste, de două z n-am văzut soarele şi nu am putut avea nici observa la soare. Nu suntem ameninţaţi de vreun pericol imedi Vă rog să investigaţi dacă este posibil să ni se paraşute o pompă mică, cu motor şi carburant, în cazul în care am fi în măsură să facem faţă infiltraţiilor apei. 1 chema din nou, la ora 14, 15 GMT, pentru a raporta ci se desfăşoară situaţia. Dacă nu se stabileşte niciun ce tact la orbi 14, 15 sau la 16, 15, s-ar putea să folosim transmiţător pentru cazuri de urgenţă, pe frecvenţa 121, 5 şi 243 megacicli. Terminat.

— Roger. Roger, răspunse vocea calmă a operatorii de radio de la staţia St. Anthony, repetându-mi délai pe care i le dădusem. Apoi, mă informă că va anui Centrul de coordonare a acţiunilor de salvare de la Halii şi avea să aştepte următoarea noastră transmisie. Mai t ziu, am aflat că staţia canadiană de coastă a răspuns fi şovăire cererii noastre de a fi gata să ne vină în aju La Halifax se pregătise un avion, iar la postul St. Jd ofiţerul de serviciu calculase că un spărgător de gh canadian ar putea să ne ajungă, de la Goos Bay, în 21 ore. „Dar sincer să fiu, declară ofiţerul de serviciu acea seară, nu ştiu cum ar putea vasul nostru să vă id lizeze la timp. După pierderea navei *Carson*, auzind e barcă de piele se găseşte la ananghie între aceleaşi gheţ a estimat şansele dumneavoastră de a ieşi de acolo nule. Cum ar reuşi să supravieţuiască o mică anabarq din piele, când un spărgător de gheaţă din oţel s-a $ fundat?”

Totuşi. Ia acea vreme a grelei noastre încercări, era r confortant să ştim că cineva, undeva, ne cunoştea neizul şi că, dacă lucrurile ajungeau la limită, puteam cere jutor. Uşurat, în parte, de acest gând, stăteam încovoiat L sacul meu de dormit, încercând să mă concentrez.

randan lua apă într-un ritm de 2000 de pompări pe oră. sta reprezenta o spărtură mare şi, evident, trebuia să o lectăm de cum se făcea lumină. Dar cum naiba aveam i găsim spărtura? Putea fi oriunde în coca lui *Brendan*, ib apă. Eram obligaţi să mutăm tot echipamentul nostru, eţie după secţie, de-a lungul navei, să ridicăm încărcătura; mişcăm de la locul lor canistrele cu apă potabilă. Unde /earn să depozităm, temporar, apa de băut? Apoi, să cercăm să detectăm spărtura, observând orice curent sau tşici care s-ar forma în santină. Toate acestea urmau fie îndeplinite pe o mare furtunoasă.

Şi, dacă eram destul de norocoşi să dăm peste spărtură, făceam? Să presupunem că atunci când *Brendan* a treil peste sloiuri s-a rupt patina chilei ori au cedat legările dintre aceasta şi coca de piele? În larg nu puteam ci repara, nici lega, din nou. Şi ce ne făceam dacă s-a iar pielea sau sfoara de in cu care cususem? Mă fermi că, atunci, aveam să fim într-o situaţie încă, şi mai a. Nu. puteam să-mi imaginez cum am fi fost în stare I coasem o bucată din piele sub apă. Ar fi imposibil să ungi jos, în apă. sub cocă şi tot atât de imposibil să crezi în interior, căci nu mai era spaţiu suficient între d-rul de lemn şi lonjeroane ca să mai faci un rând de îmmsaturn cu cât mă gândeam mai mult la situaţia noastră, i ci it mă simţeam mai mâhnit. Părea complet stupid

Brendan să se scufunde tocmai la sfârşitul misiunii, a disc echipajului său că o barcă medievală, irlandeză, n piele, putea să traverseze Atlanticul. Cum ar putut fi făcută lumea să creadă aceasta, dacă *Brendan* se sei funda, la 200 de mile de Canada? N-ar fi servit la nim să arăţi că erau mai puţine banchize în jurul Groenland şi al Canadei la începuturile epocii creştine şi că pustnic irlandezi nu au trebuit să facă faţă aceloraşi problem Pentru a dovedi realitatea călătoriilor timpurii irlandez *Brendan* trebuia să ajungă în America.

Ca să-mi limpezesc gândurile, am luat un toc şi I bucată de hârtie şi am recapitulat situaţia noastră:

1. *Brendan* ia apă foarte repede. Putem menţine na la suprafaţă două zile sau mai puţin, dacă vrem este rea, un timp nedefinit pe vreme bună, dar I mari eforturi fizice.

2. Prima urgenţă, să găsim spărtura. Să fie patii chilei? S-au sfâşiat cusăturile? S-a spart cocs

3. Dacă nu dăm de spărtură şi nu suntem în stare să reparăm, Garda de coastă ar trebui să ne trimită pompă cu motor. Are oare

pompa care ne trebuie va putea avionul ei să ne găsească? Asta depin de vizibilitate şi de starea mării.

4. Dacă nu primim pompa, lansăm apel de ajutor] abandonăm nava.

Iată un scenariu cam sumbru, iar situaţia nu ac venit deloc veselă în timpul nopţii, o ploaie deasă a rec vizibilitatea la câţiva metri; intensitatea vântului crescâr cârmaciul nu mai avea posibilitatea să evite eventua gheţari. *Brendan* putea naviga numai în direcţia vânte şi nu ne mai rămânea altceva decât să ne bizuim pe nor că nu vom da peste bucăţi izolate de gheaţă sau, n rău, chiar peste vreun aisberg recent desprins din banchij

Toţi eram teribil de obosiţi. Efortul constant de a pompa reprezenta o corvoadă ridicolă, care ne istovea mintea şi muşchii. Mai întâi trebuia să te căznești, apucându-te cu mâinile, alunecând pentru a reuşi să parcurgi porţiunea de la cârmă, de-a lungul copastiei, spre mijlocul navei, unde era legată prelata. Acolo, erai obligat să desfaci legăturile cu degetele pe jumătate îngheţate, să te laşi jos, în deschizătura întunecoasă, să-ţi dezlegi centura de salvare, să te cufunzi sub prelată şi, apoi, să tragi prelata pentru a nu rămâne deschisă. Dacă nu o făceai, următorul val s-ar fi revărsat în secţia din mijlocul navei şi s-ar fi adunat şi mai multă apă în santină. De cum te vedeai sub prelată, trebuia să-ţi scoţi impermeabilul sau partea de sus a costumului de imersiune. Altfel, după o jumătate de oră de muncă, îmbrăcămintea ţi-ar fi fost toată udă leoarcă de transpiraţie. Acum venea momentul să te târăşti prin tunelul de sub prelată, pentru a ajunge la pompă, să apuci minerul pompei cu mâna dreaptă, să te întinzi pe stânga, pe travers, şi să pompezi de patru până la cinci sute de ori. După asta, muşchii de la braţul pl umărul drept nu mai puteau rezista şi, în mod foarte laborios, te întorceai pe partea cealaltă şi începeai pompatul cu mâna stângă, cât puteai de mult. Apoi, iarăşi schimbai şi o luai de la început, pompând şi tot pompând mereu, până când se auzea zgomotul mult aşteptat al păl tunderii aerului în tub şi, atunci, puteai să-ţi reîncepi ălătoria atât de anevoioasă spre cârmă, să-ţi pui imperiu'abilul, să dezlegi şi apoi să legi prelata, să te caţeri ai greu pentru a ajunge la cârmă şi să sosești la timp pentru a vedea că nivelul apei se ridicase până la acelaşi k unde era când începuseşi operaţia. Numai că acum / nea rândul tovarăşului tău de la cart să golească

santina.

Mişcarea pe care o imprimai pompei, în bezna tundlului de sub prelată, avea o calitate aproape hipnotic Ritmul regulat al pompei, tunelul ud, întunecos, oboseaj şi durerea se combinau pentru a-ţi produce un sentimel de detaşare de mediul înconjurător. Acest sentiment el amplificat de micile licăriri fosforescente, distonante, cai treceau peste bord cu fiecare creastă a valurilor şi se pe lingeau, sclipind, în jos, pe pielea vasului, luând foni ciudate, care zăpăceau ochii obosiţi şi creau iluzii i oscilare şi adâncime. Mişcarea braţului şi a torsului, apl cându-se în faţă şi în spate, în timp ce manevrai pomţ era întovărăşită de o strălucire fosforescentă, reflectată; pompa de santină translucidă. Această strălucire straw variei în intensitate cu fiecare val, dar fiind, de obicei, i un verde închis. Sub prelata întunecoasă, ochii lăcrăma umerii te dureau, capul îţi cădea pe bancă extenuat, fiii teribil de ispitit să te laşi furat de somn, în timp ce i mod mecanic făceai mişcări înainte şi înapoi. Dar ei repede scuturat şi trezit de zgomotul unui alt val că se spăfgea de prelată, deasupra capului.

La ora 6 se crăpă de ziuă şi m-am uitat la tovară mei, erau buimăciţi din cauza extenuării, dar nimănui: i-ar fi trecut prin minte să renunţe. În timpul veghii i noapte am furat, pe ascuns cinci minute pentru a rid paioalele la pupă şi a verifica secţia santinei, încerci să găsesc spărtura misterioasă. Era o activitate ce! tr-adevăr trebuia lăsată pentru dimineaţă, dar nu miputut învinge curiozitatea. Când l-am spus lui Geor mi-a mărturisit că făcuse şi el exact aceeaşi investiga în cuşeta lui din faţă şi cercetase, în partea de la profără însă a da peste spărtură. Se părea că nimic nu puţine în loc echipajul de pe *Brendan*.

— Ei bine, iată care e planul bătăliei, am explicaţi Fiecare să bea o ceaşcă de cafea şi să înghită ceva, a Boots" şi Trondur vor lucra la pompele de la mijlocul avei, pentru a reduce cât mai mult posibil nivelul apei a-l ţine pe loc. Aceasta ne va îngădui lui George şi mie i lucrăm de-a lungul ambarcaţiei, mutând încărcătura în zonă în zonă şi să verificăm dacă santina nu prezintă şarturi. Ştim de pe acum că spărtura trebuie să fie, ndeva, în partea centrală a cocii.

Ceilalţi erau hotărâţi şi încrezători, fără a fi de loc îi buraţi. Mi-am reamintit că aveam exact opt ore pânând trebuia să iau contactul cu Garda canadiană de coastă.

Trei dintre noi ne-am băut cafeaua, iar apoi m-am us în faţă, să-l schimb pe George la pompă.

În timp ce stăteam la pompă, aşteptându-l pe George I şi bea cafeaua, mă întrebam de unde trebuia să împem vânătoarea? De la pupă, de sub adăpost? Asta i semna că era necesar să mutăm tot echipamentul nostru rsonah Poate de la arborele trinchet? Dar acolo pusesem iernai rezervele grele, ca ancora, canistrele cu apă. Apoi, jitr-o dată, fără nicio legătură, îmi veni un gând. Noapi trecută, în timp ce pompam în beznă, străfulgerările isforescente peste copastie s-au repetat aproape simultan în interiorul bărcii şi în tubul pompei de santina. Nu ilam nimic despre proprietăţile fizice ale fosforescenţei „i, r îmi închipuiam că era necesară un fel de conexiune ectrică. Dacă lucrurile stăteau aşa, atunci fosforescenţa ni se din afara cocii, printr-o legătură directă – spărtura.

Am abandonat, cu oarecare interes, pompatul şi am mărit traseul conductei colectoare a pompei de santină nă la orificiul din mijlocul navei, în partea babordului, în tras prelata şi mi-am aplecat întâi capul peste conic. Acolo, chiar sub linia de plutire, pătrundea lumini Ici printr-o scobitură mare, produsă de o lovitură în ca de piele. Scobitura era cam de forma şi mărimea unu (

SCHEMĂ BRENDAN

1. Antenă de radio de înaltă frecvenţă
2. Antenă de radio de foarte înaltă frecvenţă
3. Parîmă de in
4. Sacheţi de terţarolă
5. Vela mare
6. Vela provă
7. Cadru transversal în formă de H
8. Panouri solare pentru bateria radio
9. Plută de salvare
10. Boneta de la baza inferioară văzută în contur
11. Visle de 3,6 m
12. Prelată — adăpost pentru doi oameni
13. Ramă de guvernare
14. Scotă
15. Cutia maşinii de gătit
16. Adăpost principal pentru trei oameni şi aparatele lor de emisie recepţie
17. Apă proaspătă (730 litri) balast, depozitată sub scîndurile păiolului
18. Depozit etanş de alimente
19. Apă proaspătă
20. Ancoră de derivă (ancoră plutitoare de furtună)
21. Membrana cocii, formată din 49 de piei, cusute între ele cu sfoară de in, răsucită manual
22. Cadru de frasin, legat cu curele de piele
23. Parîmă de remorcare

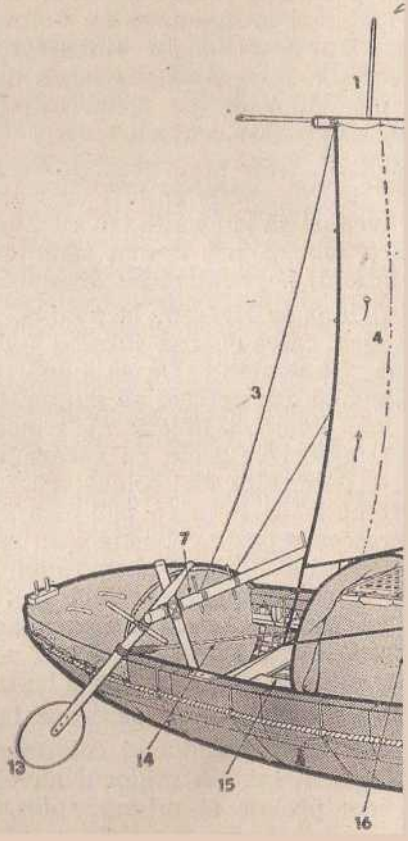

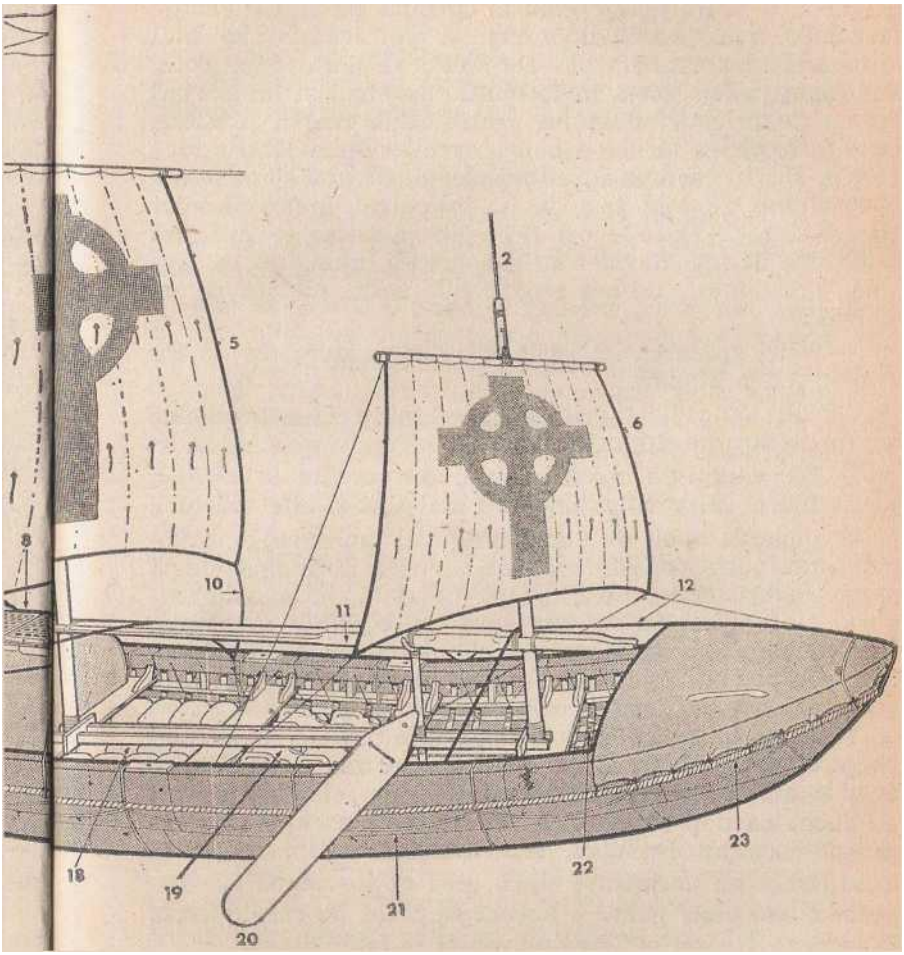

grepfrut, o gaură neaşteptată în curbura pielii. Cu emoţie crescândă, am revenit înăuntru şi am început să mut alimentele depozitate acolo. De îndată ce am degajat coca, am văzut pielea lăsată în formă de grepfrut şi mi-am dat seama de pricina necazului nostru. Sub marea presiune din afară, pielea făcuse o pungă spre înăuntru, între două coaste. Nu fusese tăiată sau despicată. Cu toată rezistenţa la tracţiune, de două tone pe un ţol pătrat, pielea plesnise pur şi simplu. De câte ori *Brendan* se mişca, o ţâşnitură puternică de apă năvălea prin spărtură, ajungând în santină. Triumfător, mi-am scos capul peste prelată şi am strigat:

— Ştiri grozave; am găsit spărtura şi este într-un loc unde o putem repara.

Ceilalţi au ridicat privirile spre mine. O expresie de uşurare apăru pe chipurile lor.

Terminaţi-vă micul dejun, am continuat eu, şi, până atunci, voi verifica dacă nu mai sunt şi alte spărturi.

Am pornit apoi, de jur-împrejurul ambarcaţiei, aplecându-mă peste copastie pentru a vedea dacă mai există şi vreo altă stricăciune. De fapt, în afară de această singură perforaţie, pielea era încă în condiţii excelente. Într-adevăr, abia dacă era, pe ici-colo, zgâriată de gheaţă. Sloiurile pur şi simplu au alunecat pe lângă curbura cocii, poate datorită grăsimii cu care fusese unsă pielea.

Mai multe elemente contribuiseră la producerea acestei singure perforări. Curbura cocii, spaţiul mai mare dintre şipci în acel loc şi presiunea exercitată de cele două sloiuri au făcut ca o protuberantă sau un colţ ascuţit să străpungă coca lui *Brendan*. Am încercat şi am reuşit să introducem un ac printre şipci, ceea ce înseamnă că vom putea coase peste gaură o bucată de piele, pe care o avem în rezervă… George şi Trondur veniră în faţă.

Ar fi mai bine ca petecul să fie pus pe dinafară, le-am spus, căci astfel presiunea apei va ajuta să-l lipească de coca. Mai întâi să facem un tipar, apoi să tăiem petecul şi după aceea să-l coasem la locul respectiv.

— Trebuie să tăiem ceva din lemn, îşi dădu cu părerea Trondur, examinând şipcile din frasin.

— Da, fă tot ce crezi necesar ca să fie bine.

— O să-mi pun un costum de imersiune, anunţă George, căci o să ne ia cu frig.

Avu dreptate. George şi Trondur au lucrat, înrbrăcaţi în costumele lor de imersiune, vreo trei ore, într-un frig care le-a pătruns până la oase. Mai întâi, au tăiat un petec de piele după dimensiunile necesare, apoi George s-a aplecat peste copastie, ajungând cu faţa la câţiva centimetri deasupra apei şi a pus petecul la locul respectiv. Trondur a vârât o sulă prin petec, apoi un ac, lung. de vreo 20 cm, cu sfoară de in George ajunse la ac cu un cleşte şi îl apucă, smuci, trase şi, până în cele din urmă, îl scoase. Apoi luă din nou sula şi o împlântă din exteriorul cocii, bâjbâi în jurul găurii până putu să introducă vârful acului, iar Trondur îl prinse pe partea dinăuntru.

Era o corvoadă oribilă. Şirul de împunsături de sus se făcea

foarte greu, pentru că se afla chiar deasupra nivelului apei, aşa că, de fiecare dată Când *Brendan* era purtată de un val, George putea fi fericit dacă intra în apă numai până la coate. Când se succedau valurile mari, îi treceau peste cap şi ieşea, apoi, gâfâind şi împrăştiind apă în jur. Fiecare val mare se spărgea de cocă şi-l uda pe Trondur până la piele, el stând ghemuit în santină şi împungând pe dinăuntru. Toate acestea se făceau la o temperatură de 0°, având, din când în când, în apropiere, sloiuri sau câte un aisberg, şi după două zile cu odihnă puţină. Cusutul înainta încetul cu încetul; un boţ de unsoare şi fire de lină au fost aşezate între cocă şi petec, pentru a servi ca izolator. Apoi veni ultimul rând de cusături. Acesta era complet sub apă, iar George a trebuit să folosească coada unui ciocan pentru a apăsa acul înăuntru.

În fine se termină totul. Cei doi, tremurând de frig, se îndreptară. George îşi şterse ultimele urme de grăsime protectoare de pe mâini şi amândoi – îşi puseră în cafea câte un păhăruţ de whisky, binemeritat. Chiar şi Trondur era atât de extenuat încât se duse şi se cuibări în sacul lui de dormit. Arthur pompă până la ultima picătură apa care se mai afla în santină. Acolo unde fusese făcută reparaţia, abia dacă se mai prelingea câte o picătură. Am verificat petecul.

— Este tot atât de întins şi de bine cusut ca şi cum l-aţi fi pus în şantierul naval de la Crosshaven şi nu în Marea Labrador. John O'Connell ar fi mândru de voi. L-am felicitat pe George.

— Uite, ştii, e o treabă pe care n-aş mai vrea să o fac, răspunse el, calm, cu subînţeles.

În după masa aceea, am raportat succesul nostru staţiei de coastă St. Anthony. Ne-am dat seama, după vocea operatorului, cât era de încântat.

— Bravo, spuse el, voi transmite informaţia mai departe, secţiei de coordonare a salvării. Cred că vor să trimită, oricum, un vas din garda de coastă, în zona voastră, ca o măsură de precauţie. Vă urez noroc pentru restul călătoriei.

Am închis aparatul şi m-am gândit că cei din Serviciul de gardă canadian erau oameni, de ispravă, Lot atât de merituoşi ca şi prietenii noştri din Servicml islandez de coastă. Apoi, pentru prima şi ultima oaia în toată călătoria noastră, am lăsat-o pe *Brendan* de capul ei. Am coborât pânzele, am desfăcut cârmă şi noi toţi patru ne-am retras în sacii de dormit şi am profitat de câteva ore de odihnă binemeritate.

Înainte de a adormi, m-am gândit că am fost în stare să facem reparaţia, pentru că *Brendan* era din piele. Dacă ar fi avut coca din fibre de sticlă, fragile, sau din metal, ori chiar din lemn, ar fi putut fi distrusă de gheaţă şi s-ar fi scufundat.

13
PĂMÂNT LA VEST

Peticită cu dibăcie şi în siguranţă în afară banchizei, *Brendan* îşi începu ultimei etapă a călătoriei spre Newfoundland. Vedeam încă, în fiecare zi, gheţari, purtaţi de-a curmezişul drumului nostru. Dar. după recenta escapadă, ne mulţumeam să-i admirăm de la distanţă, iar noaptea să veghem cu străşnicie asupra formelor lor prevestitoare de rele, proiectându-se fantomatice în beznă. Dorinţa noastră cea mai mare era acum să ajungem la capătul călătoriei. Ne aflam de şase săptămâni pe mare şi ne simţeam istoviţi. Cuprinşi în permanenţă de nelinişte în privinţa vremii proaste, zăgăzuirile micii noastre nave, monotonia rutinei zilnice pe mare îşi imprimaseră o formă proprie de constrângere mentală, care se accentua zilnic. Faptul că scrutam zarea pentru a desluşi urme ale uscatului era mai mult decât o activitate marinărească obişnuită, denota nerăbdarea noastră de a debarca. Ştiam, prea bine, că dacă socoteam după aisberguri, lumea nouă nu putea fi prea departe, pentru că gheţarii erau purtaţi spre sud, în Curentul Labradorului, care trece foarte aproape de coasta canadiană. Începusem să vedem şi alte mărturii ale apropierii pământului, ca buşteni plutind pe apă, din când în când trestii şi, din ce în ce mai multe, păsări. Dar *Brendan* se târa foarte alene. Părea ţintuită locului, în calmul care domnea în jur, purtată uneori la întâmplare, de curenţi şi de vreo uşoară adiere.

Aveam timp suficient pentru a mă gândi că *Brendan* nu era prima barcă irlandeză din piele care ajunsese dincolo de gheţurile arctice. Călugărul Diculi, de la curtea lui Carol cel Mare, spusese că pustnicii irlandezi au navigat la marginile mării îngheţate într-o călătorie de o zi, dincolo de ţara unde soarele aproape că nici nu apune. Chiar în „Navigaţio" se găseau pagini în care se pomenea despre o „mare închegată", unde a ajuns Sf. Brendan în timpul călătoriei sale, un loc unde marea era în mod straniu atât de neclintită şi plată, încât părea închegată. Poate că ajunsese într-un sector cu gheţuri plutitoare, un prim stadiu al dezvoltării banchizelor, unde bucăţile de gheaţă se

află în apă într-un calm desăvârşit, fuzionând apoi în bucăţi mari, care se aseamănă cu coagulele din laptele covăsit.

Dar în „Navigaţio" există o descriere şi mai spectaculoasă a gheţurilor de pe mare. Într-un capitol se povesteşte cum Sf. Brendan şi echipajul lui au dat peste un aisberg, plutind pe ape, înconjurat de aura-i de gheaţă sfărâmată. Şi-au îndreptat pânzele pentru a investiga această minune, au tot vâslit apoi în jururi şi au împins barca în cavernele naturale şi prin arcadele gheţii, care înconjurau aisbergul.

Iată ce se spune în „Navigaţio" despre acest episod: „Într-o bună zi, după ce au oficiat serviciul religios, le-a apărut în faţa ochilor, ridicându-se din mare, o coloană care nu părea a fi prea departe. Totuşi le-au trebuit vreo trei zile să se apropie. Când robul lui Dumnezeu sosi în apropiere, căută să vadă vârful, dar abia îl zărea, căci era tare înalt. Se înălţa dincolo de cer, înconjurat de o plasă cu ochiuri desfăcute. Ochiurile erau atât de mari, încât barca putea să treacă prin ele. Nu ştiau din ce era făcută plasa. La culoare se asemăna cu argintul, dar părea a fi mai tare decât marmura. Coloana era din cel mai pur cleştar". Despuiată de imaginaţia fabuloasă a povestitorului, întâmplarea este uşor de interpretat. Aisbergurile sunt vizibile de ia mare distanţă, datorită dimensiunilor şi culorilor lor. iar, când vremea e senină, apar distincte la orizont. Se pare că echipajul Sf. Brendan a fost înşelat de această apariţie şi a subestimat distanţa până la aisberg, când a început să vâslească, cu o viteză de unul sau două noduri, ceea ce avea să prelungească foarte mult timpul necesar să ajungă acolo. Când au sosit, în fine, se pare că au intrat în inelul de gheaţă sfărâmată, care, adesea, înconjoară un aisberg mare, desprins recent din banchiză, şi au fost tare uimiţi că această „plasă" era făcută din auceva decât „cleştarul" părţii principale a gheţarului. Probabil că sloiurile din afară erau dintr-o gheaţă opacă, în contrast cu gheaţa albă, pură, a aisbergului.

Apoi, se spune în „Navigaţio", Brendan a grăit către fraţii săi:

— Scoateţi vâslele şi dezlegaţi pânzele şi catargele şi unii dintre voi să ţină ochiurile plasei pentru a ne tăia drum.

Între plasă şi coloană era un spaţiu mare, cam de vreo milă, extinzându-se în mod similar şi în adâncime. După ce făcură toate acestea, „robul lui Dumnezeu" le spuse:

— Împingeţi barca printr-un ochi al plasei, ca să putem cerceta

minunile creatorului nostru.

„Când au intrat înăuntru şi au privit încoace şi-ncolo, marea le apăru limpede ca sticla, încât, puteau vedea sub apă în adâncime. Şi au văzut ei baza stâlpului şi marginea plasei cum stăteau pe fundul mării. Razele soarelui străluceau deasupra apei şi pătrundeau şi sub apă". Sf. Brendan a măsurat spaţiul dintre cele patru laturi ale deschiderii, care erau de 4 coţi de fiecare parte. Apoi au tot navigat o zi întreagă de-a lungul unei laturi a stâlpului şi, chiar la umbra lui, puteau să simtă căldura soarelui. Au zăbovit acolo până la ora 3. Tot timpul robul Domnului a măsurat acea latură". Mărimea uneia dintre laturi era de vreo 700! e yarzi. Prea sfântul părinte a fost ocupat timp de patru de cu măsurătoarea celorlalte laturi.

În a patra zi au găsit un potir, din acelaşi material ca i plasa, şi un disc în culoarea stâlpului, aşezate într-o feeastră, pe faţa de sud a coloanei. Sf. Brendan puse îndată nâna pe aceste vase, zicând:

— Domnul Iisus Hristos ne-a arătat minunea şi mi-a lăruit acestea pentru ca mulţi alţii să le vadă şi să le readă.

Mai apoi, Brendan porunci fraţilor săi să-şi facă rugăiunea şi să-şi hrănească trupurile, căci de când văzuseră oloana nu avuseseră timp nici să bea nici să mănânce.

Când se arătară zorile, călugării începură să vâslească pre nord. După ce au trecut printr-un ochi al plasei, au ixat catargul şi au ridicat pânzele, iar unii dintre ei vâsliră iai departe prin ochiurile plasei, în timp ce alţii pregătiră) ale în barcă. Când au întins pânzele un vânt prielnic prinse sufla de la pupă, încât nu aveau nimic de făcut, decât dar să ţină pânzele sus şi cârmă.»

Aşa se termină episodul cu aisbergul, întâlnire care, ară îndoială, produse o puternică impresie asupra călă)rilor din „Navigaţio". „Potirul" şi „discul", pe care le-au găsit într-o nişă în aisberg, nu erau altceva decât bucăţi e gheaţă sfărâmată de forme curioase, pe care minţile lor Licernice le asemănară cu obiecte bisericeşti, înfricoşaţi [ind de marele „stâlp de cleştar". Este interesant că Sf. irendan i se atribuie o pregătire intelectuală prin aceea a porneşte lamăsurarea aisbergului, ceea ce denotă i din „Navigaţio" se desprinde o concepţie mai erudită. un punctul de vedere al geografului, menţionarea izbergului este foarte importantă, arătând că evenimentele principale ale călătoriei aveau loc de-a lungul unei căi ansatlantice, prin nord, şi

nu aşa cum a fost sugerat, de-a lungul rutei mai uşoare clin suci, folosind vânturile spi Indiile de vest. Pe ruta din sud nu există posibilitate de a da peste un aisberg. „Coloana de cleştar" concord din punct de vedere geografic, cu celelalte episoade de I ruta din nord, în special cu insula vulcanică a fierarir ca Islanda, „Insula Oilor", ca insulele Feroe precum şi (simplul fapt practic, dovedit de *Brendan*, că bărcile d piele rezistă mai bine în apele reci ale nordului.

Uşoarele adieri de vânt şi calmul din apropiere de Nev foundland însemnau, de asemenea, ceaţă şi pâclă. *Brende* se afla acum într-una din cele mai. ceţoase regiuni a Atlanticului de Nord. Este ştiut că vizibilitatea rămâi foarte redusă, chiar în lunile de vară, pe coasta de estl Newfoundlandului. Cărţile navale arată că în lunile me iunie, iulie, cam 40 – 50% din timp, vizibilitatea este pâr la vreo 5 mile şi că scade până la o jumătate de milă, pentru 30 – 40% din observaţiile înregistrate. Şi, din nou, d scrierea din „Navigaţio" se potriveşte cu faptele real atunci când se relatează apropierea de „Pământul Făgădunţei". Textul arată că Sf. Brendan s-a întors în „Insula Oiloi după şapte ani de călătorii zadarnice, luând cu el hraii suficientă pentru 40 de zile şi, foarte important, o ci lăuză. Aceasta era „economul" care trăia pe „Insula Oilor El le spuse călătorilor că fără ajutorul lui nu vor fi în stai să găsească „Pământul Făgăduinţei"…Economul" le-a ari tat drumul, dar, după 40 de zile barca a fost învălui de o ceaţă groasă.

— Ştii ce e ceaţa asta? a întrebat „economul".

— Ce? răspunse Sf. Brendan.

— Această ceaţă, continuă „economul", încercuieşt insula pe care o cauţi de 7 ani.

Cercetătorii din domeniul literelor au arămt, în mo corect, că ideea unui nor sumbru, învăluind ţelul une căutări, este un subiect foarte des folosit în povestirii I ledievale, aşa că ceaţa care înconjoară „Pământul Făgăuinţei". căutat de Sf. Brendan, trebuie considerată cu arecare precauţie. Cu toate acestea, coincidenţa între georafia lungii căi a Atlanticului de Nord, din Irlanda şi mă pe coasta ceţoasă de nord-est a Americii, şi episoade din „Navigaţio" este fascinantă.

Trei zile de ceaţă şi nori joşi au lipsit-o pe *Brendan* 1 de soare. La 23 iunie am prins un mesaj radiodifuzat prin are eram anunţaţi că nava *John Cabot*, clin serviciul canaian de coastă, spera să se întâlnească cu *Brendan* în acea i. Mica noastră ambarcaţie fusese

împinsă spre sud de dreptul Labrador, şi fără soare pentru determinarea poil iei. O greşisem cu 30 de mile.

Aşa că *John Cabot* ne-a găsit din întâmplare. Căpitanul avei, Les Eavis şi-a schimbat direcţia pentru a cerceta n aisberg mare, când omul de veghe din gabie strigă că cele ceva mic pe apă. Era *Brendan* şi ne aflam la 120 mile e coasta Newfound: and.

— De fapt, am fost norocoşi că am dat peste voi, spuse apitanul Eavis, când păşi pe *Brendan*, dintr-o barcă pneumatică, pentru a vedea cum era viaţa pe o navă medievală.

— Ştiţi, navigam puţin cam mult spre est şi ne uitam i acel aisberg, când omul de veghe ne strigă că se zăreşte era în partea stângă a provei. Mă uitai şi spusei că trebuie a se afle-la vreo 38 de mile depărtare. Dar. nu poate fi *îrendan*. Părea teribil de mică! După ce ne-am uitat de reo două, trei ori, ne-am dat, totuşi, seama că sunteţi voi, în văzut atunci şi crucea de pe vele, crucea roşie.

Căpitanul Eavis era un vechi marinar experimentat în mbarcaţiile cu vele şi fu mirat de velatura lui *Brendan*.

— Ei bine, nu aveţi nevoie de niciun ajutor şi aţi emonstrat că vechile ambarcaţii pot efectua o traversare, puse el. după ce privi în jurul lui şi luă o duşcă de whisky. Puteţi să vă daţi seama că la bordul navei mele e mai diferit. E plăcut să vezi că asemenea lucruri mai pe şi încă făcute. Mă întorc şi voi ajunge cu *John Cabot*! port, în următoarele 36 ore, şi mă voi ocupa să fiţi bip primiţi. Spuneţi-mi numai clacă aveţi nevoie de ceva înainte de a pleca, *John Cabot* ne-a mai lăsat hran proaspătă, petrol pentru maşina de gătit, un suplimer de baterii pentru lanterne şi cinci perechi de ciorapi us câţi din garderoba secundului. Această întâlnire a făcut's dispară sentimentul nostru de izolare şi, în consecinţă, irr preside acelor ultime zile s-au estompat, datorită nerăt dării mereu crescânde a apropierii de uscat şi a faptului e nu eram departe de capătul călătoriei noastre.

Vremea se menţinea blinda, cu adieri uşoare de vân foarte nestatornice, schimbându-şi direcţia în toate cei patru puncte cardinale, suflând totuşi cel mai mult dinspr vest, aşa că *Brendan* se apropia, cu devieri, de coasta New foundland. Când ne îndreptam spre St. John's, când cran purtaţi departe spre nord, încât părea că ne întoarcem spre Labrador. Dar lăsam lucrurile la voia întâmplării. Ar 1 fost de ajuns o singură furtună dintr-o direcţie potrivnici şi Brendan"

ar fi putut fi dusă înapoi spre larg, încă vrei săptămână, aşa încât ne-am impus să nu facem nicio presupunere în privinţa locului şi a zilei debarcării noastre *Brendan* avea să fie purtată de vânt şi valuri spre uscat când şi unde se va nimeri, singura noastră preocupare fiinc să aibă condiţii bune de acostat.

Spre încântarea noastră, pe măsură ce ne apropiam d (Newfoundland, creştea şi numărul balenelor. S-ar fi zi-i că tovarăşele odiseei noastre apăruseră acum pentru ac vedea pe *Brendan* încheindu-şi misiunea. Am fost depăşiţi de mai multe grupuri de balene pilot, unele călătorind în cete împrăştiate, aşa că marea pe o distanţă de vreo mila! în toate direcţiile, era punctată de ridicările şi coborârile regulate ale trupurilor lor, în timp ce înotau în voie, iar, într-o după-masă plină de strălucire, o pereche de delfini ne-au oferit o reprezentaţie superbă de acrobaţii, sărind, din simplă plăcere, în arcuri duble, cap la cap, ca şi cum ar fi dat un spectacol într-un acvariu. În ultimele zile am fost inspectaţi de un impresionant număr de balene cu burta albă, cu cocoaşă, făcând parte dintr-o mare colonie care petrece vara în Canalul Sir Charles Hamilton, de pe coasta Newfoundland. Urmăream mişcările de înălţare şi de coborâre ale cocoanelor în jurul lui *Brendan*. Ieşeau la suprafaţă şi se arcuiau cu o unduire lentă, specifică spatelui de unde le vine şi denumirea, urmată de graţioasa mişcare în sus a cozii, mai înainte ca animalul să alunece sub apă. Mai apoi, când balena înota spre *Brendan* şi trecea pe sub cocă, pentru a o inspecta, puteam distinge o pată mare, albă. Mai departe, alte balene săreau şi se prăvăleau înapoi, în ocean, cu mari împroşcări în jur, sau, alteori, scoţând cozile la suprafaţă, lovind în mod repetat apa cu forţă, aruncau stropi, ca un semn de rămas bun.

În timpul nopţii de 25 iunie, am zărit unele slabe punctuleţe de lumină spre sud, iar, când s-au arătat zorii unei zile cenuşii, am început să desluşim linia distinctă a ţărmului, în faţă! Cele văzute ne-au fost confirmate de o emanaţie plăcută, pe care o percepură nasurile noastre. De peste ape era purtată spre noi o uşoară briză, o mireasmă de pin, din marile păduri ale Newfoundlandului. Am schimbat direcţia, îndreptându-ne spre Canalul Hamilton, căci voiam să mă asigur că am pământ în trei părţi şi niciun vânt potrivnic nu ne va putea îndepărta. În fine, treptat-treptat, devenise sigur că dădusem de uscat. Coasta se apropia. Era joasă, fără variaţii de relief şi protejată, de o salbă de

insule mici. Radioul începuse să recepteze mesaje de la staţiile de emisie de pe coastă. Un elicopter, încărcat cu fotografi, se rotea deasupra noastră, făcând zgomot mare. Pilotul era atent ca nu cumva suflul prodi] de elice să o răstoarne pe *Brendan*. Mai apăru şi un a elicopter, de pe aeroportul din Gânder. Şi acesta era! cărcat cu aparate de fotografiat şi filmat, fiind condus e personalul de la aerobază. Dintr-odată, din spatele un insule, două mici ambarcaţii de coastă veniră reped peste ape, spre noi.

— La trei mile mai sus, pe coastă, este un mic po pescăresc, numit Musgrave, strigă unul din şefii ambacaţiilor. Dacă vreţi. vă putem remorca până acolo.

— Nu, mulţumesc, aş vrea să debarcăm singuri, i-ai răspuns şi am examinat din nou harta. În direcţia în ea: sufla vântul se afla o mică salbă de insule din grup Outer Wadham, fără niciun suflet viu, cu excepţia pa nicilor de la far. Aceste insule constituiau un loc ide pentru o debarcare liniştită. Cea mai apropiată era inşii Peckford.

— Nu-i nici un loc de debarcat pe acea insulă, toa plaja e stâncoasă, ne preveni o voce de pe nava Gărs de coastă, pe când *Brendan* îşi schimbase direcţia.

Dar nu avea importanţă. Nici pe vremea Sf. Brende nu existase niciun port şi socotesc că dacă *Brendan* reuşi să treacă prin gheţurile Labradorului era destul de rezi lentă pentru a suporta o debarcare finală pe o plajă stâi coasă.

— Trondur, fii gata să arunci ancora. „Boots" scoate vâslă şi pregăteşte-te. Vom acosta.

George s-a dus în faţă să coboare şi să aranjeze pentru ultima oară mica velă prová. *Brendan* s-a târât, spre coas stâncoasă numai cu vela mare. Hula se înălţa şi se retrage spre stâncile cenuşii golaşe. Ţărmul era presărat cu bole vani, iar iarba şi arbuştii acopereau dunele în interior.

— Lasă ancora!

Se auzi un plescăit, când Trondur dădu drumul ancor peste bord, desfăşurând parâma, o smuci mai tare, pentru a se asigura că era bine înfiptă. Aveam nevoie de ancoră pentru a o trage pe *Brendan* dincolo de stânci, de îndată ce cineva ajungea la ţărm.

— George, poţi să tragi o parâma pe uscat?

Se uită neîncrezător la stâncile lunecoase şi la spuma valurilor

care se spărgeau de ţărm.

— Da, dacă nu-mi rup un picior, mormăi el.

— N-are niciun rost, tocmai acum.

Punându-şi pe el costumul de imersiune, se cocoţă pe provă, cu picioarele atârnându-i de fiecare parte.

Brendan înainta. Fără stil sau viteză, dar în acelaşi [el obişnuit în care parcursesem trei mii cinci sute de mile pe mare. Crucea roşie, în cerc, de pe vela mare, începu să se neloaie, în timp ce slăbeam parâma cu câţiva centimetri, pentru a încetini şi mai mult mersul lui *Brendan*. Trondur apucă capătul liber al parâmei ancorei şi-l trecu, uşurel, peste copastie. Arthur cufundă de mai multe ori vâsla în apă, pentru a ne menţine pe linia dreaptă. George sări, mproşcând cu apă în jur şi atinse pământul. iar, în sinea nea, mă gândeam: „Am scos-o la capăt!”

Brendan sosi în Lumea Nouă, la ora 8 seara, în ziua de 26 iunie, pe ţărmul insulei Peckford, din grupul de insule Outer Wadham, la vreo 150 de mile la nord-vest de st. lohns, Newfoundland. *Brendan* fusese pe mare timp de) o de zile. Locul exact al debarcării ntr are nicio semnificaţie particulară pentru povestea călătoriilor irlandeze impurii în Atlantic. Era mai curând locul unde vântul şi curenţii au purtat o ambarcaţie, reprezentând replica secolului al XX-lea la navele din piele, originale, irlandeze… Navigatorii de altă dată puteau debarca oriunde, de-a lungul coastei de sute de mile. Ceea ce avea importanţă era aptul că *Brendan* dovedise, fără urmă de tăgadă, că o asemenea călătorie putea fi întreprinsă.

O ambarcaţie din piele, de care mulţi se temeau că aveai să se dezintegreze la prima furtună, lângă coasta irlandeză, traversase cu succes Atlanticul.

Când *Brendan* a atins cu prova insula Peckford, putea fi] mai curând asemuită cu un cuib plutitor, decât cu o navă! care tăiase apele oceanului; era o încurcătură de cabluri, frânghii, piele şi lemn. Dar era teafără şi puternică şi noi, cei patru, care navigasem cu ea, ştiam prea bine că putea] încă să străbată mările, răspunzând celor mai ambiţioase; încercări ale noastre. Ne purtase prin furtuni şi gheţuril de-a lungul a două anotimpuri, tăind apele cele mai neiertătoare ale Atlanticului. Ne-am încrezut în *Brendan* şi ne-a răsplătit pentru încrederea pe care i-am dovedit-o. Era, într-adevăr, o navă oceanică şi nu mai exista nicio îndoială că pustnicii irlandezi ar fi putut ajunge cu

ambarcaţiile lor din piele în America de Nord, înaintea norvegienilor şi cu mult înaintea lui Columb.

Brendan a demonstrat că expediţia putea fi înfăptuită cu material medieval şi tehnologie medievală. Dar, în fine, singura dovadă concludentă că o asemenea călătorie a fost, într-adevăr, întreprinsă ar fi dacă, într-o zi, pe pământul Americii s-ar găsi o relicvă autentică, dintr-o vizită timpurie irlandeză. Va fi, poate, vreo piatră având scrijelită pe ea o inscripţie irlandeză din acele vremuri, sau urmele uneia din acele vechi construcţii irlandeze din piatră, asemănătoare cu stupii albinelor, aparţinând, cu precizie, epocii când au avut loc extraordinarele călătorii irlandeze. Recunoaştem că şansele unor asemenea descoperiri sunt foarte mici. Nici în Islanda, chiar, unde se ştie că pustnicii irlandezi s-au stabilit pentru câtva timp, nu se găsesc vestigii irlandeze, iar dacă primii creştini irlandezi au ajuns peţ armurile Americii de Nord n-ar fi lăsat decât urme foarte slabe. Ar fi un adevărat noroc, dacă o asemenea urmă vagă s-ar putea afla pe o coastă atât de lungă care este pustie şi puţin cunoscută, ori în regiuni favorizate, cunoscând o înflorire mai recentă.

Aşa stând lucrurile, era cu atât mai vital ca voiajul izbutit de *Brendan* să scoată înfăptuirea timpuriilor călătorii pe mare de către irlandezi din categoria speculaţiilor şi. a îndoielilor şi să le redea adevăratului lor domeniu, de dezbatere istorică serioasă.1 Ar trebui ca arheologii să fie încurajaţi, în cel mai înalt grad, să caute urme irlandeze în lumea nouă şi, în orice caz, acum primii navigatori irlandezi nu mai pot fi menţionaţi în cărţile de istorie a explorărilor doar la notele din subsolul paginilor, pe motivul că se cunoaşte prea puţin despre ei, iar pretenţiile lor sunt, din punct de vedere concret, irealizabile.

Succesul expediţiei *Brendan* a contribuit, de asemenea, foarte mult, la reabilitarea lucrării „Navigaţie". O seamă de episoade, din această remarcabilă naraţiune, care păreau fantastice apar acum într-o lumină nouă. Este interesant de observat de câte ori a fost necesar, mai înainte, să se facă apel la imaginaţie sau la fapte similare, cunoscute, pentru a explica încurcăturile din „Navigaţio", când verificările practice, simple, s-ar fi potrivit mai bine. De exemplu, este mai uşor să explici episoadele din „Insula Fierarilor" şi „Insula Muntelui de Foc" cu descrieri, din sursă directă, a Islandei vulcanice, văzute dintr-o curragh

ajunsă să viziteze acele meleaguri decât să cercetezi cu amănuntul clasicii, pentru a găsi descrieri paralele latineşti alé vulcanilor submarini sau de pe uscat. Şi este mult mai logic să situezi „Insula Oilor" în Feroe, alături de „Insula Păsărilor", când ştim că irlandezii ar fi putut foarte uşor să fi ajuns acolo cu ambarcaţiile lor şi să fi văzut chiar acele scene pe care le pomeneşte „Navigaţio", decât să consideri aceste locuri ca o pură fantezie.

Apoi, *Brendan* a oferit unele soluţii neaşteptate pentru enigmele din „Navigaţio". Desigur că imoasa poveste despre Jaseonius… marele peste" prietenos, care tot veneală barca din piele a Sf. Brendan, îşi are asemănarea în reacţia actuală a balenelor care, atunci când întâlnesc o corabie din piele, pe mare, se întorc de nenumărate ori pentru a inspecta străina cât mai de aproape. Astfel de vietăţi, asemănătoare leviathanului*, trebuie să fi produs o impresie puternică asupra călugărilor medievali, care vedeau astfel de creaturi uriaşe pentru prima oară în viaţă, rămânând uimiţi de masivitatea lor, învârtindu-se de-a lungul bărcii deschise, cu mult mai mică decât animalul. Iar „marele stâlp" de cleştar înconjurat de o „plasă" din bucăţi de „marmură" este destul de asemănător cu un aisberg de curând desprins dintr-o banchiză, având. În jur câmpul de gheaţă sfărâmată, încât ar fi imposibil pentru un povestitor să-şi imagineze amănuntele fără a avea cunoştinţe dintr-o sursă directă. Chiar şi azi este greu pentru un cercetător să înţeleagă referirea, dacă nu a văzut, cu propriii săi ochi, un aisberg.

Brendan a contribuit la echilibrarea balanţei… A demonstrat că „Navigaţio" reprezintă mai mult decât o simplă povestire medievală. Este. Într-adevăr, o istorisire ţesută într-un cadru de observaţii şi fapte, care combină geografia şi literatura, iar problema se pune cum să le separi una de alta. Acest amestec nu-i deloc surprinzător. Specialiştii în literatură epică ştiu, din experienţă, că multe dintre legendele cu adevărat durabile de la „Iliada" la… Alexandria" sunt bazate pe evenimente reale şi oameni adevăraţi, pe care povestitorii i-au înveşmântat în amănunte imaginare.

Atunci unde este pământul făgăduit sfinţilor pe care se spune că Sf. Brendan l-a descoperit dincolo de ceaţa învolburată? Nu există nicio raţiune să se creadă că „Pă

— Monstru marin fabulos. În… Vechiul testament" (n.t.), mâûtul

Făgăduinţei" era mal fictiv decât „Insula Fierarilor sau „Paradisul Pasărilor", ori „Insula Oilor", „Insula Mănăstirii" sau vreo altă localitate pomenită în „Navigaţie". Textul dă puţine chei de identificare. Când corabia Sf. Brendan a ajuns pe ţărmul „Pământului Făgăduinţeise spune: „Coborâră ei din corabie şi văzură un pământă întins, plin de arbori încărcaţi de fructe, ca toamna. Şi înconjurară ei acel pământ, dar înserarea nu se lăsase încă în tot acest timp. Au luat ei câte fructe au poftit şi au băut apă de la izvoare j; i patruzeci de zile au tot cutreierat întreg ţinutul, dar de capăt nu dădură. Între bună zi, ajunseseră la un râu, ce curgea prin mijlocul insui lei. Atunci, Brendan grăi către fraţii săi:

— Nu putem traversa apa aceasta şi nu ştim cât de întins e pământul!

Şi când tocmai-stăteau ei aşa şi se tot gândeau la cel «spuse, iată că văzură venind spre ei un tânăr, care îi îmbrăţişa cu mare bucurie şi, spunându-le pe nume, fiecăruia, rosti:

— Binecuvântaţi sunt cei care locuiesc în casa noastră. Neam de neamul lor vă va lăuda.

Şi, după ce grăi aşa, zise Sfântului Brendan:

— Priveşte acest pământ pe care-l cauţi de atât timp De nu l-ai putut găsi pe dată a fost pentru că Domnul a voit să-ţi arate toate tainele lui în marele ocean. Întoarcc-te, deci, în ţara ta de baştină, ducând cu tine roadele acestui pământ şi atâtea giuvaieruri câte poţi încărca în corabia ta mică. Ia aminte, ziua cea de pe urmă a peregrinărilor tale se apropie de sfârşit, aşa că vei putea dormi alături de părinţii tăi. Şi după ce voi; fi trecut mulţianţ pământul acesta va fi dezvăluit urmaşilor tăi şi va fi atunci o vreme când creştinii vor fi persecutaţi. R'tul pe care-l vezi desparte insula. Aşa cum este acum încărcat de roade, aşa va fi în veci acest pământ şi noaptea nu va pogorî niciodată, căci asupră-i cade lumina lui Hristos.

Ce fapte pot fi reţinute, desigur cu precauţie, din această încântătoare descriere medievală a „Pământului Făgăduinţei*7? Iată vasta întindere a pământului, abundenţa roadelor şi râul care-l taie. Toate sunt trăsături generale, putând fi aplicate multor locuri de pe coasta de nord americană. Dar, chiar de la început, te izbeşte asemănarea acestor trăsături cu a celor descrise de călătorii de mai târziu prin aceste meleaguri, fie că erau ei norvegieni, care au scris

despre păduri şi vii sălbatice, sau imigranţi, lăudând clima favorabilă recoltelor bogate. Această suprapunere poate fi o simplă coincidenţă. dar poate fi, tot aşa de bine, şi o descriere confuză, purtată din gură în gură, a pământului întins, aflat la marginea îndepărtată a marelui ocean din vest, la capătul acelei „Stepping Stone Route" pe care „Navigaţio" pare să o urmărească cu atâta consecvenţă şi să o identifice. Chiar exagerările evidente, ca, de exemplu, pretenţia că pământul ar produce pietre preţioase, nu constituie o piedică pentru a considera cele relatate în „Navigaţio" ca o posibilă descriere a Americii de Nord. Cristofor Columb avea să pretindă acelaşi lucru în privinţa Indiilor de Vest, când s-a întors în Spania, şi nu este surprinzător ca povestitorul să atribuie o bogăţie fantastică pământului îndelung căutat de Sf. Brendan, atunci când îl găseşte, în cele din urmă, după cum se arată în „Navigaţio". Eroarea noastră, a celor de azi, ar fi să considerăm relatările din Navigaţio" ca imaginare.

Pentru a-şi povesti călătoria, Sf. Brendan a trebuit, desigur, să se întoarcă din „Pământul Făgăduinţei" în Irlanda, încheindu-şi astfel călătoria. „Navigaţio" se ocupă foarte pe scurt de călătoria de întoarcere: „Apoi, când au luat din fructele şi pietrele preţioase ale acelui pământ şi i-a binecuvântat pe econom şi pe tânăr, Sf. Brendan s-a întors împreună cu fraţii săi la barca lor şi au ridicat pânzele chiar în plină ceaţă. După ce au trecut, ei prin valul de ceaţă, au ajuns la o insulă numită Insula Plăcerilor. Acolo au fost găzduiţi ei trei zile, iar. mai apoi, după ce au primit binecuvântarea, Sf. Brendan s-a întors acasă pe calea directă". Şi pentru acest pasaj se găseşte o explicaţie sănătoasă şi simplă. Ieşind din ceaţă, barca Sfântului a fost prinsă de Golistrom şi de vânturile din partea de vest şi sud-vest, care suflă peste Atlantic, şi au fost purtaţi direct spre Irlanda. Aceasta este calea firească pentru a te îndrepta spre est. folosită şi acum de iahturi mici şi de bărci deschise cu vele, mai mici decât o curragh oceanică. din piele… Este ruta care urmează direcţia vântului şi poate fi demn de reţinut, că bărci cu vâsle, deşi au pornit la sute de mile depărtare una de alta, de pe coasta americană, au debarcat drept pe coasta de vest a Irlandei. Exact acolo unde se spune în „Navigaţio" că s-a întors Sf. Brendan.

Sosind la mănăstirea lui. conchide „Navigaţio", Sf. Brendan a fost întâmpinat cu bucurie, iar el „le-a povestit călugărilor despre câte şi-a amintit din călătorie şi despre marile şi splendidele minuni pe care

Dumnezeu a binevoit să i le arate". Mai apoi, le-a reamintit discipolilor lui profeţia că va muri curând şi şi-a rânduit toate, iar, puţin după aceea, întărit cu tainele bisericii se lăsă în „mâinile discipolilor şi îşi dădu duhul Domnului". Astfel muri în pace cel mai faimos călugăr navigator al bisericii celtice din Irlanda. Dar s-au terminat oare călătoriile irlandezilor, cu moartea sa? Şi de data asta, răspunsul poate fi găsit tot în „Navigaţio". Nicăieri nu se pretinde că Sf. Brendan ar fi primul care a ajuns pe „Pământul Făgăduinţei". Din contra, se arată, în mod evident, că i se povestise despre „Pământul Făgăduinţei" de către un alt călugăr irlandez, Sf. Bănind. Acesta, împreună cu un abate irlandez, pe nume Mernoc, vizitase cu regularitate coasta de vest. Şi când Sf. Brendan nu ajunsese încă pe „Pământul Făgăduinţei", după ce navigase şapte anotimpuri, economul" din „Insula Oilor" îi va fi călăuză, arătându-i acele locuri şi-i va spune la ce să se aştepte. * w

Pe „Pământul Făgăduinţei", de asemenea, noii veniţi întâlnesc un tânăr care locuieşte acolo, ştie numele Sfântul ui şi i se poate adresa în limba lui. Pe scurt, descrierea prezentată în „Navigaţio" este la fel cu cea din scrierile lui Diculi, ori din povestirile norvegiene „ca şi din alte surse contemporane. „Pământul Făgăduinţei" reprezintă ultima etapă dintr-o călătorie pe la o seamă de localităţi împrăştiate în Atlanticul de Nord, pe unde se aflau aşezări ale călugărilor irlandezi „navigatori care au trecut, din loc în loc, în bărci mici. În acest context, călătoria Sf. Bren –, dan apare, mai repede, ca o expediţie de explorări, decât ca p extraordinară călătorie pastorală, întreprinsă de o faţă bisericească de vază, care vizitează cele mai îndepărtate. avanposturi ale credincioşilor săi compatrioţi, şi se aventurează astfel până la limitele oceanului şi ale lumii cunoscute atunci.

Iată un alt fapt în legătură cu „Navigaţio". Textul subliniază că Sf. Brendan nu a făcut numai o singură călătorie, lungă, către „Pământul Făgăduinţei". El a întreprins à seamă, de călătorii, vară după vară, în timpul celor şapte ani de căutări, mai înainte de a fi călăuzit spre destinaţia. şa finală, „Pământul Făgăduinţei". În perioada dintre 326

moartea St. Brendan şi dala când a fost scrisă „Navigation in forma în care ne-a parvenit azi, ar.fi fost natural să se includă în călătoria Sf. Brendan experienţele şi aventurile altor călugări irlandezi, în bărcile lor mici, pe apele Atlanticului de Nord, apărând ca episoade în timpul călătoriei de şapte ani a Sf. Brendan. Acesta este procesul

normal al construirii unei epopei, personajului principal i se atribuie experienţele unor personaje mai puţin importante, până când strădania sa întruchipează isprăvile celorlalţi. Un asemenea procedeu n-ar micşora cu nimic înfăptuirile Sf. Brendan. Mai curând, ar da mai multă forţă călătoriei sale, căci, evident, a reprezentat un simbol pentru ceilalţi şi un exemplu pentru călugării navigatori care l-au urmat. Această călătorie a constituit, în decursul secolelor următoare, un monument pentru realizările celorlalţi călugări care au pornit din Irlanda să taie mările. Fără „Navigation nu s-ar fi păstrat nici cea mai mică licărire a strădaniei lor. Experienţele colective relatate în „Navigation nu par a reprezenta povestea unui singur echipâj, care a plecat în căutarea „Pământului Făgăduinţei". Este documentul principal existent al unei comunităţi care a trimis barcă după barcă pe apele Atlanticului de Nord, în călătorii regulate de explorări şi de stabilire a unor comunicări.

Dacă lucrurile stau aşa, atunci călătoriile irlandeze în Atlantic sunt strâns legate de întreaga istorie a explorării de către din a lumii sale. De obicei, primii deschizători de drumuri au fost daţi uitării. Faptele lor nu au fost înregistrate şi, chiar dacă cineva le-a însemnat în scris „puţini sunt cei care le citesc. Aşa, de exemplu, călătoriile norvegienilor în Groenlanda şi în America de Nord sunt foarte puţin cunoscute, în afara Scandinavei. Dimpotrivă, călătoriile irlandeze reprezentate în „Navigaţio" au cucerit un mare interes. Călătoriile Sf. Brendan au inspirat respect în întreaga Europă, timp de cinci sute de ani. Astfel consolidate, au ajutat să spulbere mentalitatea unei lumi închise, au încurajat oamenii de carte să-şi îndrepte privirile spre marile ţinuturi din vest. Au îndemnat pe cei care făceau hărţi să însemne insulele din mările vestului. Cu adevărat fascinant este faptul că învăţaţii medievali care au citit şi au fost convinşi că Sf. Brendan a ajuns pe îndepărtatele pământuri din vest, au avut dreptate. Azi ştim cu adevărat că irlandezii au putut călători cu bărcile lor din piele în Groenlanda şi America de Nord. Aşa stând lucrurile. Înseamnă că „Europa, încă din secolul al X-lea, începuse să priceapă Lumea Nouă, după maniera timpului.

Ce fel de oameni erau aceşti călugări care, în mod deliberat, au pornit pe valurile Atlanticului în micile lor bărci deschise? De bună seamă că mulţi dintre ei nici nu s-au întors, ci au pierit pe mare. Noi.

cei de pe *Brendan*, am avut avantajul de a fi în contact prin radio cu lumea din afară şi ştiam că, dacă puteau să ajungă la noi destul de repede, Garda de coastă sau pescarii din largul Atlanticului de Nord ar fi încercat să ne salveze în caz de pericol. Dar călugării irlandezi şi barca* lor din piele nu aveau aceste posibilităţi. Vreo doisprezece oameni sau poate şi mai mulţi erau îngrămădiţi într-o curragh de dimensiunile lui *Brendan*, îndurând, fără îndoială, condiţii mult mai grele. Vor fi fost mai uzi şi vor fi tras mai mult frig decât noi, pe *Brendan*. Asemenea oameni trebuie să fi avut calităţi speciale, chiar după cerinţele exigente ale timpului lor. Erau animaţi de un sentiment al dăruirii, care a fost singurul factor important al succesului lor. Din această dăruire s-a născut cea mai mare parte a adaptării lor ca navigatori pe ambarcaţii deschise, în călătorii spre nord. Viaţa lor monahală îi călise în încercări grele. Traiul într-o mănăstire medievală, plin de lipsuri, cu hrană insuficientă, chilii din piatră, abstinenţă, îndelungate ore de singurătate şi urât, ascultare, automortificare şi disciplină, constituia o pregătire ideală pentru o lungă călătorie, într-o barcă deschisă. Pregătirea lor mentală trebuie să fi fost pe măsura celei fizice. Punctul de vedere al conducătorilor lor, dacă nu chiar al masei, era o combinaţie îndrăzneaţă de curiozitate intelectuală şi încredere nemărginită în Dumnezeu. O asemenea încredere îi încuraja să pornească în călătoriile lor şi, odată aflaţi în voia talazurilor, să aibă curaj în momente de adversităţi. Călătoria în sine era considerată importantă în desfăşurarea ei cât şi în atingerea uscatului. A te aventura într-o barcă era, chiar prin natura ei, o acţiune de credinţă în Dumnezeu, a cărui providenţă divină avea să learate privelişti minunate şi, dacă ar fi fost voia sa, să-i ajute să ajungă cu bine la capătul călătoriei. Dacă vânturile potrivnice şi curenţii i-ar fi întors din drum, însemna, de asemenea, că asta era voia Domnului. Dacă barca se va scufunda şi echipajul va pieri, atunci vor primi răsplata lor divină, de două ori binecuvântată, pentru că au murit în slujba lui Dumnezeu.

La acea vreme a fi în slujba Domnului în călătorii nu însemna, ca în sens modern, a întreprinde o misiune peste mări, pentru a converti păgânii. Dimpotrivă, ţinuturile pe care le căutau călugării irlandezi erau pământuri neştiute şi nelocuite, dincolo de orizont, locuri speciale, minunate, care aveau să le fie dezvăluite de Dumnezeu. În expresia iscusită a timpului, erau „Pământui-i ale Făgăduinţei". A ajunge până la

acele ţinui un îndepărtate era un dar ceresc, iar. a fi în stare să le locuieşti izolat de relele lumii, constituia o recompensă încă şi mai mare. Arareori s-ac şi găsit în istoria explorărilor umane un a vânt mai puternic pentru a cerceta necunoscutul. Acesta reprezenta chintesenţa motivului explorării cu orice preţ şi nu exista nicio raţiune ca să nu se încumete să treacă Atlanticul.

Brendan ne-a dovedit, de asemenea, că în privinţa calităţii echipamentului medieval al unei bărci, aceasta se afla la înălţimea sarcinii de a promova ambiţiile de traversare a oceanului ale călugărilor marinari. Într-adevăr, este interesant faptul că echipamentul medieval de pe *Brendan* se dovedea adesea egal cu echivalentul său modern şi, câte odată, chiar superior, când era folosit în condiţiile teribil de aspre ale unei bărci deschise, pe Atlanticul de Nord. Pielea, lemnul, inul te-au arătat a fi mult mai durabile decât metalul şi masele plastice şi, fără îndoială, că primele erau mai uşor de folosit şi puteau fi adaptate după cerinţele zilnice. Aceasta a avut o importanţă vitală pentru noi care, în ambarcaţia noastră mică, nu puteam decât să ducem câteva unelte şi un stoc limitat de materiale de rezervă. Echipamentul modern se comportă mai bine, până când se strică, dar materialul tradiţional, oricât de grosolan şi ineficient era, reuşea să supravieţuiască condiţiilor grele – Şi asta, de fapt, era ceea ce avea importanţă. Istoricii poate nu-şi dau suficient seama cât de bine erau echipaţi călătorii pe mare din evul mediu cu accesorii din bronz, cu scânduri tăiate manual, piele şi frânghii din în iar călătorul pe mări al zilelor noastre uită avantajele extraordinare ale flexibilităţii şi durabilităţii materialelor tradiţionale, trăsături foarte importante în momentul unei crize, aşa cum se întâmplă, întotdeauna, pe mare.

În mod similar, puţine sunt lucrurile pe care marinarul medieval ar dori să le împrumute de la cel modern, pentru a-şi îmbunătăţi confortul şi existenţa. Cu excepţia impermeabilelor pentru îmbrăcăminte, marinarul medieval era mult mai bine îmbrăcat, cu pantalonii, cămaşa şi mantaua din lână, decât în veşminte din fibre sintetice. Şi, când se îmbarca pentru o călătorie dominată de frig şi umezeală, pe o barcă deschisă, regimul său alimentar constând din carne uscată, peşte, cereale şi nuci rămânea de neîntrecut. Era mult mai hrănitor şi mai gustos şi dura mai bine decât alimentele deshidratate de azi. Provizia de apă potabilă putea fi dusă în ulcioare

din piele, care erau reumplute, în caz de nevoie, cu apă de ploaie, adunată pe bucăţi de piele, sau când debarcau pe insulele de pe „Stepping Stone Route”. Pentru hrana suplimentară, marinarul inedieval putea pescui sau vâna păsări din bogăţia mării din jurul său. Sf. Brendan şi călugării lui au avut norocul să dea peste o balenă moartă, care le-a furnizat carne suficientă pentru trei luni, dar este deopotrivă de clar că erau obişnuiţi să ia alimente proaspete din fiecare insulă locuită pe care o vizitau, folosind, astfel, o adevărată salbă de locuri de aprovizionare, de-a lungul acelei „Stepping Stone Route”, uşurându-şi problemele privind resursele alimentare.

Poate că un motiv pentru care călătoriile medievale irlandeze sunt atât de puţin apreciate, faţă de ceea ce reprezintă, se datorează faptului că au fost prezentate sub forma unor basme exagerate, neroade, incredibile, despre ţări îndepărtate şi monştri fantastici, care par naive criticului modern. Dar greşeala adevărată nu-i a autorului medieval pentru ceea ce a scris, ci stă în perceperea modernă a experienţei mai vechi. Când le priveşti de la înălţimile cunoştinţelor secolului al XX-lea, este uşor să le consideri ca lipsite de valoare şi copilăreşti. Dar *Brendan* ne-a învăţat să le considerăm cu lotul altfel. *Brendan* ne-a dat posibilitatea să le înţelegem, punându-ne în situaţii asemănătoare cu cele originale. De nenumărate ori şi noi ne-am simţit deprimaţi, iar, câteodată, îngroziţi de toate cele întâlnite pe ape. Unele episoade ne-au rămas neşterse în memorie, splendoarea lor vizuală împreunându-se cu emoţia pericolului. De exemplu. Înaintarea lui *Brendan* purtată de curentul mareei spre stâncile dezgolite din Feme, conturându-se ameninţătoare în ceaţă, făcându-ne să fim cu sufletul ia gură, sau ca ea lungă străbătută printre sloiurile de gheaţă din Labrador, incredibil de frumoase în nuanţele lor variate, le vom păstra mult timp în amintirea noastră.

Ori alte imagini ca frumuseţea asfinţitului târziu din nord, sau lumea ceţii şi a umezelii, din jurul. Groenlandei, când privirile ne rămâneau aţintite asupra obiectelor din apropiere, cu picăturile sclipitoare, formale pe sveterele de lină. Apoi, ace e momente neaşteptate la apariţia-minunată a grupului de balene pl ot, ieşite la suprafaţă în jurul bărcii noastre de pio e, bă ăcindu-se şi pufăind, ca şi clipele când eram înconjuraţi de privirile acestor tovarăşe ale noastre de pe ocean. Poate că unii au citit despre asemenea scene, le-au

imaginat pe jumătate sau au văzut chiar fotografii excelente. Dar realitatea era cu mult mai măreaţă decât aşteptările şi ne-a emoţionat în ciuda atitudinilor noastre de oameni ai secolului al XX-lea. Cu cât mai impresionante asemenea scene trebuie să fi apărut marinarilor medievali care aşteptau cu nerăbdare să vadă minunile lui Dumnezeu. Într-un fel, proza lor, oricât de vie, nu reuşeşte, totuşi, să prindă splendoarea momentului şi nu poate fi surprinzător că s-au întors şi au povestit cu atâta extravaganţă şi minunăţie.

Această apreciere reală a orizontului lor medieval a fost una din lecţiile cele mai valabile pe care ni le-a oferit. *Brendan*, un echilibru pentru datele mai ştiinţifice din rapoartele de laborator asupra inului, a pielii tăbăcită cu scoarţă de stejar, testele de vâslit şi remorcat pentru a încerca să stabilim performanţele teoretice ale bărcii, înregistrările zilnice ale viaturilor şi starea mării, deriva, atâtea mile parcurse în timp ce evaluam comportarea bărcii noastre de piele pe ocean pentru arheologii nautici. Şi, alături de aura medievală se mai desprindea şi o lecţie modernă: din momentul în care am plecat din Golful Brandon până în ziua când am păşit pe uscat. În Newfoundland, am avut un contact privilegiat cu toate comunităţile de navigatori din oceanul Atlantic de Nord, aşa cum există încă şi astăzi. Când am dus-o pe *Brendan* din insula Peckford în micul port Musgrave de pe continent, pescarii, care se întorceau cu bărcile lor după o zi de lucru, ne-au escortat. Pe când ne apropiam de intrarea în port, am observat că tot cheiul era plin de spectatori. Veniseră din satele de pescari din vecinătate şi clin casele de lemn împrăştiate în jurul golfului. Se adunaseră acolo şi ne făceau semne, ne salutau şi o întâmpinau pe *Brendan*-cu acelaşi entuziasm generos pe care l-am întâlnit de-a lungul întregului nostru itinerar, parcurs în barca din piele.

Printre primii care s-au îngrămădit la bord, în timp ce acostam alături de bărcile pescarilor, a fost un delegat al comunităţii. Dacă vrem să asistăm la o mică sărbătorire» ne-a întrebat. Desigur că voiam. Toată ziulica următoare nevestele pescarilor au preparat mâncăruri din ceea ce aduseseră bărbaţii lor de la pescuit – movile de homari, cantităţi imense de picioare de crab şi, delicateţea locală, limbi de cod prăjit Inn aluat.

În acea seară m-am trezit privind la masa lungă, încărcată cu mâncăruri, gândindu-mă cât de norocoşi fusesem noi cei de pe

Brendan cu oamenii pe care i-am întâlnit în călătoria noastră lungă spre Lumea Nouă. Cu încurajările lor am reuşit să împlinim ceea ce ne propusesem şi păstrăm amintiri foarte frumoase de oriunde am debarcat în Atlanticul de Nord.

Apoi, orchestra, formată din trei bărbaţi, pescari care toată ziua fuseseră pe mare, a început să cânte melodii locale, de pe coasta Newfoundland, multe dintre ele fiind bazate pe cântece irlandeze, aduse prin acele meleaguri de imigranţii veniţi aici în ultimul secol. Curând începu şi dansul. Ascultând vârtejul muzicii şi urmărind veselia spontană a dansatorilor, m-am gândit la ceea ce ne aştepta în viitor. George se va înapoia acasă, în Anglia, la soţia sa, Judith, căutându-şi o altă ocupaţie, foarte diferită de aceea ca secund pe *Brendan*. Trondur îşi avea biletul de întors în Feroe, unde urma să lucreze la schiţele pe care le făcuse în timpul călătoriei şi să-şi reia activitatea de sculptor Arthur, nepăsător, cum îi era firea, plănuise să viziteze Statele Unite şi Canada. Cât despre mine, aveam acum de corelat rapoartele şi rezultatele întregii expediţii, urmând a le dezvolta, fie la biroul meu, fie în biblioteci, unde activitatea preliminară începuse cu atâtea luni în urmă»

Mi se părea că era momentul potrivit să-mi pun întrebarea pe care ştiam că atâţia aveau să ne-o adreseze: am mai pleca; din nou, într-o expediţie cu *Brendan*, cunoscând, acum, neplăcerile şi greutăţile cărora am avut să le facem faţă? în ceea ce mă priveşte, eram sigur de răspuns:

— Dacă o nouă încercare ne-ar ajuta, dacă ar face să crească aprecierea noastră pentru trecut şi dacă am întâlni acelaşi entuziasm, sprijin şi noroc, pe care le-am avut de la începutul proiectului până la capătul călătoriei, răspunsul ar şi de!

ANEXA I „NAVIGAŢIO".

Au existat atât de multe manuscrise ale lucrării „Navigaţio Sancti Brendani Abbatis", încât i-au trebuit unui specialist american aproape treizeci de ani ca să le identifice, dar şi atunci, chiar, a recunoscut că nu le-a găsit pe toate. Acestui învăţat, Carl Selmer, i se datorează o mare recunoştinţă pentru truda sa plină de sârguinţă de a fi compilat o ediţie comprehensivă, foarte necesară a lucrării „Navigaţio" în versiunea latină. În pregătirea acestei ediţii, apărută în colecţia „Publicaţii de studii medievale" IV, 1959, a Universităţii Notre

Dame, Selmer a folosit 18 manuscrise din cele 120 pe care le-a identificat. Până la această lucrare nu a existat o ediţie bună a textului latin din „Navigaţio" «De atunci au apărut traduceri în engleză, atât în Editura Penguin, în colecţia „Vieţile Sfinţilor" (1965), cât şi lucrarea profesorului John J. O'Meara, de la University College Dublin (1976). Aceste traduceri şi, în special, prima; au ştiut să prindă savoarea povestirii originale, cu toate tonalităţile ei religioase, erudite, maritime. Rezumatul de mai jos reprezintă doar o parafrazare a textului „scheletul relatării unei remarcabile aventuri pe mare»

Capitolul 1. Sf. Brendan trăia la Clonfert. Era conducă* torul unei comunităţi de 3.000 de călugări, când primi vizita unui călugăr pe nume Banind. Acesta îi povesti cum îl vizitase pe Sf. Mernoc, fost discipol, plecat să ducă viaţa de anahoret, iar acum stareţ al unei mănăstiri, pe o insulă de lângă ţărm. Sf. Mernoc îl invită pe Banind să meargă cu el în barcă spre „Pământul Făgăduit Sfinţilor". Pornind ei spre vest au trecut printr-o ceaţă groasă şi au ajuns într-un ţinut întins, bogat în fructe şi flori. Au umblat ei timp de 15 zile în lungul şi-n latul acestui ţinut, până când au dat peste un râu, care îşi purta apele de la est spre vest. Acolo au fost întâmpinaţi de un bărbat. Acesta le spuse că nu trebuie să meargă mai departe, ci să se întoarcă acasă. El le mai spuse că insula exista acolo de la începutul lumii şi că, de fapt, ei se găseau pe uscat de un an, deşi nu avuseseră nevoie nici de hrană, nici de băutură. Omul acesta întovărăşi călătorii înapoi, până la barca lor, şi s-au îmbarcat ei din nou. Apoi dispăru, iar călătorii se îndreptară spre casă prin ceaţă, înapoi la mănăstirea Sfântului Mernoc. Acolo călugării grăiră către Banind că Sfântul Mernoc adesea pleca pe ape către acelaşi „Pământ al Făgăduinţei" şi rămânea timp îndelungat.

Capitolul 2. După ce Banind îl părăsi şi se întoarse în Chilia lui, Brendan adună 14 călugări din comunitatea să şi le zise că tare mai dorea să viziteze „Pământul Făgăduit Sfinţilor". Pe dată au fost gata să-l întovărăşească.

Capitolul 3. Postiră ei, iar mai apoi sfântul şi tovarăşii săi au făcut o vizită de trei zile în insula Sfântului Enda (Inishmore, Insulele Aranj pentru a primi binecuvântarea de la acesta.

Capitolul 4, Apoi Brendan şi călugării lui au ridicat un cort într-un golf strâmt, la poalele unui munte numit „Jilţul lui Brendan". Şi acolo construiră ei o barcă cu un schelet din lemn, acoperită cu piei de

bou tăbăcite cu coajă de stejar, şi unseră pieile cu grăsime, pe la capete, pentru a) e împreună. Puseră în barcă un catarg şi o pânză, echipament pentru cârmuit, provizii pentru 40 de zile, piei de rezervă, grăsime pentru uns pielea.

Capitolul 5. Chiar când erau gata să ridice pânzele, iată că trei călugări veniră pe plajă şi se rugară să fie luaţi şi ei. Brendan îi primi, dar îi preveni că doi dintre ei vor avea să facă faţă unei soarte crude şi al treilea, de asemenea, nu se va întoarce din călătorie.

Capitolul 6. Au tot navigat spre vest vreo 15 zile, dar, mai apoi, după un timp de linişte, fără vânt, şi-au pierdut direcţia şi s-au trezit purtaţi spre o insulă stâncoasă, înaltă, eu izvoare prăvălindu-se din vârf peste stânci. Cu mare greutate găsiră ei un port mic ca o despicătură. Au debarcat aici şi au dat peste un câine vagabond care îi duse la o aşezare şi au intrat înăuntru şi în sală au găsit o masă întinsă-şi şezură ei la masă şi mâncară. Au rămas acolo trei zile şi n-au văzut nici ţipenie de om, dar, întotdeauna, găseau masa încărcată cu bucate.

Capitolul 7. Către sfârşitul vizitei lor. unul dintre călugării venili în urmă încercă să fure un frâu de argint, pe care-l găsi pe acolo, dar Brendan îl dojeni. Şi iată că, atunci, de la pieptul călugărului sări un mic duh necurat ţi-călugărul îşi dădu sfârşitul.

Capitolul 8. Chiar când se îmbarcau, sosi un tânăr aducându-le un coş cu pline şi un ulcior cu apă şi îi preveni că drumul avea să fie lung.

Capitolul 9. Următorul popas l-au făcut pe o insulă brăzdată de multe râuri mari, pline cu peşte. Aceasta se fiumea „Insula Oilor 4, pentru că turme de oi albe, minunate, păşteau în voie tot anul. Acolo rămaseră oi din Joia mare până sâmbătă. Un localnic le aduse.de ale gurii şi le prezise că vor vizita o insulă din apropiere, în ziua de Paşte, iar apoi vor debarca pe o a treia insulă, nu departe spre vest, cunoscută ca „Paradisul Păsărilor", unde aveau să rămână până în a opta zi de la Rusalii.

Capitolul 10, Insula cea mai apropiată era pietroasă şi fără iarbă. Au tyas la mal, au legat barca cu funii şi, au aprins un foc, ca să gătească din carnea de pe „Insula Oilor". Dar când oala începu să fiarbă, iată că insula prinse a se clătina şi a se mişca, iar călugării dădură buzna. În barcă, înspăimântaţi. Şi de acolo priviră „insula" cum; o» pornise pe

mare, cu focul încă arzând, iar Brendan. le zise că „insula” era cel mai mare peşte din ocean, numit Jasconius.

Capitolul 11. Acum, călugării se îndreptară spre… Paradisul Păsărilor”, care se afla peste un canal îngust, spre vest de „Insula Oilor”. Şi-au tras barca aproape vreo milă pe râul îngust, până la izvor, unde găsiră un arbore mare, acoperit cu o puzderie de păsări albe. Una dintre păsări era foarte blinda şi zbură jos pe barcă şi-i grăi St. Brendan, explicându-i că păsările acelea erau sufletele oamenilor şi că Sf. Brendan avea să tot caute vreo şapte ani până când vă da peste „Pământul Făgăduinţei”. La vecernie şi la alte ore de rugăciune, păsările cântau imnuri şi psalmodiat versuri. Călătorii au petrecut, câtva timp acolo. În „Paradisul Păsărilor”, mâncând provizii aduse de către „procurator” sau „econom”, acelaşi care îi aprovizionase pe „Insula Oilor”. El le aduse, de asemenea, apă proaspătă, prevenindu-i să nu bea direct din izvorul de pe insulă, căci apă, de o vorbea. Îi va adormi.

Capitolul 12. Continuându-şi călătoria timp de trei luni, fiind între apă şi cer, corăbierii erau atât de extenuaţi, încât, atunci când găsiră pământ, abia mai putură vâsli în contra vântului nefavorabil. Dar se siliră să ajungă într-un loc mic de debarcat şi, acolo, îşi umplură vasele cu apă din două izvoare, unul limpede şi altul tulbure. Aici fură întâmpinaţi de un om vârstnic, cu părul alb şi chipul grav, care îi duse la o mănăstire, la vreo două sute de metri de locul unde debarcaseră. La intrare fură primiţi de 11 călugări tăcuţi, purtând cruci, relicve şi intonând imnuri. Aceştia i-au îmbrăţişat pe călători iar stareţul mănăstirii le spălă picioarele, şi, mai apoi, se aşezară la masă, unde mâncară împreună cu ceilalţi călugări de acolo, rădăcini şi pâine albă. Atunci, stareţul rupse tăcerea, care erau jvrui ţi s-a o păstreze, pentru a-i explica lui Brendan că plinea le era adusă în mod miraculos în cămară, iar lumina din capela lor nu se stingea niciodată. La mănăstire nu se mânea deloc mâncare gătită, iar călugării, care erau 24 în total, păreau că nu îmbătrânesc.

După masă, i s-a arătat lui Brendan biserica, cele 24 de scaune aşezate în cerc, şi vase bisericeşti din cristal tăiat în pătrate; biserica era, de asemenea, pătrată. După ultima slujbă religioasă a zilei, oaspeţii au fost găzdui şi în chiliile călugărilor, dar Brendan şi stareţul au rămas pentru a vedea aprinderea miraculoasă a lămpilor. Şi. cum stăteau aşa

şi aşteptau, stareţul îi spuse că se aflau acolo de 80 de ani, timp în care nu au auzit nicio voce omenească, comunicând numai prin semne şi niciunul nu a fost vreodată bolnav sau vătămat de cele lumeşti. Dintr-odată, o săgeată de foc trecu prin fereastră, atinse şi aprinse lămpile şi apoi ieşi pe dată şi dispăru.

Capitolul 13. Brendan şi călugării săi petrecură Crăciunul la Comunitatea Sf. Ailbe şi, în a opta zi după Bobotează, o porniră iarăşi pe mare, vâslind şi ridicând pânzele până la postul Pastelul. Hrana şi apa li se terminaseră şi tare mai erau amărâţi, dar după trei zile ajunseră la o altă insulă-Acolo dădură peste un izvor de apă limpede, înconjurat de plante, rădăcini, iar de-a lungul râului peştii înotau spre. mare. Adunară plantele şi rădăcinile pentru a se hrăni, dar apa izvorului făcu pe o pare dintre ei să cadă într-un somn adânc şi unii dormira trei zile, alţii câte două zile, alţii doar o zi. Sf. Brendan se rugă pentru ei şi, când îşi reveniră, le spuse că trebuie să părăsească insula. Încărcând doar puţină apă şi luând peşte din râu, o porniră iară cu barca lor, îndreptându-se spre nord.

Capii olul 14. Trei zile mai târziu, vântul se potol i, iar marea era atât de liniştită încât părea că se închegase. Brendan porunci echipajului său să scoată vâslele şi să lase barca în voia Domnului. Timp de 20 de zile au fost purtaţi la întâmplare, până când un vânt, dinspre vest, i-a minat spre est.

Capitolul 15. Vântul i-a purtat înapoi spre „Insula Oilor", unde, în acelaşi loc. În care debarcaseră anul trecut, îi întâmpină cu veselie „economul", le ridică un cort, le pregăti o baie şi le dădu veşminte curate. Apoi, după ce au sărbătorit Sâmbăta mare şi au mâncat cina, le spuse să se ducă din nou la balenă pentru a sărbători Pastele şi apoi să se îndrepte spre „Paradisul Păsărilor". El avea să le aducă pline şi băutură, pentru timpul cât vor sta pe acolo.

Şi aşa făcură – mai apoi ridicară pânzele spre „Paradisul Păsărilor", pe care le ascultară cântând. „Economul" îi zise lui Brendan că, timp de şapte ani, avea să repete ciclul, petrecând Joia mare pe „Insula Oilor", Pastele pe balenă, de la Paşte la Rusalii în „Paradisul Păsărilor", iar Crăciunul la comunitatea Sf. Ailbe.

„Economul" le aduse hrană până când veni timpul să plece din nou cu barca lor, având provizii din „Insula Oilor".

Capit olul 16. După ce navigară pe apele oceanului timp de

patruzeci de zile, văzură un animal uriaş care se luase după barcă, scuipa spumă pe nări şi se îndrepta spre ei, despicând apele cu mare viteză, de parcă ar fi vrut să-i înghită. Călugării erau tare speriaţi şi îl strigau pe Dumnezeu în ajutor, dar Brendan îi încuraja. Mai apoi, dihania se apropie şi mai mult, ridicând în faţă-i mari valuri, care ajungeau până la barcă, iar călugării erau încă şi mai înfricoşaţi. În acea clipă, o altă lighioană puternică apăru din direcţia opusă, dinspre vest. Trecând pe lângă curragh, aceasta atacă prima dihanie, scuipând foc. În faţa ochilor călugărilor, o despică în trei bucăţi şi apoi se întoarse pe unde venise, tăind valurile.

Într-o altă zi, călătorii văzură o insulă mare, împădurită. Debarcând acolo dădură peste coada animalului marin mort. Brendan le spuse că ar putea să mănânce din el. Aşezară un cort şi tăiară câtă carne putură să ducă, iar, în partea de sud a insulei, găsiră un izvor limpede şi multe plante şi rădăcini, pe care le adunară. Peste noapte, jivine nevăzute devorară toată carnea, lăsând doar oasele.

Furtuni, vânturi puternice, piatră şi ploi îi ţintuiră pe călugări în insulă trei luni. Într-o zi, un peşte mort fu adus pe ţărm şi călugării mâncară o parte din el, iar Sf. Brendan le spuse să păstreze restul în sare, căci vremea avea să se îmbunătăţească, iar hula şi valurile vor fi mai mici şi vor putea pleca.

Încărcând barca eu apă, alimente şi adunând plante şi rădăcini, călugării ridicară pânzele şi se îndreptară spre nord.

Capitolul 17. Într-o bună *7, 1*. ajunseră pe o insulă toarte plata, puţin doar peste nivelul mării. Nu avea copaci, dar era acoperită cu fructe albe şi purpurii. În jurul insulei treceau trei coruri: unul de băieţi în alb, unul de tineri în albastru şi unul de oameni maturi în purpură, şi, în timp ce treceau, cântau imnuri. Curragh lui Brendan sosi la ora zece dimineaţa şi, la vremea amiezii şi la ora 3, corurile intonară psalmi potriviţi pentru timpul acela şi pentru vecernie mai apoi.

— Când terminară de cântat, un nor strălucitor trecu peste, insulă şi învălui cântăreţii. Ziua următoare se arătă senină şi corurile cântară din nou şi celebrară o slujbă de împărtăşanie, după care doi tineri din cor aduseră un coş cu fructe albe şi purpurii la barcă. I-au ceruteelui de al doilea călugăr care venise mai târziu să rămână cu ei. Brendan îi îngădui şi el rămase acolo, în timp ce barca porni în larg, din nou. La ora 3, călătorii mâncară un fruct din cele care le fuseseră

dăruite. Fructele erau toate la fel ca o ghiulea mare şi foarte zemoase. Sf. Brendan stoarse mai mult de o litră de zeamă dintr-un fruct, pe care-o împărţi între oamenii lui. Fiecare fruct servi de hrană unui om timp de 12 zile şi era dulce ca mierea.

Capitolul 18. Câteva zile mai târziu, o pasăre mare zbură pe deasupra bărcii, purtând în cioc o creangă dintr-un copac necunoscut. Pasărea lăsă creanga să cadă în poala Sf. Brendan. La capătul crengii era un ciorchine de struguri roşii, mari cât merele. Călugării mâncară dio struguri opt zile. Apoi, după trei zile în care nu avură nimic de mâncat, văzură o insulă acoperită de copaci, cu aceleaşi fructe. În aer pluteau miresme de rodii. Şi rămaseră acolo 40 de zile, ridicară un cort, adunară fructe, plantes şi tot soiul de rădăcini, care creşteau pe lângă izvoare.

Capitolul 19. Navigând la întâmplare, cu o provizie de fructe, barca lor a fost atacată de un grifon zburător. Dar tocmai când grifonul se pregătea să-i lovească cu ghearele, aceeaşi pasăre care adusese fructele reapăru şi puse pe fugă grifonul, scoţându-i ochii, aşa că grifonul zbură sus, tot mai sus şi, până în cele din urmă, fu ucis, căzând în mare sub privirile călugărilor. Apoi pasărea salvatoare îşi luă zborul.
t

Capitolul 20. Curând după aceea, călătorii ajunseră la comunitatea Sf. Ailbe şi din nou petrecută acolo Crăciunul. Şi iarăşi o porniră pe ocean, pentru un timp îndelungat, oprindu-se doar la… Insula Oilor" şi la Paradisul Păsărilor" unde rămaseră din Joia mare până la Rusalii.

Capitolul 21. Odată. Într-una din călătorii, de sărbătoarea Sfântului Petru, s-au trezit navigând pe o mare atât de limpede încât puteau să vadă diferitele soiuri de peşti stând pe nisip, ca turmele pe o păşune. Stăteau în cercuri, cu capul în coada celuilalt şi, când Sf. Brendan cântă, se ridicară în sus la curragh, într-un mare banc, rotindu-se în jurul bărcii, cât văzură cu ochii călugării. Când se termină slujba, peştii se întoarseră foarte repede de unde veniseră. Le trebuită călugărilor 8 zile să treacă prin regiunea mării limpezi.

Capitolul 22. Într-o altă zi, văzură în mare un stâlp. Se părea că era aproape de ei, dar abia după trei zile au ajuns la el. Era atât de înalt, încât Brendan nu putu să-i vadă vârful, iar în jur avea o plasă albă. Barca pătrunse printr-o deschizătură a unui ochi al plasei, care avea

culoarea argintului, fiind însă mai tare decât marmura, în timp ce stâlpul era din cleştar strălucitor. Lăsând pânzele în jos, scoţând catargul şi vâslele. călugării putură trece eu barca printr-un ochi al plasei. Văzură ei atunci că acesta e prelungea în jos. În apa limpede, ca şi baza stâlpului de altfel. Apa era tot atât de limpede ca sticla, iar razele soarelui străluceau şi la suprafaţă şi în adâncimi. Sf. Brendan măsură laturile ochiului plasei şi văzu că erau de – 7 foot. Apoi navigară ei de-a lungul unei margini a tălpului care era pătrat. Şi Sf. Brendan măsură fiecare margine şi o găsi ca fiind de vreo 700 de yarzi**16**. Chiar la umbra stâlpului fiind, puteau să simtă dogoreala soarelui. În a patra zi, găsiră un potir şi un disc, într-o fereastră, pe o parte a stâlpului.

După ce măsură şi latura aceasta. Sf. Brendan le spuse călugărilor să mănânce. Apoi şi-au croit drum afară, printr-o deschizătură a unui ochi, ridicară catargul şi pânza şi navigară, spre nord, timp de opt zile.

Capitolul 23. În a opta zi ajunseră ei la o insulă pietroasă şi aridă, plină de zgură şi fierării, fără un fir de iarbă sau vreun copac. Brendan era îngrijorat, dar vântul îi împinse drept, spre insulă şi auziră zgomotul foalelor şi al ciocanelor pe nicovală. Dintr-o fierărie apăru un locuitor, văzu barca şi se întoarse. Brendan le spuse oamenilor săi să vâslească cât puteau mai répede, pentru a se îndepărta de acel loc. Dar nici nu termină el bine de vorbit şi iată că insularul reapăru, aruncând după ei cu o mare bucată de zgură. Aceasta zbură la vreo 200 yarzi deasupra capetelor lor, iar, acolo unde căzu, marea prinse a clocoti şi fumul se înălţă ca dintr-un cuptor. Curragh se îndepărtase, cam distanţă de o milă şi, atunci» mai mulţi. locuitori năvăliră pe ţărm şi prinseră a zvârli după călugări eu bucăţi de zgură. Părea că întreaga insulă era în flăcări. Marea clocotea, văzduhul de jur-împrejur era plin de vuiete şi, chiar când insula nu se mai zărea, se simţea o duhoare nemaipomenită. Brendan le spuse că ajunseseră la fruntariile iadului.

Capitolul 24. Într-o altă zi văzură ei printre nori, la nord, un munte înalt care fumega. Vântul îi purtă repede într-acolo, dar s-au împotmolit, puţin înainte de a ajunge la ţărm. În faţa lor se ridica, asemenea unui zid, o stâncă neagră cum îi cărbunele. Era înaltă de nu-i

---

[16] 1 yard = 914,39 cm (n. t).

puteau vedea vârful. Al treilea dintre călugării sosiţi mai târziu sări din barcă şi o porni spre poalele stâncii, dar mai apoi începu să strige că nu e în stare să se întoarcă. Călugării văzură duhuri necurate cum îl înhăţară şi îi dădură foc. Un vânt îi duse mai departe şi, privind 4 n urma lor, din munte nu mai ieşea fum, ci flăcări, care izbucneau în sus şi veneau înapoi, aşa încât întreg muntele strălucea ca un rug.

Capitolul 25. Navigând spre sud, timp de şapte zile, le apăru o tristă privelişte: un om aşezat pe o stâncă, având în faţa lui mantaua atârnată de un stâlp de fier. Stâncă era bătută de valuri, care, din când în când, treceau peste capul omului, în timp ce vântul îl lovea cu haina lui în ochi şi frunte. Brendan îl întrebă cine era, iar acesta îi răspunse că era Iuda şi că Domnul îl slobozise de chinurile iaduluţ lăsându-l să stea, în zilele sfinte, pe stâncă. În orele înserării. nenumăraţi demoni acopereau marea, rotinduset în jurul stâncii şi scoteau ţipete către Brendan, pentru a pleca. Sfântul se luă la harţă cu ei, iar demonii urmăriră barca pe când se îndepărta şi se întoarseră apoi şi-l ridicară pe Iudei cu mare forţă şi urlete.

Capitolul 26. După trei zile, Sfântul Brendan şi tovarăşii săi dădură, mai la sud, peste o insulă mică. Aceasta era circulară, având o circumferinţă cam de vreo 200 yarzi, eu stânci abrupte şi niciun loc bun de debarcat. Era o stâncă din cremene, golaşă. Găsiră ei, în fine, un locşor bun pentru debarcare, o cornişă îngustă, că abia a putut să intre prova corăbiei. Brendan coborî singur şi se urcă până în vârful insulei, iar acolo găsi două peşteri, una în faţa celeilalte, pe partea de răsărit a insulei. La intrarea unei peşteri se afla un mic izvor cu apă limpede. În această peşteră locuia un bătrân anahoret, înfăşurat în întregime în părul şi barba lui, albe, lungi. Îi spuse Sf. Brendan că, odată, fusese călugăr la mănăstirea Sf. Patrick, iar când acesta muri, sufletul său îl îndemnă să plece pe mare, cu o barcă. Barca îl duse, de la sine, pe insula aceasta, unde, 30 de ani se hrăni cu peşte, adus, la fiecare trei zile, de către, o vidră, care îi aducea, de asemenea, şi lemne pentru foc. Mai apoi găsise aceste două peşteri gemene şi izvorul, şi se afla, aici, de încă 60 de ani. Anahoretul îi mai spuse Sf. Brendan că avea 140 de ani şi-l sfătui să se aprovizioneze cu apă din izvor, căci îl aştepta o călătorie de 40 de zile până a ajunge înapoi la „Insula Oilor” şi la „Paradisul Păsărilor”. După aceea. Îi mai rămânea de străbătut o cale.de 40 de zile până la „Pământul Făgăduit Sfinţilor”, unde urma să

rămână alte 40 de zileşi apoi Dumnezeu avea să-l aducă pe Brendan teafăr înapoi, în Irlanda.

Capitolul 27. Sf. Brendan şi oamenii lui primi binecüvântarea bătrânului anahoret şi prinseră a naviga spre sud. Erau purţaţi încoace şi-n colo, hrănindu-se numai cu apa de pe insulă. În cele din urmă, în Sâmbăta mare, au ajuns în „Insula Oilor". Acolo au fost întâmpinaţi chiar la debarcader de „econom". Acesta a ajutat pe fiecare să iasă din barcă şi le-a dat cina şi s-a dus cu ei înapoi la barcă, iar balena Jasconius i-a purtat până la… Paradisul Păsărilor"…Economul" le-a spus să-şi umple ulcioarele cu apă, pentru că de data asta avea să meargă cu ei şi să le fie călăuză. Zise că fără el nu puteau ajunge pe… Pământul Făgăduit Sfinţilor".

Capitolul 28. Sf. Brendan, „economul" şi echipajul au trecut pe… Insula Oilor", aprovizionându-se pentru călătoria lor de 40 de zilé. Apoi au navigat spre est. „Economul" s-a dus la prova bărcii pentru a le arăta calea. Într-o seară; după 40 de zile, un val mare de ceaţă îi înghiţi, aşa că abia se mai puteau vedea unii pe şiţii. „Economul" îi spuse lui Brendan că ceaţa tăinuieşte mereu insula, pe care Brendan o caută de 7 ani. O oră mai târziu se făcu o mare lumină şi barca ajunse la ţărm. Călugării debarcară pe un pământ întins, plin de pomi cu fructe tomnatice. După ce au cutreierat de jur-împrejurul insulei, noaptea tot. nu se lăsase! Mâncară ei fructe şi băură apă şi tot explorând insula, timp de 40 de zile, nu ajunseseră încă la capătul acelui pământ; Dar iată, că, într-o bună zi, au dat ei peste un râu mare, pe care Brendan le spuse că nu-l vor putea trece şi nici nu ştiau cât de întins era pământul acela. Şi au fost ei aici întâmpinaţi de un tânăr, care îi îmbrăţişa şi le spuse la toţi pe nume şi zise el Sf. Brendan că Dumnezeu le-a întârziat sosirea pentru a le arăta tainele marelui ocean. Şi-i povăţui să adune fructe şi pietre preţioase şi să se întoarcă acasă, căci zilele lui Brendan se apropiau de sfârşit, Pământul, grăi tânărul, va fi făcut cunoscut urmaşilor Sfinxului Brendan, când creştinii vor fi persecutaţi, iar râul împărţea insula.

Brendan adună fructe şi pietre preţioase, îşi luă rămas bun de la „econom" şi plecă cu corabia prin ceaţă. Apoi sosiră la „Insula Plăcerilor", şi acolo statură trei zile cu stareţul, dar mai apoi Brendan plecă acasă, la comunrtatea lui.

Capitolul 29. El a fost primit cu bucurie la mănăstire şi le povesti

acolo despre câte îşi aminti din călătoria sae în cele din urmă le povesti şi despre apropiata lui trecere în nefiinţă, aşa cum îi prezisese tânărul de pe „Pământul Făgăduinţei". Profeţia s-a dovedit a fi corectă. La scurt timp după ce Brendan îşi rostui toate ale lui, se împărtăşi şi muri/între discipolii săi, şi se duse în ceruri.

ANEKA U „NAVIGAŢIO-ŞI BRENDAN

I

Expediţia Brendan se aseamănă într-o oarecare măsură cu un roman poliţist. S-ar putea imagina că textul medieval… Navigaţio" ar reprezenta o listă de chei, cu ajutorul cărora s-ar dezlega unele suspiciuni. Dintre acestea, prima ar fi comiterea unei felonii. „Felonia" este, evident, descoperirea Americii de Nord cu mai multe secole înaintea datei acceptată, în mod general, suspec ţii fiind călugării navigatori din Irlanda primelor timpuri ale creştinismului. Iată, tiparul clasic al unui roman poliţist. În acest cadru, construirea unei bărci din piele, după modelul irlandez, pentru a merge pe urmele cheilor, pe apele Atlanticului de Nord, reprezintă tehnica, bine cunoscută, de a reconstitui mişcările suspecţilor şi a verifica dacă, din punct de vedere practic, puteau fi posibile şi ce lumină aruncă asupra metodelor şi motivelor acestora.

Cele mai bune cărţi poliţiste încep prin a încerca să stabilească, exact, data când a fost comisă crima. De aceea şi în povestirea istorică poliţistă a călătoriei Sf. Brendan se impune precauţie în fixarea timpului când s-a petrecut călătoria. Data cea mai timpurie, la care o asemenea călătorie ar fi avut loc – dacă ar fi fost făcută de creştini irlandezi, cum se pare, şi având în vedere tonul şi stilul creştin din „Navigaţio" – poate fi considerată, după convertirea Irlandei la creştinism, pe la începutul secolului al V-lea al erei noastre. Foarte probabil că o asemenea călătorie sau călătorii nu au fost întreprinse înainte de vremea în care a trăit Sf. Brendan (489 – 570 sau 583). Perioada cca. mai târzie când ar fi putut avea loc este, evident, timpul în care a fost scrisă „Navigaţio". Dar la ce dată a fost scrisă? învăţaţii care „s-au i ocupat de această problemă, sunt în dezacord, la mare distanţă. După aprecierea cea mai conservatoare, cel puţin trei din manuscrisele păstrate din „Navigaţio" datează din secolul al X-lea. Dar aceasta reprezintă momentul scrierii manuscriselor. De fapt, povestirea în sine este mult mai veche. Un alt punct de vedere susţine

că „Navigaţio" a fost compusă în secolul al IX-lea. Profesorul James Carney, de la Institutul de Studii din Dublin, desigur unul dintre cei mai eminenţi specialişti în cultura celtă, care s-a ocupat îndeaproape de această problemă, o datează mult mai devreme. El susţine că „Navigaţie)", aşa cum o ştim, a fost scrisă în latină, în jurul anului 800, iar o versiune primitivă exista probabil încă din vremea Sf. Brendan. Carney a găsit unele referinţe prin care însuşi Sf. Brendan era recunoscut ca autorul unor poeme.

Aceşti specialişti în domeniul literelor sunt experţii chemaţi să asiste detectivul istoric şi este clar că dezacordul lor în privinţa datei nu reduce importanţei cazului. Chiar după relatarea cea mai conservatoare. „Pământul Făgăduinţei" descris în „Navigaţio" precede oricare referinţă cunoscută norvegiană asupra lumii noi. Merită, de aceea, să se cerceteze, dacă irlandezii au ajuns în America de Nord înaintea lui Leif Eriksson.

În mod tradiţional, pasul următor al unui detectiv este acela de a încerca să aprecieze valoarea cheilor problemei, în ansambipl lor. În cazul lucrării „Navigaţio", aceasta îndeamnă a decide dacă textul poate fi demn de încredere.

— Marinar norvegian, Care a descoperit „Vinland" (o. porţiune» coastei Amer ci i de Nord, vizitată, şi numită astfel, de călătorii norvegieni), în jurul anului 1.000 al erei noastre (n.t.).

pentru a justifica o cercetare completă a pretinsei călătorii a Sf. Brendan. Primul punct ce trebuie remarcat aici este consecvenţa diferitelor manuscrise ale lucrării „Navigaţio", unul faţă de celălalt, în domeniul care preocupă investigarea. Ţinând seama că s-au păstrat vreo 120 de manuscrise în latină, fără a socoti alte limbi, este remarcabil cât de puţin variază acestea. Altfel spus, martorul relatează aceeaşi întâmplare mereu, mereu. Chiar aşa stând lucrurile, detectivul trebuie să fie la fel de precaut. Este ştiut că manuscrisele medievale pot fi înşelătoare, de aceea nu constituie o mărturie din punct de vedere geografic şi istoric. De obicei. textele sunt foarte vagi în privinţa detaliilor, iar când există unele amănunte sunt contradictorii şi nesigure. Adevărul este că un asemenea text nu a fost scris pentru a fi citit ca un manual practic sau ca o carte pilot a Amiralităţii. Astfel, detectivul istoric trebuie, în mod simultan, să renunţe la toate elementele religioase, alegorice, mistice, din text, rămânând foarte

atent la posibilitatea de a găsi un filon de informaţii practice.

Aceasta nu apare nicăieri mai bine ilustrată decât în folosirea de către… Navigat io" a cifrelor şi indicaţiilor busolei. Comparat cu cele mai multe dintre textele contemporane, Navigat io" este plin de cifre. Astfel, găsim numerele zilelor din diferitele etape ale călătoriilor Sfântului Brendan, numărul echipajului la diferite momente, datele unor plecări şi debarcări, chiar şi indicaţia la câţi yarzi depărtare se află o mănăstire de locul unde a fost ancorată corabia. Dar cifrele menţionate în textele timpurii rămân nesigure, întrucât sunt primele elemente susceptibile de a fi redate greşit, citite greşit, atunci când sunt transmise de un povestitor sau copist celuilalt. Apoi, de asemenea, autorul medieval era adesea ispitit să folosească numerele în mod simbolic: trei, pentru a aminti Treimea, doisprezece, apostolii, şi, evident, acele mult pomenitele „patruzeci de zile" pentru a reprezenta „un timp îndelungat", folosit regulat în „Navigaţio". În consecinţa, cercetătorul sceptic trebuie să caute numere care nu reprezintă nimic simbolic, şi, chiar şi atunci, să aibă încredere în ele numai dacă au un anumit sens în context.

Acelaşi lucru este adevărat în privinţa relevmentului la compas. Foarte adesea se dă în „Navigaţio" direcţia în care călugării irlandezi navighează, încoace şi-n colo, cu barca lor de piele, ceea ce este satisfăcător. Dar, din nou trebuie avut în vedere faptul că un copist putea foarte uşor să facă o greşeală, schimbând nordul cu sudul sau ilta similară. Ca şi mai înainte şi aici trebuie să te asiguri dacă relevmentul la compas este în concordanţă cu car textul, şi, chiar şi atunci, se cere să-l accepţi cu o oarecare ezitare. Astfel, o critică care poate fi adusă lucrării „Navigaţio" este că, atunci când Sf. Brendan pleacă în călătoria şa finală cu succes în căutarea „Pământului Făgăduinţei", se spune că navighează dintr-o insulă din Atlantic şi se „îndreaptă spre plaja de la răsărit", adică spre est. Înseamnă deci, că nu naviga peste Atlantic spre vest, ci în direcţia opusă. Dar această critică ar fi prost plasată. Tot timpul, în text, „Pământul Făgăduinţei" se află departe, la vest, peste ocean. Aşa se arată a fi în capitolul I din „Navigaţio". Apoi, pentru a încerca să ajungă acolo, Sf. Brendan pleacă tot spre apus, într-o curragh special construită, „către solstiţiu de vară", iar când găseşte, de fapt, „Pământul Făgăduinţei" şi apoi se întoarce acasă, urmează o cale directă pe mare şi pe uscat, de-a lungul coastei

de vest a Irlandei, presupunându-se că venea dinspre vest. În sfârşit, din întregul context şi din tendinţa povestirii reiese că „Pământul Făgăduinţei" se află la vest şi acesta trebuie să fie factorul decisiv în interpretarea unui text medieval într-un grai modern.

În această direcţie, o reconstituire practică a călătoriei călugărilor ca Expediţia Brendan poate fi de folos. Dacă totul merge bine, o experienţă ca aceasta prezintă amănuntele dintr-un text ea „Navigaţio" într-o perspectivă care nu ar putea fi obţinută altfel. Expediţia Brendan din anii 1976, 1977 nu numai că a demonstrat faptul fundamental că este posibil să călătoreşti dintr-o parte în cealaltă a Atlanticului de Nord, pe o cale de nord furtunoasă, într-o barcă din piele, construită după un model medieval, dar, în acelaşi timp, a stabilit criteriile după care să se apreciezi povestea călătoriei originale. Rezultatele nu sunt lipsite di interes.

În primul rând, savoarea textului medieval, acum, ţinând seama de experienţele noastre pe *Brendan*, pare cu totul autentică. Cel care a scris… Navigaţio", ştia, evident, aşa cum ştim şi noi acum, ce însemna să te afli pe o curragh în mijlocul – oceanului. Ştia că-i imposibil să vâsleşti în contra vântului într-o ambarcaţie joasă, căci un vânt neprielnicte. duce pe un ţărm duşmănos, oricât ai vrea să te îndepărtezi. Când… Navigaţio" descrie cum o curragh mare ajunge pe o plajă sau cum omenii Sf. Brendan au tras corabia lor de-a lungul unui râu puţin adânc, folosind odgoane de remorcat, acum înţelegem prea bine ce înseamnă şi că aşa ceva era posibil. Chiar şi întâmplarea spectaculoasă cu aisbergul „stâlpul de cleştar" plutitor din „Navigaţio" s-a reeditat, într-un fel, cu barca de piele, din secolul al XX-lea. Eăra îndoială că nu se putea aştepta de la noi să intrăm în sloiurile de gheaţă, în timp ce o dirijam pe *Brendan* printr-o banchiză deschisă, în apropiere de Labrador, dar, la un moment dat, ne-am aflat într-o situaţie foarte asemănătoare cu descrierea din „Navigaţio", când echipajul Sf. Brendan împingea cu toată forţa corabia printr-o „plasă" din „marmură44 pentru a privi mai. de aproape un aisberg/în această situaţie, reconstituirea nu a verificat numai un amănunt care rămăsese neexperimentat în prealabil, ci a adus în lumină un element nerecunoscut anterior. Acelaşi lucra poate fi spus şi despre informaţia din „Navigaţio44 că Sf. Brendan ducea piei suplimentare şi grăsime… Ne aşteptam să fim obligaţi s-o ungem pe *Brendan* din nou, aşa cum de

altfel am şi făcut-o în Islanda, dar fără piei suplimentare pe care le-am folosit ca apărătoare în contra valurilor, am fi putut foarte bine să luăm apă şi să ne scufundăm. Morala fabulei este că fiecare amănunt de ordin practic trebuie să fie notata oricât de neimportant ar părea.

La un nivel mult mai ştiinţific, un proiect asemănător Expediţiei Brendan poate, de asemenea, îl şi eficient. Am făcut un progres în ceea ce priveşte ideile noastre asupra călătoriilor medievale pe mare, Ţinând seama de cronici, cu un echipaj de numai patru sau cinci, *Brendan* a avut sub numărul necesar de oameni pentru navigaţie. Cei patrusprezece oameni ai Sf. Brendan (număr care, întâmplător, nu are nimfe simbolic în el, fiind foarte raţional) este de presupus că au fost în măsură să se comporte mult mai bine la vâslit decât noi» Din „Navigaţio44 se desprinde foarte clar, aşa după cum ne-am dat seama şi noi, că acela lungi curse oceanice pe apele nordului sunt mai bine efectuate cu ajutorai pânzelor şi nu cu vâslele. Se poate ca marinarul medieval să fi fost mai disciplinat şi mai răbdător, mai ales dacă era un călugăr, dar nu putea fi chiar aşa de prostănac, ca atunci când se afla în larg să prefere vâslitul, pânzelor, pe o mare agitată. De asemenea, putem aprecia că o curragh oceanică şi, probabil, că şi alte corăbii timpurii greu de manevrat s-ar fi mulţumit să efectueze;

În medie, 40 – 60 de mile pe zi, în timpul unei călătorii mai lungi. În mod excepţional, o ambarcaţie uşoară, în mâinile unui echipaj experimentat, ar fi putut să străbată 150 mile în condiţii ideale, după o furtună. Dar pretenţii de a parcurge 200 de mile zi după zi sunt supra optimiste, iar dacă performanţa bărcii *Brendan* poate fi luată de model, ar mai trebui să se adauge la fiecare distanţă, de la o escală la alta, cam vreo 40% peste circuitul mare, necesar abaterilor.

În schimb. *Brendan* a confirmat pe deplin afirmaţia acelor teoreticieni care pretind că ambarcaţiile vechi erau în măsură să ajungă la noi descoperiri, dacă erau împinse de o vreme proastă în afara căii lor. În iulie 1976, pe când încercam să navigăm din insulele Feroe. spre Islanda, am avut de făcut faţă unor vânturi persistente şi puternice, de la est, încât am fi fost purtaţi spre Groenlanda, dacă nu am fi depus eforturi speciale pentru a né menţine direcţia şi a putea păstra ca punct de debarcare Islanda, aşa cum stabilisem iniţial şi unde aveam nevoie să ne aprovizionăm.

În privinţa datelor geografice, după cum apar în „Navigaţio”,

Expediţia Brendan a reuşit să identifice diferitele localităţi cu cele menţionate în textul medieval, şi anume: insulele Feroe ca „Insula Oilor”; Mykines, sau poate Vagar, de asemenea din grupul insulelor Feroe, ca „Paradisul Păsărilor”; Islanda de sud, ca regiunea „Muntelui de Foc” şi „Insula Fierarilor”, de unde se aruncau bucăţile de zgură. Apoi identificarea aisbergului şi a balenelor curioase, cu „stâlpul de cleştar” şi marele peşte Jasconius. Mai original poate este faptul că Expediţia Brendan a arătat, în mod logic, cum aceste pământuri din Atlanticul de Nord puteau fi atinse treptat, folosind vânturile sezoaului de navigaţie de vară, în fiecare loc, folclorul, ca şi cercetările arheologice curente scot în evidenţă mărturii ale tradiţionalelor vizite irlandeze. Şi, iarăşi, un factor semnificativ este acordul general între călătoria modernă şi povestea originală, O anume identificare între ţinuturile unde a debarcat Sf. Brendan şi cele de azi ar fi supra subiectivă, dar un întreg şir de asemenea identificări pare să fie mai mult decât o simplă coincidenţă.

În acelaşi timp, Expediţia Brendan nu şi-a propus şi nici nu a încercat să găsească fiecare localitate menţionată în „Navigation Unele dintre locuri sunt prea vag definite în povestire pentru a putea fi identificate, altele în afara rutei noastre. Într-adevăr, dacă „Navigaţio” reprezintă un amalgam de mai multe călătorii, efectuate de diferiţi călugări. nu numai de Sf. Brendan, aşa. după cum se pare, este normal ca acele locuri să se afle în direcţii deosebite. Traci ura generală în „Navigaţio” a direcţiei călătoriei este nord şi vest, şi, aşa după cum a dovedit Expediţia Brendan, aceasta rămâne, de asemenèa, calea pe care ar urma-o o anbarcaţie din piele spre America.

O altă chestiune, pe care călătoria noastră a scos-o la iveală, este cu privire la norvegieni. În diferitele saga apar trei referinţe, oricât de palide ar fi, privind legătura irlandezilor cu Lumea Nouă. Saga lui Erik conţine o relatare a doi „Skraelings” sau băştinaşi americani, cum că aflaseră despre unii oameni din apropierea tribului lor înveşmântaţi în alb. mergând în procesiuni, urlând cât îi ţinea gura, purtând în mâini prăjini de care erau legate bucăţi de pânză. La acea vreme, norvegienii credeau că relatările se refereau la irlandezi în al doilea rând, „Landnamabok” a islandezilor vorbeşte despre o ţară pe care „unii o numesc

Irlanda cea Mare. Este aşezată spre vest, în mare, aproape de

Vinland cea Bună". Se spune că un norvegian care a ajuns acolo, dus de vremea rea, nu a mai putut scăpa şi a fost botezat de localnici. În fine, există şi o referire a unui negustor islandez, numit Gudleifr Gunnlaugsson, care a fost purtat de furtună peste mare, de pe coasta de vest a Irlandei şi a ajuns pe pământ necunoscut, unde i s-a părut că băştinaşii folosesc în vorbirea lor cuvinte irlandeze. Ca de obicei, amănuntele sunt întâmplătoare, fără a avea prea mare greutate. Luate, însă, împreună capătă mai multă substanţă şi, după traversarea plină de succes a Atlanticului de către *Brendan* ar putea fi util să se reconsidere întreaga comportare a vechilor norvegieni faţă de America. Este interesant de observat cum autorii diferitelor saga au acceptat, pe dată, ideea unei… Irlande Mari", în vestul îndepărtat. Când norvegienii au sosit prima oară în Hebride, în Feroe şi în Islanda, au găsit că navigatori irlandezi fuseseră pe acolo înaintea lor şi că au colonizat aceste insule. Iar dacă norvegienii se asemănau cu alţi navigatori exploratori din istorie. ar fi străbătut desigur distanţe mari pentru a obţine cunoştinţe despre călătoriile pe mare prin acele meleaguri şi a folosi călăuze care au navigat pe apele necunoscute înaintea lor. Astfel, faptul că norvegienii aveau oameni pe care îi trimiteau în recunoaştere este foarte interesant. Saga lui Erik relatează că Thorfinn Karlsefni, când a ajuns în vest, a trimis pe uscat doi „scoţi"*, adică irlandezi care erau foarte iuţi de picior şi puteau să exploreze în mod efèctiv noul ţinut. Faţă de aceste împrejurări, te întrebi dacă norvegienii nu au luat pe navele lor de explorare irlandezi drept călăuze şi cercetaşi.

— Membri ai unui trib gälte, care a migrat din Irlanda în Scoţia, prin see; VI (n. L).

— Dar aceasta rămâne o simplă speculaţi –, chiar şi pentru detectivul cu imaginaţia cea mai bogată, care ar spera să rezolve enigma din „Navigaţio4". Alte elemente, şi mai arzătoare, ce pol aduce unele explicaţii sunt examinate pe coasta Newfoundland. Acolo, în faţa intrării în golful Saint Lunaire, arheologii cercetau scrijeliturile de pe o stâncă, încercând să descifreze înţelesul lor, chiar pe când *Brendan* înfrunta apele Atlanticului, Acele linii păreau să fi fost făcute de mină de om, cu o unealtă având un vârf foarte subţire, posibil din metal. Unele dintre linii sunt ascunse sub lichenii care acopăr cea mai mare parte din suprafaţa pietrei. Dar câţiva licheni, formând un model de cruci întretăiate, par a fi fost curăţaţi pentru a înlesni cercetarea,

cândva în trecut. Şi alţi licheni cresc acum din nou, deasupra. Din fericire, aceşti noi licheni, fac parte dintr-o specie care creşte foarte încet şi s-a calculat că ar fi de cel puţin 150 – 200 de ani. ceea ce indică o perioadă mai veche decât aceea a stabilirii locuitorilor de azi prin acele meleaguri. Lichenii care acopăr celelalte linii pot fi mult mai vechi şi unii observatori au afirmat. imediat că acelea sunt forma timpurie de scriere irlandeză… ogham", folosită în special pe pietre de călugări irlandezi. Specialiştii în domeniul acestei scrieri se îndoiesc şi, evident, inscripţia este foarte greu de înţeles, dacă nu chiar total indescifrabilă. Lucrările continuă şi se încearcă să se stabilească data scrijeliturilor şi să se vadă, în mod sigur, dacă au fost săpate cu o unealtă de metal. Sunt mai multe revendicări în privinţa paternităţii: Saint Lunaire se află nu departe de presupusa aşezare norvegiană de la L'Anse* au Meadow şi s-ar putea ca liniile să aparţină vreunui vagabond de prin acele meleaguri; mai există şi o epavă a unui vas cu tunuri, la intrarea în golful Saint Lunaire; chiar sub postul de observaţie unde se află piatra misterioasă în coasta dealului. S-ar putea ca vreun supravieţuitor al naufragiului să fi înotat la ţărm şi să fi tăiat aceste linii cu un cuţit. Oricare ar fi răspunsul, este loc suficient pentru speculaţii şi alte investigaţii, în special, acum, când *Brendan* a dovedit că un grup de suspecţi ar fi putut, cu certitudine, să ajungă la scena „crimei", la timpul pretins» În mod neîndoielnic, dosarul descoperirii Americii de Nord de către europeni este departe de a fi închis.

ANEXA III

BRENDAN

Pentru realizarea proiectului lui *Brendan* ne-am bazat pe trei surse: etnografică, literară şi arheologică. Sursele etnografice au fost cele mai rodnice şi au cuprins schiţa şi amănuntele de construcţie ale acelor curraghs irlandeze, după modelul din Dingle, aşa cum erau descrise de James Hornell în lucrarea „Curraghs of Ireland", Mariner's Mirror (ianuarie, 1938). Datele lui Hornell au fost comparate cu ale unei curragh de azi, din Dingle, care ajunge până la 6, 40 m în lungime, pentru o barcă de două persoane, şi completate cu informaţii de la John Goodwin, constructor de curragh din Castelgregory, districtul Kerry. Informaţiile în scris, privind folosirea, de-a lungul istoriei, a bărcilor din piele în Europa de vest sunt pe larg răspândite în multe

texte timpurii, iar majoritatea referinţelor au fost adunate de G.J. Marcus, în lucrarea „Factorii din navigaţia timpurie celtică", „Études Celtiques", vol. VI (1952). Bărcile de piele, sunt, de exemplu, amintite de către Cezar, Plinius şi Solinus, dar amănuntele cele mai revelatoare „pentru *Brendan* le-am găsit în „Viaţa Sf. Columba", de Adoman, şi, evident, în „Navigaţio Sancti Brendani Abbatis". Exponatele din Muzeul naţional irlandez, din Dublin, reprezintă o mărturie a modului cum erau lucrate, în Irlanda, metalul, lemnul şi pielea, iar aceste informaţii au fost hotărâtoare în privinţa tehnicii construcţiei lui *Brendan*. Cu referinţă, în special, la tehnica lucrului în piele, studiul lui John J. Waterer „învelitori pentru cărţi sau tolbe irlandeze", în „Arheologia medievală", vol. II (1968), a fost nepreţuit.

— Imaginile primelor bărci sunt rare, dar, din fericire, o schiţă a unei bărci irlandeze, deschise poate să fie văzută cioplită pe partea verticală a unei cruci irlandeze din piatră, care se află, încă şi acum, lângă Bantry, în districtul Cork… Această cioplire datează din secolul al 8-lea, al erei noastre şi este descrisă de Paul Johnson în „Antiquity", vol, 38.

Elaborând planul ambarcaţiei. Colin Mudie a fost preocupat să realizeze o greutate cât mai mică, putând permite astfel să se încarce multe provizii, având, totodată, în vedere intenţia ca ambarcaţia să fie folosită în traversări lungi, pe apă, în larg, cu acostări pe plajă şi propulsia cu ajutorul velelor, cu un echipaj de numai 4 – 5 persoane. De asemenea, pentru criterii de stabilitate, diferitele secţiuni au fost concepute mai rezistente decât acele ale unor mici curragh obişnuite. Planul lui Mudie era pentru o ambarcaţie de 11 m lungime, cu o lăţime de 2, 4 m, greutatea estimată fiind de 1.000 kg, pentru cocă, plus 580 kg pentru vele şi vâsle. împreună cu provizii, apă, echipaj şi apa mării absorbită de piele, deplasamentul lui *Brendan* era aproape de 5080 kg. În privinţa pânzelor, acestea aveau următoarele dimensiuni: vela mare 130 m^2, vela provă 56 m^2. Amândouă velele erau din pânză de in fabricată de Arthur Taylor şi Fiul din Maldon şi puteau fi extinse prin adăugarea a câte unei bonete, de 0,9 m la vela mare şi 6 m la vela provă, la piciorul velelor. Adăugarea unor părţi laterale s-a văzut că era eficientă numai când sufla vântul la pupă. Cârmă era asigurată de o vâslă cu pana lată, la pupă, în partea din dreapta. Rame duble de guvernare au fost experimentate pe mare şi găsite ineficiente ori

inutile. S-au făcut, de asemenea, încercări cu rame de diferite lungimi, cea mai potrivită fiind considerată 3, 7 m> Ramele lucrau în strapazane şi pe nişte piese de lemn triunghiulare cepuite pe braţul lor, pana vâslelor era de mărimea tradiţională a vâslelor unei eurragh, fiind extrem de subţire.

CERCETĂRI DE MATERIALE

Poate cea mai fascinantă şi mai plină de satisfacţii fază a pregătirilor de călătorie a fost aceea a cercetărilor eu privire la comportarea materialelor medievale. Se urmărea să se determine, dacă materialele medievale aveau vreo şansă să reziste călătoriei transatlantice. Unele dintre încercări au fost foarte simple – de exemplu mostre din piele au fost muiate în apă de mare, pentru a se vedea dacă st vor descompune sau dacă prind pe ele scoici. Altele au fost efectuate în laborator, mulţumită cooperării entuziaste a „Asociaţiei pentru cercetări a fabricanţilor de piele britanici", de la Milton Park, conduse de Dr. Robert Sykes, iar celelalte lucrări fiind întreprinse de tăbăcăria W & J. Richardson din Derby ca şi de echipa lui Harold Birkin, de la tăbăcăria Joseph Clayton şi Fiul, din Chesterfield. Existau foarte multe posibilităţi. de erori: deşi pielea este un material remarcabil şi care îţi dă satisfacţii când o lucrezi, trebuie să fie manipulată cu toată grija, căci altfel se distruge. În pregătirea pielii pentru coca lui *Brendan*, tăbăcarii şi oamenii de ştiinţă trebuiau să rezolve aspecte multiple, ca plesniturile suprafeţei pielii, comportarea fibrelor acesteia, tensiunea superficială a apei de mare, ş.a., inclusiv stabilitatea dimensională a pielii ude. Spre satisfacţia generală, s-a ajuns la concluzia că materialele medievale, dacă sunt pregătite corect, se potrivesc în mod excepţional traversării Atlanticului.

t *Pielea cocii*. „Navigaţio* precizează că pustnicii Sfân* bv. – i Brendan au acoperit scheletul de lemn al bărcii lor cu „piei de bou, tăbăcite cu scoarţă de stejar* şi au luat în barcă alle piei similare, de rezervă, pentru a face probabil două ambarcaţii din piele, mai mici, auxiliare ale n /ei mari. Echipa de cercetători a Dr, Sykes a încercat mostre de piele tăbăcită cu scoarţă de stejar, furnizată de către Josiah Croggon şi fii. din Grampound. Cornwall şi au comparat comportarea cu alte tipuri de tăbăciri. În condkii similare. Proprietăţile care se cereau erau: rezistenţă la apă, stabilitate dimensională, în special după

imersiunea în apă sărată şi rezistenţă la tracţiune. Tabelul următor, pus la dispoziţie d? B.L.M.R.A... indică superioritatea pielii pregătită cu scoarţă de stejar, prin diferite procedee de încercări.

TABELUL I

STABILITATEA PIELII

l (a)

Piele prelucrată cu scoarţă de stejar

Rezistenţa la tracţiune 2, 5 – 3 kg/mm^2

Alung: re la rupere 20 – 25%

2 Încercări în condiţii dinamice, cu un pei-mea metru

(a)

Piele prelucrată cu scoarţă de stejar, fără trai are prealabilă

(b)

Piele prelucrată cu scoarţă de stejar, malaxată în apă sărată 3 zile, uscată, umezită din nou timp de 24 de ore şi supusă încercării

2.8 – 3.2 kg/mm^2

35 – 37%

(b)

Piele prelucrată cu scoarţă de stejar, malaxată în apă sărată trei zile, uscată şi încercată

Creştere aparentă a greutăţii după 24 de ore 0,4%

3, 3%

2, 1%

ne detectabilă

Creştere în suprafaţă 0,7 – 1, 8%

Viteza de trecere după 24 ore kg/m^2 oră ne detectabilă

De fapt, încercările au arătat că pielea tăbăcită în mod tradiţional, cu scoarţă de stejar, era foarte rezistentă, şi că această rezistenţă nu se micşora chiar la umezeală; şi din date disponibile mai vechi, de la Asociaţia de cercetări, a rezultat că structura comparativ fibroasă a pielii tăbăcită cu stejar o făcea, în mod special, potrivită pentru a fi unsă cu o grăsime hidrofobă. Croggon, din Grampound, în cele din urmă, a furnizat 57 de crupoane. Aceste piei erau unse cu ulei de peşte, rulate şi uscate.

2. *Ungerea*. Ungerea a 57 de piei cu grăsime a fost efectuată de Joseph Clayton şi Fiii, sub supravegherea lui Harold Birkin al cărui laborator a făcut încercări, de probe de piele unsă, împreună cu

B.L.M.R.A. „Navigaţio" arăta că Brendan şi călugării au folosit „grăsime pentru a pregăti pieile ca să acopere corabia" şi au „uns încheieturile pieilor pe partea din afară cu grăsime", aşa că numai grăsimi şi unsori cunoscute din primele timpuri ale evului mediu au fost încercate ca: seu, ceară de albine, untură de peşte şi grăsime de lână, singură sau în amestecuri. O unsoare bine pregătită era vitală pentru durabilitatea cocii de piele. Problema nu era numai să ungi pielea bine, aşa încât să fie impermeabilă, ci să o ungi fără a dăuna calităţii. Dacă se punea prea multă grăsime moale în fibrele pielii, aceasta devenea prea flexibilă, iar prea puţină grăsime făcea ca pielea să nu fie impermeabilă. După multe experienţe, s-a găsit că cea mai potrivită unsoare era grăsimea brută de lână. Această grăsime de lină, ne-a fost dăruită cu generozitate de firma W & J Whitehead (Laistèrdyke) Ltd, filatori din Bradford, şi a fost aplicată pe piei prin muierea acestora într-o baie, la 50° C, timp de 12 ore; apoi, au fost stivuite şi lăsate aşa şase săptămâni, cu straturi de grăsime între ele, pentru a se asigura o pătrundere completă a grăsimii în piele. S-a realizat, astfel, o. absorbire a grăsimii de 30 – 37%. Călugării, s-ar fi putut să fi obţinut acelaşi rezultat mult mai încet, aplicând cu mâna straturi succesive de grăsime, sau turnând grăsime fierbinte peste piele şi apoi frecând-o cu mâna. Succesul colaborării între Joseph Clayton şi B.L.M.R.A. în realizarea cocii de piele poate fi judecat prin comparaţia (Tabelul II) între pielea furnizată (coloana a) şi aceeaşi piele după trecerea Atlanticului (coloana b). În rezumat, nu s-a produs o

TABELUL II

COMPORTAREA PIELII ÎN TRAVERSAREA ATLANTICULUI

(a)

Pielea, în momentul furnizării la şantier

% DCM extractibile (în special grăsimi şi unsori)

34

Apa absorbită după malaxate în timp de 72 de ore, în apă surata

+ 14%

Modificări în suprafaţă după 24 ore flexiune mai puţin de 1%

Apa absorbită după 24 de ore flexiune

0,4% – tt»

Pielea, după traversarea Atlanticului

27

4 – 10, 5%
4 2, 7%
(+. 2%
Timpul de penetrare după permeametru
Nicio penetrare detectabilă după 2 ore (încercare întreruptă)
Nicio penetrare detectabilă după 750 de ore (încercare întreruptă)
schimbare majoră în compoziţia sau comportarea pielii de la începutul până la sfârşitul călătoriei.

*3. *Curelele*. W & J. Richardson din Derby au furnizat – 3200 m de curele din piele, pe care le-am folosit pentru a lega scheletul, ca şi pentru diferite alte necesităţi la bord, în locul bucăţilor mai mici de funie. Iniţial au fost trimise cinei tipuri de curele la laboratorul de cercetări pentru experimentări, iar evaluarea lor a fost, următoarea:

TABELUL III

PROGRAMUL DE EXPERIMENTARE A CURELELOR

	Tipul de piele				
	Al aun relucrată	Al aun neprelucrată	Al aun brută impregnată cu grăsime	Sulf	Piele
% apă absorbită după 20 de mi nu te	82	77	74	12	29
% apă absorbită după înmuiere de o noapte	76	78	71	231	70
Rezistenţa la tracţiune kg/mm² înainte de înmuiere	1, 25	3, 76	0, 81	5, 22	, 58 10
după. 20 de minute de înmuiere	1, 31	2, 90	0, 81	3, 70	9 <5
după	1,	3,	0,	1,	2,

înmuiere de noapte	*o*44	32	54	99	44

Tăbăcirea cu alaun este cunoscută cel puţin din timpul romanilor. Ea a fost selecţionată fiind considerată ca cea mai nimerită. Mai înainte de a fi trimise pentru *Brendan*, curelele au fost tratate cu seu şi untură de peşte.

4. *Sfoara*. Henry Campbell & Co din Belfast au pregătit 37.000 m de sfoară de in pentru cusutul împreună a pieilor şi, de asemenea, au făcut şi funia pentru parâme de o calitate îmbunătăţită cu ajutorul firmei Belfast Rope Works... La sugestia lui James Henshall. directorul întreprinderii, mostre din sfoara de in au fost încercate (împreună cu pielea tăbăcită cu scoarţă de stejar pentru *Brendan*) de către Asociaţia de cercetări privind fabricarea pantofilor şi ramurile afiliate. Tabelul IV indică cât de bines-au comportat firele de in aceste experimentări, devenind mai rezistente când au fost udate. Rezistenţa a crescut când au fost aşezate între pieile tăbăcite cu scoarţă de stejar. Se poate, de asemenea, presupune că sfoara a devenit rezistentă la putrezire, când taninul din piele a trecut în ea, împiedicând descompunerea.

I

TABELUL IV

EXPERIMENTĂRILE FIRELOR DE IN

(a) Sarcina de rupere kg/f

Fără tratare

(tirele cum au fost primite)

După imersiune de două 6, 37

săptămâni în apa mării

După imersiune în apa' 6, 30

mării, timp de două săptămâni. fiind cusute în pielea tăbăcită cu scoarţă de stejar

(b) Ruperea prin întindere (în procente) Fără tratare

V30

5.73

După imersiune în apa mării, timp de două săptămâni, fiind cusute în pielea tăbăcită cu scoarţă de stejar

CONSTRUCŢIA

Şipcile, în proiectul lui Colin Mudie pentru *Brendan*, erau: 1 X 6

ţoli (aprox. 2.5 X 15 cm) pentru copastia din stejar, 2 X 5/8 ţoli (aprox. 5 X 16 cm) pentru scheletul din frasin. 2 î/2 X 5/8 ţoli (aprox. 6, 3 X 16 cm) frasin pentru lonjeroane. Arborele trinchet şi cel principal aveau o lungime de 3.6 m şi 5, 7 m. Iniţial, fiecare catarg a fost tăiat din arbuşti mici, dar, în timpul experimentării, au suferit crăpături, şi s-a folosit, atunci, frasin cu granulâţia fină, dintr-o bucată, tăiat sub supravegherea directă a lui Paddy Glennon, din ţinutul Longford. Acesta ne-a pus la dispoziţie tot frasinul necesar pentru schelet, vâsle şi lonjeroane. Catargele au fost aşezate în gaura piciorului lor de stejar, care se sprijinea direct pe carlingă.

Pat Lake şi Michael Murphy, de la şantierul de construcţii navale Crosshaven, au stabilit curbura scheletului cocii, care, apoi, a fost fixat prin curele de piele, tăbăcite cu alaun. Fiecare curea a fost întinsă cu mâna, la locul respectiv, fiind încă udă. Scheletul, astfel legat, a fost uns, din belşug, cu grăsime de lină, pentru a conserva lemnul. Verificările făcute mai apoi au dovedit că aceasta pătrunsese adânc în fibra lemnoasă.

Au fost necesare 49 de piei pentru a acoperi întreaga ambarcaţie. Pieile aveau o grosime de aproape 6 mm, măsurând, în medie, 114 X 120 cm. Pentru cusut a fost folosită coardă în 14, adică răsucită din 14 fire. Aceasta a fost apoi unsă cu un amestec de grăsime de lină, ceara de albine şi răşină, aşa încât umplea găurile făcute cu sula. John O'Connell, specialist în harnaşamente. şi Eddie Hinton, meşter şelar de la firma Walsall au stabilit metoda cea mai potrivită pentru cusut. O cusătură pe dos. de-a lungul liniei centrale a bărcii, şi o cusătură cu două mâini. pentru restul lucrării. Aceasta din urmă a trebuit să fii o făcută de două persoane, stând una în faţa celeilalte, pe fiecare parte a pielii. La încheieturi, pieile au fost suprapuse, pe o lăţime de aproximativ 5 cm. La provă şi la partea din faţă a chilei, unde se prevedeau lovituri şi eşuări, John O'Connell a suprapus patru piei, pentru a asigura o rezistenţă deosebită. În partea chilei de la pupă a fost aplicată o fâşie suplimentară de piele, pentru a proteja pupa în contra eşuărilor. Patina din stejar a chilei a fost fixată în piele, cu nituri de arama de 13 mm. Ni fui rea era o tehnică foarte dezvoltată în Irlanda, în perioada de început a creştinismului. Pielea nu a fost, de altfel, fixată direct pe structura cocii, ei. Întinsă peste aceasta. trasă peste copastie şi legată jos la partes; inferioara a copastioi, eu saulă de

păr de cal, răsucit cu o curea de piele. Această folosire neobiş—nuită a cureler împletită cu păr a fost sugerată de Harold Birkin şi furnizata de firma Lion Leather Company.

COMPORTAREA

J. *Vlşiitiil*. La cinci săptămâni după debarcarea la Musgrave Harbor, de pe coasta de la Newfoundland, Brendan se găsea într-un mediu cu totul diferit. Printre zgârie-norii din Boston. *Brendan* era? purtată, de-a lungul râului Charles, de zbbe vâslaşi voluntari, de la „Union Boat Club". Se urmărea. prin aceste experienţe, să se constate câţi oameni, chiaiiisnempterimentaţi în vâslâtul ünêi bărci din piele, ar fi necesari pentru diferite situaţii în care s-ar afla ambarcaţia. Tabelul V ilustrează, ceea ce ştiam de altfel chiar din călătoria noastră, că *Brendan* a avut excesiv de puţini vâslaşi, dispunând numai de un echipaj de patru. Se vede, de asemenea, că zece vâslaşi pot realiza o bună înaintare, exceptând condiţiile climaterice foarte proaste şi că, în împrejurări mai favorabile, şase sau opt pot ţine o curragh contra vântului. Trebuie să se sublinieze, însă, faptul că atât aceste probe, cât şi propria noastră experienţă pe ocean, ca şi probele medievale, dovedesc că voiajurile lungi în bărcile irlandeze din piele au fost făcute cu ajutorul velelor, Vâslele, în mod normal, puteau fi folosite în cazuri de pericol, când bărcile se apropiau de ţărm sau se zărea uscatul.

TABELUL V EXPERIENŢE DE VÂSLÏT fii

Media curselor pe distanţa de 510 m parcursă în amontele $ în avalul râului Charles, pe un vânt de la vest, forţa 3, un* curent de 1, 3 noduri.

Echipaj de 10 persoane

— Viteză de cursă, cu sarcină de m/oră coastă 5, 03

— Viteză de croazieră, cu sarcină de coastă 3, 78

yviteză de cursă cu sarcină de ocean completă 3, 80

Echipaj de 6 persoane

— Viteză de cursă, cu sarcină de coastă 3, 18

— viteză de cursă cu sarcină de ocean, completă 3,00

Echipaj de 4 persoane

— Viteză de cursă, cu sarcină de coastă 3, 98

(numai în aval, imposibil să se vâslească în susul apei)

Notă: sarcina de coastă a fost calculată avându-se în vedere echipamentul şi proviziile necesare pentru o curragh, navigând ziua,

de-a lungul coastei, cu vederea ţărmului. Sarcina completă de ocean a fost calculată ţinând seama de greutatea apei, proviziilor şi echioarnentvlui aflate la bord, necesare pentru o traversare de trei săptămâni, pentru 10 oameni.

2. *Velatura*. Lipsa unor instrumente potrivite a făcut dificilă măsurarea precisă a performanţei lui *Brendan* cu ajutorul velelor. Evident, nu era practic să se folosească un loch cu elice, instalat prin coca de piele, singurul instrument accesibil era un loch manual, cu o saulă de remorcă. Am folosit un instrument Walker Knotmaster, iar fabricanţii ne-au prevenit că instrumentul lor era ineficient sub două noduri. Totuşi s-au – făcut următoarele observaţii:

a. Distanţa maximă realizată în 24 de ore a fost de 115 mile. Distanţa minimă parcursă într-o zi rămânea, evident, nulă pe vreme liniştită, pe vreme rea *Brendan* era de fapt pur iată înapoi. Distanţa medie parcursă într-o zi, cu pânzele sus. erei de 40 de mile, iar viteza de croazieră de 2 – 3 noduri, considerată ca satisfăcătoare. Pentru aceasta trebuia un vânt de forţa 3 – 4, când barca era complet în arc. iia în condiţii ideale, cu un vânt de forţa 5 – 6, lochul înregistra. pe perioade mai lungi, o viteză de 5 – 7 noduri. Citirea maxima ajungea la 12 noduri şi această viteză era realizată destul de frecvent pe vreme proastă, în larg, deşi în Strâmtoarea Mykines, din insulele Feroe, am atins o viteză prelungită de 12 noduri, datorită stâncilor din jur, care formau un fel de pâlnie.

b. Deriva trebuia apreciată din ochi, după unghiul format între siaj şi saula de siguranţa (lăsată la apă şi remorcată prin apă). Cu un vânt din prova, *Brendan* trebuia orientată la circa 50°-60° sub vânt, dar o derivă de 30° însemna că aceasta va face cu direcţia vântului un unghi efectiv de 90. La un vânt de forţa 6 şi mai mult devenea primejdios să continui să te menţii în contra vântului şi era mai sănătos să navighezi în direcţia lui. Folosirea unor ancore plutitoare pe furtună poate fi anacronică, deoarece nu există nici o-evidenţă în contra sau pentru întrebuinţarea acestora la începutul evului mediu. Dar noi nu am utilizat ancore plutitoare de furtună peste forţa 5 – 6, pentru că aveau tendinţa să adune apă prea multă în navă şi sub acţiunea unor vânturi mai puţin puternice, nu erau tot atât de eficace cum ar fi fost un vâslit în bordul de sub vânt, cu un echipaj mai numeros. S-au încercat mai multe poziţii pentru ancorele plutitoare de

furtună. Cea mai potrivită a fost găsită poziţia de aproximativ 5 m departe de provă. Instalarea unei a doua ancore la pupă, lângă cârmaci, a fost considerată ca dăunătoare, căci, de fapt, nu făcea decât să crească deriva. În concluzie, utilizarea unei ancore plutitoare de furtună reducea deriva mai mult de 10°, când se naviga cu vele, dar nu-i permitea lui *Brendan* ceva mai mult. Vâslitul în bordul de sub vânt, cu un echipaj mai numeros, ar fi fost mult mai eficient.

c. Aspectul cel mai impresionant al comportării lui *Brendan era* abilitatea de a ţine marea chiar şi pe vreme rea, A reuşit să treacă cu succes pe o mare agitată şi vânt puternic perioade lungi chiar. Procedeul obişnuit era reducerea velaturii cu o terţarolă la vela mare, la vânt de forţa 5 – 6. iar la forţa 6 – să cobori şi să strângi vela mare şi să vii în vânt mimai cu vela provă terţarolată mai târziu. După părerea proiectantului, *Brendan* avea o velatură prea mică. Aceasta constituia însă un factor de siguranţă, ales în mod deliberat. Pe o mare agitată, amândouă gârlinele principale înnădite prin gaşe erau filate la apă; la pupă, jucând un rol. vital în menţionarea direcţiei bărcii. S-a împrăştiat, de asemenea, ulei dintr-un sac de pânză impermeabilă, de vreo 2 litri şi ceva şi a fost de ajutor. Era necesar, dar adesea greu, să rămâi întotdeauna în direcţia vântului pe dira de ulei. Dacă ar fi existat saci suplimentari cu ulei ar fi fost mai uşor. În asemenea împrejurări, uleiul de peşte este considerat a fi mai bun decât cel mineral, iar untura de balenă pe care am folosit-o noi este de fapt cea mai bună. O ancoră de furtună a fost aşezată la provă şi găsită eficace pe o vreme moderată, dar era considerat prea periculos să o foloseşti pe o mare agitată. Exista temerea că barca ar fi putut fi ţintuită locului de forţa valurilor, iar prelatele protectoare ar fi fost rupte de greutatea apei.

Un factor vital în succesul nostru a fost stabilitatea pe care o avea *Brendan*. Aceasta se datora. În parte, proiectului lui Colin Mudie. intensificată prin balastul adăugat, format din apa potabilă, vreo 730 1, din care jumătate fusese depozitată sub scândurile paiolului. Fără îndoială, pericolul cel mai mare era răsturnarea bărcii în larg. Încercările de răsturnare s-au dovedit a fi foarte dificile, chiar şi când nava nu avea balast. După ce fusese răsturnată, având legată o parâmă de la ţărm la catarg, *Brendan* a putut fi întoarsă în poziţia bună de un echipaj de cinci oameni, fiind necesare 12 minute pentru a fi golită de apă cu ajutorul ghiordelelor. În ipoteza unei scufundări totale, fuseseră

aşezate la provă, la pupă şi sub cele trei banchete, chesoane de flotabilitate cu spumă de polioretan.

SIGURANŢA

Dat fiind natura primejdioasă a călătoriei, o deosebită atenţie s-a acordat siguranţei echipajului. *Brendan* a fost dotată cu o plută de salvare pentru opt oameni, pregătită în mod special de firma Beaufort (Airsea) Equipment Ltd. Cu permisiunea amabilă a comandantului, am urmat un curs scurt la Şcoala regală navală de echipament de siguranţă şi salvare, de la Seafield Park. Acolo am fost instruiţi în folosirea plutelor de salvare, a semnalelor luminoase şi în proceduri generale de salvare. În apele în care naviga *Brendan y* pericolul frigului, dacă cineva cădea în apă, era mult mai mare decât riscul înecării. Astfel, fiecare dintre noi purtam centura de salvare, aceasta fiind o parte integrantă a costumului de navigat furnizat de firma Helly Hansen. Pe o vreme proastă, această centură de salvare era ataşată costumelor de imersiune Beaufort, puse la dispoziţia noastră graţie generozităţii Federaţiei irlandeze de piele, fiind. Într-adevăr, foarte utile pe vreme proastă. Folosirea centurii de salvare era, de asemenea – foarte necesară şi în ca-ul când cineva cădea în apă, în timp ce *Brendan* se afla în mişcare, întrucât nu era posibil să ne întoarcem ca să-l prindem.

Pentru raportarea poziţiei noastre zilnice, foloseam un aparat deeniisie-recepţie SSB Raytheon 1208-C, operând pe benzile de 2, 4, şi 8 megacicli. Antena, o vergea de 4, 50, avea o rază de acţiune între 150 – 250 mile, depinzând de latitudinea şi densitatea traficului radio. Aparatul, de calitate superioară, era alimentat cu succes de două panouri solare Lucas, fixate pe acoperişul adăpostului (cu nişte curele). Acestea încărcau cu intermitenţe o pereche de baterii auto Lucas. În ciuda temerilor noastre iniţiale, panourile Lucas furnizau forţă suficientă pentru o transmisie zilnică de 5 minute şi marele lor avantaj era că nu aveau nevoie de întreţinere. *Brendan*, evident, nu avea niciun motor, nici pentru a-l pune în mişcare, nici pentru a încărca baterii. Legături pe ultrascurte cu un alt vas stabileam. ori de câte ori era posibil, cu un aparat de emisie-recepţie portabil – Scăvoice, iar comunicaţiile cu avioanele se efectuau printr-un aparat de emisie-recepţie care ne fusese împrumutat de către firma Park Air Electronics. Succesul comunicărilor noastre prin radio depindea foarte mult de răbdarea şi abilitatea operatorilor de la staţiile de pe oasia, de

la Valentia, Malin Head, Stornoway, Torsbaven Westmanna, Reykjavík, Prins Christianssund, Car right, St. Anthony şi St. John, în Newfoundland. Datorăm, de asemenea, mulţumiri speciale operatorilor de pe nava islandeză de cercetări, în domeniul pescuitului, *A.mi Fridirksson* ca şi echipajelor de pe multe avioane trasat-antice, dar în special Liniilor, islandeze Loftleidir Icelandic 211 r ways, care au ascultat adesea şi cu toată atenţia să moalele slabe ale lui *Brendan*, în timp ce ne tăiam drum prin Atlantic. Firma Bumdept Electronics oferith, din Kent, a fost binevoitoare şi ne-a împrumutat un aparat BE 8 Fhration Beacon, în cazul în care ar fi fost necesară vreo operaţie de salvare-căutare. În 1976, pe când *Brendan* se afla aproape de ţărm, buletinele meteorolog, ice ca şi relevnvmtele de direcţie radio erau obţinute cu un aparat Brookes, Gatehouse Homer Heron, care a supravieţui I chiar i după potopul şi vremea rea din aprol>i r* a coastei (h.r. olandei. când şi pompele de santină furnizate de firma Munster Simms au fost folosite la maximum. Desigur, călugării irlandezi s-au servit de căuşe de lemn sau bucăţi de piele pentru a scoate apa din barcă.

Cuprins

CUVÂNT ÎNAINTE

J J J J 5 R s 5

1. FURTUNA: 5 C N *9* C

n

a. IDEEA 5 q e

à la lucru. n R

4. PLECAREA… C F

5… REGIUNEA GAELTACHT

6. INSULELE HEBRIDE. 1 H r

7. „INSULA OILOR”.

6. DIN FEROE SPRE ISLANDA 1

9. „INSULA FIERARILOR”. w

10. PRIMEJDIE…

11. MAREA GROENLANDEI s
12. ÎN LUPTA CU SLOIURILE
13. PÀMÂNT LA VEST
Anexa I „NAVIGAŢIO”.
Anexa II „NAVIGAŢIO”. şi *BRENDAN* e
Anexa III *BRENDAN*.
3
7
19
50
77
91
118
135
173
202
221
250
278
308
334
348
350